

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

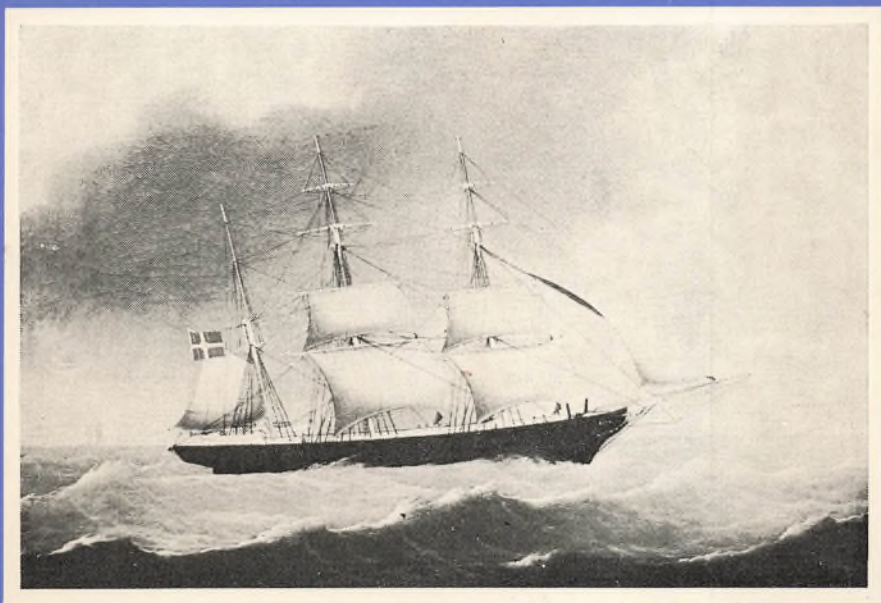
Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

PETER ANHOLM

Sømandsliv og guldfieber

SKRIFTER, UDGIVNE AF
HISTORISK SAMFUND FOR SØNDERJYLLAND
NR. 54

Sømandsliv og guldfeber

PETER ANHOLM

Sømandsliv og guldfeber

*Erindringer fra verdenshavene, Australien og
New Zealand 1854-1864*

SKRIFTER, UDGIVNE AF
HISTORISK SAMFUND FOR SØNDERJYLLAND

Nr. 54

ÅBENRÅ 1981

*Trykt med støtte fra
Sønderjyllands Amtskommune,
Lauritz og Augusta Dahls Mindelegat II,
Sparekassen Sydjylland, Haderslev*

Redaktion:
Niels H. Kragh Nielsen og Lars N. Henningsen

ISBN 87 7406 040 6
Th. Laursens bogtrykkeri A-S, Tønder

Indholdsfortegnelse

Udgivernes forord	7
Forfatterens forord	10
Sømandsliv 1854–1858	11
Første rejser til Amsterdam og Hull s. 11 – Rundt Kap Horn til vestkysten af Mexico s. 16 – Nær forlis ved Scilly-øerne s. 23 – Strandet på et koralrev ud for Venezuela s. 27 – Luksusliv i La Guaira og tilbage til Hamborg s. 33 – En egenrådig kaptajn s. 37 – Rotteudrydelse og kirkebesøg i Lagunillas s. 43 – På hospital med gulefeberen s. 46 – Med feber og skørbug på Atlanten s. 52 – Afmønstring med forhindringer og hjem til Fole s. 59.	
Guldgraver i Australien 1858–1862	68
Guldminerne lokker s. 68 – Rejsefæller s. 73 – Af sted til Hull og Liverpool s. 75 – På vej mod Australien s. 81 – Ankomst til Melbourne s. 84 – En uegennyttig fragtmand s. 88 – Rådvidl og uden penge i Beechworth s. 92 – Hos landsmænd i Yackandandah s. 94 – Erfaringer som selvstændig guldgraver s. 97 – New Zealand lokker. Pludseligt oprud s. 103 – I stedet til Gippsland i Australien s. 106 – Dargo River og Crocket River undersøges s. 110 – Drøj tur gennem De australske Alper s. 114 – Tux og hans slæng s. 118 – Tilbage i Yackandandah s. 121.	
Guldgraver i New Zealand 1862–1864	124
Fra Melbourne til Waitahuna s. 124 – Rygter om guld på Coromandel-halvøen s. 127 – Dunedin igen efter ventetid i Auckland s. 129 – Dunstan River – bristede forhåbninger s. 132 – Besværlig tilbagerejse s. 137 – Nye forsøg til ingen nytte s. 139 – Skippers Creek – endelig guld s. 142 – Lejren forbereder sig på vinteren s. 146 – Regn og jordskred s. 150 – På kanten af afgrunden s. 153 – Bogkolportøren Mr. Fux s. 156 – Sidste forsøg ved Shotover River s. 157.	
Hjemrejse 1864	160
Beslutning om hjemrejse s. 160 – Dunedin: Skibslejlighed og stor-	

brand s. 162 – Sidste ophold i Melbourne s. 165 – Matros igen s. 167
– Vanskeligheder med banken i London og tropperevy i Hyde Park
s. 171 – Over Nordsøen til Hamborg s. 174 – Hjemme i Fole den 16.
juni 1864 s. 177.

Efterskrift	181
Skibstyper	186
Skibsliste	187
Noter	189
Personregister	192

Udgivernes forord

Om forfatteren og hans bog

Jørgen Peter Anholm, i daglig tale blot Peter, blev født den 19. maj 1839 i Holsted nord for Kongeåen, men voksede op i Fole i det nordvestlige hjørne af Sønderjylland, hvor hans forældre drev Fole kro med tilhørende landbrug. Faderen Niels Johan Anholm (1802–1872) var født i Nordby på Samsø og moderen Ane Dorthea Kjær (1816–1866) i Holsted. Niels Johan var af sønderjysk rod, idet hans bedstefar Peter Nissen Anholm (ca. 1748–1777) var kommet fra Åbenrå til Samsø.

I 1854 tog Peter Anholm 15 år gammel sin første hyre som sømand og fulgte dermed i sin ældre broder Steffens kølvand. De følgende 3–4 år sejlede han som jungmand på Syd- og Mellemamerika om bord på Hamborg-sejlskibe. Brødrenes lyst til sømandslivet skyldtes sikkert farbroderen Johannes Anholm (1807–1860), som var skipper, småskibsreder og gæstgiver i København, bosat Nyhavn 67. H. C. Andersen boede i mange år hos Anholms, og ifølge en familietradition skal fortællingen »Den lille Idas blomster« være skrevet til Ida Anholm, datter af Johannes og kusine til Peter Anholm. I bogen »Et hus i Nyhavn. Et københavnsk miljø gennem 300 år« (1973) har Robert Egevang og Godfred Hartmann fortalt om det Anholmske hjem.

Under et ophold hjemme i Fole blev Peter Anholm grebet af en ubetingelig lyst til at prøve lykken som guldgraver, og i 1858 tog han første skibsløjighed til Australien. Opholdet her og senere i New Zealand kom til at strække sig over godt 5 år, hvor held skiftede med sure strabadser uden udbytte. I begyndelsen af 1864 satte Peter Anholm kursen hjemad, hvor han kort efter giftede sig og overtog sine forældres landbrug.

Den lille ejendom kastede imidlertid ikke meget af sig. Anholm måtte supplere indtægterne med virksomhed som vognmand, udvandringsagent, tiendetæller, auktionator og andre bijob. Efter en menneskealder solgte han i 1898 gården og forpagtede i stedet Fole Mølle.

I 1908 overdrog Peter Anholm forpagtningen af Fole Mølle til sønnen Andreas, som derefter sørgede for forældrenes underhold. Anne Marie Anholm, gennem mange år stærkt plaget af ledegigt, døde den 7. april 1908. Ved 1. verdenskrigs udbrud blev Andreas indkaldt. Han var med

Jørgen Peter Anholm (1839–1918) som ældre. Foto H. Andersen, Århus. Privateje.

på vestfronten, indtil han under en orlov i eftersommeren 1916 gik over grænsen til Danmark.

Den 78-årige Peter Anholm tog nu midlertidig ophold hos datteren Dorthea i Fæsted, Hygum sogn, og søgte myndighederne om tilladelse til at flytte til Danmark. Han fik afslag, og da en fornyet ansøgning gav samme resultat, tog den gamle mand sagen i sin egen hånd og kom over grænsen til datteren Metha i Tvedhuse kro, Obbekjær sogn. Her døde Peter Anholm på sin 79-års fødselsdag den 19. maj 1918 og blev begravet på Obbekjær kirkegård.

I løbet af 1871 nedskrev Peter Anholm sine oplevelser fra ungdomsårene, og han redegør selv for de vanskeligheder, arbejdet voldte ham: »At skrive en bog er lettere tænkt end gjort, især for en mand med min ringe lærdom og forstand, ofte har jeg været i forlegenhed med at skildre begivenhederne og forholdene så kort og tydeligt, at de som komme til at læse disse blade kunne få en klar fremstilling deraf . . .«

Anholm arbejdede meget bevidst på at skabe en så god fremstilling som muligt. To gange, i 1889 og 1906, skrev han nye eksemplarer af bogen. Begge gange omformede han sin skildring, og der er i virkeligheden tale om nye udgaver. Fremstillingen blev mere flydende, ordvalget mere varieret, samtidig med at indholdet blev øget. Udgaven fra 1906 er valgt som grundlag for denne trykte udgave. Peter Anholms tekst er optrykt uændret, bortset fra enkelte justeringer og udeladelser af enkelte linier samt et afsnit fra turen over Nordsøen i 1858 (se nedenfor side 76). Forordet er taget fra manuskriptets ældste udgave, efterskriften fra en tilføjelse fra år 1900 til udgaven af 1889. Titel og kapitelinddeling er føjet til ved redaktionen.

Medlemmer af familien Anholm takkes for god hjælp og bistand under arbejdet.

Forfatterens forord

»Her i denne bog er nedskrevet et kort udtog af mit levnedsløb. Indholdet er såvel glædelige som sørgelige skildringer, men dog sandfærdige tildragelser, som jeg har oplevet og ikke i nogen som helst måde udsmykket, thi jeg er og forbliver aldrig nogen romanforfatter og ønsker derfor, at enhver, som læser disse blade, må dertil have ubetinget tillid, om det end også stundom synes lidt utrolig.«

P. Anholm af Fole
12. januar 1872

Sømandsliv 1854-1858

Første rejser til Amsterdam og Hull

Jeg er født i Holsted på pinsedag den 19. maj 1839, døbt sammesteds og konfirmeret i Fole første søndag efter påske 1854.

Omendskønt langt fra efter mine forældres ønske, men af uimodståelig lyst og trang til søen og til at se fremmede lande og steder blev jeg forhyret med galeasen »Lovise Nicoline« af Ribe, skipper Jørgen Schmidt¹ hjemmehørende i Sønderho på Fanø. Jeg kom ombord i skibet ved broen i Ribe den 11. maj 1854 for at gøre en rejse med samme til Amsterdam i Holland. Efter at have indtaget en ladning rug gik vi den 17. maj til søs med tre mands besætning, nemlig skipperen, styrmanden og kokken, som var mig selv i egen høje person. Tillige havde vi en hund ombord.

Spiseretterne var mig foreskrevne til hver dag i ugen. Da vi stod til søs traf det sig, at jeg den dag kogte grød, til hvilken rare ret jeg glædede mig. Vi var imidlertid før middag kommet ud i Nordsøen, og det begyndte at blæse lidt, så skibet slingrede noget. Desuagtet spiste jeg en god portion af den rare grød, men straks efter følte jeg mig meget utilpas. Jeg måtte have hovedet over rælingen, og middagsmaden med samt det øvrige af mavens indhold blev et bytte for fiskene, thi jeg var så søsyg som det vel var tænkeligt at blive. Fra den dag af var det mig ikke muligt at koge grød uden at skulle kaste op, så modbydeligt var det mig.

Rejsen var jo imidlertid kun kort, thi på tredjedagen var vi inde under den hollandske kyst, og så snart landet var i sigte, gik søsygen over. Under kysten vrimlede det af hollandske fiskefartøjer, som uden undtagelse var bygget efter den der i landet herskende bygningstype.

Stor blev min forundring, da jeg så landets beskaffenhed, thi Holland er et yndigt, fladt og jævnt land, lignende en stor eng, med utallige vindmøller, som bruges til at pumpe vandet op af grøfterne. Hist og her ses

→

Forfatterens hjemegn i 1858. Syd for Fole ses stampemøllen, som Anholm forpagtede i 1898, og vest for Ribe Ydre Bjerrum, hvor han blev sat i land i 1854 efter den første rejse. Gengivet efter Slesvigs fastland i VI blade. 1:120.000. Udg. af Generalstaben 1858. Gengivet med Geodætisk Instituts tilladelse (A. 508/81). Copyright.

smukke landsbyer og huse. Langs kysten er opført en stor dæmning eller vold for at beskytte landet mod havets indtrængen.

Nu tilbage til min egen person. Jeg må indrømme til min egen store skam, at der kunne være meget at udsætte. Jeg lignede mere en skorstensfejer end noget andet og vil ærligt tilstå, at jeg passede bedre til at gøre rent efter hunden end til at koge mad. Der blev mig næppe forundt så megen tid, at jeg kunne vaske mig. Jeg måtte springe ved den mindste vink, snart yde hjælp, så ved det og så ved det andet. Madlavningen skulle passes, da det altid skulle være færdigt til bestemt tid, ellers vankede der prygl. At feje efter hunden skulle også forrettes, mange gange til meget ubejlejlige tider, når der kunne være meget andet at varetage, hvorfor jeg tit og ofte ønskede hunden langt bort. Før jeg havde tænkt, gik mit ønske i opfyldelse.

Vi lå i den ydre dok i Amsterdam og lossede ladningen. I en dags tid havde vi savnet hunden. Jeg skulle med skipperen i land, og som vi gik og talte om den kære hund, som han så nødig ville miste, se da fandt vi den liggende på stranden. Jeg sagde enfoldigt: »Den må være sprunget over bord og druknet«. Han vendte sig, mønstrede mig skarpt, og i hans blik læste jeg så meget som: »Du har nok selv hjulpet den over bord«. Men jeg forsikrede, at jeg holdt så meget af det stakkels dyr, og at det var skammeligt gjort, hvem der så siden havde gjort det. Imidlertid blev det ej senere opdaget eller drøftet. Jeg var glad ved, at hunden var borte.

Efter at ladningen var losset blev vi halet op gennem flere kanaler, længere ind i byen. Ved et stort pakhuis indtog vi atter ladning, bestående af glaskister, møllesten og andet. Efter cirka 14 dages ophold gik vi atter ud til søs.

I Zuidersøen havde vi det uheld at komme på grund, hvor vi måtte blive siddende en nat over. Næste morgen ved højvande kom vi atter flot, men skibet, det gamle rådne skrog, havde fået en læk, så vi derefter stadig måtte pumpe. På tredje eller fjerde dag nåede vi dog lykkelig og vel ind til Ribe åmunding eller Skjøgum kaldet. Her skulle vi først losse en del af ladningen over på andre små fartøjer, da skibet var for dybtgående til at komme op igennem åen til Ribe.

Da jeg ikke havde noget at bestille ved losningen fik jeg tilladelse til at gå hjem til Fole og at blive der i to dage. Jeg blev sat i land ved Ydre Bjerrum den 20. juni kl. 6–7 om aftenen. Med bare fødder, samt et glad og fornøjet sind nåede jeg snart ind til Ribe, hvor jeg nød en forfriskning. Derpå med vejen rask hjemefter, hvor jeg ankom ud på aftenen efter sengetid, til stor overraskelse for mine forældre. Glad var jeg ved atter at se mit kære hjem, forældre og søster samt andre gode venner, efter en så

lang rejse som til Amsterdam. Nu havde jeg dog alt været udenlands.

Efter at have tilbragt to lykkelige dage i hjemmet kørte min fader mig til Ribe. Skibet var imidlertid ankommet og lå fortøjet ved broen. Jeg havde endnu den dag fri på grund af, at det var marked. Dagen efter mønstrede jeg påny og skulle nu have 5 rigsbankdaler om måneden. For den første rejse fik jeg ingen betaling eller godtgørelse.

Vi skulle nu gøre en rejse til Hull i England. Som alt anført var skibet læk, hvorfor vi først skulle gå over til Sønderho for at få skaden repareret. I stedet for at indtage ballast indtog vi i Ribe å en ladning klyne (tørv), som vi medbragte til Sønderho. Herved fik jeg noget tørvesmuld i det ene øje, hvoraf jeg led meget, men som dog lykkelig og vel blev fjernet af en gammel kone derovre, så øjet kom i orden igen.

Vi lå i Sønderho havn cirka 14 dage. Jeg gik hver dag i land for at spise hos skipperen, men desværre stod det meget knap til. Tit og ofte gik jeg lige så sulten fra bordet, som til, men hver gang jeg gik om bord, smuttede jeg først ind hos gamle Hans Olesen, han som havde været styrmand på første rejse, men var nu afskediget. Hans gamle kone vidste godt, at jeg led af sult, hvorfor hun altid havde noget parat til mig, enten det så var middag eller aften. Dog skulle jeg passe nøje på, at skipperen intet mærkede, thi så havde de gamle såvel som jeg selv fået ubehageligheder. Disse gode gamle mennesker være takket endnu i deres grav for hvad de gjorde for mig.

Så snart skibet var istandsat og ballast af sand indtaget, sejlede vi med føjelig vind fra Sønderho. Efter 3 til 4 dages lykkelig sejlads over Nord-søen ankom vi til Hull, hvor vi indtog en ladning af stenkul og store fade med tvistgarn. Vi ankom til Ribe sidst i juli uden synderlige mærkværdige tildragelser, med undtagelse af, at jeg flere gange uforskyldt fik en god dragt prygl og blev i det hele taget meget slet behandlet, såvel af skipperen, som ofte var i beruset tilstand, som af styrmanden, en ung spradbasse, som forstod at pådrage mig skylden for alt, om det så var for hans egne forseelser. På grund heraf var jeg led og ked af hele søfarten med denne usle gamle skude.

Så snart vi havde lagt an ved broen i Ribe, og fartøjet var bleven fortøjet, gik jeg til skipperen og sagde, at jeg ikke ville fare med ham længere. Han blev meget vred, og dernæst tryglede han mig om at blive; alt til ingen nytte. Omsider betalte han mig mit tilgodehavende, hvorefter jeg rejste hjem, til stor glæde for mine forældre. De troede, at jeg nu havde fået nok af søfarten, men kun vinteren over forblev jeg i hjemmet, thi sådan syntes jeg ikke at kunne være bekendt at give tabt.

Rundt Kap Horn til vestkysten af Mexico

Efter at have tilbragt en god vinter i hjemmet opnåede jeg omsider at få hyre med kaptajn Hansen² af Fanø, om bord i briggen »Carl & Johanne«, som lå i havnen ved Hamborg. Den 30. maj 1855 tog jeg hjemmefra ledsaget af fader. Vi kørte med egen befordring til Abenrå, derfra med dampskib til Kiel og videre med banen til Altona³. Her var jeg anvist logi hos Boisen, Elbstrasse, thi der logerede hele skibets øvrige besætning.

Jeg fik to dage fri til at ordne mine sager; det vil sige: gøre indkøb af klæder og andre nødvendige genstande. Desuden havde jeg tid til at gå rundt med fader, som gjorde indkøb af adskillige handelsvarer. Efter at have taget afsked med fader begav jeg mig tredje dags morgen om bord.

Den første befaling jeg fik var at gå og male begge mastetoppe. Det var langt fra med en god vilje at jeg efterkom ordren. For det første var jeg ikke stærk i malerkunsten, og for det andet havde jeg aldrig før været så højt oppe. Hvorledes jeg skulle holde malerpotten i den ene hånd og penslen i den anden, samt hvordan jeg skulle komme derop og hvormed jeg skulle holde mig fast . . . det kunne jeg ikke begribe. Dog havde jeg mod til at efterkomme befalingen og fik også med en del unødvendigt besvær arbejdet udført, langt bedre end jeg selv havde troet.

Alting gik i førstningen efter omstændighederne helt godt. Den største fortræd var at kommandoen var på tysk, thi skibet for under hamborger flag, og jeg forstod og kunne aldeles ingen tysk. Den 14. juni blev mandskabet påmønstret og jeg indskrevet som jungmand for 5 rigsdaler courant pr. måned på en rejse fra Hamborg til Mazatlán på vestkysten af Mexico. Skibet indtog først en del af ladningen i Hamborg; derfra skulle vi gå til Liverpool i England og indtage resten.

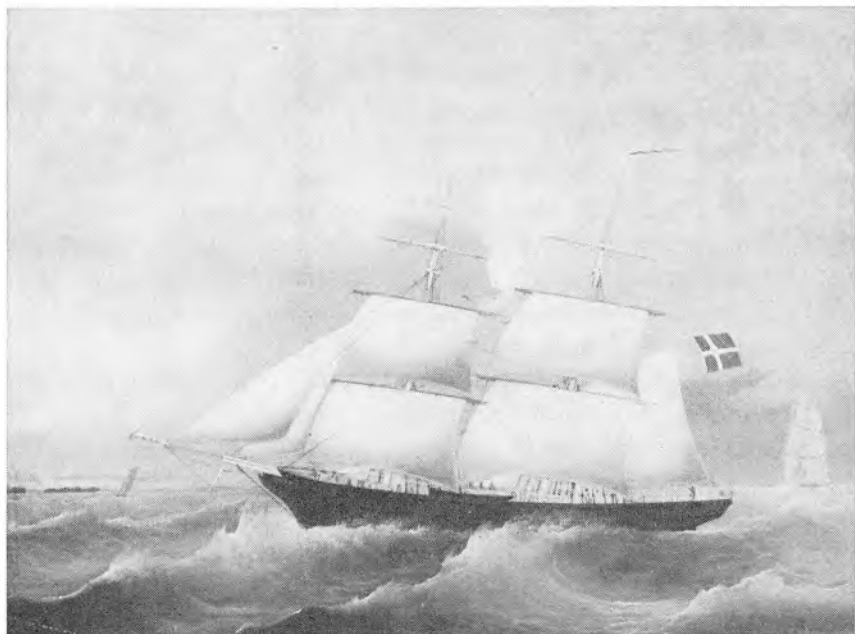
Vi fik lods om bord, halede ud af havnen den 20. juni om morgenen og måtte krydse Elben ned med kontrær vind. Jeg fik af styrmanden en varm ørefigen, fordi jeg ikke forstod tysk og ikke efterkom hans ordre. Anden dags aften forlod lodsens os. Vi stod til søs og passerede Helgoland i skumringen.

Det blæste en stiv kuling, så at vi ud på aftenen måtte tage røiel og bramsejl* ind. Jeg blev befalet at gøre store røjel** fast. Det var første gang på søen, og jeg var ikke helt fri for at være søsyg og svimmel, thi skibet slingrede dygtigt. Dog fik jeg sejlet fastgjort til min egen og styrmandens tilfredshed.

Efter en 5 dages sejlads over Nordsøen og Den engelske Kanal ankom

* Råsejl, der hejses oven over mærssejlet på bramræen.

** Øverste råsejl på fuldrigget mast.

Briggen »Chico« af Åbenrå, samme skibstype som »Carl og Johanne«, det skib P. Anholm sejlede med i 1855–56. »Chico« var på 85 commercelæster og bygget 1856 på Mads Michelsens værft i Åbenrå. Oliemaleri af L. Petersen og P. Holm, Altona. Åbenrå museum nr. 120. Foto Ole Mørkegaard.

vi på Liverpools revier⁴ en morgenstund og halede om eftermiddagen ind i dokkerne. Dette var et besværligt stykke arbejde. Vi skulle igennem flere broer og dokker, førend vi kom til den for os bestemte plads. At være tilskuere ved en slig lejlighed kunne være interessant nok, men at være om bord og under kommando er ikke så rart, thi der er meget at varetage og et stort stykke arbejde. Der var en råben og skrålen! Hvilken forandring, når man lige kommer ind fra søen, hvor alt går roligt og stille af, og så på en gang befinde sig midt inde i sådan en stor stads tummel.

På rejsen over søen havde kaptajnen udspurgt mig om min familie. Jeg havde da fortalt, at jeg havde en broder⁵, som også var sømand, og at han for tiden fór med et hamborger skib ved navn »Albertine«. Morgenen efter at vi var kommet ind i dokken, kom kaptajnen hen til mig og fortalte, at skibet, som min broder skulle fare med, lå i den anden dok lige overfor. Da det netop var søndag, bad jeg straks om tilladelse til at besøge ham. Jeg fik frihed for hele dagen, og af glæde var jeg ikke sen med at skifte klæder for at komme af sted. Jeg fandt snart skibet og gik om bord. Jeg spurgte efter P. Anholm og fik det svar, at han var i land.

Da bådsmanden erfarede, at jeg var hans broder, sendte han en mand efter ham.

Steffen kaldte vi ham hjemme, men i Hamborg gik han under navnet Peter. Lidt før middag kom han om bord; han ville slet ikke tro, at det kunne være en broder, der var kommen, thi han vidste ikke, at jeg også var blevet sømand. Stor var derfor hans forundring, da han så mig. Jeg havde næsten lige så ondt ved at kende ham. Han kom om bord med en frakke, der var flænget bag på fra øverst til nederst, og med sønderreven hat. Aftenen forud havde der været stort slagsmål, hvor han havde været med tillige med flere af hans skibskammerater. To af dem var indlagt på hospitalet og havde betydelige sår.

Jeg blev hos ham hele dagen. Jeg var med oppe i staden, hvor han trakteredede mig. Om aftenen ved afskeden gav han mig nogle få engelske penge, som jeg senere kunne gøre mig til gode med. Vi lå i dokken i cirka 14 dage, og såvidt det var muligt at erholde frihed var jeg i land sammen med broder hver aften. Jeg forærede ham et nyt ur, som fader havde købt og givet mig i Hamborg, samt en kiste cigarer og noget tobak, som han mente, jeg ingen brug havde for.

Ved indtagelse af ladningen fik jeg den ene tommelfinger slemt kvæstet. Endelig halede vi ud af dokken og gik til ankers på reviret, hvor vi blev vidner til et sørgeligt skue. Der kom et dampskib slæbende med et stort nyt fuldriggerskib, som skulle over på den anden side af reviret. Skibet, der var nyt og formodentlig ingen ballast havde inde, var fuld af mennesker på dækket, kæntrede midt i strømmen tæt ved siden af os, så at det i et nu stod med bunden opad; en del mennesker kom kravlende op på skibets køl. Så vidt jeg erindrer fandt 47 damer og herrer deres død i bølgerne.

Da vi havde fået sejlene undersøgt⁶ og alt klart om bord, stod vi til søs den 12. juli. Alt gik i længere tid godt og heldigt. Jeg tillige med de tre andre drenge måtte lære al slags sømandsarbejde, og med sproget gik det nu helt godt.

Imidlertid havde jeg en stor ulykke. Idet jeg en nat stod ved roret, slap jeg i søvn. Jeg styrede bidevind⁷, og skibet styrede udmærket. Det blæste en jævn kuling, og imens jeg såvel som styrmanden tog os et lille nik, gik skibet over stag⁸. Da sejlene begyndte at slå, fik jeg nok straks min bevidsthed, men for sildig at få det erindret. Skibet måtte rundt. Det kunne snart have kostet den gode brig »Carl & Johanne« en del af sin rejsning. Af kaptajnen fik jeg en velfortjent revselse og en drøj irttesættelse, så jeg har aldrig senere sovet ved roret.

I lang tid derefter skulle jeg ej heller så let have fået lejlighed dertil;

thi såsnart jeg kom til roret, enten det så var nat eller dag, så havde jeg kaptajnen parat på siden for at passe mig op. Jeg må tilstå, at jeg ligefrem rystede af skræk, hver gang jeg skulle til rors, og indrømme at jeg efter denne begivenhed fik lært at styre til fuldkommenhed.

Efter cirka fem ugers sejlads fra Liverpool passerede vi ækvator, hvor vi som skik og brug er også havde Neptunos om bord. Alle som ikke før havde passeret sollinjen, skulle døbes og barberes. Nogle af mandskabet, som skulle forvalte denne vigtige handling, var i al hemmelighed bleven udstafferede som havmænd og som nogle rigtige spøgelser. Alle vi, som ikke havde passeret linjen før, blev ubevidst spærret ind i lugaret⁹. Derfra kom kun én op ad gangen, som da straks blev indsæbet over hele ansigtet med en salve af fedt, sværte og skorstenssod sammenblandet og derefter just ej med nogen synderlig let hånd skrabet i ansigtet med et stykke blankslebet tøndebånd. Når der var en, der lukkede munden lidt op for at klage eller skribe, så stod der en parat med en malerkost, godt dyppet i den anførte behagelige salve, og jog ham den i halsen. Når barberingen var færdig, så en spand vand i planeten og dernæst på hovedet ned i et stort kar fyldt med vand og der godt omtumlet og skyllet. Så var han fri og kunne være behjælpelig med at give den næste endnu lidt mere.

Vi var seks stykker, som måtte gennemgå denne tur, og da denne forretning var overstået, øste vi vand på hverandre. Ikke engang kaptajnen gik fri uden at være gennemvåd. Da spasen var til ende, og vi nogenlunde havde fået os rensed og skiftet klæder, bragte kaptajnen to boller puns, så vi fik en lille rus ovenpå, og så frivagten til køjs.

Den 14. okt. om aftenen passerede vi Staten Island, en lille ø øst for Ildlandet. Samme aften fik vi en rygende storm, så vi måtte dreje op under vinden for klodsrebet¹⁰ store merssejl* og stagej¹¹ og lod hende drive for vind og vove.

Den 23. okt. faldt jeg ned fra store mers, ned på dækket. Dette skete på grund af, at jeg i to timer havde stået ved roret og var ganske stiv af kulde. Lige som jeg var afløst fra roret, skulle der stikkes et reb i store merssejlet. Jeg entrede med op, hvilket jeg rigtignok ikke havde haft nødig, men jeg stod aldrig tilbage, hvor der var noget, der måtte gøres, og var følgelig meget afholdt af alle.

Da jeg kom til mig selv efter at have været bevidstløs omtrent en time, lå jeg i kahytten, helt nøgen afklædt. Kaptajnen var i færd med at gnide mig med kamferspiritus. Da jeg begyndte at komme til live, blev han me-

* Merssejl: det mellemste af et fuldrigget skibs sejl, der hejses på merseråen.

** Stagej: et sejl, som vandrer på et stag, d.v.s. et tov, som tjener til forstøtning af mast o.lign.

get glad og blev ved at spørge om, hvor det gjorde mest ondt. Det gjorde mig godt, at han, den ellers så strenge herre, havde så megen medfølelse og gjorde alt, hvad der stod i hans magt og til hans rådighed, for at hjælpe og trøste.

Iblandt andet sagde han også: »Vil Gud, Peter, at du kommer til kræfter, da skal du herefter få det bedre, end du hidindtil har haft det. Jeg har godt kunnet lide dig fra den første dag af, da du kom om bord. Men på grund af, at jeg nødig ville have, at du skulle stå tilbage for de andre drenge, har jeg stundom behandlet dig lidt strengere. Jeg har til hensigt at lave en rigtig og dygtig sømand ud af dig. Vær nu ved godt mod, kære Peter. Du må forblive her i kahytten, indtil du atter bliver rask.«

Jeg var rørt over hans godhed og fremstammede ham min dybtfølte tak. Jeg havde ingen lemmer til skade, men meget forslået over hele legemet. Jeg havde ophold i kahytten i en 14 dage, men så snart det var mig muligt, flyttede jeg atter forud og varetog min gerning.

Vi lå omtrent fem uger ved Kap Horn, for det meste med klodsrebede sejl, førend vi slap rundt. Altid stærk vestenstorm, så havet altid er i oprør med så høj søgang, som jeg i det mindste ingen andre steder har set magen til. Desforuden er havet fuldt af store isbjerge, så der må holdes skarpt udkig for sammes skyld. Den sydlige spids af Amerika, Kap Horn kaldet, består af store, høje klipper, som er dækket med is og sne. Jeg er kommet rundt to gange senere og har set landet flere gange. For resten en meget uhyggelig plads.

I den tid, vi lå ved Kap Horn, fangede vi en masse albatrosser. Det er nogle store smukke havfugle, som har en 4–5 alen vingefang. Vi havde somme tider en 10–20 stykker gående på dækket på en gang, hvorfra de ej kunne flyve op. De er ikke spiselige, da de er meget trannet. Vi slog dem ihjel for at plukke fjer og dun af dem, så kaptajnen fik en 3–4 store sække fulde af de fine dun.

Juledags morgen kom jeg og en anden dreng op at slås. Til straf måtte vi tage røielråen ned og op den hele udslagne dag. Til sidst skulle vi, enhver for sig, kunne tage den ned på fem minutter og ligeledes op igen på samme tid. Vi måtte blive ved så længe, indtil vi kunne det. Jeg har aldrig været mere træt end denne juledags aften, men det gav øvelse.

Imellem jul og nytår passerede vi atter ækvator på vestkysten af Amerika, og først i februar 1856 ankom vi til bestemmelsesstedet Mazatlán. Det vil sige: vi måtte holde os ude på kysten for at afvente nærmere ordre, på grund af at ladningen på en måde skulle smugles i land (såvidt jeg forstod). Efter at vi havde ventet i en 10 dage, kom der en båd ud til os med ordre til at gå ned til Manzanillo, noget sydligere på kysten, hvor vi igen

- 1 Mazatlan
- 2 Manzanillo
- 3 Colima
- 4 Caracas med La Guaira
- 5 Puerto Cabello
- 6 Los Roques
- 7 Lagunillas
- 8 Trinidad
- 8a St. Lucia
- 9 Staten Island
- 10 Kap Horn

Kort over Anholms rejser i Syd- og Mellemamerika.

måtte afvente nærmere ordre, før end vi måtte komme ind i havnen. Efter igen at have ventet flere dage, kom der atter en båd ud, som havde ordre, at vi måtte komme ind. Til stor glæde for os alle.

Vi kom ind i en stor bugt og gik til ankers tæt inde ved strandbredden. Det var dengang i det hele taget en meget ussel by. På to undtagelser nær bestod hele byen af løvhytter; det ene, et hotel, var bygget af sten, og huset, hvori den tyske konsul boede, var af brædder. Beboerne talte det spanske sprog og var meget uciviliserede. Ladningen, som bestod af stykgods, kom i land i både og blev så pakket på mulæsler og ført længere ind i landet til en by eller et sted ved navn Colima, ligeledes i Mexico.

Hele tiden, indtil ladningen var losset, havde vi en toldbetjent om bord. Han fattede en sådan godhed for min ringe person, at jeg næppe kunne gå fri for hans kærtegn. Skade, at jeg ikke kunne tale med ham. Jeg kunne godt forstå, at han ville have mig i land fra skibet, samt at han ville tage sig af mig og sørge for min fremtid. Jeg var imidlertid bange for at desertere fra skibet, omendskønt jeg senere fortrød, at jeg ikke gjorde det, thi det var dengang en gylden tid der på kysten, og jeg kunne måske nok være bleven en rig mand.

Da skibet var losset, måtte vi selv hente sand til ballast inde på stranden. Det tog et par dage; så snart alt var i orden, sejlede vi atter til Matztlán, hvor vi skulle indtage ladning af rødtræ, bøffelhud og -horn.

Det var en smuk stad med store fladtækte huse og brillante smukke huse, men desværre var havnen kun dårlig. Skibet lå for anker omtrent en halv mil ude fra byen. Ladningen blev sejlet ud til os i mindre fartøjer. Jeg havde ikke meget at bestille dermed, da jeg tillige med en kammerat var slupsgast*. Hver dag, ofte to gange daglig, måtte vi i båden for at sætte kaptajnen i land. Da der ingen landgangsbro fandtes, så måtte en af os hver gang springe i vandet til op over rumpen for at bære kaptajnen tør i land, derpå rolig vente indtil han kom tilbage, sommetider indtil langt ud på aftenen. Vi måtte ikke gå længere væk fra båden end til det nærmest ved havnen beliggende beværtningsted, hvor vi engang imellem nød et glas at drikke. Eller også købte vi noget frugt, som så fortæredes ved havnen eller i båden. Altid måtte vi på mindste signal fra kaptajnen være parat, bringe ham i båden og klar til at sætte af og så se at komme om bord så hurtigt, som det lod sig udføre. Jeg er forresten overtydet om, at han smuglede og nødig ville i konflikt med toldvæsenet.

Da endelig ladningen var bragt om bord, solgte kaptajnen den sidste

* Slup: mindre båd med en mast, chalup.

dag sluppen eller båden til en meget høj pris, og først påskedag lettede vi anker og stod vor kurs til søs for hjemmet. Vi havde kun været på søen i få dage, førend jeg fik koldfeber¹¹. Den rystede mig hver tredje dag på hele hjemrejsen, og jeg led meget deraf.

Ud for østkysten af Sydamerika fik vi en dag en voldsom orkan. Det kom så pludseligt, at der ingen tid blev til at bjærge sejlene. Skibet krængede voldsomt, og var storsejlet ikke blæst bort i stykker og pjalter, da var den gode brig »Carl & Johanne« gået rundt med kølen opad. Kaptajnen såvel som vi alle troede, at vi var gået nedennom og hjem, og at vort sidste øjeblik var kommet.

På hele hjemrejsen passerede ellers intet videre mærkværdigt. Det skal dog anføres, at vi med ladningen eller træet havde fået flere slemme dyr om bord. En dag, vi sejlede ved Kap Horn, fangede vi en slange i lugaret, og stadig fangede vi skorpioner. En dag, vi skulle have noget tovværk op af dobbeltgattet*, blev vi dog allermost forskrækket, thi mellem tovværket opdagede vi en krokodille, som måske sådan kunne være halv voksen. Den måtte bøde med livet og stadig derefter havde vi angst for, at der kunne være flere.

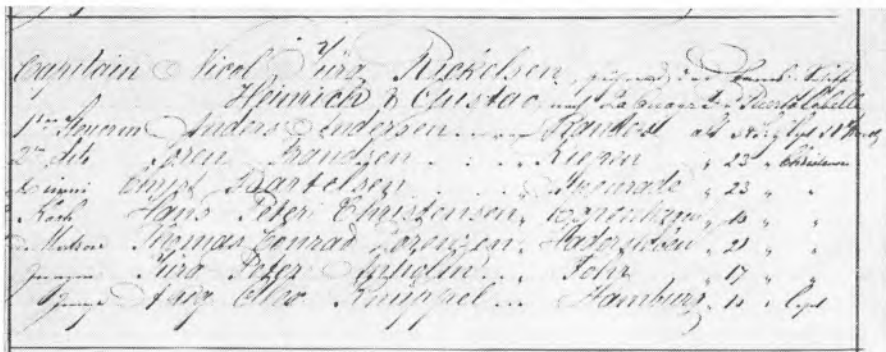
Rejsen gik heldigt, med undtagelse af, at vi alle mand forude havde skørbug¹². Vi var bestemt til at anløbe Falmouth i England for ordre, hvor skibet skulle hen at losse. Ankommen dertil fik vi ordre til at gå til Hamborg, hvilket blev hilst med et rungende hurra af hele mandskabet. Rejsen gennem Kanalen, såvel som over Nordsøen, gik også meget heldig. Vi ankom til Hamborg den 5. august 1856, hvor vi alle, trediedagen efter, blev afmønstret og fik et godt skudsmål hver især.

Nær forlis ved Scilly-øerne

På grund af at jeg ej var rigtig rask, besluttede jeg at rejse hjem for at blive af med den slemme koldfeber og tillige skørbugen. Den 13. aug. tog jeg banen til Flensborg og derfra med dagvognen til Haderslev, hvor jeg indtraf ud på natten. Næste morgen, som jeg gik ned ad gaden, traf jeg min fader, som kom mig imøde med stor forundring og megen glæde, thi det var så uventet, og så kørte jeg med ham hjem.

Hjemme traf jeg min broder, som havde været hjemme i nogen tid. Kort efter min ankomst rejste han igen til Hamborg for at få hyre og komme ud, inden det blev for langt hen på efteråret. Da jeg havde været hjemme en 6 ugers tid og atter var rask, rejste jeg igen til Hamborg, men da det allerede var ud på efteråret, var det ikke så let at få hyre. Omsider

* Gat: rum i skib, lastrum.

Mønstringsliste for Hamborg-skonnerten »Heinrich & Gustav« af 1. nov. 1856. Kaptajn var Nicolay Jørgen Richelsen fra Åbenrå. Besætningen bestod af 1. styrmand Anders Andersen fra Randers, 34 år, 2. styrmand Søren Frandsen fra Ribe, 23 år, Christ. Bartelsen fra Åbenrå, 23 år, kok Hans Peter Christensen fra København, 16 år, matros Thomas Conrad Lorenzen fra Haderslev, 21 år, jungmand Jørgen Peter Anholm fra Før (sic.), 17 år, og jungmand Aug. Alex. Knüppel fra Hamborg. Staatsarchiv Hamburg, Protokolle des Wasserschouts.

kom jeg om bord i en blankeneser brig, men arbejdede der kun én dag ved at indtage ballast. Skibet behagede mig ikke, og jeg kunne ikke få at vide, hvor den skulle gå hen; så jeg gik samme aften i land igen.

Efter at have ligget i logi i nogle uger fik jeg omsider hyre med skonnerten »Heinrich & Gustav« af Hamborg ført af kaptajn Richelsen¹³ fra Åbenrå. Jeg blev påmønstreret som letmatros for 10 rigsdaler courant månedlig den 5. november 1856 på en rejse fra Hamborg til La Guaira (havneby til Caracas) i Vestindien eller rettere på kysten af Venezuela. Det var på høje tid, at jeg kom bort, da mine penge var forbrugte, og der havde i det hele taget været smalhals i den sidste tid.

Skibets besætning bestod af 8 mand, kaptajnen medindbefattet. Desforuden havde vi fire passagerer, tre herrer og en dame, som agtede sig til Vestindien.

Da vi blev færdige med ladningen af stykgods og alt klar om bord, stod vi med lods om bord den 16. november Elben ned om morgenen tidlig. Et lille stykke neden for Altona sprang det for stængestag*, og da vi ej havde et lignende tov om bord, måtte vi med båden op til Hamborg at hente et. Skibet lå imidlertid for anker. Efter at skaden var restaureret, lettede vi igen og sejlede med flodtiden nedefter.

Ud for Glückstadt måtte vi atter gå til ankers formedelst storm og

* Stængestag: stag (tov), som støtter en stang.

modvind. Næste morgen lettede vi atter ankeret og stod udefter, men stormen rasede så voldsom, at lodsens ej kunne komme fra borde; vi måtte atter gå tilbage til Glückstadt for at ankre. Denne manøvre foretoges flere dage i træk. Stormen rasede værre og værre. Endelig blev vi klar af lodsens ved fyrskipet og stod Elben ud.

I Nordsøen skete det uheld, at kokken¹⁴, en københavner, faldt ned og brækkede det ene ben, så han for hele rejsen var uduelig til arbejde. Jeg overtog hans plads som kok, slet ikke efter mit eget ønske. Det varede og kun i nogle dage, så overtog tømmermanden forretningen, da det viste sig, at han næppe var så meget sømand som mig og måske bedre kok, så det var bedst det blev forandret.

Efter lykkelig rejse over Nordsøen og gennem Kanalen passerede vi 5. december Land's End, den sydvestlige pynt af England. Vi fik en så voldsom storm som vel kan tænkes. Sejlene blev beslået og skibet lagt bi, drivende for vind og vove. Omsider blev det en hel orkan. Natten mellem 6. og 7. december 1856 er den hårdeste og værste, jeg har oplevet.

Vi vidste, at vi drev ind på klipperne og skærene på Scilly-øerne. Det var så mørkt, at man næppe kunne se hånd for øje. To og to skiftedes til at stå bundne fast ved roret; resten måtte selv sørge for at binde sig fast i vanterne¹⁵, eller hvor som helst det lod sig gøre. På dækket var det umuligt at være. Den ene sø væltede over efter den anden, så at vandfåde, spirer*, både, tovværk samt pletter og gryder flød og rullede overalt på dækket imellem hinanden. Lugaret var næsten fuldt af vand, thi kappen** var slået i stykker, og i kahytten så det ikke stort bedre ud. Kabysen eller huset på dækket var nær gået over bord med samt hele inventaret.

En lang nat at stå bunden fast med et tov om livet, gennemvåde ind til skindet, rystende af kulde, dertil med den faste overbevisning, at skibet med hvert øjeblik ville tørne mod klipperne, og at det da ville være forbi med os alle. Den gode Gud havde dog ikke bestemt os til at lade vort liv slutte der; thi kun ved hans styrelse blev vi frelste.

Da det begyndte at dages, kunne vi øjne klipperne og tydeligt se og høre brændingen i kun et godt bøsseskuds afstand. Kaptajnen græd; han vidste ingen udvej til at frelse skib og os; thi, sagde han: »At få sejl sat er næsten en umulighed,« og desuden troede han ej heller, at skibet kunne bære nogen. Da tog vores gæve styrmand¹⁶ ordet og sagde: »Så længe vi har liv, er der håb. Vi må og vil gøre alt, hvad der står i vor magt, indtil det sidste.«

* Rund nåletræsstok brugt om bord på skibe.

** Kappe: overbygning over trappen til lugaret.

Han befalede ikke, men bad om nogen ville gå op og gøre merssejlet løs. Ordene var næppe udtalte, førend jeg entrede og med besvær fik det gjort. Husk at gennemvåd, som jeg var og rystende af kulde, var det næppe så behageligt at gå til vejs. Så hurtigt det lod sig gøre var jeg atter på dækket, behjælpelig med at sætte sejlet, klodsrebet som det var. Kaptajnen sagde: »Det går ikke, styrmand, De sejler hele rejsningen over bord«. Men dertil svarede han: »Så længe vi har en stump af mast og sejl om bord, vil jeg forsøge. Hellere sejle ned i afgrunden end godvillig at lade drive på klipperne, thi da er vi døden visse«.

Sejlene, hvad styrmanden anså den kunne tåle, blev satte med risiko for at få benene knust, så godt som omstændighederne tillod, og det lykkedes. Skibet krængede, knagede og bragede, men klar gik vi af klipperne og landet. 5 minutters tøven, og det havde været for sildig. At vi blev frelste, kan vi, næst efter Guds nådige hjælp og bistand, takke vor gæve, uforfærdede og snarrådige styrmand for, og til lykke var skibet såvidt nyt og solidt. Det stod sin prøve godt ved denne lejlighed.

Passagererne, såvel herrerne som damen, var under vores arbejde kommet op på dækket agter, hvor enhver jo selv måtte sørge for at holde sig fast, thi den ene sø efter den anden væltede over. Damen lå på knæ i den bare nathabit og bad til Gud den almægtige om hjælp og frelse. Hvor sørgelig end tiden, stillingen og øjeblikket var, så kunne jeg ikke lade være at gotte mig derover, når den ene sø efter den anden skyllede hen over hende, omendskønt der kunne have været god grund til at tænke på meget andet. Hun blev den morgen både godt vasket og skyllet, så hun senere med god grund og med sandhed kunne fortælle, at hun havde bekommet et rigtigt styrtebad på søen. I hvert fald var det hende rigtig vel forundt, thi hun var meget fin og flot på det og ringeagtede i det hele taget søfolkene. Forude havde vi bagefter tit og ofte et godt grin over hendes på den morgen indtagende stilling.

Den 9. december passerede vi et engelsk barkskib, som havde mistet sin skanseklædning¹⁷ og så meget ramponeret ud. Den havde vel også været med i orkanen og var ikke sluppet helt heldig. Imidlertid havde vind og sø lagt sig en del. Efter at have fået al skade restaureret og i orden overalt stod vi vor kurs.

Et eksempel på, at jeg var afholdt, vil jeg anføre. Når jeg havde udkig, hændte det ikke så sjældent, at kaptajnen kom forud med et glas grog og nogle cigarer, hvad de andre af mandskabet ikke måtte mærke eller få at vide. Stundom kunne han blive hos mig længere tid, passierende om alt muligt; da gik samtalen altid på dansk. Ofte har jeg været ham taknemlig derfor; det hjalp betydelig at forkorte vagttiden. Ligeledes kunne

jeg ofte tydeligt mærke, at jeg blev foretrukken af styrmanden.

Juleaften spiste vi pandekager og risengrød; fra agter modtog vi et par boller puns og morede os efter omstændighederne godt. Alting stod vel til om bord; vi fik malet og pudset overalt indenbords. Ligeledes havde vi det helt fint i lugaret.

Den 5. og 6. januar 1857 havde vi vindstille, traf sammen med et engelsk barksskib og havde besøg af kaptajnen fra samme, som blev beværtet på det bedste. Tillige forærede vores kaptajn ham nogle kister cigarer og flere flasker cognac og genever, hvilket var noget for en engelskmand. Til gengæld sendte han os en del ale og porter m. m. Skibet var bestemt for Trinidad i Vestindien. Til afsked skød vi med vores kanon og gav ham et rungende hurra.

Ud på aftenen fik vi frisk brise, og med læsejl i top stod vi vor kurs. Den 12. januar passerede vi øen St. Lucia og alt vel.

Strandet på et koralrev ud for Venezuela

Den 14. januar blev imidlertid en skæbnsvanger dag. Klokkeren var mellem 4 og 5 om morgenen, og styrbords vagt var på dækket. Jeg havde udvig, havde lige fået tændt piben og sad rygende, da der med ét hørtes et fælt brøl. Straks så jeg en voldsom brænding forude og gjorde alarm. Anden styrmand kom på benene og begyndte at kommandere rorsmanden, men det var for silde. I samme øjeblik stødte skibet så voldsomt på revet, at alle vi, som var på dækket, styrtede om kuld. De som var i køjerne fløj ud af samme. Vi var sejlet med læsejl¹⁸ i top på begge sider med en 8 mils fart lige ind på et koralrev.

Da skibet stødte, faldt det med det samme om på siden, så at sejl og rær lå i vandet. Alt var i den største forvirring og uorden. De, som havde været i køjerne, kom i bar skjorte på dækket, hvor man hverken kunne høre eller se, gå eller stå, da den svære brænding bestandig rullede hen over skibet og os.

Kaptajnen græd som et barn. Han vidste hverken, hvor vi befandt os, eller hvad der burde eller skulle gøres. Først forlangte han at bjerge sejlene, thi skibet huggede og arbejdede så voldsomt. Dernæst talte han om at bringe et varpanker* ud for at hive skibet ud af brændingen, hvilket endnu mere var den rene umulighed, hvad styrmanden straks gjorde ham begribeligt. Med de ord: »Gør som De vil, styrmand«, forlod han dækket.

Den brave styrmand gav da straks ordre til at kappe masterne og at

* Varpanker: mindre anker, der udkastes f.eks. for at hale et grundstødt skib af grunden.

Skonnerten »Anna« af Åbenrå, samme skibstype som »Heinrich & Gustav«, det skib Anholm sejlede med 1856–57. »Anna« var på 31 commercelæster og bygget i Åbenrå 1835. Åbenrå museum nr. 78. Foto Ole Mørkegaard.

gøre dækket klart og at hive alt overflødig gods over bord. Før end mesterne skulle falde, spurgte styrmanden, om der var en, der godvillig ville gå ud under bugspydet og kappe alle stagerne derude, thi han var bange for, at skroget skulle sprænges ved faldet, såfremt det ej var gjort. Det var imidlertid forbundet med livsfare, og befale nogen dertil ville han ikke.

Da ingen af de nærmeststående svarede, sprang jeg rask til, bandt mig selv et tov om livet, og forsynet med økse og sav begav jeg mig udenbords. Men først greb styrmanden min hånd og sagde: »Tak, Peter, gå med Gud. Jeg bliver her ved tovet, indtil du er færdig og skal nok advare dig, hver gang en sø kommer, og da hold fast«.

Det var et besværligt stykke arbejde. Hvert tov var så tykt som en arm. Jeg kunne hverken save eller hugge i disse hårde, tjærede tove, og det var kun med korte mellemrum, at jeg kunne arbejde. Med hver sø, som kom, var jeg flere alen under vandet, men blev altid advaret i tide

af styrmanden om at holde fast. Dog ofte var jeg nær ved at tabe vejret, men ved at blive ihærdig ved fik jeg det udført.

Styrmanden halede mig op på dækket som en halvbevidstløs druknet mus. Snart efter faldt begge master med ræer og sejl i vandet med et forfærdeligt brag. Skroget lagde sig nu betydeligt mere roligt; det var nu lettet for overvægten.

Det første, der nu blev foretaget, var at sætte sluppen ud, men den tog betydelig skade og var ikke til at få gjort brugbar. Dernæst forsøgte vi at sætte storbåden over bord, men den blev aldeles knust mellem vragstumperne, som bestandig lå på siden af skroget, forårsaget af den høje sø, som bestandig rullede hen over os.

Imidlertid begyndte det at dages. Vi kunne skimte land; da det blev klarere og lysere, kunne vi til vor store glæde se et fartøj inde under kysten. Efter al den anstrengelse vi havde haft, og gennemvåde som vi var, syntes vi ret godt om, da 2. styrmand kom med noget at spise og drikke; det bedste, som under de nuværende forhold kunne skaffes til veje. Da vi havde styrket os med mad og nydt en to-tre glas genever eller cognac, som vi selv ønskede, fik vi atter frisk mod og nyt håb.

Jeg gav mig i arbejde i sluppen: om jeg ikke kunne få den tættet og i brugbar stand. Men alt hvad jeg udrettede var til ingen nytte; jeg kunne ikke få den tættet og havde nok at gøre med at øse vandet ud af samme. Vi havde alle bestandig øje efter fartøjet inde under kysten, som til alt held havde opdaget os ved dagens frembrud. Det arbejdede sig udefter med alle sejl til, men de havde vinden stik imod, så det tog tid at krydse op.

Endelig henved kl. 10 à 11 om formiddagen nåede de den fra os modsatte side af revet og gik til anker der, ca. 1/8 mil fra os. Derpå ilede de os rask til hjælp med deres kano og tre mand, snart vadende til op over rumpen i vandet, snart svømmende ved siden af kanoen, halende den med sig.

Da de nåede brændingen forblev en af dem ved båden; de to andre styrtede sig i de frådende bølger. Vi kunne ikke se dem, før de rakte hænder og arme op imod mig, som endnu opholdt mig i sluppen i læ af vraget. Snart stod de begge på dækket, hvor alle jublende rakte dem hånden.

Det værste var nu, at de talte spansk; men den ene af passagererne havde været i Vestindien før og kunne nogenlunde klare sig med sproget. De fortalte, at vi stod på koralrevet, som ligger uden for øerne Los Roques. Da de havde nydt noget at spise og drikke begyndte bjergningen. Først fruen og passagererne, dernæst kaptajnen og så mandskabet.

Men kun to eller højst tre ad gangen, thi kanoen eller båden kunne ikke bære flere, og så måtte vore brave redningsmænd svømme én ved hver side, for at båden ej skulle kæntre ved den stærke høje brænding.

Styrmanden kom straks til mig og sagde: »Du, Peter, bliver hos mig. Vi to bliver de sidste«. »Javel«. Ikke skulle det være faldet mig ind at forlade ham; jeg ville og skulle følge ham, om det så var i døden, som ven og ikke som underordnet. De andre af mandskabet kappedes om at komme fra borde. De frygtede alle, at skroget skulle skilles ad, og de da finde døden i bølgerne. Men styrmanden, den kække, modige sømand, brød sig hverken om skibets knagen eller bragen eller bølgernes buldrende drøn. Uforfærdet trak han klæderne af undtagen underbukserne og befalede mig at gøre det samme, for i det tilfælde, at skroget skiltes ad, da at styrte os i søen og så bjerge livet ved svømming.

Vi drak os en lille perial¹⁹ af skibets bedste vare; for os var intet for godt og ventetiden ganske godt tilbragt. Om eftermiddagen henved kl. 5 kom båden atter ud for at medtage os. Hele personalet befandt sig snart samlet i god behold om bord i fiskerchaluppen, hvor vi nød et tarveligt måltid. Imidlertid var det blevet aften, så vi alle lagde os til hvile, hvortil hårdt trængtes.

Næste morgen, da vi kom på benene, var flere fiskerfartøjer ankommet til pladsen. Alle ville de nok være med til at bjærge, hvad bjærges kunne. Der blev holdt rådslagning, og det blev vedtaget, at sluppen skulle sejle med passagererne, kaptajnen og mandskabet på fire nær til La Guaira.

De fire, som skulle blive tilbage, var førstestyrmand Andersen, gift og bosiddende i Hamborg, andenstyrmand Søren Frandsen af Jedsted ved Ribe, matros Konrad²⁰ fra Riis pr. Apenrade og mig selv P. Anholm, Fole. Vi blev sat i land samme dag på en lille ubeboet ø for at modtage de bjærgede varer og ordne dem samt føre tilsyn med bjærgningen.

Kaptajnen på sluppen overlod os velvillig en lille negerdreng. Han kom med os i land for at koge, bage, lave mad for os og varte op. Øen, hvorpå vi blev sat i land, lå cirka 4 danske mil fra vraget; den var ikke større, end at man kunne gå rundt den på ½ time. Der fandtes en del buske rundt om den og et træ omtrent midt på øen. Her opslog vi vort telt, et gammelt sejl som vi fik hentet fra vraget næste dag.

Af dyr forefandt ingen, undtagen en uhyre masse firben, sorte af farve og lidt større end dem herhjemme. Om dagen var der en sådan masse af dem, at man næppe kunne sætte en fod uden at træde på dem. De var ikke sky eller bange og brød sig ikke om at gå af vejen. Men hver aften lidt før solens nedgang forsvandt de alle, og da var der fred.

Det største savn, vi havde på øen, var mangel på ferskvand. Fiskerne bragte os nok et anker med vand, men det var ej til at drikke, hvilket vi ej heller havde nødig; da vi af skibets ladning, som for en stor del bestod af vin, fik en hel del bjærget, drak vi deraf så meget, som vi lystede. Vi brugte blot at slå halsen over på flasken og så i ét drag at tømme samme. Snart lærte vi at kende de bedre sorter og drak derfor aldrig af de simple.

Tillige kom der en del manufakturvarer samt kister med geværer og sabler i land. Ligeledes fik vi bjærget en sæk mel og noget salt kød samt flere andre ting. Vores lille negerdreng sørgede for madlavning, hvortil han var meget dygtig, og bagte daglig frisk hvedebrød i sandet. Med lethed kunne vi fange nogle fisk, når vi ellers havde lyst dertil. Vi levede godt.

Et par dage efter strandingen fik vi i sinde at tage med ud til vraget for at se, hvorledes det stod til derude. Vi kom også til at tænke på vort stakkels svin. Ved vor ankomst var det endnu i live, omendskønt det intet havde fået at æde. Det første jeg gjorde var at finde noget spiseligt til at give det. Jeg var så heldig at få fat i en kasse med fine skibstvebakker. I mangel af anden svineføde fodrede jeg det så længe, til jeg syntes det havde fået nok, eller i det mindste ikke havde godt af flere.

Da vi hen på eftermiddagen tog fra vraget, tog vi også svinet med, til stor moro for fiskerne. Da vi lykkelig og vel var kommet igennem brændingen, og havde svinet godt anbragt i båden, fodrede jeg det atter med tvebakker. Den var uhyre grådig, men den fik for mange af disse tørre tvebakker, thi da vi havde sejlet en times tid faldt den om og var død med det samme og blev straks kastet over bord.

En aften, da bådene var ankomne til øen, og en del af mandskaberne var berusede, havde vi nær fået spektakel. De ville have mere at drikke, og da vi ej ville udlevere dem noget, blev de ondsksfulde og balstyrige. Godt var det vi havde sablerne, thi dem måtte vi til at bruge og det for alvor. Flere af dem fik af den flade klinge dygtig på rygstykkerne. De var ikke sene om at springe i søen og svømme ud til deres både, hvor de forblev rolige for den aften og nat. Fra den tid af var vi ikke så trygge mere og derfor hver aften på vagt, indtil de alle havde forladt øen. Når vi begav os til ro, var det altid med sablen ved siden, for i tilfælde straks at kunne gribe til våben. Men de gjorde os aldrig nogen fortræd, ja de var endog altid venlige og tjenstvillige. Såvidt det stod i vor magt passede vi på, at de ej fik for meget at drikke.

Den lille dreng, vi havde, blev os alle meget kær; især jeg gjorde meget ud af ham. Med kærtegn fik jeg ham ordentlig vasket og rensset, thi

han var meget uren. Jeg gav ham en af mine skjorter og andre sager, som han havde brug for, hvorover han blev så glad, at han sprang elle-vild omkring; af glæde kyssede han mine hænder og var en rigtig taknemlig og gemytlig lille fyr.

Om natten lå han ved mine fødder; jeg delte mine tæpper med ham, thi selv havde han intet at dække sig med. Skade var det imidlertid, at vi ikke kunne forstå hverandre. Vores samtale måtte for det meste ske ved tegn.

Drengen var slave. Havde jeg haft evne og råd, havde jeg købt ham fri og taget ham med hjem til mine forældre, for at han kunne have nydt og fået en ordentlig opdragelse. Jeg er overbevist om, at han med glæde ville have fulgt mig, om det så havde været til verdens ende. Jeg talte med styrmændene desangående: om de kunne have givet mig råd eller bistand med at få dette mit ønske opfyldt? De gjorde bestemte indsigelser derimod og sagde: »Peter, lad være at tænke derpå. Du står her selv hjælpeløs uden midler og kan måske få nok med at klare dig selv«. Den stakkels lille fyr var vist næppe nogensinde før blevet så kærligt behandlet af noget menneske. Sin erkendtlighed og taknemlighed viste han ved enhver lejlighed, når han kunne komme til det. Stundom kunne han hitte på at gøre kunster og spilopper blot for at fornøje og more mig.

Efter et ophold på 8 à 9 dage kom sluppen tilbage tilligemed en for-og-agter skonnert, som skulle indtage de bjærgede varer og bringe os og det hele til La Guaira. Vi havde intet med ladningen at bestille; blot skulle styrmanden optage en fortegnelse over enhver genstand af de bjærgede varer. Kaptajnen forærede os en flaske krudt. Geværer havde vi jo nok af. Nu gik vi hver dag på jagt og skød fugle. Af store vandfugle var der en masse rundt om på øens kyst. Til nogen nytte var jagten ikke, blot den fornøjelse at skyde fugle og så lade dem ligge.

Efter en tre dages arbejde var det bjærgede gods bragt om bord i skonnerten. Vi måtte til at pakke vore sager for at gå om bord. Først gjorde vi regnskab over hvor mange kister vin, vi havde tømt under vort ophold på øen. Det viste sig, at hver havde tømt én kiste daglig med 24 flasker i hver. Hele øen var så at sige overstrøet med tomme, ituslåede flasker. Varmt var det og på grund deraf tørstede vi meget, men kunne dog nok have sparet lidt. Ingen af os var dog nogensinde beruset.

Før afrejsen indsnittede enhver af os vort navn i træet, hvorunder vi havde boet. Vi tog vort hamborger flag ned, som havde vajet i træets top, dernæst vort telt og sagde så med rørt sind farvel til den lille ø, som under vort ophold var bleven os meget kær. Jeg kan med sandhed sige, at jeg der har oplevet nogle af de sorgfrie dage i mit liv.

Efter at vi alle om morgenen tidlig var kommet vel om bord i skonner-ten, lettede vi straks anker for at sejle ud til vraget for at se, om der endnu kunne være noget at bjærge. Men straks efter at vi var gået til ankers på den anden side af revet, blev vi øjensvidner til det sørgelige skue, at vort kære gode skib splintredes i mange stykker. Nu var det forbi med »Heinrich & Gustav«, en af Hamborgs stolteste sejlere.

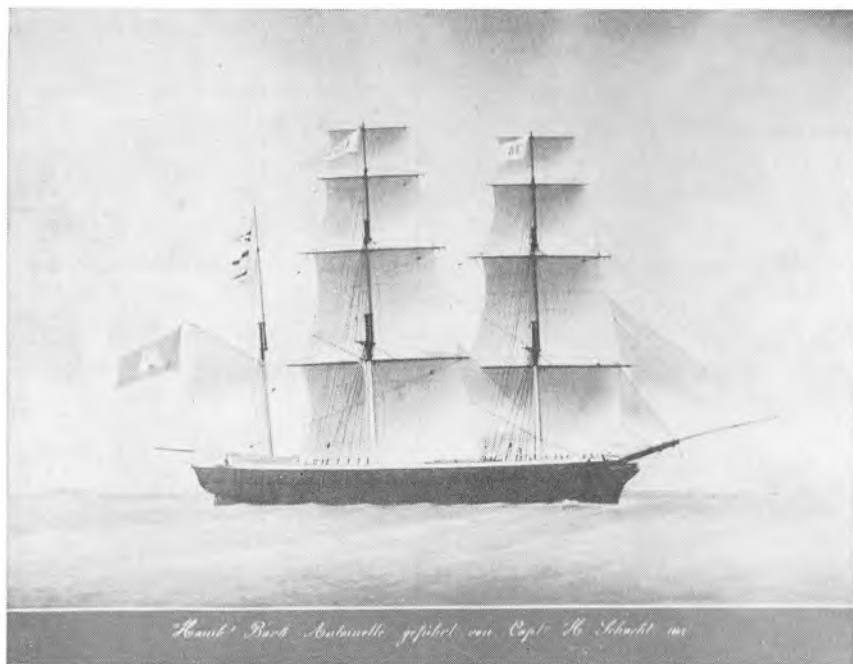
Da der nu ikke var mere at bjærge, lettede vi næste morgen ankeret og ankom samme dag, den 29. januar, om aftenen til La Guaira. Ved afskeden med min lille dreng forærede jeg ham endnu adskillige småting. Han faldt ned, omklamrede mine knæ og græd; jeg selv var meget rørt og fældede tårer, kyssede ham og rev mig med magt løs fra ham: farvel du lille kære dreng, farvel for stedse.

Luksusliv i La Guaira og tilbage til Hamborg

Ved ankomsten til staden blev vi indlogeret på hotellet Neptunos, hvor vore kammerater alle havde været siden deres ankomst. Nu blev der optaget et fuldstændigt forhør om, hvad der kunne være årsag til strandingen. Det blev vedtaget, at strømmen havde sat os ud af kurs. Dernæst blev vi adspurgt, om vi ville sendes hjem til Hamborg som passagerer, eller om nogen havde lyst til at tage hyre. Dertil svarede S. Frandsen, Konrad og jeg, at vi ønskede at få hyre. De andre blev sendt med et hamborger skib som passagerer.

Frandsen og Konrad mønstrede et par dage efter, med et hamborger barkskib »Den flyvende Dutsman«, som var ankommet fra Puerto Cabello, hvor den havde mistet to mand af gul feber. Nu var der kun kaptajnen, styrmanden og mig selv tilbage. Jeg skulle afvente en hamborger brig ved navn »Georg«, som ligeledes skulle komme fra Puerto Cabello, hvor den havde mistet én mand af ovenanførte sygdom.

På hotellet Neptunos havde jeg gode dage, havde min egen stue, hvor jeg kunne gå ud og ind og aflåse samme. Det er også det bedste veldækkede bord, jeg nogensinde til daglighed har spist ved. Om morgenen nød vi kaffe med friskbagte rundstykker, kl. 11 frokost bestående af flere slags kolde og varme stege, stegte og kogte fisk, bagværk samt frugt af mange forskellige slags. Kl. 5 eftermiddag middagsmad, bestående af skildpaddesuppe, kødsuppe og flere andre slags supper, og dertil ligesom ved frokosten stege, fisk og mange andre retter, som jeg næppe kendte. Desuden hver gang en flaske rødvin ved hver kuvert, samt rom, cognac og vandkaraffer stående rundt på bordet. Man kunne tage så meget man ønskede og ville, hvilket altsammen var noget der tiltalte en ung, sulten og kraftig sømand. Spise kunne jeg just ikke meget, men drikke desbedre;

Barken »Antoinette« af Hamborg. »Antoinette« var på 70 commercelæster og bygget i Hamborg 1828. Bemærk Hamborg-flaget, en hvid borg på rød bund. Farvelagt tegning af ukendt italiensk maler. Åbenrå museum nr. 97. Foto Ole Mørkegaard.

jeg tror dengang næppe at blive beruset. Det blev mig også sagt, at det var godt at drikke dygtigt, så fik den gule feber ikke så let indflydelse på os.

Kaptajnen var taget op til Caracas; styrmanden og jeg var nu de eneste; vi tog hver dag et bad i en strøm, som kom oppe fra bjergene og løb ned gennem staden. Vi besøgte alle byens mærkværdigheder og foretog stundom længere ture uden for staden, hvor der var kaffe- og sukkerplantager samt andre smukke naturmærkværdigheder at tage i øjesyn. La Guaira er en smuk stad med en meget romantisk omegn. Disse gode dage fik også ende, efter at vi havde ligget der en 10–11 dage.

Briggen »Georg« ankom, og jeg måtte om bord. Jeg tog afsked med styrmanden såvelsom kaptajnen, som var kommet tilbage fra Caracas. De ønskede mig begge en lykkelig rejse, og håbede at se mig velbeholden og munter i Hamborg. På ny skulle der atter tages fat imellem lutter fremmede mennesker og igen tages til takke med ærter, bønner, salt kød og

flæsk samt de hårde beskøjter; en slem overgang og forskel i stedet for at leve på hotellet Neptunos.

I La Guaira ligger skibene til ankers ude i det åbne hav. Alt føres til og fra skibene med store både. Jeg med samt mit tøj kom med sådan en båd, som skulle ud til briggen med en ladning kaffe. Jeg havde købt mig en flot og smuk Panama-hat, som havde kostet 5 dollars. Til min store ærgrelse blev den mig frastjålet i båden, og borte var den.

Straks ved ankomsten skiftede jeg klæder og måtte så ned i lasten at stuve kaffesække. Efter tre dages arbejde havde vi lasten fuld, klar til at stikke i søen. »Den flyvende Dutsman«, som ligeledes var bleven færdig med lasten, lettede anker samtidig med os, og begge skibe stod udefter på en gang. Vi troede alle, at den ville komme meget før til Hamborg end vi med vor gamle bumser, thi det var et smukt bygget jernskib, og vores brig en gammel kasse.

Da jeg lærte mandskabet at kende, måtte jeg indrømme, at de alle var dygtige og ordentlige folk, undtagen kokken som var et rigtigt svin, dog et godmodigt menneske, men noget fjollet, og den usleste sømand jeg har kendt. Han var på vagt sammen med mig. En nat, som vi, bagbords vagt, var på dækket, blev han ordret op at gøre for bramsejl los. Da han kom til bramstangen lige under råen, klamrede han sig fast om samme og gav sig til at brøle om hjælp. Jeg havde udvig, advarede de andre og bad dem gå op og hjælpe ham. Men de lo deraf og sagde, at han nok kunne hjælpe sig selv, når han ville. Da han vedblev at råbe, forlod jeg min post; i et nu var jeg oppe og havde fat på ham og trak ham ned på æselhovedet^{20a}; der kunne han sidde magelig og hvile sig.

Jeg kunne tydeligt se, at han var ved at tabe bevidstheden. At han var falden ned, tror jeg bestemt; samt at han havde kunnet slå sig ihjel var der al sandsynlighed for, såfremt ikke jeg i rette øjeblik havde fået ham fat. Da han kom lidt til sig selv, bandt jeg ham et tov om livet og holdt på ham, indtil han med besvær nåede dækket. Ofte har han takket mig og kaldte mig altid senere sin redningsmand. Hans navn var Simon²¹, og han var fra Før, hvor næsten samtlige af mandskabet hørte hjemme. Efter den nat kom Simon aldrig mere til tops på briggen »Georg«.

Vi havde vel omtrent været på søen i 3 uger; da hændte det, at kaptajnen²² og styrmanden²³ ragede uklar, og sidstnævnte blev afskediget fra tjeneste; kaptajnen, tror jeg nok, tog sig stundom en lille en på lampen, men var forresten en brav og dygtig sømand. Styrmanden var derimod en pjalt, som jeg i det mindste aldeles ingen agtelse havde for. Fra den tid overtog kaptajnen selv hele kommandoen.

Vi havde en meget heldig rejse. Da vi havde passeret de Azoriske øer,

fik vi en rygende vestenstorm, som holdt ud til vi nåede Den engelske Kanal; snart helt igennem Kanalen lænsede²⁴ vi for klodsrebede sejl, så det gik rask fremad og hjemad. Ud for Dover kom en fiskerbåd på siden, og kaptajnen sendte et brev med, samt købte nogle fisk. Nogle dage efter fik vi Helgoland i sigte, og da blev styrmanden igen indsat i sit embede.

Vi havde stundom i den tid, han var afskediget, haft ham lidt til bedste; nu da han atter fik noget at sige, ville han hævne sig med rigtig at holde os i arbejde.

Styrmanden og jeg ragede straks uklar over et stykke arbejde, som jeg havde udført, og som han ville kassere samt have mig til at gøre om, hvilket var mig altfor ærekrænkende. Derfor gik jeg til kaptajnen og foreviste det udførte; jeg ville vide hans mening desangående. Jeg var dengang noget hidsig af mig, og det med at gøre om igen var mig altid meget modbydeligt. Kaptajnen betragtede det udførte arbejde meget nøje og sagde så til styrmanden: »Det kunne De selv ikke have udført bedre!« Henvendt til mig sagde han så: »Det er godt, Jørgen, gå og pas din gerning«. (Jeg må anføre, at om bord på dette skib gik jeg under navnet Jørgen, på grund af at der var en Peter mere på samme vagt med mig).

For den velundte irettesættelse, styrmanden fik af kaptajnen, fik jeg den næste dag en streng dags arbejde; thi adlyde hans befalinger skulle jeg, og drille og plage mig så meget som vel muligt gjorde han til gengæld for min opsætsighed og ringeagt.

I Elbmundingen modtog vi lods og krydsede op til Glückstadt, hvor vi om aftenen gik til ankers. Næste dag, skærtorsdags morgen, lettede vi atter og krydsede hele dagen Elben opad og ankrede i nærheden af Stade.

Langfredags morgen, da vi var i færd med at gøre klar og havde begyndt at hive ankeret op, så vi en damper komme slæbende med et større skib opad. Til vores store forundring opdagede vi snart, at det var »Den flyvende Dutsman«, den havde på slæb. Altså var vi med vores gamle kasse dog bleven de første.

Damperen havde ordre til at tage os med op til Hamborg, hvorfor den lagde om på siden af os, indtil vi fik gjort klart. Da »Den flyvende Dutsman« ligeledes var kommen så nær, at jeg kunne kende mine gamle kammerater, som var der om bord, tog jeg hatten af og hilste med kraftigt hurra, som de besvarede. Vi nåede op til Hamborg langfredag eftermiddag.

Da skibet var fortøjet og dækket klar, var den næste bestilling rask at få sig vasket og skiftet klæder og så i land. Jeg tog straks til mit logi hos Christiansen, Elbstrasse, Altona, skrev et brev hjem og meddelte, at jeg lykkelig og vel var ankommen. Om strandingen havde jeg skrevet fra La Guaira. Fik mig en god aftensmad og så til køjs.

Næste morgen kl. 6 skulle jeg være om bord. Vi skulle begynde at losse kaffe. Vi arbejdede dog kun den ene dag, thi så blev der akkorderet om at losse resten. I påskedagene måtte der dog ikke arbejdes. Vi blev så afmønstrede et par dage efter påske. Jeg fortjente lige så meget på hjemrejsen, som jeg kunne have fået for hele rejsen med »Heinrich & Gustav«. Hyren var nemlig i Vestindien dobbelt så høj som i Hamborg.

Da jeg forrige efterår skulle gå ud, henvendte jeg mig som sædvanlig til min gamle skrædder Jesper Østergård på St. Pauli om at få søklæder. Men han vidste nok, at det var skralt med penge, og jeg fik kun det halve af, hvad jeg havde brug for; han ville ikke kreditere mig mere. Jeg måtte hjælpe mig med, hvad han ville lade mig få. Derover havde jeg været meget fortørnet, thi han kendte godt mine forældre og vidste godt: om jeg aldrig var kommet tilbage, da skulle de nok have betalt, hvad jeg skyldte.

For at det tilfælde ikke skulle forekomme en anden gang, ville jeg handle og blive bekendt hos en anden, for ikke oftere at blive afhængig af Jesper Østergårds forgodtbefindende. Nu da jeg havde penge, ville han næsten med magt pånøde mig klæder, men jeg ville ingen have, blot betale hvad jeg skyldte. Han lod mig høre, at da jeg var i forlegenhed, da var han god nok, og nu, da jeg havde penge, ville jeg gå andre steder. Jeg svarede, at når han nu havde fået sit tilgodehavende, så havde jeg for fremtiden frihed til at handle og købe, hvor jeg helst ville og kunne. Jeg betalte og kom der aldrig mere.

Et par dage efter modtog jeg brev hjemmefra, med indbydelse til at komme hjem for at overvære min søsters²⁵ konfirmation søndag efter påske. Men jeg skrev straks tilbage, at denne gang ville jeg hellere blive i farten end at spille tid og penge på at rejse hjem, thi hyrerne var gode og nok at få.

Jeg lykønskede min kære søster og sendte hende tillige nogle små venlige erindringer. Til vederlag for den efteråret før modtagne understøttelse sendte jeg også en lille sum penge til mine forældre. Gerne havde jeg sendt mine forældre mere, som havde gjort så meget for mig.

En egenrådig kaptajn

Da jeg havde ligget i logi nogle dage, kom min gamle styrmand Andersen til og fortalte, at han havde fået hyre med et hamborger barkskib kaldet »New York«, som skulle gå til Lagunillas, en plads på kysten af Venezuela, Sydamerika. Han ville gerne, at jeg skulle komme om bord og tage med.

Jeg lovede at komme om bord næste dag for at bese skibet. Det gjorde jeg også, men den stod mig langt fra an; det var en gammel kasse. Da jeg

	1857	den 1 ^{te} Maj	Skuff	New York	4
4	Anders	Andersen	65	Hamburg	caps
1	Andreas	Brick	24	Citichusen	Kaas
1	Boas	Andersen	21	Storr	
1	Stob	Stenius	18	Larocnis	Widde
1	Mathias	Jens	28	St. Kith	Kill
1	Robert	Crowe	21	Rosstock	Kaibling
1	Ferdinand	Kauf	25	Rosstock	Schwarz
1	Edm	Kulsholm	18	Fotel	Christiansen
1	Carl	Frulson	19	Wappsted	Kaas
1	Jac	Behm	19	Hamburg	Kaas

Mønstringsliste for Hamborg-barken »New York« ved udrejsen den 1. maj 1857 til Laguna. Kaptajn var Carl Heinrich Boye. Besætningen stammede hovedsagelig fra hertugdømmerne: to fra Hamborg, en fra Glückstadt, to fra

havde talt med mandskabet fra sidste rejse, som endnu var om bord, blev det ikke bedre. De sagde, at kaptajnen²⁰ ejede skibet, og at han var en skurk og sådant lignende; ingen af dem ville gøre en rejse mere med ham, om de så kunne få dobbelt hyre. Det så meget uordentligt ud overalt, såvel på dækket som i lasten; skibet havde været lastet med stenkul, var just klar med losningen og ingensteder rensat.

Jeg gik agter hen til styrmanden og sagde ham rent ud, at jeg ingen lyst havde til at fare med denne gamle, skidne skude, og fortalte ham tillige, hvad folkene havde sagt om kaptajnen. Min gode, kære styrmand blev ved at tale for mig. Som ven, ikke som underordnet bad han mig følge ham. Jeg svarede, at gerne skulle jeg følge ham, hvorhen det end skulle være, blot ej på dette skib. Da tog han atter til orde og sagde: »Kære Peter, at overtale dig til noget, som du ingen lyst har til, vil jeg ikke; men gerne havde jeg set, at du var forblevet hos mig; det er altid godt at have en mand om sig, som man kan stole på. Vi har før stået last

	100	100	13	19	
	150	121	2	0	
	108	100	2	4	
	84	84	1	12	
	84	84	1	12	
	84	84	1	12	
	84	84	1	12	
	60	60	1	4	
	60	60	1	4	
	24	24	1	8	
		876	17	14	19
		25	12		
		901	12		

Før, en fra Kappel, en fra Langenæs, to fra Rostock og endelig Peter Anholm fra Fole. Staatsarchiv Hamburg. Protocolle des Wasserschouts.

og brast i enkelte hårde dyster og har jo og haft adskillige gode dage tilsammen. Jeg kender dig, og du mig; jeg forsikrer dig, at tager du med, da skal intet ondt vederfares dig, så længe jeg er styrmand og det står i min magt at afværge det«.

Jeg gav ham min hånd: »Nuvel, kære styrmand, for Deres skyld kommer jeg i morgen og går i arbejde«. Derpå forlod jeg ham og skibet. Næste morgen mødte jeg tilsammen med en ny kok. Men da han havde beset skibet, sagde han farvel og tak og gik i land med det samme. Styrmanden og jeg var altså alene. Jeg måtte hen at gøre fyr på, så vi kunne få en kop kaffe.

Op på formiddagen kom kaptajnen om bord. Han mønstrede mig skarpt; det var første gang, vi to sås. Efter at have opholdt sig i kahytten i en times tid, kom han op på dækket med chronometret og befalede mig at følge med i land med det samme, thi det skulle efterses. Da vi kom op på gaden, og jeg fulgte ham tæt i hælene, bad han mig holde mig tre

skridt tilbage, hvorefter han mumlede, højt nok til at jeg kunne høre det: »En bonde, en soldat, skal nok lære ham at gå, he, he, he«. Jeg tænkte: »Det er i god tid at begynde at lære på mig. Vi er endnu ikke bundne til hverandre«.

Mit løfte til styrmanden ville jeg ikke bryde; så længe han forblev om bord, ville jeg også. At kaptajnen ej var en god en, derom var jeg overtydet, men tænkte tillige: han skulle nok få at se, at han ikke skulle komme til at lære mig så grumme meget; tog han mig an for en dumrian eller kujon, så tog han fejl. Vi forrettede vores ærinde, og jeg gik om bord.

Næste morgen kom der atter nogle nye folk; men de gjorde lige som kokken havde gjort, gik straks i land. De havde nok, da de havde set skibet, behøvede ikke at se kaptajnen. Efter nogle dages forløb fik han dog et mandskab sammenskrabet, og vi blev tilmønstrede. Besætningen bestod af 11 mand, kaptajnen medindbefattet.

Vi indtog ballast og gjorde klar til at sejle. Sidste aften, en lørdag, var jeg i land for at købe nogle små sager, såsom piber, tobak, cigarer, svovlstikker m. m. Det hændte sig, at jeg kun havde beholdt to skilling tilovers, og det kostede at komme om bord tre skilling; jeg manglede altså en. Men som jeg kom ned til havnen, tæt ved hvor skibet lå, kom just en bådfører forbi; jeg prajede ham an og bad ham lægge an ved nogle store sten ved strandkanten; så kunne han nok sætte mig om bord for de to skilling. Skibet lå lige ud for sukkerkogeriet på St. Pauli.

Bådføreren kom også efter ønske. Jeg stod på en stor sten med mine sager indbundne i et tørklæde og sprang rask over i båden. Det var min hensigt at blive stående oprejst på en af tofterne, men det havde frosset lidt, så det var glat, og på grund deraf faldt jeg baglæns på hovedet ud over den anden side af båden. Det bliver dybt vand lige på en gang, og jeg var vist adskillige fod under, men arbejdede mig dog op, med tørklædet i den ene hånd. Bådføreren var parat til at gribe mig i håret og halede mig op i båden; min hat drev med strømmen nedefter, men den blev snart indhentet.

Det var et koldt bad at få sådan om aftenen, men mest ærgerligt var det med mine våde sager. Vi lagde straks an ved skibet; jeg gav ham mine to skilling, bad ham undskylde, men jeg havde ingen flere, ellers skulle han have fået dem, takkede ham, bød god nat og sprang om bord.

Jeg var glad for, at ingen var til stede; hele personalet lå i tryk søvn. Jeg tog straks mine våde klæder af og gik til køjs.

Næste morgen, søndag den 26. april 1857, halede vi ud og gik under sejl, men kom dog ikke længere end ned imod Blankenese, hvor vi løb på grund og måtte oppebie næste flodtid, førend vi kom flot igen. En

matros ved navn Ferdinand²⁷ blev uklar med kaptajnen og kunne gerne have myrdet ham, dersom han ej i hast var flygtet ned i kahytten. Ferdinand var beruset, men til hans ros må jeg sige, at han var en af de dygtigste sømænd, jeg har lært at kende. På landjorden duede han ikke, thi han var en stor bumler.

Hen på natten kom vi flot igen og stod Elben nedefter, satte lodsen fra borde ved fyrskibet i Elbmundingen og stod med god, stiv kuling ud i Nordsøen. Tredje eller fjerdedagen derefter var vi i Den engelske Kanal. I længere tid passerede intet videre mærkværdigt; enhver passede sin dont.

Det vil være nødvendigt at beskrive kaptajnens person. Boye var hans navn, en stor svær, noget korpulent mand, rund pluster²⁸ i ansigtet, tykke sorte bakkenbarter, men ikke et hår på hovedet; ved land bar han paryk, men på søen gik han med det bare skaldede hovede. Jeg antager han var 50 til 55 år gammel. Han bandede, svor og skældte til enhver tid; rigtig ædru tror jeg næppe han var på hele rejsen.

Skibet tilhørte ham selv, og derfor: jo mere der kunne spares på proviant eller andre materialer desto bedre. Ligeledes var det ham meget om at gøre at få så meget arbejde udført som muligt; det hele drejede sig om, at han kunne fortjene dygtigt. Til enhver især blev provianten afvejet nøjagtigt for hver uge, og vi kunne da gøre os så lystige dermed, som vi selv fandt for godt. Spiste vi det i fem dage, kunne vi sulte i to; det var ej til at tænke på at få mere.

I én henseende var vi forude i lugaret meget enige, nemlig med hensyn til at drille kaptajnen, omendskønt vi havde nødig at tage os i agt; thi han truede stadig med, at den første, der ikke adlød eller modsagde ham, skød han en kugle for panden. Jeg tror ham nok i stand dertil, da han bestandig gik med en revolver hos sig, og efter hvad han selv fortalte, havde han flere gange skudt en mand ned. Ferdinand lod ham dog en gang ved lejlighed vide, at såfremt han lagde hånd på nogen, ville der blive gjort mytteri.

En dag, som vi sejlede med stiv kuling fordevind²⁹, og vi styrbords vagt (hvorunder jeg hørte) var på dækket, fik han i sinde, blot for at ærgre mig, at sende mig op at lapsalve store stænger³⁰ bardunerne. Skibet slingrede voldsomt. Det var langt fra efter mit hovede, dog jeg måtte efterkomme befalingen. Jeg fyldte en pøs^{**} med tjære, fik en blok bragt op til lige med et tov, hvori jeg skulle sidde, og fik det hele behørigt ordnet. Entrede rask og begyndte arbejdet, men kaptajnen, som gik på dækket,

** Pøs: spand bredere forneden end foroven og forsynet med tovsrop til hank, anvendt til at øse vand.

syntes dog det gik for langsomt. Han skjældte og bandede som sædvanlig: »Din satan, din himmelhund, din soldat m. m. he, he, he; det skulle have været for tyve år siden, og jeg skulle have lært din satan at lapsalve«.

Jeg lod, som jeg intet hørte, men passede mit arbejde. Han blev imidlertid ved at gå frem og tilbage på dækket og blev ved med at bande og skjælde. Omsider blev det mig for meget, så jeg af bare ærgrelse pludselig kom i tanke om at lapsalve hans skaldede hoved, så han senere skulle have grund til at huske, at jeg kunne lapsalve.

Jeg passede og afventede et belejligt øjeblik, til han kom lige neden under mig, og gav så tjærepøsen en tårn med bunden opad, så det meste af indholdet faldt på hans hoved med et ordentligt klask.

Han var iført hvide benklæder, fin hvid skjorte og en kostbar Panamahat samt morgensko. Tjæren løb ham ned fra hovedet over hele legemet. Påklædningen var naturligvis helt spoleret. Det kan nok være, at den gamle skiftede plads i en fart. Han lignede mere en uvan tyr end et menneske og sprang omkring som en afsindig, til stor fornøjelse for hele mandskabet.

Da han kom så vidt, at han fik mælet, råbte og bandte han: »Kom ned, kom ned! Din satan, din himmelhund, he, he, he«. Det er en selvfølge, at jeg ikke var synderlig glad for at komme ned; det var jo ikke godt at vide, hvad den store bomstærke mand i hidsighed kunne gøre.

Da jeg ingen tjære havde at arbejde med og intet at bestille deroppe, foretog jeg langsomt nedstigningen, med øjnene bestandig på kaptajnen. Han greb en tovende; jeg tvivlede aldeles ikke på, at den var bestemt for mine rygstykker. Snildhed og behændighed alene ville kunne frelse mig. Førrend han troede, var jeg på dækket og sprang ham rask forbi.

Han forfulgte mig, men jeg var jo en del raskere til bens end han. Således løb vi skibet rundt, men omsider faldt han og forslog sig noget. Så hørte jagten op. Han forføjede sig ned i kahytten. Styrmanden og kahytsdrengen måtte hjælpe at få ham rensat; det kan slet ikke have været så let at have fået al den tjære gnedet af legemet. Jeg fik mig noget tjære, steg op og fortsatte mit arbejde. Imidlertid blev det middag, og jeg blev færdig.

Jeg blev kaldt agterud, og der optoges et strengt forhør. Kaptajnen ville absolut pådutte mig, at jeg havde gjort det med forsæt, da det ellers umuligt så lige skulle have ramt ham. Nu da den største fare var overstået, stod jeg ganske koldblodig, med det uskyldigste ansigt af verden og forsikrede, at skibets voldsomme slingren var skyld i og årsag til pøsens kæntring. Ingen kunne overbevise mig om det modsatte, og hermed var sagen bragt til ende.

Kaptajnen holdt i lang tid derefter et skarpt øje med mig, om jeg ikke

Barken »Otto« af Åbenrå, samme skibstype som kaptajn Boyes skib »New York«. »Otto« var bygget 1848 i Åbenrå. Oliemaleri af L. Petersen og P. Holm, Hamborg. Åbenrå museum nr. 73. Foto Ole Mørkegaard.

skulle begå en forseelse, så han kunne have fået mig under tiltale, hvorfor jeg havde nødig at være på min post. Styrmanden, hvem jeg gerne kunne have sagt sandheden, udfrittede mig flere gange. Jeg fastholdt min påstand. Det gottede ham så vel som hele mandskabet. Dog lod styrmanden mig vide: »Din skælm, du har nu lige godt gjort det med vilje. Jeg kender dig nok. Det var modigt og godt klaret; men, Peter, jeg vil advare dig; den spas var for grov. Gør det ikke oftere. Det kunne let komme dig for dyrt at stå«.

Rotteudryddelse og kirkebesøg i Lagunillas

Vi ankom til bestemmelsesstedet Lagunillas først i juli 1857, uden at der passerede noget særligt mærkværdigt. Jeg havde foresat mig at desertere fra skibet, såfremt der på nogen måde gaves lejlighed dertil. Desværre blev det ikke muligt, thi af skibe var der ingen i havnen, undtagen enkelte små kystfartøjer, altså ingen lejlighed til at slippe bort.

Vi lagde an ved en bro for at losse ballasten, som det ikke var tilladt at smide over bord. På hele rejsen havde vi været slemt plaget af rotter. Den sidste aften, førend vi næste dag skulle begynde med ballasten, blev

der gjort ild i lasten, i sandet, og derpå alt tilstoppet, så lufttæt som muligt. Alle mand måtte sove på dækket den nat.

Da lugerne blev åbnet om morgenen, lå der rotter i massevis om hvert ildsted, kvalt af røg. Vi fyldte tre store kurve fulde, som blev hejst op og kastet over bord, og senere var vi fri for den plage. Nu måtte vi i gang med sandet. Det blev først hevet op på broen; derfra måtte vi transportere det videre op på stranden, med dertil lejede hjulbøre. Det var et slemt stykke arbejde, da det var meget varmt, mange gange næsten uudholdeligt. Derfor var det os meget om at gøre, når lejlighed gaves, at læsse hjulbøerne så fulde med det tunge sand, at de kunne gå i stykker. Det gav dog altid en pause, indtil børen blev repareret, eller en anden bragt til veje. Tillige var det for kaptajnen både til stor bekostning og megen ærgrelse.

Da vi omsider halede ud fra broen, efter at ballasten var losset, gik vi til ankers et godt stykke fra land. Skibet skulle efterses; den var meget læk. Tømmermanden kom i arbejde med at kalfatre³¹, vi andre med at skrabe og tjære udenbords.

Imens vi lå ved broen, var vi i land flere gange, men desværre: ingen af os havde penge til at more sig for, og af kaptajnen kunne vi ingen få. Jeg solgte nogle småting samt et par uldne skjorter, som nok kunne undværes, og fik nogle dollars tilsammenbragt.

En søndag, da vi lå ved broen, kom der en neger ridende på en hest. Han havde to mulæsler ved siden, som skulle svømmes lidt i stranden. Jeg og en kammerat John stod på broen, og da vi så negeren og æslerne, var vi straks enige om, at det kunne være rart at få en ridetur på en så dejlig søndag formiddag. Vi henvendte os derfor til manden om at overlade os dyrene, da ville vi svømme dem og ride med op i staden. Det kunne nu for resten være det samme, hvad vi sagde, thi han forstod lige så lidt os, som vi ham. Han overlod os villigt dyrene, og straks var vi på ryggen af hver en.

Der var ikke andet at styre dem med eller ride dem i, end et stykke reb om halsen, men det bekymrede os ikke. Da vi havde svømmet dem noget omkring, red vi alle tre op af vandet på en gang. Straks vi kom på det tørre, var min kammerat og jeg godt enige om, at det skulle gå rask. Men det var ikke negerens mening; da vi begyndte at jage på dyrene, råbte han og ville standse os. Det var alt for sildig; dyrene var allerede i fart, og med den bedste vilje kunne vi ikke standse dem.

Men mit mulæsel blev standset, og det uden min hjælp, af sig selv, midt inde i en stor katolsk kirke. En mærkelig hændelse, som gik således til: Da mulæslet først var i fart, for den som et lyn op ad gaden; jeg var

nødt til at lade den løbe, hvordan den ville, blot passe på at holde mig fast.

Lige midt for enden af gaden stod en meget stor kirke, med en stor hvælvet dør åben ud imod gaden. Først jeg rigtig vidste af, var jeg midt inde i kirken, hvor gudstjenesten var i fuld gang. Rigtignok var det meget længe siden, jeg havde været i nogen kirke. Denne gang var det dog sket meget ufrivillig. Kirken var stor, flot og meget smukt udstyret. Såvidt jeg fik tid at se mig for, var der ingen stolestader: alle lå på knæ, fruentimmer og mandfolk om hverandre på det med sorte og hvide marmorfliser belagte gulv.

Jeg fik desværre ikke lang tid at se på herligheden, thi ved min ringe persons ankomst gav det en slem forstyrrelse. En del af mandfolkene kom snart på benene. Alle så bestyrkede og forundrede på mig. Snart lød der en mumlen, som langt fra var behagelig for mine ører. Hvad det nærmest gjaldt om for mig, det var at få mulæslet tørnet om, og så hurtigt som muligt at komme ud, da det ikke var let at beregne følgerne af denne meget ubesindige handling. Der blev ingen tid til af dørvogteren at blive stænket med vievand, hverken ved min ankomst eller udgang.

Så snart jeg havde dyret ret vendt, og farvandet endnu frit, piskede jeg på, det bedste jeg forstod, og var jeg kommet rask ind, kom jeg rask ud, uden at volde nogen fortræd. Da jeg var kommet ud af kirken, så jeg negeren i fuldt firspring komme op ad gaden. Så snart han så mig, begyndte han at råbe og true efter mig med knyttet næve. Nu, tænkte jeg, er der fare fra en anden kant! nu er det nok bedst, Peter, at tage det til fods. Dermed sprang jeg rask af og overlod det til negeren selv at indfange mulæslet. Jeg brugte benene ned ad en anden gade, det bedste jeg havde lært, kom velbeholden ned til havnen og om bord. Min kammerat var allerede om bord og fortalte, at han straks var blevet indhentet og dyret frataget.

Søndagen efter havde jeg såvel som hele styrbords vagt (det halve mandskab) landlov. 3 til 4 af os fulgtes ad, hver med en pose og uden for staden for at plukke lemoner³², kokosnødder og andre frugter, som måtte forekomme. Der var nok at få uden betaling, når vi selv ville have ulejligheden med at plukke; da vi havde poserne fulde, gik vi om bord at skaffe til middag.

Om eftermiddagen gik jeg og to kammerater atter i land. Da vi havde drevet om i nogle timer og beset stadens smukkeste gader og pladser, så jeg uden for et hus en meget stor og smuk papegøje, som jeg straks fik lyst til at købe. Jeg blev enig med manden om en dollar for fuglen, som jeg betalte ham. Jeg fik papegøjen, som satte sig på min skulder, hvor

den snakkede og skrogrede uafslædig, under bestandig vedblivende kærtegn fra min side.

Jeg var meget glad ved min handel og stolt af den smukke fugl; jeg bød mine kammerater ind på et hotel at få noget at drikke. Dertil var de villige nok; det kunne være meget godt i dette varme klima. Da vi kom ind, betragtede alle min smukke fugl. Madammen tog den i hånden og betragtede den nøje, hvorpå hun gav mig den tilbage og gjorde mig forståelig, at fuglen var syg og ikke kunne leve i to dage. Hun blev ved at snakke på sit spanske og viste mig papegøjens øjne, og jeg kunne også nok se, at det ikke var rigtig fat med dem.

De rådede mig alle at bringe den tilbage og se at få mine penge igen, hvilket jeg i grunden slet ikke syntes om, da jeg måske aldrig fik lejlighed til at købe en så smuk fugl mere; men dersom den døde, var det jo kedeligt ligefrem at være narret sine penge fra.

Beslutningen blev, at mine kammerater skulle følge med til sælgeren, for jeg indså nok, at dersom jeg kom alene, ville han jage mig på døren og ingen penge give mig, men når vi kom tre mand stærk, ville det ej være så let at slippe os. Det viste sig ganske rigtig: manden ville ingen penge af med og forsøgte flere gange at få os ud ad døren. Men det hjalp ikke; vi lod os ikke rokke af stedet, førend pengene blev betalt tilbage, og så satte jeg fuglen på sin plads.

Manden var barber og tillige lidt doktor. Jeg tænkte den dag kun lidt på, at han skulle komme til at være behjælpelig med at frelse mig fra døden.

På hospital med gulefeberen

Omtrent samtidig med os ankom en hamborger brig, hvor vores anden styrmand var bekendt med officererne om bord. Han kom desårsag og bad mig og en mand mere om at gå i båden og sætte ham om bord i briggen samt forblive der om aftenen, hvilket skete. Styrmanden gik ind i kahytten; vi til lugaret, hvor vi blev meget venligt modtaget af mandskabet.

Ingen af os havde anelse om, at de på briggen havde gul feber³³, og at der alt var to mand i land på hospitalet. Det blev os selvfølgelig straks fortalt, men det gjorde os ingen bekymring. Jeg for mit vedkommende troede, at næppe nogen sygdom kunne smitte på mig, thi jeg var sund, stærk og kraftig, ret en bjørn, eller rettere: således som en rigtig sømand bør være. Ansigt, hals, bryst og arme var så forbrændt af solen, så jeg troede at kunne trodse sol, vind og vejr.

Efter at have tilbragt en behagelig aften forlod vi den gode brig (hvis

navn jeg ikke mere erindrer) henad kl. 10 aften. Vi havde en drøj tur at ro; skibene lå et langt stykke fra hverandre. Vi havde både vind og strøm imod, så der måtte tages på åreerne; vi blev godt varmede, før vi kom om bord. Da vi havde fået båden ordentligt fortøjet, gik vi til køjs; det øvrige mandskab var alt tørnet ind.

Næste morgen begyndte vi med ladningen, som bestod af rødtræ og blev sejlet ud til os i store både. Vi fik en stelling³⁴ anbragt udenbords, og der fik jeg min plads anvist, tillige med en mand mere, for at hive træet op på dækket.

Vi havde vel arbejdet en times tid, da jeg på en gang blev noget svimmel i hovedet, så jeg nær var styrtet om. Styrmanden, som sad på skanseklædningen, blev opmærksom på mig, da jeg standsede med arbejdet. Han spurgte: »Hvad fejler du, Peter?« Jeg svarede, at jeg et øjeblik ikke følte mig helt vel, »men det er kun lidt svildhed; det går vist snart over; deraf har jeg stundom været plaget helt fra barns ben«.

Styrmanden betragtede mig et øjeblik og befalede mig at komme op. Jeg efterkom befalingen, men kun med besvær nåede jeg op på dækket. »Du kan gå hen at lægge dig,« sagde han, »så går det vel over«. Jeg havde vel ligget en time, da han kom for at se til mig, og spurgte hvorledes det gik; jeg havde en forfærdelig hovedpine. »Ja bliv du kun rolig liggende«, sagde han, »du må ikke anstrenge dig med noget som helst; jeg går nu op at tale med kaptajnen«.

Da styrmanden kom op fra lugaret, må kaptajnen have stået i nærheden. Jeg kunne tydelig høre deres samtale. Styrmanden berettede, at jeg var meget syg; han var overbevist om, at det var gulefeberen, den slemme sygdom. Kaptajnen skoggerlo: »He, he, he; han syg, den satan, den himmelhund; er doven, vil blot ikke arbejde. Jeg skal nok lære ham. Lad ham komme op på dækket, styrmand, jeg vil se ham«.

Styrmanden kom ned og berettede, hvad kaptajnen havde sagt: han ønskede at se mig på dækket. Jeg svarede: »Ja, såfremt det er mig muligt at komme derop«. Jeg forsøgte at komme på benene, men kunne næppe stå, langt mindre gå. Styrmanden mærkede det, tog mig under armen og hjalp mig det bedste han kunne. Tillige hviskede han til mig: »Fat mod, Peter, du er min ven, og på mig kan du stole«.

Da vi stod ansigt til ansigt med tyrannen, slap styrmanden min arm, og jeg satte mig ned; det var mig umuligt at stå oprejst alene. Uden at sige et ord mønstrede kaptajnen mig med et gennemtrængende blik. Henvendt til styrmanden sagde han: »Han har formodentlig spist for meget; giv ham en god portion engelsk salt, det skal sikkert nok hjælpe«.

Hertil svarede styrmanden: »Ja, måske ind i evigheden; men bedre var

det, om han kom i land på hospitalet, og det jo før, jo bedre. At det er feberen han har, derom er der ingen tvivl mere. Bliver han om bord, kan vi måske alle blive et bytte for sygdommen. I land og på hospitalet skal han, og det straks; enten det så er med eller imod Deres vilje, hr. kaptajn, så skal det dog ske«.

Styrmanden befalede at gøre storbåden klar og fire af, folkene at skifte klæder for at gå i land. Men nu skulle I, som læser dette, have set, hvor skurken teede sig! Han for og sprang omkring som en rasende og brølte: »Den himmelhund, den satan, he, he, he«; grinte og skar tænder, bandede og svor: »er doven, skader ingenting, vil blot ikke arbejde, he, he, he; koste mig mange penge, kost og pleje, doktor og medicin, he, he, he; bliver en arm mand, det er jo mig, der skal betale det hele!«

Det hjalp imidlertid altsammen ikke; styrmandens befaling stod fast. Da båden og mandskabet var klar, hjalp de mig ned i båden, hvor de havde bredt mig et leje af mine egne køjeklæder og tæpper. Da vi kom i land, måtte de bære mig. Mine kræfter var aldeles borte og tillige var jeg halvt bevidstløs.

Med stort besvær for dem, som skulle bære mig, nåede vi omsider hospitalet. Jeg blev bragt ind i en stor sal, hvor der alt lå en 30–40 patienter. Der stod seng ved seng, blot med en smal gang mellem hver, op til de ydre mure, og så var der en bred gang midt op imellem begge rader. Det var for det meste jern-sengesteder. Sengeklæderne bestod af en madras, fyldt med strå eller tang, hovedpude af samme slags, dertil et tyndt lagen at dække sig med. Efter at jeg først var bleven nøgen aflædt blev jeg lagt på sådan et leje.

Mine kammerater rakte mig hånden, en for en, hvorefter de forlod sygehuset. Styrmanden kom hen til mig, trøstede mig det bedste, han forstod, og adspurgte mig tillige, om jeg ikke særlig havde noget at meddele ham angående mine forældre eller venner i hjemmet, som han kunne besørge til dem.

Jeg rakte ham min hånd, takkede og sagde nej. Jeg har ofte senere tænkt på, at der kunne have været meget at sige ham, men min tankegang var aldeles standset. For mine sager, sagde han, skulle jeg aldeles ikke bekymre mig. Det ville han altsammen tage i forvaring, så snart han kom om bord. Tillige lovede han at besøge mig så tit som lejlighed dertil kunne gives.

»Farvel, farvel, kære Peter«, sagde han, trykkede min hånd og forlod mig. Jeg mærkede, at den ellers så hærdede, kække og uforfærdede sømand græd; han, som jeg ved og har set trodse døden mange gange, uden at fælde en tåre, kunne dog røres dertil ved en vens og skibskammerats

død. Thi han har senere fortalt mig, at han regnede mig iblandt de døde den dag, da han forlod mig på hospitalet i Lagunillas.

Med mig selv var det anderledes. Jeg havde hverken smil eller tårer, var aldeles ligegyldig for alt, hvad der angik både mig selv eller andre.

Efter at jeg havde ligget en stund som i dvale, blev jeg ikke så lidt forskrækket ved at se den før omtalte barber (af hvem jeg havde købt papegøjen) tillige med to sygepassere nærme sig. Den ene tog mig om hovedet, den anden holdt mig oprejst i sengen. Barberen begyndte at klippe mit hår af; da han havde taget det meste med saksen, tog han fat på kniven og barberede hovedet bagefter, så jeg blev så glat som en ål. Derefter trymlede de mig om på maven. Jeg kunne ikke forestille mig, hvad der skulle foregå. Den ene af oppasserne holdt mig bestandig om hovedet, så jeg intet kunne se og ej heller røre mig. Jeg mærkede at det gjorde ondt engang imellem på ryggen. Da de havde behandlet mig en lille stund, lagde de mig atter om på ret køl. Jeg så da, at de havde så mange glas, hvori der havde været blod; jeg vidste så, at jeg var bleven kopsat.

Straks efter blev der bragt mig medicin, som bestod af en slags saft. Jeg modtog en hel vinflaske fuld, jeg måtte drikke så ofte og så meget, som jeg ville og kunne. Jeg led af en forfærdelig tørst og tvivlede ikke om, at jo mere jeg drak, desto bedre. I de første par dage gik det godt. Det smagte mig nogenlunde, og jeg tømte adskillige flasker. Men så var det forbi; det blev mig så modbydeligt, at jeg næppe kunne tåle at se flasken, langt mindre drikke deraf, førend jeg skulle kaste op.

Jeg forlangte vand (aqua), tryglede og bad om vand, men det hjalp altsammen ikke. Oppasseren rystede blot på hovedet og kom så frem med den forhadte medicinflaske. Deraf måtte og skulle jeg drikke; andet var der ej at bekomme, førend doktoren havde givet sit samtykke.

Hver morgen kl. 9 kom doktoren. Han gik fra seng til seng, befølte enhvers puls, og alle skulle vi række tungen ud, så han kunne bese den. Aldrig så jeg, at han foretog sig andet. Når runden var endt gik han sin vej, men hver dag ved bestemt tid altid samme tur. Jeg fik det indtryk, at det var ham aldeles ligegyldigt, om vi levede eller døde.

På den anden dags formiddag blev jeg først opmærksom på, at min sidemand også var en matros, fra den før omtalte hamborger brig. Han havde hele tiden ligget ganske stille, ligesom om han havde været ganske bevidstløs. Lige på en gang tiltalte han mig på tysk med de ord: »Å, gør mig den tjeneste at hente mig det spejl, som hænger derovre på den modsatte mur«. Han havde lyst til at se, hvorledes han så ud. Jeg svarede ham, at så gerne jeg end ville var jeg ikke i stand dertil, da jeg hverken kunne stå eller gå. Men han blev gentagende ved at bede mig hente det;

jeg forsikrede lige så ofte, at det var mig umuligt at tjene ham, da jeg ikke kan røre mig af stedet.

Nu begyndte han at bande og rase, og med det samme springer han ud af sengen, helt nøgen som han var. Jeg blev meget forskrækket og bange for, at han skulle overfalde mig. Det var let at se, at han var forvirret og vild; i øjeblikket var ingen af sygevogeterne til stede.

Han lod mig dog rolig ligge, gik over, tog spejlet, kom vaklende tilbage med det, satte sig på sengekanten og betragtede sig selv i spejlet. Da han havde vendt og drejet det på alle mulige måder, skjældte han ud på sig selv og viste tydelig utilfredshed med sit personlige udvortes. Dertil kunne han have god grund, thi han var så udtæret og afmagret, ret en skeleton.

Da han omsider blev færdig med at betragte sig, hængte han spejlet over på sin plads igen. Da han kom tilbage lo han ad mig, ligesom han dermed ville sige: »Jeg fik det dog uden din hjælp«. Derpå lagde han sig ned på sin seng, gav nogle uhyggelige brøl, og så var det forbi. Døden havde udløst ham; hans lidelser var til ende †.

Så snart sygevogeterne så, at han var død, hentede de et stykke gammelt sejldug, som de bredte ud på gulvet, tog liget og lagde det derpå, svøbte sejldugen om liget og syede det sammen; tog så en stang, som de stak igennem fra den ene ende til den anden, og derefter fat på stangen, løftede den op over skuldrene og bar liget ud af huset. Hvad de senere foretog med liget, ved jeg næppe; at det blev begravet, tror jeg ikke, snarere blev det brændt ude i skoven.

Det var forresten et sørgeligt syn, som alle vi andre patienter måtte være øjenvidner til. Ingen vidste, hvem der skulle være den næste. Så længe jeg befandt mig på hospitalet, krævede døden hver dag et eller flere ofre; alle blev behandlet på samme måde. Jeg har ofte senere tænkt på, at det var godt, jeg ikke havde mere sans eller samling end jeg havde; jeg bekymrede mig aldeles ikke om, hvad der skete eller foregik omkring mig; det hverken rørte, bedrøvede eller glædede mig. Synet skulle nærmest være den eneste fuldkomne sans, jeg var i besiddelse af; jeg kunne nok se alt, hvad der foregik, men det var også det hele.

Besøg af styrmanden havde jeg omtrent hver dag; de to bedste af mine skibskammerater, som var fra Sild, havde ligeledes set ind til mig et par gange. Kaptajnen kom også enkelte gange ind til mig, men for hans besøg havde jeg helst set mig fritaget, omendskønt det stundom forekom mig, at han blev rørt, når han så mig. Dertil kunne der være årsag, thi for nogle dage siden var jeg en af skibets kraftigste mænd, og nu efter disse få dages sygdom en rigtig skelet, ikke andet end skind og ben med et skaldet hoved, ikke kraft til at tørne mig rundt i sengen, eller til at tage

bægeret eller medicinflasken og få den til munden. Dog var det hver gang kaptajnens tale at få mig om bord. Jeg skulle, lovede han, aldeles intet bestille, hvilket jo var sært nok under de nuværende forhold, men han syntes vist selv at være meget human. »Dette her«, sagde han, »bliver mig en forbandet dyr historie, thi det er jo mig, der skal betale det hele«. Jeg lod altid, som om jeg ikke forstod, hvad han sagde, og svarede ham ingensinde.

En morgen, da doktoren foretog sin sædvanlige runde, indfandt kaptajnen sig atter og forlangte at få mig ud af hospitalet. Doktoren rystede på hovedet og ville på ingen måde tillade, at det skete, førend det blev noget bedre med mig. Derover blev kaptajnen så vred som vel muligt, bandte og skjældte mig dygtig ud.

Den femte dags morgen, så vidt jeg erindrer, følte jeg mig betydelig bedre. Jeg havde i de foregående dage intet spiseligt eller drikkeligt nydt, undtagen den forhadte medicin, som de stundom med magt fyldte i mig, og som jeg til sidst lige så snart kastede op igen. Denne morgen følte jeg hunger, kaldte derfor på opvarteren, så snart han kom til stede i salen, bad og gjorde tegn for at få noget at spise. Han grinte bare deraf, snakkede en hel del, som jeg ikke forstod, og forlod mig.

Da doktoren kom, bad jeg atter om at få noget at spise. Han undersøgte mig derpå meget nøjere, end han nogensinde før havde gjort; jeg kunne tydeligt mærke, at han var tilfreds, samt at der var forhåbning om god fremgang til det bedre. Jeg blev imidlertid ved med tegn at vise, at jeg var sulten og ønskede mad. Omsider gav han også opvarteren en ordre; denne fjernede sig og kom snart tilbage med en kop, som doktoren undersøgte nøje. Jeg blev rejst over ende i sengen, koppen blev rakt mig; jeg greb den med begærlighed. Til min forbavselse og store ærgrelse indeholdt den kun en lille mundfuld skildpaddesuppe med en lille terning hvedebrød.

Dette kunne langt fra tilfredsstille min hunger; det var jo kun en lille mundfuld, som jeg slugte på en gang som en stork, hvorover doktoren lo ret hjertelig. Jeg forlangte mere, men det blev mig nægtet. Da jeg blev højrrøstet og gjorde al mulig anstrengelse, bad og tryglede på mit tysk om at få mere, greb doktoren omsider medicinflasken og ville holde mig den for munden. Det hjalp mig til at ligge roligt ned, thi deraf kunne jeg umulig drikke. Doktoren klappede mig på skulderen og forlod mig.

Om middagen nød jeg atter samme portion skildpaddesuppe; derefter tre gange daglig samme ret, hverken mere eller mindre ad gangen. Hele tiden under min sygdom havde jeg en forfærdelig tørst. Tit bad jeg om en tår vand, men til ingen nytte, jeg erholdt intet.

Næste dag, hen på formiddagen, så jeg til min store forbavselse et nøgent menneske springe ud fra et andet værelse og løbe ud på gaden. Jeg gjorde sygevogteren opmærksom derpå, og han satte af sted bagefter. Det blev mig senere fortalt, at det var anden styrmand fra omtalte brig. Formedelst at han var så vanvittig og ustyrlig, havde han et værelse for sig selv: sygevogterne skulle altid passe på, at ingen uvedkommende kom derind og altid holde døren forsvarligt lukket. Da dette var blevet forsømt, benyttede han sig af lejligheden og ville desertere.

Han havde løbet omkring i staden så stærkt han kunne, indtil han omsider var styrtet om på gaden af udmattelse. Her blev han liggende, indtil sygevogterne kom til stede, løftede ham op og bar ham tilbage i hans værelse på hospitalet.

Imidlertid havde vort skib indtaget lasten og var klar til at sejle. Kaptejnen kom og sagde mig, at nu skulle jeg om bord. Hen på eftermiddagen kom styrmanden med tre mand for at afhente mig. De hjalp med påklædningen, thi vel var jeg en hel del bedre, men dog ej i stand til at hjælpe mig selv. Da jeg var rejsefærdig og havde sagt farvel og tak til oppasserne, tog mine kammerater mig én under hver arm; gå alene kunne jeg ikke; langt fra ganske helbredet forlod jeg hospitalet på den måde.

Styrmanden trøstede mig, det bedste han kunne; han mente, at jeg atter skulle blive rask og komme til kræfter, når vi først atter kom på søen, ud og bort fra dette usunde land. I otte dage havde jeg været på hospitalet. I den tid havde skibet indtaget ladningen og gjort klar til at stikke i søen. Ingen flere af mandskabet var blevet angrebet af sygdommen.

Efter at kammeraterne med en del besvær havde fået mig om bord, krøb jeg agter på dækket og lagde mig. Der blev bragt mig et par af mine egne tæpper, som jeg kunne ligge på. Jeg måtte blive rolig liggende indtil aften, så fik jeg hjælp og blev bragt forud på min gamle plads og til køjs.

Næste dags morgen, det var først i august 1857, forlod vi den usunde by Lagunillas, med god vind og smukt vejr.

Med feber og skørbug på Atlanten

Samme dags eftermiddag blev kokken³⁵ syg, dagen efter letmatrosen John³⁶. De lå begge to og tumlede som de bedst kunne, uden at nogen tog sig synderligt af dem. Jeg kunne ikke hjælpe dem, da jeg desværre havde nok at gøre med mig selv. Med møje kom jeg i klæderne, med stort besvær kravlede jeg op ad lugarstrappen og hen på dækket, hvor jeg udsøgte mig en plads, så jeg nogenlunde kunne ligge i fred dagen over.

Begge de syge kunne intet spise og blev heller intet budt. Ligesom jeg

tilforn led de af en forfærdelig tørst. De havde fri adgang til vandfadene, hvoraf vi havde nogle liggende i lugaret, og kunne derfor drikke så meget de ville. Jeg advarede dem nok, men vand var det eneste de kunne få, og tildels det eneste de kunne nyde.

Jeg bevægede min gode ven John³⁶ til at gå agter til kaptajnen for at bede om noget, der kunne styrke og vederkvæge de syge. John var en rigtig godmodig fyr. Han gik straks til kaptajnen og bad, om ikke de syge måtte bringes hen i den ledige kahyt agter, for at de der kunne nyde en bedre pleje, end den som kunne komme dem til del i lugaret. John forestillede ham, at dersom de forblev forude, kunne der være stor fare for, at hele mandskabet blev smittet. Såfremt det ej kunne lade sig gøre, at de blev flyttet, om der da i det mindste ikke måtte blive lavet lidt særskilt mad til dem, eller om kaptajnen ville være så venlig at give dem nogen medicin, som kunne styrke dem.

Men til alt dette svarede den hårde og ubarmhjertige mand, at »dersom de ikke kunne spise af samme slags som vi andre, så kan de for mit vedkommende gerne dø; det er mig ligegyldigt; jeg hverken kan eller skal holde liv i dem«. Med det samme bandte og svor han, så det var en gru at høre. »De var ikke syge, de sataner, de himmelhunde og slyngler, vil bare ikke arbejde, men er dovne«.

Dernæst lod han John vide med hårde ord, at det var bedre, han pasede sin gerning end at bekymre sig så meget om dem. De blev altså liggende i trede dage uden pleje. Men så blev de rasende og vanvittige. De kunne nu ikke længere forblive i lugaret. Efter styrmandens ordre blev de bragt hen i den ledige kahyt agter, omendskønt det var hårdt imod kaptajnens vilje.

Håret blev dem nu afklippet, og deres klæder frataget dem. Døren blev spærret, så de ej kunne slippe ud. Lidt mad blev der lavet til dem; men det var for silde, de stakler kunne intet nyde. De ville bestandig have vand, omendskønt det var det skadeligste af alt.

Med mig selv gik det rask fremad; jeg blev for hver dag bedre. Den friske søluft virkede velgørende. Kræfterne tiltog snart lige så hurtigt, som de var forsvundet. Atter var jeg blevet gående, kunne atter tage roret og styre 1 à 2 timer ad gangen.

Tillige hjalp jeg de syge. De andre var bange for at blive smittet. Men desværre: min hjælp var kun ringe. Den eneste tjeneste, jeg kunne yde, var på deres bestandige råben at give dem vand. Det var mig ikke muligt at nægte dem det; jeg vidste jo, at de led af en forfærdelig tørst, og at vand var det kæreste de stakkels mennesker kunne få. Vand var jo desværre også det eneste, jeg havde rådighed over, at byde dem.

På den tredje dags eftermiddag døde kokken. Vi fandt ham liggende udstrakt på kahytsgulvet med fråden ud af munden. Ingen af mandskabet ville gå ned for at bære ham op. De var alle bange for at blive smittet, men da jeg ingen frygt havde i den henseende gik jeg derned. Med stor anstrengelse fik jeg ham hen til trappen, bandt et tov om livet på ham, hvorved de andre så halede ham op på dækket.

Liget blev indsvøbt i et stykke gammelt sejdug, som blev syet tilsammen om det, og en pose fyldt med stenkul blev bunden fast ved fødderne for at liget skulle synke.

Styrmanden gik derefter hen til kaptajnen og spurgte, om ikke han skulle læse en bøn og synge en salme, førend liget blev sat over bord. Men den ugudelige mand fremkom med eder og forbandelser, såvel over den afdøde som over alle os andre. Hans udtalelser var så stygge og slemme, at jeg ingen lyst har til at nedskrive dem. Det var de værste og forfærdeligste ord, jeg nogensinde har hørt udtalt.

Undtagen kaptajnen tog vi alle vores hovedbeklædning af, og med stille højtidelighed blev liget løftet op på rælingen, og derpå så langsomt som muligt sænket i havet, hvor det straks forsvandt for vore øjne. Fred være med ham †.

Næste dags middag, som jeg stod ved roret, og alt det øvrige mandskab havde forladt dækket for at skaffe (spise), kom den syge John som med et spring og stod lige foran mig. Nøgen som han var, blev han stående, så mig stift ind i ansigtet med sine indfaldne øjne og skar tænder, så fråden stod ham for munden, uden at sige et ord. Jeg blev meget forskrækket over ham. Jeg gjorde straks alarm. Begge styrmændene kom øjeblikkelig springende til og ville bringe ham tilbage til kahytten igen, men uden at sige et ord stred han imod af alle kræfter.

Døren var bleven stående åben for at der kunne komme frisk luft ned til ham; de troede ham ejheller stærk nok til at rejse sig fra sit leje; nu var han dog så kraftig, at disse to håndfaste karle med al deres magt næsten ikke formåede at bringe ham ned igen.

Jeg var overbevist om, at han ikke havde mange timer tilbage. Jeg blev snart afløst ved roret og gik forud for at skaffe samt hvile lidt ud. Vejret havde hele dagen været smukt, men hen på eftermiddagen blæste det op, så der måtte formindskes sejl. Jeg gik hen og afløste rorsmanden, for at han kunne være behjælpelig med at rebe og beslå³⁷ sejlene, da jeg ikke var kraftig nok til at udrette stort derved og desuden ejheller kunne gå til tops. Dette arbejde medtog vel en god time. Da alt var bragt i orden, blev der set ned til den syge, men da var han død; hans lidelser var nu også til ende. Han havde udtjent i barkskibet »New York«. Fred være

med dig, du gode ven. Han blev ligesom sin lidelses-kammerat dagen i forvejen syet ind i sejldug og i al stilhed langet over bord †.

Nu var vi altså to mand mindre besætning. Skibet blev mere og mere læk, så der måtte bestandig pumpes, så snart der ikke var andet uopsætteligt arbejde.

Hvad mig selv angik, da blev jeg med hver dag bedre. Efter at have været 14 dage på søen, kunne jeg fuldstændig atter varetage min gerning.

Vi glædede os altid, når det blæste dygtigt. Det bragte os dog nærmere og nærmere hjemmet. Alle længtes vi efter at blive afløste fra denne gamle skude med samt dens slemme kaptajn.

Som alt anført var jeg på styrbords vagt, derfor under kaptajnens personlige kommando. Da jeg atter blev rask, begyndte hans plagerier imod mig igen. Han havde ikke glemt lapsalvingen, men det værste var dog, at jeg havde kostet ham så mange penge på hospitalet i Lagunillas. Det fik jeg ofte at høre, og derfor havde han mig særlig i venlig erindring, så jeg ofte af den grund fik et ekstra stykke arbejde at udføre.

Således vil jeg blot anføre et eksempel. Vi sejlede en dag med bramsejl og røiel fastgjorte samt med dobbelrebede merssejl. Det blæste dygtigt og regnede stærkt. Vinden var gunstig, men skibet arbejdede og slingrede voldsomt. Jeg havde stået ved roret i to timer, var lige blevet afløst og kommet forud; så blev jeg kaldt tilbage og befalede at gå op og tage store røiel råen ned. Jeg antager, at han troede: måske har Peter aldrig prøvet dette før, og så kan jeg bringe ham i knibe, at han ikke kan klare sig.

Men deri tog han fejl; som tidligere fortalt, havde jeg god øvelse deri fra briggen »Carl & Johanne« en juledags morgen. Jeg blev altså beordret til at tage råen ned og det (som han kunne bande) skulle ske ge-svindt; thi det er snart aften, sagde han, og den skal ned i en fart hurtigst muligt.

Jeg svarede rask: »Javel, hr. kaptajn«. At jeg var arrig og hidsig behøver jeg næppe at forsikre; jeg mærkede nok luntten og vidste nok hvorfor. Råen kunne have været nedtaget af de andre mange gange, i den tid jeg stod ved roret, og så i sådant hundevejr, gennemvåd som jeg var. Men jeg lod mig ikke mærke, entrede rask og med det faste forsæt at pudse ham igen.

Så snart jeg kom op på råen, kappede jeg med kniven alting af, i stedet for at løse ender og splejsninger op. I et øjeblik var alt klar til nedfiring, hvorfor jeg straks varskoede til dækket: »Klar ved faldet³⁸, fir!« Det var rede kun nogle øjeblikke, så var råen på dækket i behørig orden uden at mindste fejl var begået.

Efter hans begreber og over hans forventning var dette stykke arbejde dog udført alt for rask og hurtigt, hvorfor han også straks kom springende for at undersøge, hvordan det var udført. Da han opdagede, at jeg havde brugt kniven i stedet for mersspigeret*, begyndte han at bande og tordne: »Din himmelhund, din satan, har spoleret mig alt tovværket, skal selv komme til at betale det af din hyre, he, he, he«. Jeg tog det med ro, indtil han standsede lidt med sin banden, og sagde så: »Undskyld, hr. kaptajn, det er sket efter kommando, hurtigst muligt. Jeg tør nok forsikre, at ingen under samme forhold kunne have gjort det snarere eller hurtigere«.

Om aftenen, da de spiste i kahytten, havde han fortalt styrmanden det skete og beklagede sig: »Og tænk, styrmand, den satan var så fræk at sige: sket efter kommando, hr. kaptajn«, men han skulle nok huske det. Styrmanden kom samme aften forud for at advare mig: »Peter, Peter«, sagde han, »driv ikke dine gavtyve-streger for vidt. Tag dig i agt. Jeg beder dig derom. Du kan ikke vide, hvad den skurk er i stand til at gøre dig«.

Den 12. sept. blæste det dygtigt. Hen på eftermiddagen måtte vi til at mindske sejl, hvortil altid hele mandskabet behøvedes. Skonnertsejlet³⁹ var opgivet, hang og slog omkring, indtil vi havde fået gjort et ryk med de øvrige. Da blev jeg befalet at gå op og gøre det fast. Jeg var næppe kommet op og fået begyndt, før styrmanden råbte op til mig: »Gør det godt fast, Peter«. Dette var min ære temmelig nær. Jeg mente at derom havde han ikke nødig at bede mig, og blev noget hidsig, tog et rask tøm med sejsingen⁴⁰ og ville hale rigtig tot. Men desværre: sejsingen brast; jeg havde taget for hårdt ved og styrtede med enden i hånden hovedkuls ned på dækket.

Da jeg kom til mig selv, lå jeg i min køje. Jeg havde, fortalte min ven John mig senere, ligget i henved to timer uden at han eller nogen kunne se mindste livstegn.

Han udspurgte mig, hvor jeg havde ondt. Jeg var øm og forslået over hele legemet. Mest smertede dog den venstre arm; den kunne jeg ikke røre, men måtte bære den opbunden i et tørklæde.

Nu var jeg atter i den sørgelige stilling ikke at kunne udrette noget synderligt arbejde. At stå ved roret og styre, det kunne jeg forrette med den højre hånd og arm. Deraf fik jeg fra den tid min part. Ofte har jeg stået hele vagten over, 4 timer ad gangen, især om dagen, når de andre havde nødvendigt arbejde. Når jeg ikke stod ved roret, var jeg med ved pumpen, hvilket jeg også kunne forrette med én hånd. Armen var af i

* Spiger: stort søm.

albueleddet og groede omsider sammen krum og stiv som den havde været opbundet.

Det hændte sig et par gange, når vi pumpede, at kaptajnen stod og bandte og skældte ud, fordi det gik for langsomt, at hele mandskabet forlod arbejdet og ikke ville pumpe mere. Men han vidste råd, skoggerlo deraf og sagde så: »Ja, folkens, så lad den kun synke. Jeg har slet ikke mit liv kærere end I har eders. Lad kun skibet synke ad helvede til, så får rejsen da en ende. Lad os blot alle sammen gå hen at lægge os, så får vi da i det mindste en magelig død«. Dermed forlod han os, bandende og grinende på sin sædvanlige måde.

Når vi så en stund havde betænkt os, greb vi stiltiende som efter overenskomst dog atter fat og pumpede igen. Til at synke var den gamle skude kun alt for villig. Enhver af os ville dog nok for sit eget vedkommendes skyld se at holde den oppe, så længe til vi i det mindste kom i nærheden af land.

Efter at have været på søen i et par måneder fik vi to ulykker mere at kæmpe med. For det første blev provianten knap, så vi af mange slags kun fik halv portion; for det andet begyndte vi allesammen forude at få skørbug.

Med tømmermanden⁴¹ blev det værst. Han kunne til sidst ikke gå langs dækket. Hans ansigt var ophovnet, tænderne var løse i munden, benene og fødderne var så tykke, at han hverken kunne få strømper eller sko på. Havde rejsen varet otte dage længere, end den virkelig gjorde, så var i det mindste han kreperet af denne på søen uhelbredelige sygdom.

Næst efter ham var jeg den dårligste. Jeg kunne ikke tåle at tygge det mindste med tænderne, førend blodet flød mig ud af munden. Beskøjerne måtte jeg knuse og sætte i vand, indtil det blev som melvælling, man kunne drikke ind. Mine ben og fødder var også meget ophovnet, hvad den meget ståen-stille ved roret for en del var skyld i og årsag til. Til sidst blev jeg så stakåndet, at jeg ikke kunne gå langs dækket hen til roret uden at hvile.

Omsider var vi kommet igennem Den engelske Kanal og ind i Nord-søen. Vi havde med en otte til ti dages vestlig storm tilbagelagt en god strækning. Dette holdt så nogenlunde modet og håbet oppe; når bare det blæste dygtigt, så vi kom fremad og hjemad, da gik det, men var derimod vinden flov eller kontrair, så var vi alle meget forknytte.

Med kaptajnen var der foregået en stor forandring, siden de to mand døde. Imellemstunder troede vi, at han var vanvittig eller sindsforvirret. Han kunne fra den tid af aldrig sove. Han trak aldrig sine klæder af, og når han endelig af udmattelse lagde sig på sofaen, kunne han slumre så

meget som fem minutter; så kunne han fare op som en rasende og komme springende ud på dækket. Han bildte sig altid ind, at der var nogen, som ville skade ham eller gøre ham fortræd.

Men jeg troede snarest, at det var hans onde samvittighed, som ingen hvile eller ro forundte ham. Jeg såvel som de andre har flere gange, når jeg stod ved roret, stået med min store kniv i hånden, bange for at han skulle overfalde én. Man vidste jo ikke, hvad han kunne eller ville hitte på at gøre. Han var ikke for god til at gøre det værste. Jeg tror også, at han stadig var beruset.

Vi havde vel været i Nordsøen i 5 dage og lå med tyk tåge, da der kom en bremer lodskutter og prægede os. Der blev akkorderet med en af lodserne om at bringe os ind til Cuxhaven. Men han havde ikke været om bord længe, før end han havde fortrudt sin akkord. Jeg hørte ham sige: nu havde han været lods i 30 år, men endnu aldrig havde han været om bord i et lignende fartøj.

Mandskabet var jo meget for lille efter skibets størrelse. Dernæst var vi angrebet af skørbug og så udmattede af den evindelige pumpen, at det næsten ikke, med hele mandskabets hjælp, var muligt at få et sejl sat eller fastgjort. Styrmandene var omtrent de eneste, der kunne gå til vejrs. De havde jo nydt lidt bedre forplejning end vi andre.

Skylden til vores store elendighed var nærmest den halvfordærvede proviant; tilmed fik vi kun det halve udleveret af, hvad vi skulle have haft, og som havde været fornødent til vort underhold. Forrådet af proviant var udtømt; brød eller beskøjter havde vi til tre dage. Alt andet var såvidt ganske fortæret. Vand var det eneste, hvoraf der var nok om bord, og en god ting det samme.

Næste morgen havde vi Helgoland i sigte, og med god vind sejlede vi Elben ind. Hen på formiddagen kom der en hamborger lods båd ud til os. Vi blev så af med bremer-lodsen og fik en hamborger i stedet. Hele dagen var vinden os meget gunstig. Hen imod aften nåede vi Stade, en fæstning nede på Elben, hvor ethvert skib skal holde an og sende skibspapirerne i land til eftersyn. Jeg blev udvalgt til at besørge dette ærinde på grund af, at jeg ikke kunne udrette stort med min ene arm og tillige var svag af skørbug. Der kom en båd ud, og jeg blev sat i land, med en prøjsisk thaler i lommen til at betale med for natlogi og for passagen op til Hamborg.

Straks efter min ankomst til hotellet, hvor jeg skulle logere, blev bordet dækket. Tilligemed flere andre søfolk, som var kommet i land i samme ærinde, nød jeg et styrkende måltid med øl og et par snaps til. Efter at have passieret lidt, begav jeg mig til køjs, da jeg hårdt trængte til hvile.

Afmønstring med forhindringer og hjem til Fole

Næste morgen var jeg tidligt på færde, for at komme med damperen, fik min kaffe og gik om bord. Hen på formiddagen den 5. november 1857 lagde vi an ved dampskibsbroen i Hamborg.

Min vært Christiansen fra Elbstrasse i Altona stod på broen og bød mig et hjerteligt velkommen tilbage! Han fortalte mig tillige, at min broder havde været i Hamborg en tid, og at han ej var rigtig rask. Derefter spurgte han, om jeg ville have nogle penge, for så kunne jeg få hos ham. Jeg sagde naturligvis ja. Han greb i lommen og gav mig en 3–4 thaler.

Jeg gik med det samme op på St. Pauli for at opsøge min broder. Jeg henvendte mig i det hus, hvor han før altid havde logeret, men den forrige ejer var flyttet, og de nye folk kendte ham ikke. Jeg forsøgte at spørge efter ham i flere andre logihuse, men uden resultat. Jeg kunne ikke få ham opspurgt.

Foreløbig opgav jeg at søge efter min broder, gik hen på en restauration og forlangte en portion sure ål med tilbehør; jeg antog nemlig, at denne ret var god for skørbugen; ovenpå nød jeg en god grog.

Nu måtte jeg til at tænke på at komme om bord, da det alt var hen på eftermiddagen. Da jeg omsider kom om bord, var skibet fortøjet og alt på dækket gjort klart. Folkene var i lugaret at skaffe. Til min store forundring sad min broder hos dem. Han havde erfaret, hvilket skib jeg for med, havde læst i aviserne, at skibet var under opsejling og ved ankomsten i havnen straks begivet sig om bord. Det var et glædeligt gensyn for os begge.

Han fortalte, at han ej var rigtig rask, og havde i sinde at tage hjem. Dersom jeg havde lyst at tage med, så ville han vente til jeg blev færdig. Jeg svarede, at så snart jeg var afmønstret og havde fået mine sager ordnet, ville jeg med; det var nødvendigt at komme i ro nogen tid for at få min arm helbredt, som jo var aldeles krum og stiv. Desuden var det også nødvendigt at forblive på landjorden en tid for at få skørbugen ud af blodet.

I det samme viste styrmanden sig ved lugarskappen og sagde, at han havde ordre fra kaptajnen at tilsige hele mandskabet til at give møde næste morgen kl. 9 præcis på skibskontoret for at blive afmønstret. »Peter undtagen, dig vil han beholde, indtil skibet er losset. Du skal have opsyn, og tillige gå mig til hånde«. Henvendt til mig sagde han: »Du er dog den, der står højest i kaptajnens gunst for alle dine gavtyvestreger og de mange spilopper og ærgrelser, du har forvoldt ham«.

For denne gunstbevisning havde jeg hellere set mig fritaget og var meget utilfreds dermed. Derfor bad jeg styrmanden tale med kaptajnen, om

1857 den 10de November Schiff New York (Wien)

Inde nummer for betjening	Navn	Alter	Geburtsort
3	Hauemann A. Andersen	35	Hamburg
2	" A. Pichs	21	Gluckstadt
2	Jummann A. S. Wahrens	21	Johi
3	Matrose J. Kraft	26	Rostock
2	" J. Kellert	22	Johi
2	" R. Greve	21	Rostock
2	Koch J. Thum	18	Langeruss
2	Jungius J. Anselm	19	Soal
1	" J. Truls	19	Lappala
1	Junge J. Schin	19	Hamburg

Afmøstringsliste for barken »New York« ved tilbagekomsten til Hamburg

jeg kunne blive afmønstret tillige med de andre, da jeg gerne ville rejse med min broder hjem. Jeg var jo dog ikke rask og kunne ikke forrette stort. Med løfte om at gøre, hvad der stod i hans magt gik styrmanden hen agter.

En lille stund efter blev jeg befalet at gå i båden for at sætte kaptajnen i land. Vi lå et temmeligt stykke oppe i havnen, så jeg havde langt at ro ned til trappen. Undervejs spurgte jeg, om det ej var muligt, at jeg kunne blive afmønstret med de andre, og fortalte ham årsagen, hvorfor det var mig så meget om at gøre.

Hertil svarede kaptajnen kort og bestemt, at jeg så omtrent var den eneste mand om bord, han havde tillid til og stolede på. Desårsag var det ham om at gøre at beholde mig. Desuden vidste jeg vel nok, at han havde magten til at befale over mig, indtil skibet var losset.

Capitain *C. H. Roje* kommand von *Løjens*

Dage pr. Monat	Capitain bezalt an auswärt Entlassene		In Ganzen verdient nach Abzug des Handgeldes				Beitrag zur Pensions-Casse Wittwen-Casse				Bemerkungen
	Crt. Ɔ	β	Monate		Tage		Crt. Ɔ	β	Crt. Ɔ	β	
84			1	26	408	13	7	10	3	13	
60.			1	10	260		5	7			
51.			1	10	234		4	11			
42.			1	10	182		3	13			
42.			1	10	182		3	13			
42.			1	10	182		3	13			
42.			1	11	52	13	1	4			
30.			1	11	134		2	13			
30.			1	11	97		1				
12.			1	11	54	13	1	3			
					1743	7	35	9	3	13	
					36	9					
					1780						

d. 10. nov. 1857. Staatsarchiv Hamburg. Protocolle des Wasserschouts.

Dertil havde jeg intet at indvende, men var meget ærgerlig og opbragt; roede af alle kræfter med strømmen nedefter for at få ham sat i land og komme om bord igen til min broder. Det var mig også noget modbydeligt, at netop jeg skulle have den tur med at sætte ham i land, da han dog godt vidste, at jeg havde besøg af min broder. En af de andre kunne lige så godt været befalet til at gøre det. Antagelig var det også en lille tak for sidst.

Til trappen ankom vi med fart. Den er altid omgivet af en masse både. Før vores båd tørnede an var jeg dog parat til at tage mod sammenstødet, så at hverken vores egen eller de andre både skulle tage skade. Kaptejnen stod oprejst på en af tofterne, parat til at springe over i en af de andre både. Men idet han sprang, gav jeg vor båd et så voldsomt stød tilbage, at han nær var gået i vandet. Han nåede dog at komme over i en

Altona set fra Elben. I forgrunden talrige sejskibe, i baggrunden til højre gavlene fra nogle af de mange pakhuse langs Elben. Med pragtfuld udsigt over Elben ligger til venstre de smukke klassicistiske huse ved Palmaillen. Her demonstrerede købmændene den rigdom, de havde vundet ved handelen fra Hamborgs og Altonas havn.

Lith. af W. Heuer 1847. Gengivet efter Klose og Martius: Ortsansichten und Stadtpläne, 1962.

anden båd, hvor den store stolte mand blev liggende, klagende og jamrende, at han vist nok havde brækket et ben, thi det smertede ham meget.

Jeg lod, som om jeg havde nok at gøre med at holde båden imod strømmen og ydede ham ingen hjælp. På trappen stod en del bådførere, som alle skoggerlo over hans uheld. Jeg mærkede, at de kendte ham nok og brød sig ejheller om at hjælpe.

Da han omsider kom lidt til hægterne, begyndte han at bande og skjælde: »Din soldat, din satan, din himmelhund (med mange gode ønsker), he, he, he. Gjort det med vilje mod en gammel mand«.

Da han intet andet havde at sige mig, roede jeg velfornøjet tilbage til skibet. Ofte har jeg fortrudt denne gerning. At det ikke var smukt gjort, indrømmer jeg. Det kunne gerne have kostet ham livet eller i det mindste have gjort ham til krøbling for livstid. Det skete stod imidlertid ej til at ændre.

Hvorledes kaptajnen kom hjem, har jeg ingen mening om, men antager,

at det har kostet lidt penge for hjælp samt en vogn. Da jeg kom om bord og fortalte tildragelsen for de andre, blev jeg meget rost for udførelsen af denne bedrift. Ham blev skaden vel undt af dem alle.

Dog med mig selv var jeg langtfra synderlig veltilfreds. Det var en slet handling, som jeg bagefter gerne havde set ugjort. Det var den slemmeste og sidste bedrift, jeg udøvede mod den hårde, slemme, ubarmhjertige kaptajn Boye.

Næste morgen, den 6. nov., kom styrmanden forud og kaldte på mig. Han havde ikke hørt noget om begivenhederne fra om aftenen og adspurgte mig derfor, hvad gale streger jeg nu havde begået? Han havde modtaget brev fra kaptajnen om, at jeg skulle møde på kontoret og afmønstre tillige med de andre. Han ville ikke have mig om bord i sit skib længere eller se mig for sine øjne mere. Han havde haft bekymringer og ærgrelser nok for min skyld og ønskede fremtidig ikke at få mere med mig at bestille. Så omtrent havde han skrevet.

Jeg fortalte nu styrmanden tildragelsen fra om aftenen. Hertil svarede han: »Ja, nu forstår jeg først sammenhængen. Du har nu atter pudset ham af for at komme bort fra skibet. Gerne havde jeg dog set, at du var forbleven sammen med mig om bord, indtil skibet var losset. Du kunne gerne have gjort mig den tjeneste. Du skulle intet synderligt have bestilt, og vi to skulle have fået det helt godt i disse dage. Men nu, det er forbi, vi skal jo så skilles«.

Rørt som han var, rakte han mig hånden og sagde med det samme: »Farvel, Peter, og tak for alt, hvad vi to tilsammen har oplevet. Lev vel, Peter, gid det fremtidig må gå dig godt«. Dermed vendte han sig om og forlod mig. Dette kom mig alt for uventet; jeg var meget rørt og fik ikke noget sagt, men tænkte desto mere. Farvel du brave styrmand, du kække uforfærdede sømand. Tak for alt, hvad du har gjort for mig.

I grunden var jeg dog nu inderlig glad ved at have udtjent på barkskibet »New York« og fri for dens slemme kaptajn. I en fart pakkede jeg mine sager og tog med det samme fra borde med en bådfører. Ved landgangen lejede jeg en drosche, som kørte mig til mit logi i Elbstrasse, Altona. Derfra med det samme tilbage til sømandskontoret i Hamborg, hvor jeg tillige med de andre fik vores surt fortjente lønning udbetalt.

Vi troede alle at have fået et dårligt skudsmål skrevet i bogen. Til min store forundring stod der i min bog »sehr gut« (udmærket) for opførsel, duelighed og alt andet. Det var det bedste skudsmål, som det var brugelig at skrive. Ferdinand fik samme som mig; de andres var mindre gode. I tømmermandens bog havde han i hver rubrik skrevet en stor tankestreg, hvilket nok senere kunne være ham til skade.

Da enhver havde modtaget sine penge, begav vi os, som sædvanlig skik og brug var, i kælderen lige overfor. Her tømte vi flere flasker vin på skilsmissen, og derpå bød vi hverandre farvel.

Jeg tog atter en drosche og lod mig køre til Altona. Jeg kunne ikke godt holde ud at gå, formedelst den slemme skørbug, som endnu sad mig i kroppen.

Efter at have ligget i logi nogle dage og gjort indkøb af klædningsstykker m. m. havde broder og jeg bestemt os til at rejse hjemefter fredag morgen den 13. november. Da han logerede på St. Pauli, skulle han komme med en vogn og tage mig og mit tøj med til banegården.

Han indfandt sig også, men i meget slet humør. For det første havde han måttet vente efter vognen, for det andet havde han i sidste øjeblik modtaget et par bukser fra skrædderen. For ej at betale told af dem havde han straks villet tage dem på, men de stumpe af midt på benene. Det lignede mest, at skrædderen havde taget mål af sig selv i stedet for af broder, som var temmelig høj og svær, skrædderen derimod lille og tyk.

Da vi omsider ankom til Altona banegård, gav toget just sidste signal og satte sig i bevægelse. Da eftermiddagstoget kun gik til Rendsborg, var der nu for os intet andet at gøre end at forblive i Hamborg til næste morgen. Desuden kunne min broder få tid til at ordne sagen med sine bukser hos skrædderen.

Vi lod altså vores kister og kufferter sætte ind på banegården og tog med vognen tilbage til St. Pauli, hvor skrædderen boede. Mens min broder trak bukserne af og tog et par andre på, som han havde taget med fra sin kiste, skældte han skrædderen dygtig ud. Han måtte finde sig i at tage bukserne tilbage og tilbagebetale Steffen pengene.

Derfra gik vi hen til klædehandler Volkersen, hvor jeg bestandig handlede. Der købte Steffen sig et par færdigsyede, som passede godt. Vi begav os derefter til min broders logi og forblev der indtil næste morgen og var da på færde i god tid. Vi lod os atter køre til banegården i Altona, fik vores sager berigtigede på toldboden og alt i orden.

Hen på eftermiddagen ankom vi til Flensborg og lejede et par bybude til at transportere vore sager til den gæstgivergård, hvor dagvognen holdt, som gik til Haderslev. Da det imidlertid ville vare godt en times tid, førend vognen skulle køre, blev vores sager sat ind på forstuen, og så ville vi benytte tiden til at se os om i byen og ved havnen.

Da vi skulle til at læsse tøjet på vognen, bemærkede jeg, at min kiste var åben; låsen i samme holdt ikke videre godt. Jeg lukkede op og opdagede til min store ærgrelse, at min bedste og fineste hvide skjorte var borte. Den havde omtrent ligget øverst.

Der var ikke tid til at få opdaget gerningsmanden. Vognen var spændt for, og vi skulle køre. Borte var skjorten, og jeg var meget ærgerlig.

Til Åbenrå var vognen ganske fuld af passagerer, men derfra og til Haderslev var vi kun tre, en ung dame foruden os. Vi traktede hende flot i værtshusene og formåede hende omsider til at synge. Det hjalp betydelig på at forkorte tiden, såvelsom til at holde søvnen borte.

Vi ankom til Haderslev henved kl. 1 om natten, eller rettere søndag morgen den 15. nov. 1857 og logerede hos Chr. Lorentzens, Nørregade. Om søndagen gik der ingen post- eller dagvogn fra Haderslev, hverken til Gram eller Ribe. Vi måtte altså rolig blive dagen over.

Mandag formiddag tog vi med posten og kom til Gramby kro hen på eftermiddagen, hvor vi så ville leje en vogn til at køre os hjem til Fole kro, men kunne ingen bekomme. Imidlertid kom Johannes Schultz fra Fole kørende. Da han så, det var os, var han glad ved at kunne tilbyde at køre os hjem.

I skumringen ankom vi til hjemmet og blev modtaget med stor glæde, såvel af fader, moder og søster, som og af flere gamle gode venner, som den aften var til stede i Fole kro.

Især min hjemkomst var meget uventet, thi jeg havde ikke ladet høre fra mig siden før jeg forlod Hamborg i foråret.

Min egen glæde over atter at betræde mit gamle hjem og se mine kære forældre og søster ved bedste velgående var ligeledes stor. Dog manglede der én, hvis navn jeg ikke engang kunne bringe over mine læber at spørge efter, endskønt hun var mig den kæreste af alle og af alt. Ligesom for at fuldstændiggøre min lykke, trådte i det samme min kæreste⁴², min fra barndommen af elskede, ind ad døren, og det første, hun talte, genkendte jeg hende straks.

Der var mørkt i stuen, hvilket var et held, thi jeg er overbevist om, at mit ansigt havde røbet, hvad jeg i mit indre følte. Jeg stod et øjeblik som forstenet; jeg tror det samme omtrent var tilfældet med hende. Det var altfor uventet et møde for os begge. Omsider rakte vi hinanden hånden, og hun bød mig et velkommen hjem.

Til yderligere kærligheds-beviser var det hverken sted eller tid. Der var for mange både tilhørere og tilskuere, og vi var begge for undseelige og tilbageholdne til at bære vores kærlighed offentlig til skue for nogen, ihvem det end så var.

Da en del af gæsterne havde forladt gæstestuen, og moder bød os ind i den lille stue, hvor hun havde dækket bordet, nød vi et øjeblik at være ene. Jeg greb min kære i mine arme, trykkede hende ømt til mit bankende hjerte, og et kys på hendes læber. Dette er et af mine lyksaligste øjeblikke

i mit liv, som aldrig kan eller skal forglemmes.

Jeg har ikke begyndt dette værk, for heri at nedskrive mine kærlighedstildragelser. Der vil ikke oftere forekomme noget af denne slags i disse blade. Det er mig alt for meget en hjertesag til at publicere.

Den første aften svandt hastig hen i vores familiekreds. Der var jo hengået en lang tid, siden vi alle havde været samlet om et bord og i et selskab. Enhver kan nok tænke sig, at der var meget at spørge om samt at besvare. Der var i den tid sket ikke så få forandringer, såvel iblandt slægtningene, som og i byen. Flere døde, andre gifte og mange fødte.

Med min kære søster var der især foregået en stor forandring. Sidst jeg så hende, gik hun i skole; nu var hun en stor og stærk pige, som selv forrettede alt arbejdet i huset tilligemed moder. Desuden opdagede jeg snart, at hun var lidt hemmelig forlovet.

Jeg havde tænkt mig, at når jeg kom hjem og i ro, skulle det nok blive bedre med min arm. Skørbugen, som endnu sad i kroppen, skulle nok fortage sig af sig selv. Men armen, som var krum og stiv, forblev ikke andet. Omsider overtalte mine forældre mig derfor til at tage en hest og ride over til doktor Paulsen⁴³ i Kolsnap og lade ham undersøge, hvad den fejlede.

Heldigvis traf jeg Paulsen hjemme. Han undersøgte armen meget nøje, befølte den fra ende til anden. Han spurgte mig flere gange, når han trykkede lidt hårdt, om det smertede mig. Hertil svarede jeg bestandig nej, thi han undlod at berøre det ømme sted.

Men førend jeg vidste af lagde han, den stærke mand, en hånd på min skulder, tog med den anden fat om håndleddet og brækkede mig armen bagover, så jeg af smerte sprang helt op imod loftet og gav et forfærdeligt brøl. Jeg troede i øjeblikket, at han havde brækket armen over i to stykker. Han holdt mig godt fast oprejst, ellers var jeg falden om på gulvet; jeg var lige ved at besvime. Sveden haglede ud over hele legemet.

Han fortalte mig derpå, at han havde været nødsaget til således at brække armen op igen. Armen var af led, og i den lange tid, jeg havde gået dermed, var der groet brusk om samme, hvilket var årsag til, at den var stiv og krum.

Men nu, forsikrede han og ville indestå for, var den i de rette gænger igen, hvilket jeg og selv blev overbevist om, idet den nu kunne bevæges frem og tilbage ganske naturligt. Inden 14 dage skulle armen nok være i stand, såfremt jeg i den tid ville forholde mig i ro samt smøre og vaske den med de af ham foreskrevne medikamenter.

Jeg takkede og betalte ham det forlangte, hvilket var en ubetydelighed for den store tjeneste, han havde ydet mig. Min arm har siden den tid

været lige så god og stærk som forinden jeg faldt ned på skibet »New York«, ude på det store atlantiske hav.

Jeg såvel som broder havde en god vinter. Ingen af os forrettede syndeligt stort arbejde, tænkte kun på at more os, deltog i baller og julegilder samt andre forlystelser. Vi besøgte i vinterens løb familien i Lerte et par gange.

I påskedagene var vi tillige med moder og søster kørende til Fredericia for at besøge vores onkler, brødrene Kjær, som havde et jernstøberi dersteds.

Guldgraver i Australien 1858-1862

Guldminerne lokker

Ofte havde jeg hørt guldminerne⁴⁴ i Californien eller Australien så godt omtalt, at man der med en smule held kunne erhverve sig en formue i kort tid. Jeg havde i længere tid ofte tænkt på at ville forsøge at komme derover for at grave guld.

Af erfaring kunne jeg nok indse, at ved søfarten kunne det blive svært og surt nok at tjene noget, om det endog gik aldrig så heldig. Der ville være mange næsten uoverkommelige hindringer i vejen, førend at jeg derved kunne bringe det til noget stort, eller få nogen nytte deraf. Så snart mine forældre imidlertid mærkede min hensigt, tilbød de mig at forstrække mig med de nødvendige penge til rejsen.

Det var dem meget om at gøre, at jeg ville opgive søfarten. Helst ønskede de, at jeg skulle blive hjemme; thi de havde hårdt nok brug for mig. De syntes tillige, at jeg nu kunne have min rejselyst styret, men dertil var jeg ej at formå. Det var mit faste forsæt selv ved egen hjælp og på egen hånd at fortjene mig noget, førend jeg ville slå mig til ro hjemme.

Så snart mine forældre som nævnt havde givet mig tilbud om rejsepenge, skrev jeg til en udvandrings-agent Schwerdtmann^{44a} i Hamborg, for at forhøre, hvad det kostede til San Francisco, direkte. Derpå blev mig svaret, at der netop i øjeblikket ingen direkte-lejlighed gaves til Californien, men derimod til Melbourne i Australien var der en meget god lejlighed med et skib, som skulle afgå sidst i maj måned fra Liverpool. Rejsen dertil kostede 160 rdl. dansk.

Jeg talte med mine forældre desangående. Da passagerprisen var meget billigere til Australien end til Californien, syntes jeg i grunden lige så godt om at rejse dertil. Der var blot den forskel, at i Californien havde jeg bekendte, men i Australien ingen.

I grunden var jeg også led og ked af det lediggængeri hjemme, besluttede derfor at gribe lejligheden, da den nu gaves, og afsendte straks de fastsatte bestemte 20 rigsdaler håndpenge for at sikre mig plads på skibet. Agenten skulle derefter lade mig vide, hvornår jeg selv skulle ankomme til Hamborg.

Australien.

— De sidste Efterretninger fra det nye Guldland ere fra d. 11. Juni. Tre Uger tidligere havde Guvernøren udstedt en Proklamation, hvori det forbydes Enhver at grave Guld uden hans Tilladelse. Men Ingen retter sig herefter. Alle grave uden Tilladelse. I Bathurstdistriktet arbejde over 7000 Guldgravere, og flere Skibe ere udrustede til at gaae derhen for at forøge Arbejdernes Antal. I Sidney (Hovedstaden) nærer man megen Frygt for Folgerne af Guldfeberen; man raaber paa Udvandere fra Europa, fordi der snart vil fattes Arbeidere allevegne. Krigs-skibet „Havannah“, der kom til Sidney d. 7. Juni, beordredes strax tilbage til England med Depescher. „Pas paa, I Landonere!“ skriver en Korrespondent. „Amerikanerne tage bestemt Luven fra Eder: næste Post vil melde, at der faaer amerikanske Dampskibe mellem Kalifornien, Panama og Sidney.“ — Af disse Efterretninger udleer Times sørgelige Udsigter for Sydaustraliens nærmeste Fremtid. Koloniens Hovedrigdom bestaaer i dens Faarehjerde. Antallet af Faarene i Ny-Sydvalds og Port Phillip anslaaes alene til 14 Mill. Til hver 1200 Faar hører i det Mindste tre Hyrder; og der udkræves 40000 Hyrder til at beslytte Faarene mod de vilde Dyrss Angreb. Times fordrer derfor, at ovenomtalte Proklamation fra Guvernøren skal staffles Lydighed ved Vaabenmagt. Herved er det en slem Omstændighed, at Garnisonen i Australien, Bagterne i Fængslerne og ved de forviste Fængene, er indskrænket til nogle hundrede Mand.

Aviserne berettede flittigt om de opsigtsvækkende guldfund i Californien og Australien og lokkede eventyrlystne ungersvende over oceanet i håb om at finde guld. Her ses en omtale af guldeventyret i Australien i Dannevirke fra 23. september 1851.

Nu fik jeg andet at tænke på, og min moder noget at varetage med at få mine klæder i orden. Vi vidste at det ej ville vare længe, førend jeg fik skrivelse om at rejse. Min broder var allerede nogle uger i forvejen taget til Hamborg og derfra gået til søs.

Fra agenten modtog jeg brev den 12. maj med indlagt kvittering for de afsendte 20 rigsdaler, samt med anmodning om at være i Hamborg senest den 17. maj. Der var altså ikke lang tid til at komme rundt og få sagt farvel til alle mine mange venner.

Et par dage før min afrejse havde min fader været i Haderslev. Da han kom hjem var han meget syg, så han måtte holde sengen, som han i lang tid derefter ikke forlod. Det var en grund mere til at gøre mig skilsmissen tung. Hos min forlovede var jeg endnu engang, samme morgen som jeg skulle rejse, for at sige hende endnu et sidste farvel.

For

Udvaandrerere.

Regelmæssig Passageerbefordring
med
Damp- og Seilskibe

til hele Amerika og Australien ved de af
Dorigheden concessionerede Expedienter.

C. Schwerdtmann & Co.,
Altona, Breitestraße Nr. 28.

I denne annonce i Dannevirke d. 4. febr. 1858 reklamerede udvandringsagent Schwerdtmann i Altona for udvandring til Amerika og Australien. En sådan annonce gav måske stødet til Anholms beslutning om at prøve lykken som guldgraver.

Jeg skulle køre med A. Hansen af Ganderup, som ville til Haderslev. Vognen holdt for døren lige til middag søndag den 16. maj 1858, just som folk kom af kirken. Derfor var huset fuldt af fremmede, som moder og søster havde travlt med at beværte. Desårsag kunne de næppe få tid til at tage afsked med mig.

Til fader sagde jeg farvel på sengen. Efter at have fået sagt farvel til moder og søster samt enkelte tilstedeværende gode venner sprang jeg ud på vognen. Tårerne måtte have frit løb; jeg kunne ikke holde mig længere. Det var jo ikke første gang, at jeg forlod mit kære hjem og mine kære forældre og venner; de samme som jeg nu forlod. Aldrig før var det sket med et så nedbøjet og bedrøvet sind.

Der var ingen tvivl om, at der ville hengå lang tid, førend jeg atter kom tilbage, om det nogensinde blev mig forundt. Skete det, at jeg atter engang med tiden betrådte den gode by Fole, ville det da også blive dem forundt at glædes ved min hjemkomst? De som nu sørgede og græd ved min bortrejse. Min fader troede jeg i det mindste aldrig at se mere i levende live.

At der fremtidig ville møde mig genvordigheder og store bekymringer

stod mig klart. Jeg gennemgik meget i tankerne den dag på vejen til Haderslev. Vi ankom dertil omtrent kl. 5 eftermiddag. Jeg fik straks mine sager bragt hen til dagvognen, men den skulle først afgå kl. 10 aften, så jeg havde flere timers ophold. Derefter tog jeg afsked med A. Hansen.

Da jeg havde et lille ærinde hos købmand de Wolfs⁴⁵ at besørge for mine forældre, begav jeg mig derhen. Da de erfarede, hvem jeg var, blev jeg meget venligt og gæstfrit modtaget. Fru de Wolf pånødte mig at blive og spise til aften sammen med dem. Jeg tilbragte der et par behagelige timer i denne venlige familiekreds, hvorfor jeg pligtskyldigt takkede, da jeg omsider brød op og sagde farvel.

Mange hjertelige lykønskninger modtog jeg med på den lange besværlige rejse. De syntes alle, at jeg var ung til sådan at sendes ud i verden på egen hånd, hvorfor fru de Wolf også gav mig mange rigtige gode og velmente formaninger.

Omsider blev vi læsset eller rettere stuvet ind i dagvognen. Den var så fuld af passagerer, at vi næsten måtte sidde oven på hverandre. Nogle var fulde og gjorde voldsom spektakel. Sommetider kom det til håndgribeligheder. Man måtte være på sin post for ej at blive overfalden; der var mørkt i vognen, så de ikke kunne se, hvem de angreb, men krøb og kravlede omkring, som de bedst kunne. Der kom også en krybende over og ville tage plads hos mig, men den aften var jeg langt fra oplagt til spøg eller spas. Jeg greb ham i krebsen og kastede ham hovedkulds tilbage over imellem sine kammerater, uden at der blev sagt et ord, og så fik jeg fred. Omsider blev der dog lidt mere ro. Nogle af de ustyrlige fik det med vammelhed og opkastning; andre faldt i søvn. Jeg kunne hengive mig til mine egne stille betragtninger.

Endelig næste morgen kl. 7 à 8 ankom vi til Flensborg. Jeg må indrømme, at jeg var glad ved at komme ud af vognen og blive fri for dette ubehagelige selskab. Det havde været mig en meget lang og kedsommelig nat.

Jeg fik mit tøj bragt hen på banegården og løst billet til Altona. Da jeg kom ind i banevognen lidt før togets afgang, hørte jeg til min store forundring, at der blev talt meget om Australien af de andre tilstedeværende rejsende. Talen blev ført på tysk, men jeg var dengang det tyske sprog ganske godt mægtig. Da toget var kommen i bevægelse, og talen atter i fuld gang, vendte jeg mig om og spurgte meget høfligt, om der var nogen af de tilstedeværende, der agtede sig til Australien.

En velklædt person svarede ja, at han og den pige, som sad hos ham, agtede sig dertil. Jeg sagde, at det glædede mig at træffe rejsekammerater. Jeg ville også til Australien, og måske kunne vi altså blive bedre kendte.

Her i de Wolffs købmandsgård i Apotekergade 7 i Haderslev fik Anholm de sidste formaninger før den store ekspedition til Australien. Foto ca. 1885 i Haderslev byhist. Arkiv.

Men derpå svarede han mig i en meget uhøflig tone på hans gebroknede tysk (hans mål røbede ham), at han ikke bekymrede sig om sådanne rejsefæller eller bekendtskaber; dem kunne han få nok af.

Jeg sagde intet dertil, men blev dog noget fortrædelig og ærgerlig over dette uhøflige svar. Jeg tænkte ved mig selv, at ikke skulle det falde mig ind at trygle om venskab eller bekendtskab. Jeg stolede på, at jeg vel også nok kunne klare mig selv, måske lige så godt som han eller enhver anden.

Det var mig en aldeles lige gyldig sag, om jeg rejste alene eller i selskab med bekendte; jeg var jo vant til at færdes på egen hånd.

Rejsefæller

Om eftermiddagen den 17. maj ankom jeg til banegården i Altona, hvor agent Schwerdtmann modtog mig. Jeg fulgte ham til kontoret og indløste passager-kontrakten. Derfra ledsagede han mig til et logihus i Elbstrasse, hvor en familie, som skulle gøre rejsen sammen med mig, var indlogeret. Jeg forlangte straks noget at spise, da jeg ingen mad havde nydt siden om morgenen i Flensborg.

Den familie, i hvis selskab jeg straks blev indført, vil jeg her med det samme beskrive. Hr. Boie (mandens navn) kunne vel være cirka 35 år. Han havde giftet sig med en enke på omtrent samme alder, måske lidt yngre. Hun havde ejet et hotel i Braunschweig, som de nu havde solgt. I Braunschweig efterlod hun to sønner for at studere. Derimod havde de med sig to døtre, den ældste i det attende år og den yngste i det sekstende, begge meget smukke og begavede piger. Tillige havde de en lille dreng, som var en 9 à 10 måneder gammel.

Med det samme vil jeg indrømme, at det er den mest agtværdige og dannede familie, jeg nogensinde har lært at kende. Aldrig har jeg fattet så stor tilslutning til eller hengivenhed for nogen fremmede som til disse gode brave mennesker.

Ligesom jeg var blevet færdig med måltidet og havde fået ild på en cigar, kom hr. Boie ned i stuen og spurgte mig, om jeg var den unge sømand, som ville rejse til Australien. Agenten havde alt fortalt ham om min ankomst. Det var ham kært straks at gøre mit bekendtskab, da vi jo skulle være rejse-kolleger.

Af værten forlangte han et par glas god vin og drak mig til med det ønske, at vi lykkelig og velbeholdne måtte nå rejsens mål og få fremtidig held til alle vore foretagender. Han fortalte mig om sin familie; hvorfra de var kommet og mange flere omstændigheder dem selv angående.

Det lå ham især meget på sinde at tale om, at han såvelsom kone og børn var meget bange for søen og for livet om bord i skibene; ingen af dem havde nogensinde set havet eller været om bord i noget skib. Han befrygtede meget, at de skulle blive søsyge, så de ej var i stand til at hjælpe sig selv. Derfor var han bleven så glad, da han havde hørt, at jeg var sømand; derfor ville han straks stifte mit bekendtskab, for ret inderlig at bede mig gå dem til hånde og være dem behjælpelig, såfremt de skulle komme til at trænge til bistand. Han skulle nok senere belønne mig derfor.

Jeg svarede ham, at det skulle være mig en sand glæde samt en stor fornøjelse, dersom jeg skulle kunne få lejlighed til at yde ham eller hans familie nogen hjælp eller tjeneste, og det uden mindste godtgørelse, »Når vi kommer på søen, har jeg intet at varetage og kan derfor til hvilken som helst tid være til tjeneste på mindste vink«.

Det ville have været mig umuligt at nægte denne herlige og af udseende så godmodige mand noget. Hvilken omskiftelse og forskel! Hvor er menneskene dog forskellige! Om formiddagen havde jeg forsøgt at nærme mig en fremmed for at stifte bekendtskab, men blev behørig afvist. Nu derimod søgte en fremmed, en formuende og dannet mand, mit bekendtskab og tragede efter at få mig til ven! Han lod tydelig mærke og forstå, at han kunne lide mig og havde fattet godhed for mig.

Så snart hr. Boie kom op til sin familie og, antager jeg, fået lidt fortalt om den ankomne unge sømand, kom begge de unge piger springende ned ad trappen og hilste på mig, som om jeg havde været en gammel bekendt og god ven.

Jeg måtte til at fortælle dem om søen, om skibene, livet om bord, om kost og andet mere. Omsider gav de mig hånden og sagde godnat, meget fornøjede. Jeg begav mig straks til hvile, hvortil jeg hårdt trængte, havde ikke sovet siden jeg forlod hjemmet.

Næste dag havde jeg adskillige indkøb at gøre af flere på rejsen uundværlige genstande. Tillige havde jeg mine køjeklæder og andet liggende hos Christiansen, mit gamle sømandslogi, som jeg nu igen havde brug for og derfor måtte afhente.

Hen på formiddagen kom jeg forbi et andet udvandrers-logihus. Jeg kom ind for at se, om der muligen skulle være landsmænd. Aldrig så snart var jeg kommen ind i stuen, førend der lød et »God dag, Peter«. Min gode forrige kaptajn Richelsen kom springende mig imøde, trak mig med sig hen i sofaen og forlangte vin. Det var kendeligt, at han var glad ved at se mig. Vi havde ikke set hinanden siden jeg sagde farvel på hotel Neptunos i La Guaira.

Den samme person, som jeg dagen i forvejen havde truffet på banegården i Flensborg, var også til stede. Det var en fætter til kaptajn Richelsen. Han forundrede sig vist nok noget over den meget venlige modtagelse, jeg fik af kaptajnen. Jeg tror snart, at han fra det øjeblik fik en bedre mening om mig end ved vort første møde.

Kaptajnen kunne ikke begribe, at jeg således ville opgive søfarten for at rejse til et land, hvor jeg hverken, som jeg fortalte ham, havde venner eller bekendte. »I dig«, sagde han, »er der stof til at blive en god og brav sømand. Du må på ingen måde svigte det kald«. Han ville absolut, at jeg

skulle forblive hos ham. Han havde nu atter et nyt skib, en brig, som lå i havnen, og jeg kunne straks komme om bord og i arbejde.

Jeg takkede og sagde, at jeg allerede havde betalt pengene for overfarten til Australien, og at disse nu ville være tabt, om jeg trak mig tilbage. Men dersom jeg ville have vedblevet at fare til søs, skulle intet have været mig kærere end at have faret med ham. Havde pengene ikke været betalt, tror jeg virkelig, at jeg havde ladet mig overtale til at begive rejsen og var forbleven hos ham.

Da vi tilsammen havde tømt en flaske vin, ønskede han mig al mulig held og lykke i fremtiden. Jeg ønskede ham ligeledes, at han måtte komme til at fare med bedre held med det nye skib end som tidligere med den gamle, kære, stolte skonnert »Heinrich & Gustav«, som forblev på koralrevet i Vestindien. Derpå sagde jeg farvel og forlod huset.

Af sted til Hull og Liverpool

Allerede sammen aften måtte vi om bord i et engelsk dampskib. Vi udvandrede skulle nemlig rejse over Hull til Liverpool. På rejsen over Nord-søen og dertil skulle vi selv holde os med kost. Derfor havde jeg købt mig en smule proviant, som bestod af et brød, et stykke skinke, en pølse, lidt ost og smør og dertil en flaske pebermyntelikør.

Jeg lejede en mig bekendt bådfører til at ro mig og mit gods op til damperen, som lå oppe i den øvre ende af hamborger havn. Jeg kom om bord i skumringen og sørgede straks for at få min kiste og tøj anbragt i anden kahyt, udsøgte mig en køje og fik alt ordnet.

Kort efter ankom hr. Boie med familie tillige med agenten, som ville være dem behjælpelige. De kom straks forud i kahytten for at tage den i øjesyn. Men så snart hr. Boie så lokalerne, sagde han, at der kunne han med sin familie umuligt være, såfremt der var en anden plads at få. Agenten begav sig så agter for at høre, om der endnu var plads ledig i første kahyt. Da der var lejlighed nok, måtte hr. Boie betale lidt ekstra for at bekomme den.

De flyttede altså hen agter, og jeg tændte min pibe og tørnede ind, til køjs med klæderne på. Jeg havde imidlertid ikke ligget længe, førend der kom 3–4 politibetjente og forlangte at se vores rejsepapirer. Jeg blev først adspurgt, men svarede blot, at jeg var sømand og havde ingen papirer, hvilket var tilstrækkeligt, og jeg blev roligt liggende.

Politibetjentene henvendte sig derpå til de andre. Det var alle sammen danskere; mange af dem kunne ikke forstå, hvad de ville dem. En af betjentene henvendte sig til mig, om jeg ikke kunne være dem behjælpelig

som tolk. Jeg tørnede straks ud og forklarede mine medrejsende, at de alle havde at forevise deres papirer.

Jeg så vel som politiet samt flere andre havde et lille grin. Der befandt sig et par fynske piger, som havde trukket klæderne af og var tørnede ind for godt, som om de havde ligget hjemme i deres moders sovekammer. Da papirerne befandt sig i deres kister, kunne de ikke komme til at få dem, undtagen de skulle stå op. Det var de meget undseelige over, hvilket der i grunden var årsag til, iblandt så mange fremmede mandspersoner. Jeg mærkede deres forlegenhed og tilbød derfor, at såfremt de ville sige mig besked og overlade mig nøglerne, da ville jeg se at klare sagerne. Dertil var de villige nok; papirerne befandt sig at være i god orden; jeg lagde alt til rette igen, lukkede for kisterne og gav dem nøglerne tilbage.

For den ydede tjeneste modtog jeg mange venlige taksigelser. Efter at politiet havde eftersat og befundet alt i orden ønskede de os alle en lykkelig rejse og forlod kahytten. Jeg gik atter til køjs og faldt snart i søvn.

Hen på natten blev jeg vækket, da mandskabet var i færd med at hive ankeret op. Jeg tørnede straks ud og kom på benene. Jeg ville være på dækket ved skibets afgang ud af havnen. Hen kl. 3 om morgenen var skibet los, maskineriet sat i gang, og vi dampede nedefter og bort. Jeg følte mig lidt underlig til mode og havde flere intetsigende anelser; at der ville hengå længere tid, førend jeg atter betrådte Hamborgs gader, var jeg aldeles sikker på. Gud alene vidste, om det nogensinde blev mig forundt.

Det var den 19. maj 1858, netop min 19-års fødselsdag, at jeg atter befandt mig ude i Nordsøen om bord i et engelsk dampskib, hvis navn jeg ikke mere erindrer⁴⁶. Aldrig så snart havde vi passeret Cuxhaven og stod Elben ud, førend det begyndte at blæse op med stiv kuling. Lidt længere hen på formiddagen blev det til storm med regn og tykning. Rigtig et ubehageligt vejr, af den slags, man på søen holder mindst af.

Skibet arbejdede voldsomt og tog den ene sø over efter den anden. Pasagererne i anden kahyt var alle uden undtagelse søsyge. De kastede op, den ene værre end den anden. Alle klagede og jamrede. Det var langt fra behageligt at være dernede på grund af den fæle stank og dunst, hvorfor jeg foretrak at gå på dækket. Dog først åbnede jeg for pebermynte flasken og tog mig en god tår af samme.

— — —

Vi landede i Hull den 21. om formiddagen kl. 10–11 og blev på landingspladsen modtaget af en person, som stod i forbindelse med agent Schwerdtmann. Han besørgede vort rejsegods til banegården og ledsagede os gennem hele staden derhen.

Da det ville vare et par timer, før toget til Liverpool skulle afgå, bragte

Elben ved Blankenese omkring 1855. Gengivet efter Klose og Martius: Ortsansichten und Stadtpläne, 1962.

manden os hen på et hotel i nærheden af banegården for at vi der, om ønskedes, kunne nyde mad og drikke. Hr. Boie med familie blev ved ankomsten på hotellet straks anvist en finere stue på anden sal, hvor han forlangte middagsmad. Jeg blev naturlig tilbage; der mente jeg ikke at henhøre. Men så snart hr. Boie så, at jeg ikke var kommen med, afhentede han mig øjeblikkelig.

Jeg deltog i en god og flot middag; dertil nød vi et par glas god vin og bagefter en cigar. Alt på hans bekostning. Imidlertid var det snart så vidt, at toget skulle afgå, hvorfor vi alle begav os til banegården. Vi fik en kupé anvist ganske for os selv. Da de nu alle var raske og fri for søsygen, var de alle, såvel gamle som unge, meget glade og helt muntre.

De udspurgte mig angående mit hjem, mine forældre og søskende, såvelsom om mit hidindtil førte liv. Det undrede dem, hvorfor eller af hvad grund jeg var blevet sømand. De syntes, at det var den dårligste og mest farefulde håndtering, der eksisterede i verden, og at det var sært, at noget menneske kunne få lyst til at befatte sig dermed.

Vores samtale tog dog snart en anden vending. Toget skar i fuld fart gennem landet, vejret var smukt, med høj klar luft. Man kunne se sig om

til alle sider i lange afstande. På mange måder måtte man falde i forundring over landets forskellige beskaffenhed: snart for vi hen over husene, snart over store floder, på to til tre steder igennem tunneller under store bjerge, så det blev så mørkt i vognen, at man næppe kunne se hverandre. Jeg vil ikke skrive mere om rejsen mellem Hull og Liverpool. Nu til dags er der så mange, som har gjort samme tur, der bedre kan fortælle desangående end jeg.

Vi ankom til Liverpool om aftenen omtrent kl. 9. På banegården var der ligeledes en mand til stede for at tage imod os, tillige bringe os i logi. Vi havde et temmeligt langt stykke at gå; i det mindste forekom det mig den aften, at der var en lang vej til Paradise Street, East Liverpool. Efter vor ankomst til logihuset blev jeg beværtet med kaffe og hvedebrød.

Hr. Boie med familie blev en bedre stue anvist til beboelse for dem selv alene. Huset var fuldt af udvandrere af forskellig nationalitet. Der var svenskere, nordmænd, danskere, tyskere og måske andre. Da jeg havde spist og fået ild på piben, skulle jeg først til at se mig om, hvad det var for mennesker, jeg var iblandt. Jeg forespurgte, om der var nogen, der ville rejse til Australien; der var kun to, og det to danskere. Den ene var A. Jepsen fra Seest ved Kolding, den anden P. Petersen fra Sundeved⁴⁷.

Vores soveværelse lignede et lugar om bord i et skib, den ene køje anbragt over den anden rundt med værelsets fire vægge. Alle køjer var besat. Alle tilsammen skulle de afgang næste dags morgen med dampskib til New York, undtagen vi tre som skulle rejse til Australien.

Næste morgen tog vi tre det med ro. Vi ville ikke tørne ud, førend alle de andre var bortrejste. Da der endelig blev mere ro, kom vi i klæderne. Der blev bragt os kaffe og brød; mine kolleger tog rask fat og slugte brødet, som om de i nogle dage ikke havde nydt det halve fornødne til livets ophold.

Jeg havde næppe fået et lille stykke spist, førend tallerkenen var tom, og da forklarede de mig, at der var ikke mere at få førend til middag. Jeg var ikke helt tilfreds hermed, thi min rejsekontrakt lød på, at jeg efter ankomsten til Liverpool skulle have frit logi og fuld kost indtil skibets afgang derfra.

I samme øjeblik som jeg sad og grublede derover, kom den unge hr. Schwerdtmann, en søn af agenten i Altona, ind i stuen. Han spurgte, hvorledes vi havde det, om der var noget, hvormed han kunne tjene os. Jeg rejste mig og sagde, at det eneste jeg i øjeblikket manglede var noget mere at spise, thi det som var sat frem for os, havde de andre spist; de havde beklaget sig til mig over, at de ingensinde under deres ophold der havde fået tilstrækkelig mad.

Hr. Schwerdtmann kaldte straks på værten og befalede ham at give os mere, såvel brød som kaffe, indtil vi var forsynede. Så meget, jeg kunne forstå, fik værten en drøj irectsættelse. Derpå henvendt til mig, sagde han, at vi fremtidig selv kunne gå i køkkenet og forlange mere, indtil vi havde fået nok.

Vi måtte og skulle ingen mangel lide, så længe vi var der i huset og under hans tilsyn. Mine to kolleger kunne hverken tale tysk eller engelsk, derfor ikke kunnet gøre sig forståelig og havde været nødsaget til at tage det, som det kom. Fra nu af fik vi det bedre og ingensinde grund til klage. Mine kammerater glædede sig derover; nu blev det noget andet end før min ankomst.

Men præcis skulle vi være hjemme til måltiderne, ellers gik de tabt. Der blev spist til middag kl. 1, drukken te om aftenen kl. 6, og kl. 11 blev døren lukket. Hr. Boie med familie opholdt sig næsten altid på deres værelse. De gik ingen steder i byen, undtagen når de behøvede klædningsstykker. Så måtte de, såvelsom vi andre, spadserere til banegårdens pakhus. Der stod alt vort rejsegods under lås og lukke. Hver dag kunne vi få adgang for at udtage, hvad vi nødvendig skulle bruge, men heller ikke mere.

Grunden var, at vi ikke skulle forhandle toldpligtige varer. Rejsegodset blev stående der, indtil vi kom i skibet. Da fik enhver sit tøj udleveret. Vi fik et længere ophold i Liverpool, end vi havde formodet, thi skibet »John Owens«, som skulle bringe os til Australien, kunne først bringes færdig til at sejle den 3. eller 4. juni.

For at fordrive tiden gik jeg hver dag en tur i byen. Mine rejsekammerater derimod forblev hjemme og sov for det meste tiden bort. Mine udflugter gjaldt særlig havnen; der var jeg bedst kendt fra mit forrige ophold, da jeg lå der med briggen »Carl & Johanne« for at indtage ladning. Jeg blev bekendt med nogle af mandskabet om bord i en hamburger brig, som lå i en af dokkerne. Når de havde fri fra arbejde, gik jeg stadig om bord i samme for at slå en passiar af med folkene.

På penge havde jeg ringe evne, derfor var jeg nødsaget til at gå sådanne steder, hvor det ingen penge kostede. De få, jeg endnu havde til overs, kunne jeg vist nok få hårdt brug for, når jeg kom til Melbourne. En aften havde jeg været om bord i briggen; en af matroserne, en god ven af mig, fulgte med op i land, hvor vi tilsammen skulle have os et lille glas. Næste dag skulle briggen sejle, derfor ville vi tale sammen en times tid og drikke et afskedsbæger.

Da han havde forladt mig og begivet sig om bord, og jeg havde gået noget, vidste jeg aldeles ikke, hvor jeg befandt mig. Jeg var helt forvildet;

det var mig umuligt at træffe på en mig bekendt gade eller sted. Jeg løb længe omkring og vidste, at det snart ville være på den tid, da gadedøren blev lukket. Kom jeg ikke tids nok til at komme ind, så kunne jeg gerne blive opsnappet af politiet og puttet i kasjotten som omstrejfer.

Her var gode råd dyre. Jeg traf en politibetjent og bad ham, så godt jeg forstod på halvt tysk og halvt engelsk, om at vise mig til Paradise Street. Dertil var han meget villig og fulgte med igennem flere gader. Men desværre var der to gader med samme navn, den ene øst, den anden vest Liverpool, og han bragte mig til den forkerte. Han havde forladt mig, førend jeg opdagede fejltagelsen, da han skulle tilbage på sin post igen.

Nu gik jeg atter uden vejleder, og op og ned ad flere gader, men kunne ikke finde tilrette. Atter henvendte jeg mig til en politimand og bad om hans bistand. Han var straks villig til at følge med. Da vi omsider kom til et mig bekendt sted eller plads og vidste, hvor jeg var, greb jeg i lommen og gav manden en mønt, hvorfor han kunne drikke sig et glas, takkede ham og bød godnat.

Jeg ilede nu af sted så hurtigt jeg kunne for at nå logihuset. Netop som jeg nåede huset, hørte jeg pigen stænge døren; jeg bankede på og blev ladet ind. Der havde den aften været fremmede; ellers var jeg kommen for silde. Jeg var både varm og træt af den omløben og var derfor glad ved at komme til hvile. Jeg tænkte ved mig selv, at jeg nok for eftertiden skulle passe bedre på, ikke således at forfejle min kurs igen. Det er også både første og sidste gang jeg har gået vild i en købstad, men det kunne dog lade sig gøre.

Den ene dag svandt hen efter den anden. Det eneste vi bestilte var at ærgre værten. Jeg er sikker på, at det var med glæde, han så os forlade huset, da dette endelig kom så vidt. Sommetider var vi nær ved at sætte huset på den anden ende. Når så værten kom og var vred og ville ind til os, så spærrede vi døren, så det var umuligt at komme ind. Flere gange havde vi borde, stole, bænke med mere således opstabet, at når han kom og lukkede døren op, da faldt hele skramlet med et stort rabalder ud i forstuen imod ham, hvorpå han altid skyndsomt tog flugten, thi han var bange for os. Hvad der bevægede os til at forvolde ham den fortræd var nærmest, at det var tydeligt at mærke, at han ikke godt forundte os nok at spise, gik altid og surmulede og var tvær til enhver tid.

Vores navne indsnittede vi på borde, bænke og i vindueskarmene. Ligeledes blev væggene prydet med mange sirlige tegninger og vers. Alt skulle være til minde om vort ophold her i huset for kommende efterfølgere.

På vej mod Australien

Endelig kom forløsningsstimen. Den 2. juni kom vi om bord i skibet »John Owens«. Det gav igen en forandring i det daglige liv. Skibet lå for anker ude på reviret. Vi med samt vort tøj og sager blev transporteret om bord i små dampskibe, som for frem og tilbage imellem landet og skibet hele dagen.

Efter ankomsten om bord på skibet blev vi af agenten et kammer anvist. Det var nr. 17 in the for sterits⁴⁸. Der var plads til fire mand, og vores kister kunne stå nedenunder køjerne. Kammeret var rigtig efter mit ønske.

Jeg sørgede straks for at tage en øvre køje i besiddelse, tilfælles med en ung købmand fra Hamborg ved navn Eggers, et meget underholdende og dannet menneske, men en stor spilopmager. Den største fejl han havde var vist nok den, at han alt for letsindigen brugte sine penge. Han fortalte selv, at det var derfor han ikke kunne drive det til noget hjemme; nu ville han forsøge sin lykke i Australien.

Hr. Boie med familie blev et kammer anvist in the midiet⁴⁹. Skibet var nemlig inddelt i tre forskellige rum: for, agter og midten. I den forreste afdeling var der ene og alene ugifte mandspersoner, i midten mest gifte folk, agter ligeledes gifte og ugifte fruentimmer. Det var strengt forbudt at gå ned i en anden afdeling end hvor man henhørte.

Næste dag, den 3. juni, efter at alle passagerer var indskibet, blev ankeret lettet, og et dampskib tog os på slæb udefter. Vi blev nu alle, en for en, eftersat, om vores papirer var i orden, for at ingen skulle stjæle sig om bord uden at betale for overfarten. Da alt var eftersat og befunden rigtig og i orden, blev der proviant til hvert kammer udleveret for en uge, hvormed vi så kunne gøre os så lystige, som vi fandt for godt.

Så snart damperen havde bragt os uden for landet blev sejlene sat. Efter et flere gange gentaget hurra samt flere kanonskud tog damperen afsked med os og gik tilbage til Liverpool, medens vi stod vor kurs til søs.

Så vidt jeg erindrer, var vi foruden skibets besætning 310 passagerer, tilsammenbragt fra alle Europas forskellige lande, så der blev talt mange forskellige sprog. I de første dage herskede en meget stor uorden, thi en stor del blev søsyge; andre kunne ikke finde sig til rette i skibet eller med skibets anordninger. Om bord i ethvert skib med udvandrere hersker der en meget streng orden, især på længere rejser.

Således f. eks. måtte ingen findes i køjerne efter kl. 6 om morgenen, fordi ethvert kammer eller rum da tilbørligt skulle udskrubbes og rengøres, køjeklæderne sammenrulles og køjerne skydes sammen. Til bestemte tider skulle maden afhentes hos kokken, ligeledes hver morgen til bestemt

tid den udleverede portion vand afhentes. De, som ikke indfandt sig i tide, kunne og måtte miste for den dag.

Hver aften kl. 10 skulle alle være i ro. Det blev strengt og nøje efterset, lysene slukket og så ingen spektakel mere.

Da jeg først blev lidt kendt om bord, havde jeg det helt godt. Af matroserne var jeg meget vel anset og afholdt; jeg hjalp dem tit, når jeg syntes det gjordes nødig, med at gøre sejl fast, rebe sejl og alt andet sømandsarbejde; således havde jeg snart mange venner iblandt dem. Til gengæld bestræbte de sig for at lære mig det engelske sprog; jeg havde på den måde stor nytte af at omgås dem.

En af dem, en svensker af fødsel, holdt jeg særlig meget af. Ofte har jeg gået i timer om natten hos ham, især når han havde udkig, og hjulpen ham med at forslå tiden. Han var efter mit skøn en af skibets bedste mænd, dertil meget rolig og beskeden.

Ligeledes gik jeg proviantforvalteren til hånde, sædvanlig en to-tre dage i hver uge, i proviantkammeret. Jeg blev belønnet derfor med alle slags spiselige varer, såsom skinke, ost, pølse, sukker, rosiner m. m. Det vil nu rigtig nok sige, at jeg selv skulle forsyne mig med disse sager. Han gav mig aldrig noget, dertil havde han ingen rådighed. Men han vidste godt, at jeg forsynede mig selv; nogen godtgørelse kunne jeg også nok tilkomme, da arbejdet, jeg forrettede, ofte var strengt.

På den måde forsynede jeg mine kammerater i kammeret med ekstra proviant, så vi levede en hel del bedre end andre i almindelighed. Ligeledes forstod jeg at omgås kokken, så jeg kunne få bagt og stegt frem for de fleste.

Også hr. Boie hjalp jeg, når og hvor jeg kunne. Når jeg ingen anden beskæftigelse havde, så hængte pigerne mig sædvanlig drengen på; de ville nok være fri for at passe ham. Jeg var også den eneste, der kunne få ham, thi drengen ville ikke være ved nogen anden fremmed end mig. Så snart den lille fyr så mig, rakte han ud efter mig og var glad og fornøjet, når jeg tog ham, tumlede ham dygtigt omkring og gjorde kunster og spilopper samt kommers for ham. En lille sød og rar dreng var han, som jeg gjorde meget ud af.

Hos familien Boie nød jeg også mange gode måltider, halve flasker vin samt cigarer og mere. De nød næppe noget ekstra, undtagen de delte med mig. De var godt forsynede med proviant for rejsen. Flere gange, når pigerne syntes, at det havde varet for længe, siden jeg havde fået noget, kunne de stikke mig en pakke fine cigarer i hånden, naturligvis helt hemmeligt, måske nok helt uden faders vidende.

Jeg havde således altid beskæftigelse nok, når jeg ønskede. Jeg levede

godt og tror at kunne tilføje, at jeg var meget afholdt af alle ombordværende. Gjaldt det at række en hjælpende hånd, da var jeg parat; gjaldt det at gøre kommers eller spas, så stod jeg langtfra tilbage, altid oplagt til at deltage i enhver spøg.

Næppe nogen dag på hele rejsen hengik vist, undtagen vi havde en eller anden spøg for, hvoraf jeg her kun vil anføre et eksempel. Der var nemlig en hannoveraner ved navn Mennike, en fyr som ikke var afholdt af nogen. Af den grund skulle der spilles ham et lille puds på en eller anden måde.

Efter at alt var aftalt og ordnet dertil, fik vi ham overtalt og forsnakket, at der på hele skibet ingen fandtes, som kunne forstille sig død så godt som han. Dersom han blot ville ligge en halv times tid, så ville doktor Doyle, en ung irlænder, en rigtig gavstriks og spasmager, holde en ligtale, hvortil magen aldrig skulle være hørt.

Det var aften, og det blæste og regnede, så det var ikke godt at være på dækket. Derfor var denne her helt ny opfindelse en passende aftenunderholdning, som doktor Doyle forsikrede, nok skulle more publikum. Mennike gik ind på spøgen og lagde sig op på bordet. Naturligvis skulle det være under skylightet, hvorfra vi fik lys og luft ned i rummet.

Mennike lå så fin og rolig som en død, med et af sine egne tæpper udbredt over sig og med en pude under hovedet. Doktor Doyle brillant udstyret som præst, begyndte at holde en tordentale. Der herskede en stilhed som i en kirke. Alle uindviede var vist nok spændte på at erfare slutningen. At der skulle foregå noget usædvanligt, derom var der vist næppe nogen der tvivlede.

Da Doyle havde talt en lille stund, kom han frem med de ord, at så sandt som alle døde skal opstå, så sandt skulle ligeledes den nys henvendte opvækkes og oprejses, hvilket, forsikrede han, snarligen skulle ske ved et mirakel her ovenfra. Med det samme (thi det var signalet) styrtede et stort kar vand, samt flere spandfulde ned i ansigtet og oven på den skindøde.

Jeg skal svare for, han kom til live i en fart. Med et forfærdeligt brøl sprang han ned fra bordet. I førstningen stod han helt målløs, rystende af kulde, forskrækkelse og vrede, naturligvis uvidende om, hvem der havde gjort det.

Doktoren såvel som vi andre sagde, at det var skammeligt gjort, at det var for groft og så fremdeles. Men skaden havde Mennike jo nu, og det ville være bedre bedst at lide og tie.

Men det var ikke hans mening. Han ville have os anklaget til kaptajnen. Lige så våd som han var gik han hen agter for at udføre det. I grun-

den så vi gerne, at han gjorde det, for så blev det snarere bekendtgjort over hele skibet og alle, hvem det interesserede kunne få lejlighed til et lille grin over tildragelsen. Det blev naturligvis umuligt at få gerningsmanden opdaget.

Næppe hengik nogen dag, undtagen der blev foretaget sådanne lignende spøg. Uden nogen særlige hændelser eller mærkelige tildragelser havde vi passeret ækvator, hvor vi som skik og brug er, havde Neptunos om bord, og mandskabet havde halv fridag og lidt ekstra forplejning. Omsider nåede vi ned til Kap det gode Håb, hvor vi havde svære storme. En matros faldt ned og blev slemt forslået især mellem benene, så han næppe nogensinde mere blev rigtig rask.

Vi så stadig flere store isbjerger drive om på havet. Der måtte holdes skarpt udkig for ikke at komme i alt for nær berøring med samme. Skibet blev også meget læk. Når det stormede, måtte pumperne holdes i gang uafsladelig, nat og dag. Når matroserne havde anden beskæftigelse, måtte passagererne pumpe.

En matros blev angrebet af de ondartede kopper. Han blev spærret inde i et indrettet sygeværelse, afsondret fra alle, undtagen skibslægen og en oppasser. Han blev dog efter længere tid helbredt. Sygdommen krævede ingen flere ofre, hvilket var en lykke for os alle. Derfor kan vi til dels takke den strenge orden og opsig, der herskede om bord i skibet. På rejsen blev tvende børn fødte, men ingen døde.

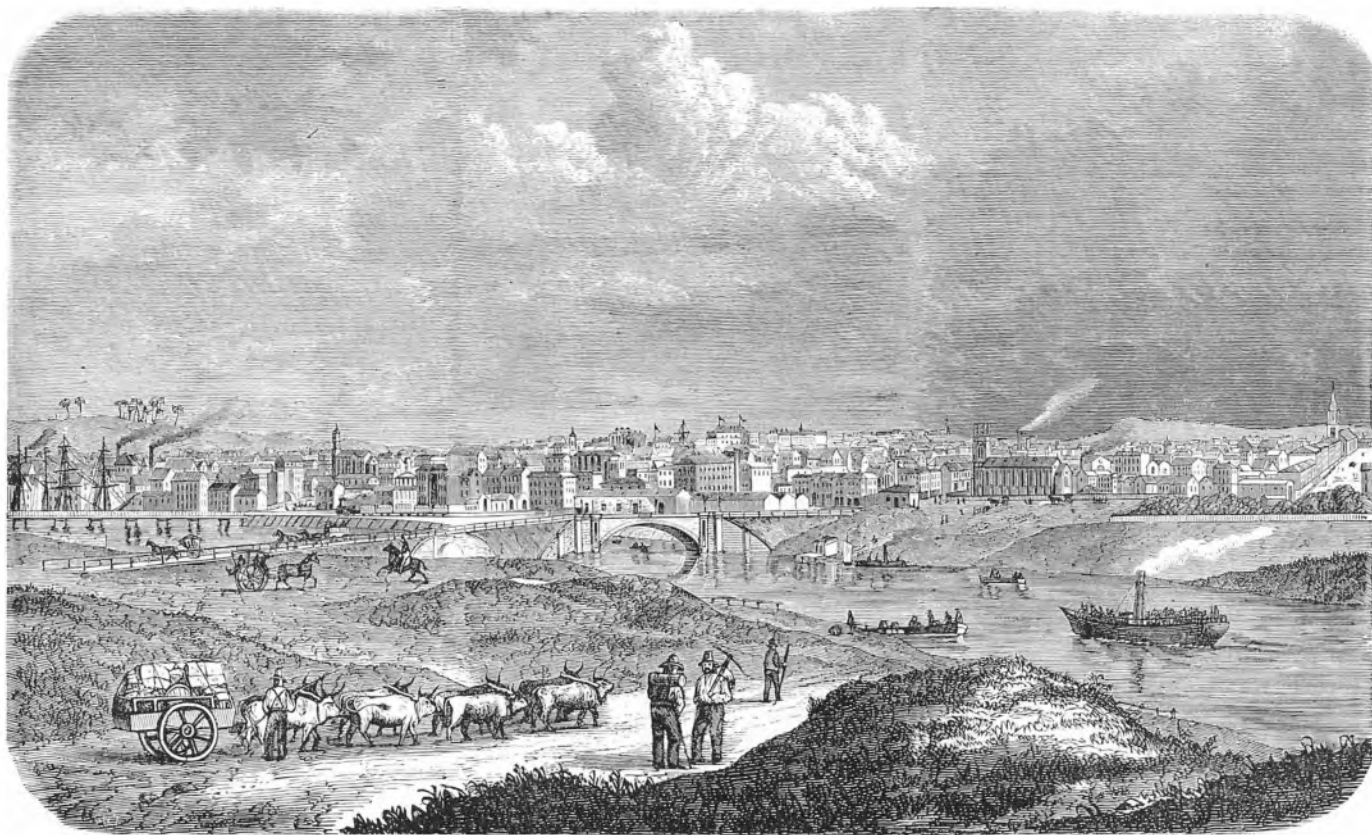
Ankomst til Melbourne

Efter en rejse på 103 dage landede vi velbeholdne i Melbourne den 12. september 1858. Jeg tillige med flere af mine rejsekolleger tog i logi hos hr. Danker, Great Lonsdale Street, West Melbourne.

Hr. Boie havde på skibet et par gange sagt, at han ønskede jeg forblev hos dem, når vi kom i land. Det var hans agt at rejse til en af minerne eller en stad oppe i landet. Der ville han bygge eller købe et hotel, og der skulle han nok give mig beskæftigelse. Indtil den tid ville han betale alle rejsekoster, klæde og føde mig, hvor længe vi end skulle komme til at rejse omkring, førend han fandt et passende opholdsted for sig og familie. Han forsikrede, at så længe jeg forblev hos dem skulle jeg aldrig komme til at lide nogen nød. Det kunne dog nok være, at han senere kunne få lejlighed til at fremme mit vel. Jeg er overbevist om, at det var velmente løfter,

→

»Prospect af Melbourne set fra Emerald Hill«, ca. 1860. Gengivet efter »Fra Australien. Reiseskizzer af Bob«. København 1862.

såvel fra ham som fra hans kære kones side. Med et meget taknemligt og rørt hjerte takkede jeg disse gode brave mennesker, mine velgørere, for deres så velmente tilbud. Af egne, overlagte grunde, som ikke her skal anføres, ville jeg dog ikke modtage det. Jeg havde kun den undskyldning at give, at jeg havde lyst til at forsøge min lykke i minerne selv på egen hånd. Om Gud ville, håbede jeg nok senere at måtte træffe dem alle ved bedste velgående.

De havde besluttet at rejse op til Ballarat og forblev kun to dage i Melbourne. Hr. Boie lejede en fragtmænd til at køre dem og deres gods derop. Jeg var den morgen tidlig på færde, for at være behjælpelig med at læsse og ordne deres sager. Hen på formiddagen, da alt var færdigt til afrejse, sagde jeg dem alle, både unge og gamle, farvel med et bedrøvet sind. Af mit ganske hjerte ønskede jeg dem al mulig held og lykke til alle deres foretagender, samt takkede dem mange gange for alt det gode, de havde gjort mig på rejsen.

Det var nær ved, at jeg i dette øjeblik havde fortrudt, at jeg ikke tog med dem, thi penge havde jeg for så vidt ingen af, og jeg kunne i grunden lige så godt have gået til Ballarat i følge med dem, end som på egen hånd at gå til en anden plads. Hos disse brave folk havde jeg dog altid haft et tilhold og et slags hjem og var ikke kommen i nogen mangel eller nød. Nu derimod måtte Gud vide, hvorledes det ville gå. Selv havde jeg aldeles ingen mening om, hvor jeg skulle hen, eller hvad jeg skulle foretage mig. Nu var jeg engang kommen til at sige nej og kunne ikke bringe over mit sind at gøre det anderledes.

Familien Boie tog altså bort, og jeg blev tilbage. Det mærkeligste er, at jeg aldrig senere har hørt eller spurgt det mindste fra dem. Jeg har aldrig erfaret deres opholdssted, eller hvorledes det fremtidig er gået dem.

I hr. Dankers hus levede vi meget godt. Det gjaldt kun om at have penge til at betale med. Min hele formue, da jeg kom i land, bestod af 3 pund sterling og 5 shilling. Kost og logi kostede ugentlig 1 pd. 5 sh., så ret længe kunne jeg ikke forblive der.

Den største part af mine skibskammerater var rejst til minerne den første eller anden dag efter landingen. De havde enten slægtninge eller venner, som de tog hen til, men jeg havde hverken det ene eller andet. Jeg var en fremmed mand i et fremmed land.

Foruden mig var der kun tilbage A. Jepsen fra Seest, N. Juhl og Maria Wind fra Rurup. Hun havde en broder ved navn Peter Wind⁵⁰, som havde været i landet i flere år, og ham ville hun til. Han opholdt sig ved Ovens, men på hvilken plads vidste hun ikke. Hun havde straks ved ankomsten skrevet til ham og derpå ventede hun, tillige med hendes ledsager, at han

skulle afhente dem i Melbourne. Brevet havde hun adresseret til postkontoret i Beechworth.

Jeg havde alt været flere dage i Melbourne, men var endnu lige rådvild med hensyn til, hvor jeg skulle hen, eller hvad jeg skulle gøre. Når jeg i byen traf danskere, tyskere, svenskere udspurgte jeg dem om, hvor de havde været; om der var noget at fortjene. Altid samme svar: at der, hvor de eller han kom fra, var der ikke noget at fortjene, føden næppe kunne tjenes, at det var usselt og elendigt o.s.v. En dårlig trøst for en fattig fyr som mig.

Jeg talte med værten om, hvad han syntes, der kunne være det bedste for mig. Han vidste at jeg var sømand og rådede mig til at gå til søs. Såfremt jeg ønskede, skulle han snart forskaffe mig hyre til 6 pund sterling om måneden; det var jo i grunden slet ikke så galt. Jeg tænkte dog på, at mine forældre havde bekostet rejsepengene for mig, netop for at jeg skulle lade søfarten være. Jeg ville dog nu forsøge minerne først. Det andet havde jeg altid i baghånden som en sidste udvej. Jeg bragte mine store søstøvler til en skomager, for at få forsålet. Det var en lille ekstraudgift, men den var nødvendig, thi jeg tænkte nok på, at det ville komme til at gå ud over støvlerne.

Nu vil jeg nedskrive en lille begivenhed, som herhjemme især er enestående af sin slags. I huset sammen med mig logerede en tysker, et meget pænt og dannet menneske, som man i Australien var tilbøjelig til at kalde en gentleman. Jeg tror, han fattede megen godhed for mig, tog mig stadig med ud omkring. Han viste mig mange af byens mærkværdigheder; ofte på vore vandringer tog han mig med ind på store hoteller og trakterede mig.

En dag da vi således gik på gaden, standsede han pludselig foran en vogn, hvor en dame just var ved at stige ind, tillige med en herre. Jeg mærkede tydeligt, at han blev altereret og noget forlegen, men i det samme kørte vognen bort i modsat retning.

Han spurgte mig, om jeg så den dame, der kørte bort? Jeg sagde, ja det var en fin en. Han fortalte mig så, at det var hans kone, eller rettere: havde været hans; han var lovligen og retmæssigen ægteviet til hende, og det kun for nogle få uger siden. Men nu for en 8–14 dage siden var hun taget bort og levede sammen med den mand, som ledsagede hende. Hun havde desuden medtaget de fleste af hans klæder og øvrige ejendele, som han havde været i besiddelse af.

»Hun har ordentlig taget mig ved næsen«, sagde han og udbrød i hæftige udtalelser. »Men nu«, fortsatte han videre, »har jeg dog bragt det så vidt med hende, at det er kommen til en slags overenskomst imellem os.

Hun skal nemlig betale mig 25 pund sterling og tilbagelevere mine klæder og andre effekter, som hun har tilranet sig. Til gengæld skal jeg frasige mig alt videre krav til eller på hende«. Det var historien, som vist nok kun kan foregå i Australien.

Da jeg havde været i Melbourne i 10 à 11 dage, og mine penge forsåvidt forbrugt, var jeg nødsaget til at tage en beslutning. Blive der længere var der hverken råd eller evne til. Bestemmelsen blev da at tage til Ovens sammen med A. Jepsen. Jeg tog derfor to af mine simpleste klædninger op af min kiste, trak den ene på og snørede den anden sammen i mine tæpper, ligesom jeg havde set andre guldgravere gøre.

Min kiste lukkede jeg forsvarlig i lås og skrev mit navn på samme, for i tilfælde af at jeg senere ville skrive efter den, når jeg fik fast opholdssted.

En uegennyttig fragtmand

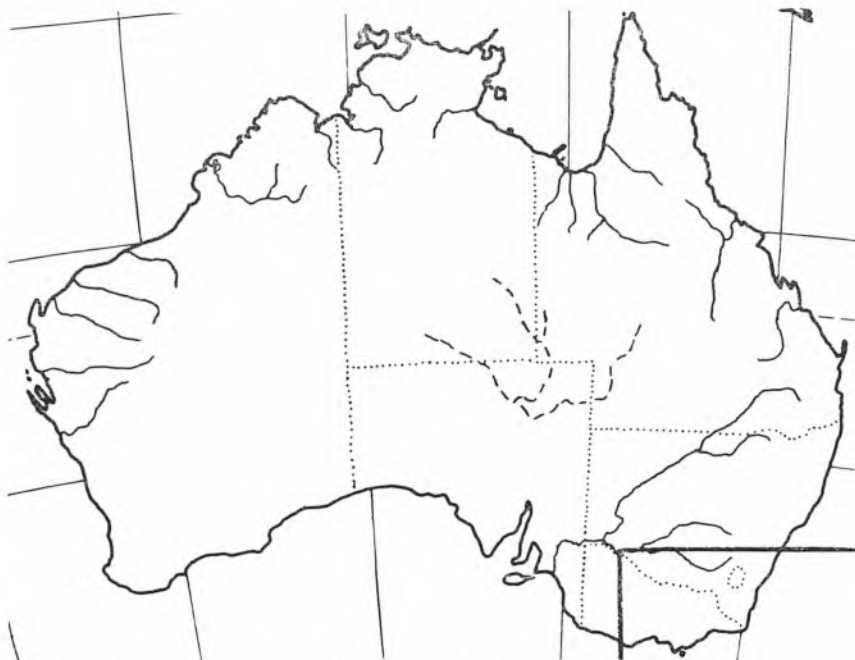
Efter at have gjort regningen op med værten forlod vi en smuk morgen Melbourne, forsynet med proviant for et par dage. Vi havde ikke gået mange mil, førend jeg mærkede, at jeg havde for meget at bære på. Desuden var mine store, svære søstøvler heller ikke bekvemme at gå eller spadsere i.

Da vi havde tilbagelagt en 10 til 12 engelske mil⁵¹, begyndte vi at føle hunger. Vi gik derfor et lille stykke bort fra vejen, lagde os ned under et træ og fik noget at spise. Imidlertid talte vi om, at det ville blive en hård og drøj tur, førend vi nåede op til Beechworth i Ovens distrikt, hvortil vi efter den tids beregning havde 200 engelske mil.

Da vi havde hvilet os lidt, begav vi os atter på vandring. Det var meget varmt, og det varede ikke længe, førend mine fødder begyndte at blive skoldede. Jeg var allerede såvidt og klar over, at det ville være mig en umulighed at blive ved at gå den lange vej, og med min kammerat var det ikke stort bedre. Vi havde dog imidlertid fjernet os ca. 18 mil fra Melbourne.

Atter gik vi et lille stykke bort fra vejen, gjorde ild på og kogte os noget te. Imens trak det op med torden og lynild. Vi kunne indse at få et svært uvejr med regn; det passede os kun meget dårligt, da vi ingen telt havde og ingen huse var at se. Vi måtte derfor belave os på at blive godt gennemblødte og indså tilfulde, i hvilken ubehagelig stilling vi befandt os. Der var udsigt til at ligge natten over ude under åben himmel i øsende regn.

Imens vi samtalede derom og beklagede os derover, kom der to fragtvoerne hen ad vejen. Jeg sagde straks, at dersom de ville samme vej som

Øverst et oversigtskort over Australien med indstregning af den del, Anholm berejste. Nederst detailkort over samme område, Victoria-provinsen. Fra Melbourne gik Anholms rute mod nord over Kilmore, Seymour og Benalla til Beechworth og Yackandandah.

os, da ville jeg se og forhøre mig, om det ikke skulle være muligt, at vi kunne køre med, om jeg virkelig også skulle give kusken resten af de få shillings, jeg var i besiddelse af. Jepsen var ligeledes villig nok til at ville køre, såfremt da manden ikke var alt for urimelig med betalingen.

Da Jepsen aldeles ingen engelsk kunne tale, blev det mig der skulle se at få sagen afgjort med fragtmændene. Jeg gik derfor over på vejen, hilste på manden og spurgte om han kørte efter Ovens til. Han sagde ja; han skulle køre til Benalla, hvorfra der ikke var så grumme langt til Beechworth. Jeg blev glad og bad om vi ikke nok kunne køre med, eller i det mindste få vores tøj op i vognen, for en billig betaling.

Men førend han svarede noget desangående, ville han vide, hvad for landsmænd vi var? Jeg sagde danskere og mærkede, at det behagede ham. Han sagde så straks: »Ja, for 1 pd. sterling kan I køre med«. Men da det omtrent var vor hele samtlige kapital, så sagde jeg, at vi med den bedste vilje ej var i stand dertil at give så meget, da vi havde det meget knapt med penge.

»Very well, så giv mig det halve«, sagde han, og det betalte jeg ham straks. Vi fik så i en fart vores tøj anbragt i den bageste vogn og os selv med. Vi var næppe kommet til sæde i vognen, førend det begyndte at regne meget voldsomt. Men der under sejlet kunne vi sidde ganske tørt, og vi var både glade og veltilfredse med handelen.

Det første, jeg sørgede for, var at få støvlerne af, for at se, hvorledes fødderne så ud, thi de smertede mig og var meget ømme. Det var ikke så sært, da der var store blærer på dem. Det værste var nu, at jeg intet havde at bade dem med eller at vaske dem i. Efter at have fået dem noget afkølet, måtte jeg atter have strømper og støvler på igen; derved var intet at gøre.

Vi kørte til det var mørk aften, indtil han kom til det sted, der var bestemt for natten. Jepsen og jeg gjorde ild på, kogte te, stegte skinke og bagte æg. Manden og drengen, som kørte den ene vogn, fodrede imens hestene, og spiste så tilfælles af et måltid. Det var bedre, end når vi skulle have hjulpet os med vore egne sager.

Således blev det fremdeles ved at gå tilfælles. Det vil sige: vi hjalp ham at fortære hans proviant. Da hans forråd var fortæret, hvorfor han aldeles ingen betaling tog, måtte vi senere, når der blev indkøbt noget, betale vores andel deraf. Men kusken havde dog stort tab ved at have os med; det indså vi snart; derfor var det også vor pligt at være ham så behjælpelig som vel muligt ved enhver lejlighed, når der kunne gøres tjeneste eller nytte.

Da vi havde nydt vores aftensmad og røget en pipe, begav vi os snart

ind i vognen og søgte hvile. Jepsen og jeg i den ene vogn, manden og drengen i den anden, efter at de først havde jaget hestene på græs. Vi gjorde os det så bekvemt som muligt, men megen plads var der ikke, thi vognen var ladet med kister og møbler, som var stablet helt op. Det var dog alligevel bedre at ligge i vognen under sejlet end under åben himmel på den våde, kolde jord.

Næste morgen skulle vi køre tidligt for at nå den af manden til næste aften bestemte plads og var derfor tidlig på færde. Vi kogte kaffe, mens drengen og manden hentede hestene. Så snart de var fodrede, blev der spændt for og rejsen fortsat.

Hen på formiddagen kørte vi igennem Kilmore, den første by af betydning fra Melbourne. Hertil havde vejen været god, thi så vidt var der allerede dengang chaussé⁵². Men nu hørte det op. Fragtmanden fortalte mig, at vejen på mange steder ville blive meget slem. Han håbede dog nok at kunne køre det igennem, da de genstande, han var læsset med, ikke vejede så meget som de fyldte.

Tillige havde han nogle gode, kraftige, udmærkede heste, fem for den ene og tre for den anden vogn. Tiden og dagene gik den ene som den anden. Vi passerede enkelte små byer, hvis navne jeg har glemt. Ved byen Seymour blev vi, såvel heste som vogne, sat over den store flod Goulburn River på en færge. Denne flod er efter min mening en af de største i Australien.

Herfra blev vejene mere og mere slette. Af og til så man en død hest eller okse ligge på vejen, styrtet om af udmattelse. Ved flere af disse ådsler var der en sådan stank, at man var nødsaget til at gå et stykke udenom.

Jeg bliver nødt til at beskrive en vej på den tid i det indre Australien. Skov var der overalt, hvor man kom frem. Vejen eller sporene bugtede sig omkring træerne; på mange steder var der vist nok tusinder af spor. Man kunne så vidt man kunne øjne se kørende vogne og det til samme plads som os.

Vi var nu flere vogne i følge. Når det hændte, at en kørte fast, så måtte de andre med deres heste hjælpe ham at komme løs igen. Det medtog ofte megen tid og kostede stor møje og anstrengelse. På den sjette dag nåede vi Longwood, en by som er beliggende omtrent midtvejs mellem Melbourne og Beechworth. Dengang allerede var det ikke så lille en by, men vi holdt os aldrig op nogen steder i længere tid, end der behøvedes til at gøre indkøb af proviant til os selv, havre og hakkelse til hestene.

På den 9. eller 10. dag var vi nået indtil nogle få miles afstand fra Bennalla. Vejene var meget dårlige; da hændte det sig, at en vogn kørte fast, så den ej var til at få løs igen, hvor meget det end blev forsøgt med hestekraft.

De blev ved at spænde flere og flere heste for. Til sidst havde de 32 heste for vognen, men dels kunne de ikke få dem til at tage fat på en gang, dels kunne nogle af hestene ikke flytte fødderne, da de stod i morads til op over knæene. Nogle styrtede, hver gang de skulle tage ved; så sprang seletøjet i stykker; ligeledes sprang kæderne flere gange. Imidlertid sank vognen dybere og dybere.

Efter flere timers spildt arbejde blev de omsider enige om at læsse vognen af. Da det ville tage det meste af dagen, besluttede Jepsen og jeg at forlade vognen og begive os til fods. Vi opgjorde vort mellemværende med fragtmænd; jeg må indrømme, at han behandlede os meget humant. Det er sikkert, at han havde ikke så lidt tab i stedet for fordel af os.

Vi medtog vores tæpper og kogeapparater. Det øvrige ville fragtmænd besørge med en af de andre vogne til et handelshus i Beechworth, hvorpå han gav os adressen. Vi takkede manden for alt det gode, han havde gjort os, gav ham hånd og bød farvel. Vi fortsatte rejsen i følge med nogle franskmænd, som ville samme vej med os.

Rådvild og uden penge i Beechworth

Efter to dages rejse ankom vi til Beechworth, hvor vi indlogerede os på Criterion hotel. Jeg havde hørt i Melbourne, at konen der i huset var en tysker, og hende kunne jeg altså bedre tale med. Jeg udspurgte madamen, om der var nogen danskere her i byen eller i nærheden af samme. Hun fortalte, at der lidt uden for byen boede en dansk storekeeper (købmand) ved navn Dyring. Der skulle vi nok træffe danskere.

Da vi havde fået os vasket og pudset det bedste vi kunne, samt nydt et godt måltid, begav vi os hen til den omtalte store. Her traf vi en hel del danskere, men for det meste københavnere, sjællændere og bornholmere. Da de hørte vi var slesvigere, var der ingen, der bekymrede sig om os mere. Jeg indså snart, at hos dem var der ingen hjælp at vente, hverken med råd eller dåd, og fattede straks, at det her i landet vist nok var skik og brug, at enhver måtte se at hjælpe sig selv så godt som muligt.

Jepsen og jeg drev om i minerne et par timers tid. Det var på en søndag, ingen var i arbejde nogen steder, og vi kunne aldeles ingen forestilling gøre os om, hvordan guldvaskeriet gik til eller hvorledes arbejdet udførtes. Lige kloge begav vi os tilbage til vort logi i en meget nedtrykt stemning, da vi ingen udvej så til at komme til at fortjene noget, hvad der dog var på allerhøjeste tid. Af penge havde vi ikke flere, end at vor samtlige fælles kapital let kunne medgå til at betale for opholdet, når vi forblev på hotellet natten over til næste dags morgen.

Jeg fortalte værtinden hele vores sørgelige stilling og spurgte, om hun

vidste nogen udvej til at få os anbragt ved et eller andet arbejde, hvorved vi blot foreløbig kunne fortjene føden. Men hun vidste ikke andet end at henvise os til vore landsmænd. Hun syntes, de måtte og burde hjælpe os til rette nu i førstningen, indtil vi blev bedre kendt med forholdene.

Men til dem havde vi ingen lyst at henvende os oftere. Nogle havde vi jo allerede set og talt med, og den beslutning havde jeg fattet, at fremtidig ville jeg hellere trygle om arbejde og hjælp hos fremmede end hos landsmænd.

Det var nu imidlertid snart blevet aften, og vi besluttede at blive natten over på hotellet. Da vi havde nydt en god aftensmad, satte vi os hen i et hjørne af gæstestuen og tændte piben, samtalende om, hvad vi egentlig skulle foretage os den næste morgen. At begynde på at arbejde i minerne på egen hånd forstod vi ikke. Desuden havde vi ingen midler til at anskaffe os de allernødvendigste redskaber dertil. Her var gode råd dyre. Vi var i knibe. Men som oftest: når nøden er størst, er hjælpen nærmest.

Vor samtale var naturligvis ført på dansk. Vi brød os ikke om, at vi talte højt, fordi vi troede at ingen forstod os. Men deri tog vi fejl: en person trådte hen til os og spurgte, om vi var danskere, og i hvilken part af landet vi hørte hjemme. Da vi havde sagt ham det, fortalte han os, at han var vor landsmand; han hørte hjemme i Ødis pr. Kolding; var altså fra samme egn som vi.

Han bød os drikke et glas grog og udspurgte os om hjemmet og mere. Vi fortalte ham om vor stilling og bad ham sige os, hvad han troede, vi burde gøre for at komme til at tjene noget.

Han svarede: »Det bedste, jeg kan råde Eder, er at gå til Yackandandah. Der er mange danske fra vor omegn, som arbejder i minerne. Jeg kommer derfra i dag og har en broder der«. Men særlig ville han anbefale en dansker ved navn Peter Wind, som havde mange folk i arbejde. Han troede næppe, vi gik fejl, når vi henvendte os til ham.

Så snart vi hørte Peter Winds navn nævne, vidste vi straks, at det måtte være broderen til Maria Wind, som var kommen over med os, og som endnu lå i Melbourne tillige med sin ledsager N. Juhl og ventede på, at hendes broder skulle afhente dem. Vi fortalte Peter Knudsen⁵³ (således hed vor landsmand) hele sammenhængen. At de havde skrevet to breve, som de havde adresseret til postkontoret i Beechworth; dem havde P. Wind formodentlig ikke modtaget endnu.

Peter Knudsen rådede os til at gå på posthuset næste dag, udtage brevene og medbringe dem til ham. Vi modtog nogle oplysninger om vejen til Yackandandah, hvortil der var ca. 20 miles, hvorpå han sagde os godnat. Vi gav os til hvile meget bedre tilpas og lettere om hjertet, end vi

kunne have gjort et par timer før. Nu havde vi atter et mål at trakte efter.

Næste morgen var vi på færde i god tid, nød noget kaffe og brød og spurgte så, hvor meget vi skyldte. Værtinden, som jo vidste god besked med vores finanser, var meget forekommende, flink og billig. Hun tog vist næppe det halve af den sædvanlige betaling, så vi endnu havde nogle få shillings til vor rådighed.

Vi takkede værtinden såvel som værten, sagde dem farvel og begav os til posthuset. Her måtte vi vente en lang tid, førend det blev åbnet. Da de endelig lukkede op, spurgte jeg efter breve til P. Wind og modtog også rigtig to breve til ham.

Hos landsmænd i Yackandandah

Nu begyndte vandringeren til Yackandandah. Da vi havde tilbagelagt nogle mil, begyndte appetitten at vækkes. Vi havde intet spiseligt taget med, derfor ville Jepsen, når vi traf på et enligt liggende hus, at vi skulle gå ind og bede om lidt mad, men dertil havde jeg ingen lyst.

Omsider kom vi til en store (butik), hvor der var udsalg af brød og levnedsmidler. Jepsen ville atter have mig til at gå ind og bede om et brød. Selv var han ej i stand dertil, da han ikke kunne så meget engelsk. Jeg svarede ham: »Aldrig har jeg tiggert, og aldrig vil jeg gøre det, så længe jeg har en shilling i lommen«.

Jeg gik ind, købte et brød og betalte det. Min kammerat var meget utilfreds dermed; det var galt, sagde han, at give de sidste penge ud, vi havde i vort eje. Det var ikke godt at vide, hvad vi kunne komme til at trænge, og hvor megen nød, vi endnu kunne komme til at udstå. Hertil svarede jeg atter, at jeg for mit vedkommende ville hjælpe mig selv, så længe det var muligt; jeg kunne aldrig bringe over mit sind at betle, førend det hårdt gjordes nødvendigt. Da vi havde gået et stykke vej længere, kom vi til en lille bæk; vi satte os ned, spiste det meste af vores brød og drak vand dertil.

Henimod aften ankom vi til Mr. Twists hotel omtrent en mil oven for Yackandandah by, hvortil vi var anvist af P. Knudsen. Jeg gik ind i skænkestuen for at spørge efter danskere. Madammen spurgte, om jeg var dansk. Da jeg sagde ja, bød hun mig noget at drikke; jeg kunne blot forlange, hvad jeg helst ønskede. Jeg takkede og bad om at få et glas øl, hvilket hun straks satte frem. Så fortalte hun, at der var ca. 20 danskere, som spiste der i huset, og som alle ville indfinde sig nu om et øjeblik til aftensmad. Der var en masse danskere, som arbejdede langs og ned ad creek'en (strømmen). Så snart der kommer nogen hjem, skal jeg vise dig hen til dem.

Nu måtte jeg til at fortælle hende, at jeg havde en kammerat stående udenfor; hun bød mig at sende ham ind, så han også kunne få et glas øl. Jeg efterkom opfordringen med det samme, men da Jepsen ikke havde hørt vor samtale, var han bange for at komme ind og nyde noget; han troede, at vi bagefter nok skulle komme til at betale derfor, og dertil havde vi jo ingen evner.

Men den gode kone forlangte jo intet! Hun tog os endog ved hånden og førte os op i salen, hen til bordet at tage plads samt forsyne os med mad og drikke. Kostgængerne var imidlertid blevet forsamlet og havde sat sig til bords.

Jeg lod mig ikke nøde. Det var et bord, der var værd at sætte sig til, og jeg var meget sulten. Jepsen havde stadig sine betænkeligheder; den slemme betaling sad ham endnu i hovedet. Forhen, på vejen, ville han, at jeg skulle betle om mad; nu det blev ham tilbudt i fuldeste mål, nu var han bange for at nyde. Endvidere tilbød den halvgamle, kærlige, gode kone, at vi måtte forblive der i huset. Hun ville give os kost og logi så længe, indtil vi fik arbejde, uden noget som helst vederlag eller godtgørelse.

Det var i virkeligheden et så godt og smukt tilbud, at jeg med rørt sind gav hende hånden, takkede såvel på min kammerats som på egne vegne. Nu var alle bekymringer og ængstelser forsvundne foreløbig. Jeg har senere haft lejlighed til at skønne lidt på denne brave kones godhed. Desuden var det et bevis på, at danskerne der i huset var afholdte og velansete.

Vi nød en god aftensmad. Bagefter talte vi med en del af vore landsmænd. De rådede os alle til at gå til P. Wind; han skulle nok give os arbejde. Han boede cirka 4 mil højere oppe på creeken. Når vi ventede en time eller lidt mere, da kunne vi følges med et par danskere, som var gående ned til byen, men boede i nærheden af P. Wind.

Da vi havde ventet en stund, kom de to tilbage fra byen. Det var Johannes Knudsen⁵³, en broder til P. Knudsen, som vi havde truffet i Beechworth; den anden, Johan, var fra Tøndereggen. Vi fik vores tøj på nakken og trampede af sted. De ledsagede os op til P. Wind. Vi afleverede ham brevene, som vi havde medbragt fra posthuset, og blev meget godt og venligt modtaget.

P. Wind var aldeles uvidende om, at hans søster var på rejse ud til ham. Han blev noget bestyrtet derved; det var ikke så nemt at tage imod en pige, da huset ej var indrettet derefter; sovekammer, stue og køkken var alt ud i et.

Foruden ham selv boede i huset en partner, som i daglig tale kaldtes

Black (sorte) Peter, Christian Krabek, en fynbo, samt en irlænder ved navn Robert (Bob); de to sidste var daglejere ved de to andre.

P. Wind lovede os arbejde om en fjorten dage. Lige for øjeblikket havde han ingen vand at arbejde med, men til den tid mente han nok at få. Da han hørte, at Jepsen var snedker, sagde han, at så kunne han bygge et hus til hans søster. Jeg kunne være ham behjælpelig dermed. Indtil vi kom i arbejde i claimet⁵⁴, ville han ingen dagløn give, men blot føden. Dermed var vi veltilfredse, så havde vi dog ophold så længe.

Efter en længere samtale blev det bestemt, at vi den næste dag skulle gå ind til Beechworth sammen med P. Wind, vi for at hente vores klæder og han for at få skrevet til sin søster om at komme op med postbefordringen så snart som muligt. Omsider begav vi os til hvile, Jepsen og jeg på gulvet i vores egne tæpper, hvor jeg, som var rigtig godt træt, snart faldt i søvn.

Næste morgen var vi atter i god tid på færde. Efter at have nydt kaffe med brød og kød begav vi os igen på vejen til Beechworth. Nu kunne vi gå en meget nemmere vej end som den vi havde gået dagen i forvejen. Dog ville det blive en drøj tur frem og tilbage på én dag. På henvejen havde vi ganske vist intet at bære på, hvorimod hver havde sin byrde at bære på tilbage. Vi to anfængere (green horns) var meget trætte og forkomne, da vi om aftenen atter kom tilbage til P. Winds bolig på Upper Yackandandah.

Et lille træk af australsk frihed, som vi den dag på tilbageturen foretog, vil jeg ikke undlade at nedskrive. Omtrent midtvejs mellem Beechworth og P. Winds hjem var der en mine (Korbyts flat kaldet). Der arbejdede en hel del mennesker, og flere blokhuse lå spredte rundt omkring.

P. Wind mærkede vist, at vi snart var udmattede og havde nok at bestille med at følge ham. Han sagde derfor: »Vi kan gå ind i dette hus derhenne for at hvile lidt og desuden få noget at spise. Her bor en dansker; han er formodentlig i arbejde, men det betyder intet«.

Vi kom ind i huset. P. Wind satte brød og smør frem, og i stegegryden fandtes en god steg, som han ligeledes satte frem, samt en kedel halv fuld af te. Vi spiste og drak det meste af, hvad der forefandtes. Jeg spurgte om det kunne gå an? hvad manden ville sige? thi jeg syntes, vi var lidt vel frække og dristige. Men P. Wind sagde: »Det gør aldeles intet! Manden her er en god ven af mig og har flere gange gjort det samme hos mig«. Da vi var forsynet med mad og havde fået en pibe tobak, fik P. Wind fat på et stykke kridt og skrev på bordet, hvem der havde været der og gjort det, samt noget mere. Dermed forlod vi huset, en god del styrket.

Dagen efter begyndte vi at hugge tømmer til det nye hus. Da vi havde fået det slæbt hjem på plads, kunne Jepsen nok selv arbejde derved. Jeg kom til at arbejde i haven, satte kartofler og plantede kål, samt lavede mad til husets folk og gav undertiden en håndsækning ved bygningen, havde på den måde beskæftigelse nok. Det varede kun nogle få dage, før huset var færdigt, thi det var på en måde kun et telt. Seng, bord, bænke, alt i orden.

Maria Wind og N. Juhl ankom så og straks. Det nye hus blev alene beboet af hende. Vi andre opholdt os i det gamle. Efter hendes ankomst havde jeg intet med madlavning at bestille. Tillige med Jepsen, som nu heller ikke havde andet at varetage, kunne jeg arbejde i haven hele dagen. Således hengik en fjorten dage.

Der var imidlertid kommet mere vand, og nu skulle det nye claim åbnes, længere nede på creeken. Christian Krabek havde et hus tæt ved claimet, hvor vi kunne bo; han, Bob og jeg flyttede derned. Således blev vi fordelt; de andre skulle vedblivende arbejde i det gamle claim.

Jeg arbejdede i 9 uger indtil jul og havde fået 3 pund sterling om ugen; men føden kostede mig 1 pd. ugentlig, så jeg havde en 16 pd. i rede penge, der var medgået nogle shillings til enkelte nødvendigheds-artikler. På grund af vandmangel kunne der nu ikke bruges så mange folk mere. Tillige med flere andre blev jeg afskediget.

Erfaringer som selvstændig guldgraver

Nu vidste jeg atter ikke, hvor jeg skulle hen, eller hvad jeg skulle foretage mig. Det gjaldt nu om at komme i arbejde et eller andet sted. Nu var jeg da lidt kendt med forholdene og heller ikke så blottet for penge, så jeg nu dristigere kunne gå fremtiden i møde. I flere dage vandrede jeg om og spurgte om daglønsarbejde, men det var ej til at opdrive. Omsider købte jeg part i et claim på Clear Creek hos tre danskere, nemlig Andreas Andresen⁵⁵ fra Sillerup pr. Haderslev, Boie fra Tønderegnet og Rasmus, en langelænder.

I de første dage gik arbejdet godt, men så slap vandet op. Vi havde kun anden ret til vandet i creeken. Nu måtte vi til at arbejde om natten; når de andre holdt op, så kunne vi begynde. Det var slet ikke behageligt; desuden kunne vi langt fra udrette så meget arbejde om natten; til gengæld kunne vi jo sove og hvile om dagen.

For det meste blev vi alle gennemblødt hver nat under arbejdet; det var ikke så sundt. Ofte var det mørkt, og så måtte vi bruge en masse lys, hvad der var en bekostning. Vi havde arbejdet således i fem uger og fået en stor paddock (grav) udvasket eller bortskyllet. Nu skulle vi have va-

sket op, hvilket ofte skete, men desværre svarede udbyttet ikke til vores forventning. Jeg fik ikke stort mere for det hele arbejde, end jeg havde givet for at få andel i claimet, nemlig 11 pd.

Da vi alle trængte hårdt til klæder, gik vi en dag til Beechworth, hvor vi solgte guldet og delte pengene. Enhver købte så, hvad vi nødvendigvis behøvede. Da manglen på vand tiltog, og grunden ikke betalte videre godt, blev claimet hermed opgivet. Vi flyttede derefter et stykke højere op på Clear Creek. Der stod et gammelt hus, som vi tog i besiddelse. Vi arbejdede derpå rask nok, snart her, snart der, men kunne ingen grund finde, der ville betale.

Imidlertid flyttede Andreas og Rasmus fra os. Boie og jeg blev tilbage, da vi ingen bedre udvej vidste. Boie var et ærligt og solidt menneske, men en meget lunefuld fyr. Blev han med et ord fornærmet, så kunne han gerne gå i otte dage uden at sige et muk. I grunden var han en meget kedsommelig fyr og kammerat at arbejde og leve tilsammen med.

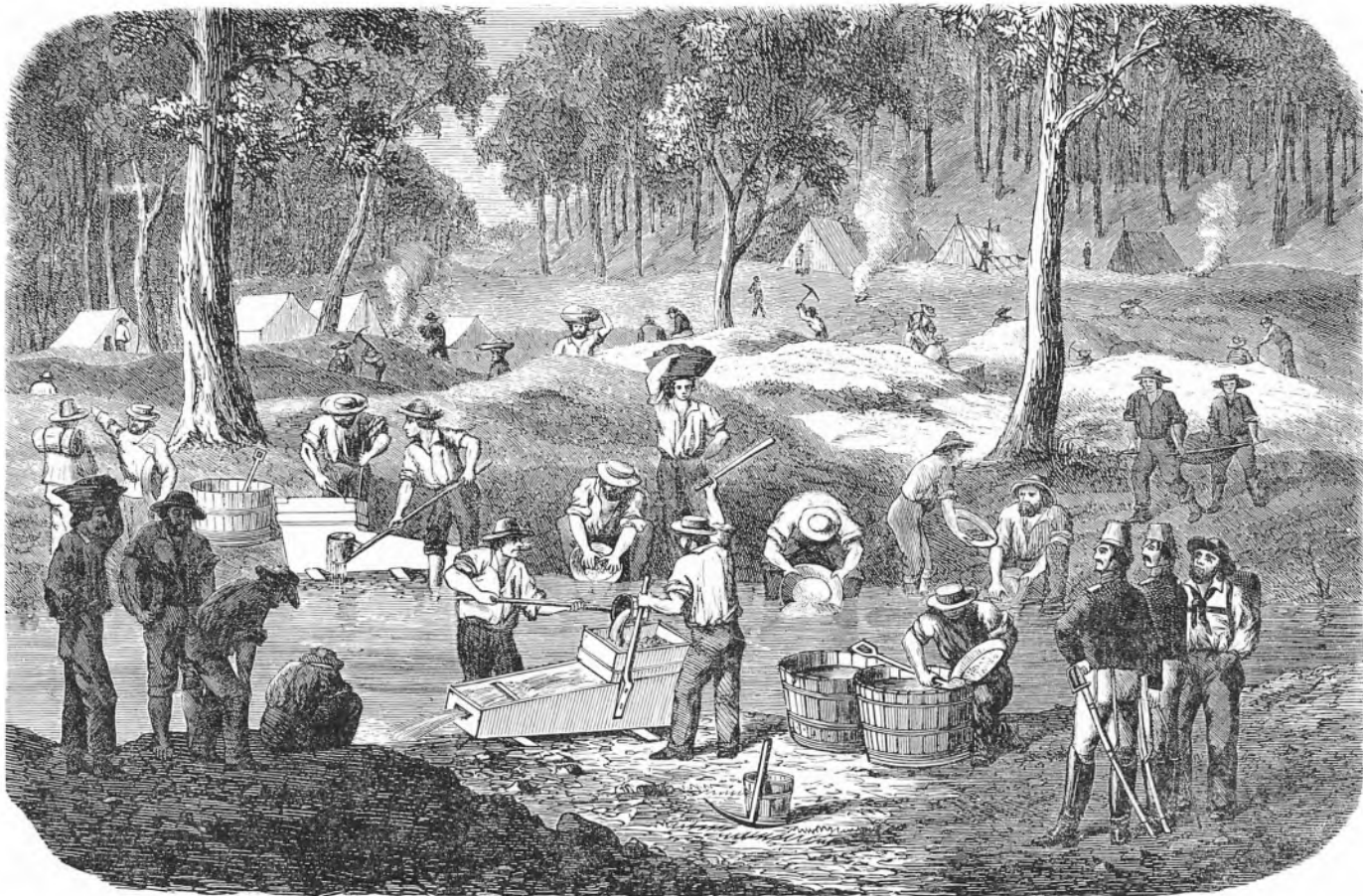
Vores penge var imidlertid forbrugt og grumme lidt fortjente vi. Kredit havde vi ikke, thi Boie skyldte både storekeeperen og slagteren fra forhen, og jeg var endnu ubekendt, så jeg heller ikke blev noget betroet. Når det kneb med proviant, gik vi derfor på jagt efter papegøjer, kakaduer og andre store fugle, hvoraf der var en masse rundt i skoven. Når vi så havde skudt nogle, gjorde vi dem rene og kogte suppe derpå. Så snart vi havde en smule guld, måtte vi af sted dermed for at få det omsat i proviant.

Omsider blev jeg syg og kunne i 8–10 dage slet ikke bestille noget. Sygdommen hidrørte fra forkølelse. Det var meget ubelejligt at være syg i den tid og i den stilling. Derved var nu intet at gøre; det var slemt for mig, men heller ikke heldigt for min kammerat. Alene kunne han ikke udrette stort arbejde; fortjenesten blev altså derefter og føden ligeså. Der meldte sig omsider en kammerat mere ved navn Jørgen Nissen Ensted⁵⁶. Da jeg igen var bleven rask, skulle arbejdet rigtig til at gå for sig, men hvor hårdt vi end sled, havde vi nok at gøre med at fortjene føden.

En søndag kom jeg ned på creeken. Da hørte jeg, at der var nogle italienere, som manglede en daglejer. Jeg henvendte mig til dem og blev straks antaget til 3 pund ugentlig, indtil claimet blev åbnet; så skulle jeg få mere. Men jeg arbejdede kun én uge for dagløn, så købte jeg part i claimet for 40 pund på afbetaling, når der blev noget fortjent.

→

»Guldvaskning ved Minerne i Bendigo«. ca. 1860. Gengivet efter »Fra Australien. Reiseskizzer af Bob«. København 1862.

Derpå indgik Jørgen Nissen og jeg akkord om at dele udbyttet af vores fælles fortjeneste. Alt skulle være i kompagni og deles ligeligt. Han kom til at arbejde i nærheden af mig sammen med nogle andre danskere. Vi byggede os et hus, boede og levede, alt i fællesskab og i god forståelse.

Det gik omtrent et år. Vi kom godt ud af det i al den tid, da ingen af os fortjente stort, men da omsider endelig lykken tilsmilede ham en smule, gjorde han sig til en stor kjæltring. Det vil sige: han bedrog og ville ikke dele med mig. Jeg blev meget vred og hidsig og sagde: »Ja, er du sådan en pjalt og ikke bedre at stole på, da lad vort kompagniskab hermed op-høre. Huset beholder jeg. Sørg for at samle dit skrammel sammen og komme bort. Vov ikke at krydse min vej oftere, thi det kunne gerne komme dig ilde«.

Det tog heller ikke lang tid, førend såvel han som hans samtlige ejendele var ude af huset. I min tid betrådte han det aldrig senere. Det skal dog og anføres, såvidt jeg husker havde Jørgen Nissen den sidste uge fortjent nogle og tyve pund, hvoraf jeg ingen andel fik.

Fra den tid af levede og boede jeg alene, så længe jeg forblev på Upper Yackandandah. Med kompagniets og min fortjeneste gik det kun dårligt. Det var et storartet foretagende vi havde for. Nok fik vi i hver uge noget guld, men havde mange og store koster. Men med hensyn til midler var vi aldrig i forlegenhed. Vi kunne hente så mange penge, vi havde brug for, i banken, da de ønskede, at andre guldgravere skulle tage eksempel efter os.

I førstningen var vi 6 mand i kompagniet og havde ofte 5–6 daglejere, for så snart som muligt at få claimet åbnet, hvilket dog medtog cirka 18 måneder. Så faldt det endda langt fra ud efter forventning eller beregning.

Det er mig aldeles umulig at give en skildring af vores arbejde, så ikke-sagkyndige kan få nogen idé eller klart begreb derom, og derfor undlader jeg det. Pengene, som vi brugte til at betale daglejere med, lånte vi på banken. Provianten vi forbrugte fik enhver især på kredit hos store-keeperen.

Flere gange havde vi temmelig store processer med andre i nærheden arbejdende guldgravere, men vandt dem alle. Den ene italiener, Store John, som vi kaldte ham, var lige så god og klog som den bedste prokurator. Ved disse processer har jeg flere gange måttet aflægge vidners ed. Dengang kunne jeg allerede dygtigt klare mig med det engelske sprog.

Jeg havde det for resten godt i alle henseender, kom meget godt ud af det med mine italienske kammerater. Vi arbejdede meget hårdt og strengt, hvad der ikke gjorde mig noget. Jeg stod langt fra tilbage for nogen af de andre. Efterhånden som jeg senere fortjente noget, betalte jeg af på min

gæld. Huset havde jeg fået gjort ret hyggelig i stand og levede meget godt, thi da jeg var ene, kunne jeg bage, stege, koge samt få alt efter eget behag og ønske.

Af omgangsvener fremhæver jeg særlig A. Andresen; vi boede og arbejdede ikke langt fra hverandre. Der hengik sjældent nogen dag eller aften, undtagen vi to var tilsammen. Ofte har vi siddet til langt ud på natten og talt med hverandre, eller også læste vi hver i sin bog. Vi holdt lejebibliotek sammen. Han var et sjældent begavet og dannet menneske, som jeg i min unge alder havde godt af at pleje omgang med.

Under mit ungarle-eneboerliv havde jeg fået mig en stor kat og en lille hund anskaffet. De kom meget godt ud af det med hinanden; de kunne ligge på et leje og omfavne hverandre. Når jeg spiste, sad en på hver sin side af mig, så jeg havde altid selskab. Omsider døde katten, som jeg antager: af bare fedme. Det ærgrede mig just ikke stort.

Min lille hund havde jeg endnu. Det var et klogt og smukt dyr, som var mig meget tro og hengiven. Det var som den forstod alt, hvad jeg sagde. Hver morgen skulle den nok vække mig til bestemt tid, når jeg skulle stå op. Desuden kunne den gøre flere kunster. Men desværre: den kom sørgeligt af dage. Jeg havde haft den i cirka 1½ år. Da kom en hest til at sparke den, så det ene forben knustes. Jeg var til stede og så derpå; jeg tog hunden og gik straks hen og drukkede den. Jeg græd som et barn, thi hellere havde jeg mistet alt, hvad jeg ejede, end mistet min lille tro og kloge hund. Dog var det måske godt, at den døde dengang, for skilt mig ved den havde jeg aldrig godvilligt gjort. Og dog havde det næsten været en umulighed at have ført den med mig overalt på mine fremtidige vandringer og rejser. Det ville i hvert fald være blevet mig et kostbart dyr.

Ridehest holdt jeg også en tid lang. Det kostede ikke noget at holde den, da den altid gik på græs. Det værste ved det hele var, at den ikke altid kunne findes, når jeg helst ville have den. For at ride en time eller to måtte jeg som oftest søge efter hesten en halv dag i skoven. Det traf endog stundom, at jeg slet ikke fandt den. Jeg blev ked af hesten og besluttede derfor at sælge den. Jeg tog ind til Beechworth for at få den solgt ved auktion, men der var for mange heste og ingen købere, så jeg fik slet ingen bud på den, omendskønt det var en smuk lille hoppe. Ikke ret længe efter blev jeg nemt fri for den. Den var falden i et hul på cirka 20 fods dybde. Da jeg fandt den, var den både død og rådden.

Ridetøjjet, som var meget flot, solgte jeg senere til en skotlænder ved navn James Grant, som jeg arbejdede sammen med; han havde nemlig købt en af italienernes anpart i claimet. Jeg havde betalt 7 pund for ride-tøjjet og solgte det til ham for 5 pund, men har desværre aldrig fået en

penny af pengene. Manden var gift, havde flere børn og små omstændigheder i det hele taget, så jeg aldrig fik bragt over mine læber at kræve ham for beløbet. En dårlig ende og afslutning på den fornøjelse.

Tiden gik under mange omskiftelser. Jeg fik min gæld betalt alle steder og var sådan på det jævne. Jeg havde aldrig tænkt på at forlade Yackandandah; det var nær ved at blive som et hjem for mig. Endnu mens jeg nedskriver dette efter et tidsrum på 45 år, falder det mig i tanker, hvor mange gode, glade og sorgfrie dage jeg der under mit tre-årige ophold har oplevet.

En gang blev jeg dog alvorlig syg og troede snart selv at være gået på den lange rejse ind i evigheden. I en fjorten dage måtte jeg holde sengen. Der lå jeg ganske alene, uden hjælp eller pleje, undtagen når en af mine kammerater eller venner om aftenen kunne komme at se til mig og hjælpe mig lidt til rette. Endelig blev jeg dog så rask, at jeg troede at kunne tåle at ride ned til byen for at tale med lægen. Dertil lånte jeg en hest af storekeeperen. Lægen undersøgte mig nøje og sagde, at det var en streng forkølelse hidrørende fra den bestandige arbejden i vandet. Jeg fik nogle mediciner, hvorefter det dag for dag blev bedre.

En dag, mens jeg endnu gik hjemme og for så vidt atter var rask, blev jeg af en politi-gendarm opfordret til at bivåne et ligskue, sammen med 11 mand mere af mine naboer. Det var en gammel prøjser, forhen sømand, som fik kosten på et af de i nærheden værende hoteller. Han havde just spist sin frokost sammen med de øvrige af husets beboere om morgenen, før han ville begive sig på arbejde. Men da han kom uden for huset, faldt han pludselig om og var død på stedet.

Han havde alt ligget i tre dage, førend doktoren kom for at syne ham. Liget var altså helt i forrådnelse, det lugtede så slemt, at man ikke kunne være i værelset hos liget. Doktoren tog først hovedskallen af og undersøgte det indvendige af hovedet; dernæst åbnede han maven og udtog hjerte, lunger og lever, som han undersøgte nøje. De tolv tilkaldte skulle være til stede ved undersøgelsen, men det var mig umuligt at se derpå, langt mindre tåle den stank, som opstod derved. Da undersøgelsen var endt, blev alt indstoppet på sin plads og syet til.

Det blev erklæret, vedtaget og underskrevet i den af doktoren førte protokol, at Duts Bill, som vi kaldte ham, var død som følge af for megen nydelse af stærke drikkevarer. Det kunne vi godt allesammen have sagt straks forud, thi Duts Bill var vel kendt på pladsen. Liget blev derpå lagt i en kiste med klæderne på og derefter straks på en kærre kørt til kirkegården. Der var ca. 6 mil dertil. På vejen fandtes en gammel skovl og et tinfad, som blev taget med og sænket med kisten i graven. Ham der gjor-

de det sagde, det kunne dog være, at Bill ville grave guld i den anden verden, og da var det godt at have værktøj. Efter at præsten havde kastet jord på og holdt en kort tale, begav vi os hver til sit hjem.

New Zealand lokker. Pludseligt opbrud

I august 1861 gav det på en gang et stort røre iblandt guldgraverne. Der blev nemlig skrevet i aviserne, at der var fundet betydelige og rige guldminer på New Zealand⁵⁷. Og straks var der mange, som afrejste dertil. Mig anfægtede det ikke i mindste måde, da efterretninger om slige opfindelser af nye guldminer ikke altid var pålidelige. Jeg passede mit arbejde som sædvanlig.

En dag, da jeg var hjemme til middag, kom en god ven, Thomas Thomsen, op og ind til mig for at sige farvel. Han ville den næste dags morgen, tilligemed sin kammerat, en amerikaner, afgå til Melbourne for derfra at rejse over til New Zealand. De kunne køre med to danske fragtmænd helt fra Yackandandah til Melbourne, uden nogen synderlige omkostninger.

Thomas fortalte mig, hvad han vidste om New Zealand men der var aldeles ingen tale om at få mig med. Jeg ønskede ham en lykkelig rejse, gav ham hånd og sagde farvel, begav mig igen til claimet for at arbejde. Det begyndte dog straks at løbe lidt rundt i hovedet på mig. Jeg grublede noget over, om det for mig ikke også kunne være heldig at forsøge lykken på andre steder end netop vedblivende at bo og blive på Yackandandah.

Jeg havde nu været på pladsen i tre år og ikke fortjent noget synderlig, men nu var udsigterne rigtignok noget bedre end hidindtil. I al den tid havde jeg haft hårdt og strengt arbejde, og hvor vidt var jeg kommen fremad? Det var ikke godt at vide, om lykken dog ikke på andre steder kunne føje sig bedre. Så længe intet blev forsøgt, vidste man intet, og hvem, der intet turde vove, kunne heller intet vinde.

Da jeg kom ned i claimet, var lysten til arbejdet aldeles borte. Jeg satte mig ned, tændte piben og sagde, at dersom jeg nu i øjeblikket kunne sælge min part i claimet og alt, hvori jeg havde andel, så ville jeg rejse til New Zealand. Mine kammerater spurgte, hvor meget jeg forlangte derfor? »Ja, såfremt kompagniet vil købe min andel, da sælger jeg den for 40 pund sterling«. På det tidspunkt var vi kun 5 mand i kompagniet; en af italienerne havde vi købt ud; nu var der to italienere, to skotlændere og mig.

De to italienere og den ene skotte ville nødig have, at jeg skulle forlade dem. Derimod ville vi alle gerne af med Scots Sandy, som vi kaldte ham. Han var en dårlig arbejder, desuden en utro og upålidelig fyr. Vi fire talte sammen om, når vi kunne købe ham ud, så skulle jeg blive; dertil var jeg villig, om vi og skulle give ham det dobbelte af, hvad jeg forlangte.

Vi sagde ham det rent ud: at det var os meget om at gøre at få ham bort og bød ham til sidst 80 pund sterling for at afstå sin part i claimet. Men hverken af skam eller for penge kunne vi formå ham til at sælge.

Mine gode kammerater blev endnu ved: at jeg skulle forblive hos dem, da udsigterne nu var mere lovende. Hvis jeg forlod dem, ville der komme en dag, mente de, at jeg ville fortryde det. Alt hvad i den henseende kunne siges, blev sagt. Det hjalp nu altsammen ikke; jeg var så bestemt på at rejse, at ingen overtalelser kunne formå mig til at blive længere end nødvendigt.

Jeg må indrømme, at jeg stundom har været vel rask til at tage en beslutning. Men en engang taget bestemmelse er altid blevet udført uden at forandre derved, så vidt det har stået i min magt at udføre samme.

Den sum, jeg havde forlangt, var meget billig for min andel i claimet, håndværktøj, vandhjul, pumper samt alt henhørende, tillige med flere unser⁵⁸ guld, som ligeledes tilhørte kompagniet, frasagde jeg mig part i. For at jeg ikke skulle gå hen at sælge til andre, så de kunne befrygte at få en slet kammerat mere, blev de omsider enige om at betale mig den forlangte sum af 40 pd.

To af dem skulle gå med mig ned til byen Yackandandah for at få aftalen ordnet. Vi gik hjem, skiftede klæder for straks at vandre af sted. På banken fik jeg mine penge udbetalt. Derefter gik jeg hen til Thomas og fortalte, at nu var jeg også snart klar til at afgang til New Zealand lige så vel som han. Han blev helt forbavset, da jeg ikke med et ord havde ladet ham forstå, at jeg havde lyst eller sind for at rejse.

Dog ville det være mig umuligt at blive færdig til næste morgen. Det blev så aftalt, at jeg næste morgen skulle komme med mit tøj for at få det med vognen. De skulle køre fra Yackandandah til en anden plads, hvor de skulle lade med blacksand (jernsand), og der kunne jeg så indhente dem dagen efter. Jeg gik så hjem og gjorde mit regnskab op, betalte, hvor jeg var skyldig, og indkasserede, hvor jeg havde noget til gode.

Endnu havde jeg huset tilbage, med samt dertil hørende inventar, som også skulle gøres i penge. Andreas Andresen, som jeg lod det skete vide snarest, blev lige så bestyrtet som forbavset over min hurtigt fattede rejsebeslutning. At overtale mig til at forandre min beslutning, sagde han, er jo for silde, men han ville varetage mit hus og mine sager, indtil jeg en gang med det første kom tilbage, hvad han nok mente ville ske engang i tiden. Det var dog ikke min mening; jeg ville hellere sælge hele skramlen end have det stående for min regning.

Når det var meningen, så ville han også købe mig det hele af, da han i længere tid havde haft stor lyst til at leve og bo alene. Jeg sagde ham:

»Har du lyst til at købe det, så kan du give mig 3 pd. for potter, pander, stegegyrde, stentøj og alt, hvad der er. Huset vil jeg så for godt og gammelt venskabs skyld forære dig«. Han blev naturlig meget glad ved handelen, ville gerne have betalt mig mere. I øjeblikket havde han desværre kun ringe evne, men håbede nok senere ved lejlighed at kunne gengælde mig det, når det engang stod bedre i hans magt.

Jeg udbad mig kun en tjeneste, nemlig at affordre mine breve på posthuset og tilsende mig dem; jeg skulle nok vedblivende skrive til ham og opgive min adresse. Endvidere havde jeg udtaget en veksler på banken, lydende på 20 pund, som skulle sendes hjem til mine forældre, hvilket han ligeledes lovede at besørge.

Næste dag havde jeg nok at bestille med at gå rundt og sige farvel til alle gode venner, efter at mine sager og anliggender var bragt i orden.

Min nabo, købmand Heynka, en tysker, havde under mit ophold på pladsen ydet mig mange tjenester, og jeg var meget velanset og afholdt i hans hus. Såvel han som hans kone (tror jeg nok) betragtede mig nærmest, som havde jeg været deres søn. Ofte har jeg følt og mærket, at jeg var dem kær, og jeg betragtede deres hus som et slags hjem.

Ofte har jeg forundret mig over den tryghed, hvormed de stolede på mig. Om lørdagen hen mod aften, når det traf sig, at hans penge slap op, når guldgraverne bragte ham deres guld, sendte han mig manganen gang i hast af sted med en lille seddel, hvorpå summen stod anført: »Peter, løb ned til banken, hent mig 1000 eller 2000 pund sterling; jeg er forlegen for mønt«. Jeg var altid parat til at tage af sted i en fart. På banken var jeg kendt, forelagde sedlen og fik pengene, altid straks udtalte i sedler, som jeg derpå rullede sammen og bandt ind i mit lommeværklæde. Derpå straks på tilbageturen; der var cirka 4 mil til byen (en dansk mil).

Ofte har jeg været bange for at færdes med disse mange penge, især når det var mørkt om aftenen. Stien gik hele vejen gennem skov; et langt stykke var der ingen huse, enkelte steder skrænter og kløfter. Men altid nåede jeg velbeholden hjem. Dog sagde jeg engang til Heynka: »Hvad skulle jeg have gjort, dersom jeg var blevet overfaldet og pengene frataget?« »Å, jeg stoler på dig, Peter«, sagde han, »du havde nok på en eller anden måde klaret dig«. Pengene blev eftertalte, og altid befandtes det at have sin rigtighed.

Storekeeperen gjorde mig endnu den sidste tjeneste ved at låne mig en hest at ride på for at indhente fragtvognen. Johannes Knudsen, som selv havde en hest, var så venlig at tage med for at bringe den ledige hest tilbage.

Næste morgen var jeg tidlig på færde, havde næppe sovet om natten, på

grund af at tænke på mit foretagende. Pladsen var bleven mig kær. Nu ville der begynde et nyt liv. Om det ville føre til noget bedre eller slettere, derom var kun Gud alene vidende. Jeg tvivlede ikke om, at der forestod mig mange både besværlige og hårde dage, lidende både hunger og tørst. Men hvad havde det at sige, når jeg blot måtte være heldig og fortjene mig noget, så jeg kunne begive mig på den lange rejse hjem til mit fædreland og mine kære. Guld, guld var dagens tale, og andet higer og trægter guldgraverne ikke efter.

Tidlig måtte jeg bort om morgenen, da jeg havde 3 mil ned til, hvor Johannes boede. Ved min ankomst var han også parat til at komme i sadlen. Rask gik det så løs igennem busk og skov, over bjerge og dale, somme tider alt hvad hestene kunne strække. Johannes var godt kendt på egnen og tog ikke fejl af vejen, omendskønt vi næppe så en vej på hele turen.

Om middagen henad kl. 2 nåede vi vognen i Eldorado. De var lige blevet færdige med at indtage den sidste rest af deres ladning blacksand. Så snart vi var ankommet, blev der spændt for. Vi kørte efter Melbourne til, Johannes begav sig tilbage med hestene til Yackandandah.

For os tildrog der sig ikke noget af synderlig interesse. Det gjaldt blot om at forslå tiden; vi læste romaner og spillede kort hele dagen. Rejsen til Melbourne medtog i alt 12 dage.

Vi begav os til mit gamle logi, Great Lonsdale Street, West Melbourne, men manden var flyttet, og der var ingen logihus. Mit tøj og kiste, som jeg havde ladet stå der, var altså borte tilligemed hr. Danker, den forhenværende vært. Vi tog derfor hen til et andet logihus i nærheden. Manden var en tysker ved navn Maue. Der blev vi godt modtaget; det var et meget godt og ordentligt hus.

I stedet til Gippsland i Australien

Men med New Zealand var det desværre ikke godt. Samme dag, som vi kom til Melbourne, ankom der et skib fra New Zealand, fuldt af passagerer. Det gjaldt for os at få underretning, hvorledes sagerne stod og forholdene var derovre.

Vi adspurgte flere desangående og modtog bestandig omtrent samme svar: at det var et forbandet land, hvor intet menneske kunne udholde at være. For det første regnede det uafsladeligt, tilligemed var det meget koldt, ingen skov og derfor intet at brænde. Desuden var provianten så uforskammet dyr, samt på enkelte steder næsten ikke til at opdrive. Det værste af det hele var dog, at der heller ingen guld fandtes af nogen betydning.

Nu stod vi der igen og vidste ikke, hvad der skulle gøres. Gå til New Zealand kunne næppe tænkes at være heldigt. Gå tilbage til Ovens eller Yackandandah? dertil havde jeg for mit vedkommende heller ingen lyst. Jeg foreslog og syntes, det var bedst, om vi foreløbig slog os til ro i Melbourne. Der kunne dog gerne om nogle dage komme andre og bedre efterretninger derovrefra, og derved blev det.

Men vedblivende, den ene dag efter den anden, ankom der skibe tilbage, fulde af mennesker, alle syngende det samme stykke og forbandende landet derovre, hvor de havde tilsat hele deres formue. Vi kunne desværre ikke tro andet, end at det forholdt sig så.

Efter at have ligget i Melbourne en otte dage vidste jeg næppe, hvad jeg skulle foretage mig, eller hvor jeg skulle rejse hen. De fleste guldgravere gik tilbage til de samme pladser, hvorfra de var kommen. Men jeg var på ingen måde oplagt til at gå tilbage til Yackandandah; at mine kammerater skulle få mig at grine eller gøre nar af, havde jeg for megen æresfølelse til.

Jeg havde der ikke efterladt noget, så enhver anden plads kunne nu være mig lige så god som den. Jeg studerede daglig aviserne; efter længere betænkning besluttede jeg mig til at rejse til Gippsland, og fik Thomas til at følge med. Af de andre logerende i huset var der ingen, der ville med på den tur; de ville hellere tilbage til deres gamle pladser, hvor de var kendt.

Jeg efterså aviserne for at erfare, hvornår det første dampskib afgik til Port Albert. Når vi sejlede dertil, havde vi ikke så lang vej at gå, som helt over og igennem landet. Skibet skulle afgå næste morgen tidlig. Vi gik hen på skibets kontor for at betale for overfarten og sikre os plads. Vi måtte betale 1 pd. 5 sh. for anden kahyt og havde at være om bord tidlig.

Næste morgen var vi i god tid om bord. I kahytten var der plads til cirka 10 mand, men der kom så vidt jeg erindrer 26 mand derned. Thomas og jeg havde ved ankomsten om bord sikret os hver en køje, da jeg nok havde tvivlet om, at det ville blive overfyldt. På dækket stod der nogle heste og en del får, så der var ejheller stor plads at røre sig på. Da alt om bord var i orden, stod vi ud efter med godt vejr, men stiv kuling.

Efter cirka 24 timers sejlads med høj søgang og regn landede vi i Port Albert næste formiddag. Det var kun en lille by, hvor vi ikke opholdt os længe, men traskede straks af opefter. Vi havde gået en 3–4 mil; så begyndte det at regne, hvilket bevirkede, at vi skyndte os for at nå det første beværtningssted, som lå en 6–7 mil fra Port Albert.

Vi var mange i følge, som altid af flere forskellige nationer. Der var

flere, som vi slet ikke syntes om at være i selskab med, nogle rigtige banditter at se til. Da vi omsider nåede herberget, våde og godt tilsølede, blev der ligefrem gjort storm på skænkestuen. Nogle ville have spiritus, andre brød, mel, kød, sukker og hvad vi i øvrigt kunne få brug for på rejsen.

Thomas og jeg blev enige om, at det var bedst at forblive natten over på herberget. Det skylregnede, så det formelig var et morads uden om huset. Hele egnen var forresten en meget lavtliggende sumpagtig flade, bevokset med skov og krat.

Vi nød om aftenen et meget godt måltid mad. Vi to var de eneste, der tog logi på herberget. Alle de andre satte deres telt op rundt omkring i skoven og lavede selv mad på sædvanlig måde. De ville spare mere på skillingen end vi. Men jeg har aldrig nogensinde givet penge bedre ud, end for den nat. Det blev et forfærdeligt vejr med lynild og torden og dertil en uafsladelig øsende regn. Det var rigtig nok meget bedre at ligge i en meget pæn stue i en god seng i et solidt hus, end ude på den våde, kolde jordbund; hvert øjeblik kunne de ved kommende hårde vindstød vente, at træerne ville falde ned og knuse dem.

Da det regnede endnu om morgenen, gav vi os god tid. Da værten kom til stede, fortalte han os, at vi gjorde klogere i at vente et par timer; så kom postvognen, og vi kunne så køre med til staden Sale, hvortil der var nogle og tredive mil; det kostede kun 1 pund pr. mand. Vi syntes selv, det var det bedste, da det var et forfærdeligt morads at ælte igennem og slog os derpå i ro så længe.

Hen på formiddagen holdt postvognen for døren. Der skulle skiftes heste. Da der var plads nok, fik vi vores tøj læsset og krøb selv ind i vognen. Så gik det løs, alt hvad hestene kunne løbe. Desværre varede det kun kort, da vejene næsten var ufremkommelige. Jeg troede hvert øjeblik, at vi væltede, snart over sten og snart over nedstyrtede træer.

Havde vi kunnet komme ud af vognen, var jeg sprunget af. Men derpå var ej til at tænke. Indpakket som vi var mellem damer og rejsetøj kunne man ikke røre sig, undtagen når det gav et hop op imod vogndækselen. En lignende køretur har jeg aldrig haft hverken før eller senere. Alting skal have en ende, som man siger, således fik denne køretur også ende.

Vi havde vel kørt rigelig en mil og haft flere forhindringer på det stykke vej. Men så på engang styrtede en af de forreste heste, derpå de andre tre ned ovenpå, så den nederste næppe var at se, så dybt sank den ned i moradset.

Kusken blev alligevel siddende på bukken og brugte pisken. Men det var helt umuligt for de stakkels dyr at komme op ved egen hjælp eller

kraft, da de var altfor indviklede i seletøjet. Jeg kunne ikke tåle at se den rå brutale måde, hvormed kusken behandlede de stakkels heste. Jeg sprang af vognen, tog mit tøj på nakken og fik Thomas til at følge efter.

Jeg tror nok, at kusken var beruset. Vi skældte ham dygtig ud og forlod vognen og det hele. Der var folk nok foruden os til at kunne hjælpe ham til rette. Vi havde ikke betalt forud, altså led vi ingen tab. Vi fortsatte rejsen til fods; var det mere besværligt, så var det dog mere sikkert. Derved risikerede vi dog hverken liv eller lemmer.

Vi havde en slem og drøj tur den dag, gennem moradser og overskyllede strækninger, så vi ofte måtte gå i vand til op over knæene. Men trods alt: vi nåede dog til byen Sale den aften. Vi var meget udmattede og overanstrengte. Da vi nu selv havde fortjent vognlejen, så syntes vi at tilkomme et godt nattelegi. Vi gik derfor hen på byens største hotel, hvor vi nød en god aftensmad, fik en brillant stue anvist og dermed godnat.

Den følgende morgen så vi os lidt rundt i byen og gjorde indkøb af proviant, betalte derpå i hotellet og begav os atter på vandring. Sale var en smuk lille by med en meget god omegn med indhegnede marker. På visse steder græssede der en utallig masse kvæg. Vi havde nu en bedre vej end dagen i forvejen helt til Stratford, hvor vi ankom samme aften. Vi var kommet i følgeskab med fire engelskmænd, i hvis telt vi logerede den nat. Telt havde vi ikke selv med os, da vi havde nok at bære på desforuden.

Om aftenen gik vi hen i nærheden af byen for at se på nogle vilde, som også opholdt sig der den aften og afholdt en slags fest. Der var cirka en 30 stykker forsamlede, hvoraf den største del var mandfolk. Alle var de for så vidt nøgne. De ældre mænd og kvinderne gjorde musik, og de yngre mandfolk morede sig med en slags dans, hvortil jeg aldrig havde set noget lignende. Denne lystighed kaldte de på deres sprog coroba.

Det gik altid lige ud med mange grimasser og legemsøvelser samt kunstige bevægelser, dog altid efter en bestemt takt og rækkefølge. Musikinstrumenterne var to pinde eller ben, som de slog mod hverandre. Andre havde noget, som lignede et sammenrullet skind, hvorpå de trommede med hænderne. Til det hele blev der af fruentimmerne bestandig akkompagneret med sang, som langt fra var behagelig at høre på.

Alle de, som sad med, sad på hug, som man kalder det, med benene op under sig, omkring i en halvcirkel, med en ild foran sig til at varme sig ved. Flere små børn kravlede omkring ligesom nogle små sorte grise på den våde, kolde jord, uden at have det mindste klædningsstykke på, og dog var det så koldt den aften, at vi, som stod og så på dem, frøs.

Et par gange gik en af høvdingene rundt og tiggede penge af tilskuerne.

Pengene brugte de til spiritus og tobak. Nogle af dem talte nogenlunde godt engelsk.

Dargo River og Crocket River undersøges

Vedblivende i følgeskab med disse fire englændere blev rejsen fortsat opad efter minerne til. Landet blev nu mere og mere ubeboet. Næste aften satte vi vort telt op i nærheden af et hotel beliggende tæt ved Dargo River. Da vi ville gøre indkøb af proviant, udsurgte værten os om, hvor vi kom fra og hvad slags arbejde vi forhen havde været beskæftiget ved. Jeg fortalte ham, at min kammerat og jeg kom fra Ovens og var vant til slusning, men det var engelskmændene ikke. Værten sagde: »Jer vil jeg give et godt råd og god lejlighed til at tjene penge«. Han fortalte så, at omtrent 16 à 18 mil oppe på Dargo River arbejdede nogle amerikanere, som vist nok fik dygtig guld. De havde været der i lang tid, og det var bevis nok for, at de tjente godt. Han ville råde os til at gå derop for at se og selv overbevise os om, hvorledes det stod til.

Vi takkede manden for den gode og velmente underretning og besluttede også at gå derop. Næste morgen ved daggry var vi færdige til at bryde op, jeg og to englændere. Thomas og de andre to blev tilbage. Vi medtog blot lidt proviant og havde ellers intet at bære på. Vi kunne ikke tage fejl af vejen. Vi skulle blot følge floden opad. Hvor det ikke kunne lade sig gøre, var der hugget en sti igennem den tætte, uigennemtrængelige busk og underskov.

Vi måtte op over to temmelig høje bjerge, hvilket anstrengte noget. Travlt havde vi, thi om muligt ville vi samme aften tilbage til vores kammerater og fortælle dem resultatet af vores vandring. Lidt over middag ankom vi til pladsen. Næst efter et hus var det første vi så en 2–3 små børn, meget velklædte. Hvorover jeg for mit vedkommende gjorde stor forundring, thi i den afkrog af verden havde jeg ikke ventet at se fruentimmer, langt mindre børn. Der var på pladsen bygget to meget gode, solide blokhuse. Det nærmeste var det største, og der smuttede børnene ind, da de så os komme; der var vi jo så sikre på at træffe folk.

At det var en stor overraskelse for dem at se fremmede var tydeligt at mærke, såvel på den unge pæne kone som på børnene. Hun bød dog straks hånden til hver især og sagde hjerteligt velkommen og vær så god at tage plads. På et øjeblik stod bordet dækket med brød og kød samt en kop te til hver. Nu skulle vi blot tage til os, mens hun kogte os noget kaffe.

Denne modtagelse overgik rigtig nok langt vores forventning; i virkeligheden var vi jo dog kun nogle snyltegæster, som ville udforske, om de

fortjente noget. Konen løb dernæst ned til floden at kalde på sin mand, som så straks indfandt sig. Han var en kraftigt bygget, smuk mand, meget venlig og forekommende imod os og fortalte os alt med hensyn til deres arbejde og om udbyttet deraf.

Da vi havde nydt mad og drikke, begav vi os med ham ned i claimet for at se på deres arbejde. Jeg så til min store forundring og forbavselse, at det var det største og bedste stykke arbejde, jeg havde set udført i minerne, især når man tog hensyn til pladsen og de få hjælpemidler, som de havde at råde over.

Vi prøvede flere steder at prospektere deres grund, men jeg syntes, de havde for lidt guld, hvilket jeg og ligefrem sagde dem. Men de fortalte, at de tjente en god dagløn og havde arbejde nok for flere år. Dersom vi ønskede at optage en claim ville de anvise os et godt sted og i enhver retning være os behjælpelige med at få det åbnet. Det var dem meget om at gøre at få flere folk derop til dem.

Jeg for mit vedkommende havde ingen lyst til at slå mig ned på denne plads. At begynde her ville være det samme som at sige: jeg vil forblive her i et eller flere år; når den tid så var gået, var jeg dog måske lige rig. At man kunne fortjene føden, derom tvivlede jeg aldeles ikke, men der var for mange omstændigheder med at få begyndt.

De to andre medfulgte englændere, som slet ingen begreb eller kendskab havde til den slags arbejde, havde heller ingen lyst til at slå sig ned. Vi takkede amerikanerne for deres tjenstvillighed og venlige imødekommen og begav os op efter huset for at tage afsked med konen. Der var ikke megen tid at spille, når vi ville nå tilbage til hotellet samme aften.

Det blev os fortalt, at vi var de første fremmede mennesker, de havde set, så længe de havde været der. Det vil sige: på en nær. For en otte dages tid siden var der nemlig en aften kommen én råbende på den anden side af floden. Da de var kommen derned, kunne de se en person, som ikke havde så mange klæder på, at han kunne skjule legemet. Han havde fortalt, at han havde været vild i skoven og i otte dage ingen føde fået. Amerikanerne havde råbt over til ham, at han skulle blive hvor han var; de ville hente et tov, som de ville kaste over til ham, at han kunne binde det om livet; så ville de hale ham igennem strømmen. Men manden havde været ellevild af glæde og sagt, at de behøvede aldeles ingen ulejlighed at gøre. Han var en god svømmer og kunne let klare det selv. Førrend de kunne forhindre det, sprang han i floden. Den stærke strøm tog ham med det samme og slog ham med sådan kraft mod et klippestykke, at han øjeblikkelig var død uden at få sagt et ord mere.

Disse brave folk vidste derfor ikke, hvad landsmand han var, hvor han

kom fra, eller hvor han ville hen. Penge, papirer eller andet, som kunne give oplysninger, forefandtes ikke hos ham. De havde med meget besvær fået ham fisket op af strømmen og begravet ham i nærheden af floden.

Det var nu på høje tid, at vi skulle til at tænke på at komme tilbage, såfremt vi ikke havde lyst til at ligge under åben himmel om natten. Jeg tog min pung frem og spurgte, hvad vi nu skyldte for den gode beværtning vi havde nydt. Hverken manden eller konen ville på nogen måde tage imod betaling. Jeg tog så ½ pd. og gav børnene; de andre to gav dem ligeledes en mønt og dermed mange tak og farvel for ever.

Vi traskede rask af sted; nu kendte vi vejen og vidste, det gjordes nødig at stræbe, da det nok skulle blive aften, førend vi nåede ned til hotellet og vores kammerater. Idet vi gik over en lille creek eller bæk, havde jeg det uheld, at min fod gled på en sten. Jeg faldt i vandet og blev godt gennemblødt, hvilket var mindre behageligt. Ud på aftenen nåede vi tilbage, fik os noget at spise og fortalte, hvad vi syntes om minen deroppe og lagde os så til hvile. Jeg for mit vedkommende var både udmattet og rigtig træt.

Om morgenen derefter købte vi os noget proviant og så af sted efter Crocket River. Vejen var meget dårlig. Hvert stamp man tog, trådte vi i til midt på benene, men ankom dog dertil hen på eftermiddagen.

Christian Krabek og Juhl, som skulle være der på pladsen, fik vi snart opspurgt. De blev især meget forundret over at se mig, da de troede, at jeg var i god behold på Upper Yackandandah hos italienerne. De havde arbejdet tilsammen, men havde netop deres claim udarbejdet. Næste dag ville de flytte hen til en ny lille plads, som de var anvist af nogle nordmænd, som arbejdede der og fortjente godt.

Vi ville naturligvis med, da der på Crocket River ikke var stort mere at stille op. De havde været der længe og kendte pladsen nøje, dog havde de tjent betydelige penge der.

Crocket eller Krumme River fortjente navnet, den havde, thi den løb ud og ind i m-streger. For hver 30–40 favne, man gik langs med den, måtte der vades igennem floden, da man ikke kunne gå udenom for de stejle klipper.

Den nat logerede vi i deres telt, hvor der var plads nok. Næste morgen pakkede vi sammen og begav os på vejen efter den af nordmændene angivne creek. Hver havde en god byrde på nakken, så det kun gik langsomt fremad den dag op og ned over bjergene.

Hen mod aften nåede vi den øvre ende eller udspringet af creeken. Der var hverken huse eller folk at se eller høre i nærheden. Vi kunne desuden næsten umuligt trænge os igennem det tætte sammenfiltrede busk og

»Guldgravere foran deres Telte i Minerne«. ca. 1860. Gengivet efter »Fra Australien. Reiseskizzer af Bob«. København 1862.

krat. Somme steder var der stejle klippeskrænter, som skulle passeres. Det var livsfarligt at trænge videre frem den aften; vi besluttede at sætte teltet op og slå os i ro for natten. Imens vi satte teltet op løb der os en stor slange imellem benene, som vi dog var så heldige at få slået ihjel.

Christian var i færd med at gøre ild på og skulle til at bage pandekager. Vi andre syslede med teltet og lejet; vi ville have det lidt solidt gjort, da vi alle var godt enige om, at vi ville få et slemt uvejr. Før end vi havde tænkt og troet brød det også pludselig løs, og det med sådan voldsomhed med lyn og torden, storm og regn, at jeg aldrig har oplevet noget værre. Tordenen lød forfærdelig imellem de høje bjerge og klipper, det var som om jorden rystede under os.

Stormen omkastede store gamle træer, det ene efter det andet. Det knagede og bragede rundt om os. Vi vidste ikke, i hvilket øjeblik et sådant træ kunne falde ned og knuse os alle tilsammen. Det var ikke at tænke på at gå andre steder hen, hvor der var sikrere og bedre. Faren var lige stor overalt; desuden ville det også have været rent umuligt på grund af mørket. De forfærdelige lyn og tordenskrald, som uafbrudt fulgte, det ene på det andet, kunne snart få os til at tro, at verden var forgået.

Af pandekager fik vi ingen. Ilden slukkedes. Dejen blev en tynd vælling. Med sulten mave måtte vi sidde den hele nat og holde fast hvert i et hjørne af teltet, da det ellers var fløjet bort, og vi havde da været blottet for at have ly for regnen. At ligge ned var ikke muligt, da vandet strømmede ned ad bjergskrænten som en bæk. Det var en lang, slem og uhyggelig nat.

Hen på morgenstunden klarede det atter op. Vi fik smukt vejr med solskin. Vi lavede os noget kaffe og puslede med vores tøj. Det meste var gennemvådt, men derved var intet at gøre; vi rullede det sammen som det var og begav os på vandring ned ad creeken. Omsider traf vi også nordmændene. De anviste straks Christian og Juhl et stykke grund i nærheden af dem selv, som de tog i besiddelse. Men det var kun et claim til to mand; Thomas og jeg måtte se os om efter noget andet. Vi gik omkring i nogen tid og fandt omsider også et stykke grund, som ikke var optaget, og som vi så tog i besiddelse.

Derefter blev teltet sat op og alt indrettet til beboelse. Vi levede og boede alle fire tilsammen. Nu skulle vi have os lavet sluse, boxer, render til at vaske stoffet i. Dermed havde vi stort besvær og ulejlighed i et par dage, da vi ingen håndværktøj havde andet end en lille økse.

Da vi først fik begyndt i claimet, arbejdede vi hårdt fra tidlig til sildig hver dag. Om søndagen måtte vi efter proviant, og det var snart det værste af det hele, thi der var langt til nærmeste store. Efter at have arbejdet i cirka 6 uger havde vi grunden udarbejdet og havde i den tid fortjent os hver cirka 10 unser⁵⁸ guld.

Drøj tur gennem De australske Alper

Imidlertid var der på Sydney siden fundet en ny og rig guldmine, hvorom der var megen tale. Thomas og jeg besluttede os til at vandre derhen, tværs igennem landet, den nærmeste vej vi kunne komme. En smuk morgen sagde vi derfor Christian og Juhl farvel og begav os på rejsen med fuld oppakning.

Den første aften slog vi os ned på et meget højt bjerg for natten. Det var meget koldt, og derfor gjorde vi en stor ild eller bål for at varme os

ved. Næste morgen gik det nedad, indtil vi hen imod middag ved foden af bjerget kom ned til Dargo River. Her måtte vi trække alle klæder af og bære dem på hovedet, mens vi vadede gennem strømmen. Vandet var meget koldt, men luften varm. Floden gik så dybt nede mellem bjergene, at ingen vind rørte sig.

Da vi kom over på den anden side af floden, gjorde vi ild på, kogte te samt fik os noget mad. Nu skulle vi atter opad. Flere steder var det endog så stejlt, at vi måtte kravle på hænder og fødder, samt passe godt på, at vi ej kom til at rulle ned i stedet for opad. Efter megen anstrengelse nåede vi hen imod aften endelig op på toppen. Denne bjergkæde kaldes De australske Alper.

Og hvilket syn mødte os! I nogen afstand kunne vi se, at der lå dyb sne. Træerne stod ganske nøgne, havde hverken bark eller blade. Naturlig var disse bjerge meget højere end der, hvor vi befandt os. På grund af den betydelige højde var vi dog kommet op i et koldere klima. Men så man opad i det fjerne, sås kun nøgne bjerge fuldstændig bedækkede med sne. Et meget trist og ubehagelig omgivelse rundt om os.

Men det blev endnu værre. Da vi var gået et stykke fremad, slog os en kvælende røg i møde. Vi vidste straks, hvad vi havde foran os. Det måtte være skovbrand. Denne opdagelse var sørgelig nok, thi det kunne blive tvivlsomt, om vi var i stand til at arbejde os igennem. Men at flygte tilbage derfor, derpå var ej at tænke, da vi kunne mærke, at ilden nærmede sig os med rasende fart.

Vi var derfor nødsaget til at arbejde os fremad imod den kvælende røg. Flere gange måtte vi kaste os ned på jorden og imellemstunder standse bag et stort træ for at trække vejret og puste lidt. Omsider kom vi så vidt, at vi kunne se ilden. Imens begyndte det at gå lidt ned ad bakke. Vi standsede et øjeblik for at udforske det bedste sted at komme igennem.

Jeg tror, at nøden gav os kræfter. Vi var nær ved at kvæles af røg og varme, da det alt slog os lige i møde. Vi gav os til at løbe så stærkt vi kunne gennem dette hav af ild. Luerne slog os op om ørerne, så det sved både i hår og skæg. Det stod ikke ret længe på, førend vi havde lagt ild og røg bag os. Vi var frelste og kunne atter indånde den rene luft.

Da vi nu var uden for al fare, stod vi stille og betragtede dette stolte, herlige syn. Det var i med at blive mørkt, desto smukkere tog det sig ud. Så vidt vi kunne se, var der et hav af ild i mange, mange miles omkreds, med knitren, knagen og bragen, skrig af fugle og andre vilde dyr.

Der var næring nok for ilden, når man tænker sig en sådan skov af træer og buske og på sine steder langt græs. Mange af træerne var desuden tørre, og en del lå omfaldne på jorden. Det var et stolt syn, når

ilden fik fat i et sådant tørt og opstående træ, hvor luerne så kunne hvirvle sig højt op i luften. Jeg har i Australien set mange skovbrande, men ingen så storartet som denne.

Det skal dog bemærkes, at træerne i Australien tildels er gummitræer⁵⁹ eller en art af samme. Hvert år skifter de bark, men ikke blade. De friske opretstående træer tog af ilden ingen skade, som havde betydning for deres fremtidige vækst, kunne nok svelde⁶⁰ lidt i barken, men det var også det hele.

Efter at have betragtet dette stolte syn en stund gik vi et stykke videre. Vi søgte efter en plet med græs, hvorpå vi kunne lægge os for natten, men forgæves; det fandt vi ikke. Vi måtte lægge os ned på den svedne, sorte, golde jord og tage til takke med tørt brød, thi vand var der ikke, og vi kunne altså hverken koge te eller kaffe. Vi var godt udmattede og sov snart ind.

Aftenen efter ankom vi til en lille gammel guldmine-plads, kaldet Omeo. Her fik vi opspurgt en dansker, som Thomas kendte, og i hvis hus vi logerede den nat. Han rådede os til at gå til New Zealand, hvorfra der nu var gode og glimrende efterretninger i aviserne. Derimod var der dårlige tidender fra Lachlan, den plads vi var på vej efter. Vi tog så den bestemmelse at gå til Ovens først. Der kunne vi få nøjagtig besked; derfra kunne vi så atter tage til Melbourne om så skulle være.

Det var rigtig nok en lang og besværlig omvej at gøre, men vi var nu engang kommen på vandring og tog det ej så nøje med at spadsere en hundrede mil mere eller mindre, når blot vi traf at komme hen, hvor der var dygtig at fortjene.

Næste morgen forlod vi Omeo, forsynet med proviant for et par dage, thi før kunne vi ikke vente at få noget på ny. Vi var fortalte, at dersom vi gik lidt rask, kunne vi nå hen til en flod ved middagstider. Før vi kom til den, var der ingen vand at opdrive, hvilket vi desværre fik følelig at vide. Vi skulle over en stor slette, og her tog vi fejl af vejen, rettere kurser, thi af vej var der ingen.

Dagen var så brændende hed. Ikke en smule vind rørte sig, så vi var nær ved at steges af solen. Hen over middag mærkede vi først fejltagelsen. Vi kunne se bjergene i det fjerne; førend vi nåede dem, vidste vi nok, at der ingen vand ville være at finde. Vi forandrede retning og styrede efter nærmeste bjergkæde, som vi kunne øjne.

Ofte har jeg prøvet at sulte og lide tørst, men det er for intet at regne imod at lide tørst på den måde, som vi den dag gjorde det. Jeg vil bede Gud om, at jeg, eller nogen af mine, eller noget andet menneske aldrig skal komme til at lide eller føle, hvad vi den dag led og følte.

Flere gange lagde vi os ned på jorden af udmattelse. Det var sandagtig jord og var som halvgloende. Ikke den mindste smule vind, ingen skygge, da solen omtrent stod os lige over hovedet, ikke et træ, så vidt øjet kunne nå. Tit var vi ved at forsage, men den eneste udvej til redning var at arbejde os fremad.

Hen mod aften, da solen sank ned, gik det noget bedre. Hele dagen havde det været os umuligt at spise noget, da tørsten havde overhånd. Ud på aftenen nåede vi endelig en stor flod med rent og klart vand. Aldrig i mit liv har jeg været mere glad ved en drik vand, end den aften.

Vi advarede hverandre om at bruge forsigtighed med at drikke for meget på en gang. Imens vi slukkede tørsten trak vi klæderne af og vaskede os over hele legemet, hvilket vi befandt os vel efter. Uden at gøre os selv nogen møje med at spise eller nyde mad lagde vi os med det samme til hvile.

Vi antog, at vi den dag havde vandret 10 danske eller 40 engelske mil, med en vægt af indtil 30–40 pund på ryggen. Det havde været en meget slet, besværlig og ubehagelig dag, over hvilken jeg ofte senere med stor gru har tænkt.

Næste morgen var vi tidlig på færde, kogte os noget kaffe og kunne nu atter nyde noget mad. Vi vidste, at der atter forestod os en besværlig dag. Først og fremmest skulle vi se at finde overgangen over floden, dernæst finde den rigtige sti, som førte over et meget højt bjerg ved navn Mount Gibbe. Da vi havde gået et stykke nedad med floden, fandt vi stien samt vadestedet.

Vi måtte have samtlige klæder af og vade igennem. For at det ikke skulle gå som dagen i forvejen, fyldte vi vores kedel med vand og tog med os. Derpå begyndte vi at stige op ad bjerget. Vi nåede toppen hen på eftermiddagen. Tog os så et stykke brød og drak resten af det medtagne vand dertil, og så gik det rask nedad.

Dette bjerg må i sin tid have været ildsprudende, thi den hele flere mile lange nedadgående skrænt var bedækket af lavasten. Hen imod aften nåede vi foden af Mount Gibbe, hvor den store flod Mitta Mitta har sit løb. Vi vidste, at vi skulle følge floden flere mil nedad. Det blev nu snart aften, og det begyndte at regne. Vi udsøgte os en plads og var i færd med at sætte telt op; vi havde kun et stykke lærred, som vi brugte dertil.

I to dage havde vi ikke set et hus eller menneske og troede endnu at være flere mil fjernede fra sådanne. Pludselig, til stor forundring og forbavelse, blev der råbt på mig ved navn: Italian Peter. Under dette navn gik jeg bestandig blandt fremmede, siden jeg kom til at arbejde med italie-nerne på Yackandandah. Jeg standsede med min beskæftigelse og så mig

omkring, men kunne intet hus eller menneske opdage. I det samme blev der atter råbt. Jeg opdagede da tre karle komme op fra floden imellem træerne. At der i denne afkrog og wildnes kunne være folk, som kendte mig var mig umuligt at begribe. Da de kom os nærmere, viste det sig dog snart at være tre italienere, som havde arbejdet en lang tid på Yackandandah tæt neden for mig.

De var glade ved at se mig, rakte både mig og Thomas hånden og bød os at følge med dem hjem. De boede der i nærheden og havde et godt hus og plads nok i samme. Tre af deres kammerater var nemlig på nogle dage gået bort for at søge en anden og bedre mine eller plads, end den de havde. I den sidste tid havde de ikke fortjent synderlig meget, hvor de var, og ville derfor skifte opholdssted. Det regnede imidlertid meget stærkt, og vi var meget glade og veltilfredse med at have fået husly; af proviant havde vi heller ikke stort, men de havde god forråd i huset, og de var også venlige nok til at sætte det bedste frem for os samt bede os at forsyne os rigelig.

Vi fortalte dem til gengæld alle de nyheder, vi vidste, og begav os så til hvile. Det var nogen tid siden, vi havde haft et så godt leje og dejlig plads, som den vi fik den nat.

Næste dag var det søndag, og da det endnu skylregnede, bad de os om at forblive dagen over hos dem. Med glæde og taknemlighed tog vi mod tilbuddet, levede den dag efter omstændighederne meget godt og fik bril-lant udhvilet.

Her fik jeg atter erfaring af, at det var godt at være kendt og afholdt. Det havde disse kærlige, brave, gode mennesker bevist, da jeg dog på en måde var dem en helt fremmed, som blot havde arbejdet sammen med deres landsmænd, og som de ingen videre kendskab havde til.

Tux og hans slæng

Mandag morgen var det atter smukt vejr, og vi var på færde i god tid. Italienerne forsynede os med proviant; det var os ej muligt at pånøde dem den mindste godtgørelse derfor. Da de tillige var i besiddelse af en båd, ville de yderligere sætte os over floden eller riveren. Derved sparede vi et temmeligt stykke at gå og tillige en lille udgift.

Ellers havde vi måttet gå nogle mil længere ned med floden. Her var der en færge; det vil sige: der boede en mand ved navn Tux, hvis rygte var meget dårligt og slet. Det sagdes, at han var både røver og morder. Han havde værtshushold og handel, samt en båd, hvormed han satte folk over floden. Det havde jeg tit og ofte hørt omtale, førend jeg nogensinde kom på denne rejse, at det var en mand og et hus, som rejsende skulle

tage sig i vare for. Thi kom der endelig rejsende dertil, som tilsyneladende kunne være i besiddelse af guld eller penge, da var det ikke sagt, at han nogen sinde slap levende derfra igen.

Efter at være bleven sat i land på den anden side af floden takkede vi disse gode italienere for husly og gæstfrihed samt for alt det gode, de havde gjort os, gav dem hånden og bød farvel. Vi ønskede dem god fremtidig lykke og så rask af sted, Fremad!

Da vi havde gået på stien et stykke, fandt jeg en ny stighbøjle med stropper. Jeg tog den med mig, på grund af at jeg selv hele tiden havde tænkt på, at jeg nok kunne have lyst til at se dette menneske, som jeg havde hørt så meget omtale. Nu havde lykken begunstiget mig med et slags ærinde. Jeg talte med Thomas desangående; også han havde stor lyst til at se ind i det berygtede hus.

Da vi nærmede os huset, blev Thomas på grund af egen forretning lidt tilbage. Jeg sagde ham, at jeg gik ind, og at han skulle komme straks, thi jeg var dog ikke rigtig glad ved at gå selv derind. Jeg kom ind i køkkenet, hvor der nylig var gjort ild på. På en bænk sad to karle i samtale; det var jo endnu lidt tidligt, og det så ud til, at de ikke havde været længe oppe.

Jeg bød godmorgen, gav dem den omtalte stighbøjle og fortalte, hvor jeg havde fundet den. Derpå stoppede jeg min pibe, gik hen til ildstedet og satte mig ned på en bænk, som stod der. Jeg var i færd med at få tændt, da pludselig den gamle Tux træder ind; jeg forestillede mig straks, at det måtte være ham. I sine hænder holdt han en genstand, som jeg ikke kunne se.

Han kom lige hen til mig uden at sige et ord, kom mig så nær, at han næsten berørte mit bryst med hænderne, og da opdagede jeg til min store forfærdelse, at det var en kniv, han havde. Men i det samme stod Thomas i døren og bød godmorgen. Den gamle skurk gik forbi mig, da han hørte en fremmed røst, stak kniven i lommen og gav sig til at purre op i ilden.

Om det havde været hans hensigt at gøre mig fortræd har jeg ingen mening om. Noget uhyggelig til mode blev jeg, da jeg opdagede, at det var en kniv, han havde i hånden; måske ville han blot indjage mig lidt skræk. Jeg holdt mig imidlertid godt, blev ganske rolig siddende, rygende på min pibe.

Jeg forlangte nu at få to glas grog; da de blev bragt os, havde jeg rigtignok ingen lyst til at drikke; thi de blev ikke tillavede i vores påsyn. Først da Thomas havde drukket sit, tog jeg mit glas, tømte det med ét drag og betalte det forlangte. Den gamle Tux er det skumleste, lumske og mest banditagtige menneske, jeg nogen sinde har set.

Han talte ikke et ord til os. Derimod udspurgte de to andre os meget

nøje om, hvor vi kom fra, og hvor vi ville hen og meget andet. Jeg har aldrig holdt af at lyve, men at jeg denne gang sagde disse banditter sandheden, tror jeg næppe.

Omsider bad den ene os om at tøve så længe, indtil han havde nydt frokost. Så ville han følges med os, da han skulle samme vej. Jeg svarede, at vi havde meget at bære på, og at det kun gik langsomt fremad for os. Vi ville gå lidt forud; han ville snart med lethed kunne indhente os.

På denne rejse har jeg flere gange skrevet, at det var mig, der svarede. Det var begrundet på, at Thomas, som var cirka en 40 år gammel og ikke havde lært at tale det engelske sprog flydende, desuden var meget rolig og stille og ikke gjorde megen snak i det hele taget.

Vi skuldrede altså og begav os bort. Så længe de kunne se os, gik det kun langsomt. Så snart vi var ude af sigte, da gik vi rask til. Vi ønskede ikke at gøre følgeskab eller nøjere bekendtskab med Tux eller hans slæng. I det hele var vi glade ved at være sluppen godt ud fra denne morderhule. Forresten havde det været en nem sag at overfalde os bagefter. Stien, vi gik med, løb langs igennem en tæt skov med en stejl bjergskrænt på den ene side og floden på den anden.

Af våben havde vi ingen, undtagen en tyk stok og de store knive, som vi altid bar, og som til enhver tid havde deres plads i bæltet. Efter at have gået til hen på eftermiddagen opdagede vi et hus mellem træerne tæt nede ved floden. Vi gik derned, men huset var ubeboet.

Vi spiste et stykke brød og drak noget vand dertil. Mens vi var i færd dermed kom den karl fra om morgenen langs med stien. Han bemærkede os ikke, og vi lod ham rolig passere. Da vi så, han var ene, var vi ikke bange mere, men ville dog helst være fri for hans selskab.

Omtrent et par mil fra Snow Creek (sne bæk) opsatte vi vort telt til aften, fik lavet noget mad og slog os i ro for natten. Om morgenen passerede vi Snow Creek, en lille by, hvor der kun var nogle få guldgravere tilbage og et par stores. Vi købte et brød, forhørte os om vejen, og hvor langt der var til næste station eller farm. Så vidt jeg erindrer havde vi 25 mil, som vi med magelighed kunne nå til aften.

Men vi tog desværre fejl af vejen. Efter at have gået den hele lange dag og godt trætte, mødte vi, da det blev aften, en kineser. Han fortalte, at vi endnu havde 12–15 mil til den os angivne station eller farm. Da vi netop befandt os ved en lille strøm med klart rindende vand, besluttede vi at slå os i ro for natten og koge os en kedel te. Andet havde vi ikke, brødet havde vi fortæret. Vi fik ild på piben og røg tobak til teen. Det fyldte desværre ikke meget i en sulten mave, men noget var bedre end intet.

Næste morgen var vi oppe før dag. Da vi intet spiseligt havde, kunne vi snart gøre os rejsefærdige. Det gjaldt jo om at nå den omtalte farm snarest, da der ikke var noget spiseligt at erholde, førend vi ankom dertil. Efter en 3–4 timers anstrengende gang nåede vi stedet. Der var flere bygninger; stuehuset lå noget særskilt og så meget smukt og herskabeligt ud. Der havde vi jo intet at bestille, thi vores udvortes var hverken pæn eller gentile. Vi søgte efter køkkenet og fandt der en stor ild på skorstenen og en venlig franskmænd som kok.

Vi spurgte straks, om han havde noget at give os at spise. Han svarede venligt og beklagende, at han desværre ikke havde andet end noget salt kød samt brød, men skulle i en hast lave os noget kaffe dertil. Det var alt, hvad vi kunne forlange. Han satte så et fad med kød frem, samt brød og smør. Da han så, at vi var så sultne, kogte han os 6 æg. Vi spiste det hele; kød, brød og æg, og drak hver et par kummer kaffe dertil. Kokken gjorde store øjne. Han sagde, at aldrig havde han set nogen spise så meget på en gang, som vi havde gjort.

Imidlertid kom der en karl ind med et par spande nymalket mælk. Kokken spurgte, om vi ikke endnu ville have noget mælk til den sidste rest af brød, han havde. Vi takkede ham og tog til os, men nu var vi også godt forsynede i den henseende. Det gjaldt nu om at få noget med os til rejsen. Før om et par dage ville vi ingen huse træffe på igen.

Han sagde: »I kan få mel, sukker, kaffe, te og salt kød«. Det var jo tilstrækkeligt for os. Vi fik lidt af hver slags, dog ikke mere end nødvendigt til et par dage. Vi ville ikke have mere at bære på, end hårdt gjordes nødvendig. Vi spurgte så om, hvor meget vi skyldte for den hele forsyning. Hans forlangende var meget billig; vi betalte med tak, sagde farvel og gik atter vel til mode på vandringen.

Den vej, vi endnu havde tilbage, var omtrent lige som den, vi havde tilbagelagt. Snart over bjerge, snart vadende igennem floder og strømme, bestandig buske og skov overalt. Vores klæder var helt iturevne, støvlerne opslidte, fødderne ophovnede og ømme.

Tilbage i Yackandandah

Den dag, da vi kom ind til Yackandandah, havde vi intet fået at spise i over et døgn. Vi var så udmattede, at vi til sidst forsøgte at kravle på hænder og fødder. Jeg havde skåret støvlerne af til tøfler, men det hjalp ikke noget. Jeg forsøgte at gå barfodet, men det var mig en umulighed. Til sidst vidste snart ingen af os råd til at komme fremad. Vi måtte hvile lidt og så atter gå et lille stykke på ny. Det hjalp, at vi nu var på kendt egn og vidste, hvor langt vi havde tilbage.

Vi satte vores kurs den nærmeste vej, vi kunne, til et af Thomas før beboet hus i nærheden af mr. Twists hotel, som vi endelig nåede med stor anstrengelse. Thomas kendte opbevaringsstedet til nøglen og lukkede døren op. Det var om formiddagen, og husets beboere var i arbejde.

Aldrig så snart var vi kommet ind i huset, førend vi smed os i hver sin seng. Meget udmattede som vi var faldt jeg snart i søvn. Da Thomas havde ligget en stund stod han op for at se sig om efter fødevarer. I skorstenen stod campovnen eller stegegryden med en god steg, og på bordet henlå et halvt brød. Han kaldte så på mig; jeg kom straks på benene; vi spiste det hele af, hvad der fandtes både af kød og brød, hvilket hjalp og styrkede betydelig.

Hvad vi nu særlig trængte til var at få os lidt rensset og pyntet. Vi ville ikke gerne lade os se af venner og bekendte i den sørgelige forfatning, hvori vi befandt os. Vi fandt en saks, hvormed vi klippede hverandres hår, fik os barberet og så godt vasket og skiftet klæder, så vi atter kom til at se noget menneskeligt ud. Da vi var færdige, tændte vi piben og lagde os atter på sengen.

Nu først kom Thomas til at tænke på, at han slet ikke kendte nogen af de i huset værende genstande eller klædningsstykker. Vi havde troet, at vore gamle kammerater og venner endnu beboede huset. Men i de 3–4 måneder, vi havde været borte, måtte der være foregået en forandring.

Der var nu ikke andet at gøre end at oppebie beboernes hjemkomst. Da middagen kom, viste det sig at være en svensker; vi kendte ham nok, men havde dog ellers aldrig haft nogen omgang med ham. Vi fortalte, at vi havde spist hans mad og tilbød at betale derfor. Men derom ville han slet ikke høre tale; han kunne sagtens få sig noget andetsteds.

Nu havde jeg fået lidt udhvilet og længtes efter at komme op til mine gamle kammerater og mit gamle hjem. Jeg tog derfor foreløbig afsked med Thomas og svenskeren og begav mig af sted til Upper Yackandandah, omtrent en dansk mil derfra.

Næppe var jeg kommen i sigte af mit gamle claim, førend mine gode gamle italienske kammerater blev mig var. Med et hurra råbte de: »Der har vi Peter igen«, og ilede mig i møde med stor glæde. De var bange, at jeg var i nød, havde sat mine penge til, da jeg vendte tilbage så snart, og alle tilbød de mig hjælp og bistand.

I den tid, jeg var borte, havde de fortjent dygtig og havde rigelig med penge. Den ene ville hellere have mig i huset end den anden. Jeg måtte godt komme i arbejde igen som daglejer og få en god dagløn. »Vær kun ved godt mod, kære Peter, vi vil og skal nok hjælpe dig«. Beviser nok for at jeg var afholdt.

Omsider fik jeg endelig ordet og fortalte dem, at jeg ikke var så fattig, som de antog mig for at være. Jeg trak min pung frem med guld fra Gippsland, viste dem og sagde, at det ikke var min hensigt at forblive her på Yackandandah, men at jeg nu først for alvor ville rejse til New Zealand. Jeg ville kun holde jul, hvortil vi nu kun havde to dage.

Jeg fortalte dem min hele rejsetildragelse og takkede dem for deres så velmente tilbud om hjælp og understøttelse. Derfra begav jeg mig så hen til mit gamle hjem og min gode ven Andreas Andresen, hvor jeg vidste, at jeg ville være lige så velkommen. Hos ham ville jeg opholde mig i de få dage, jeg ville forblive der på pladsen. Han blev også meget glad ved atter at se mig, og jeg fik en hjertelig velkommen modtagelse.

I julen levede vi flot og morede os godt, var til bal, til væddeløb og mange andre fornøjelser. Disse gode dage varede kun så kort. Thomas og jeg havde aftalt at begive os til Beechworth den 28. december; derfra ville vi tage med postbefordringen til Melbourne. Han skulle komme den vej og tage mig med.

Guldgraver i New Zealand 1862-1864

Fra Melbourne til Waitahuna

Den morgen tog jeg en rørende afsked med mine gamle kammerater og venner og sagde, at det formodentlig ville være sidste gang de så mig. Såfremt rejsen ellers lykkedes nogenlunde, da håbede jeg, at jeg aldrig kom tilbage til Yackandandah mere, omendskønt det var som mit andet hjem og meget kær. Ofte mindes jeg endnu med længsel den kære plads, omendskønt 44 år nu er henrundne, siden jeg tog derfra.

Da Thomas kom, bød jeg endnu et sidste farvel, og vi traskede af med randselen på ryggen efter Beechworth til. Her ankom vi hen på eftermiddagen og indlogerede os på Criterion Hotel, gik dernæst hen på posthuset for at sikre os plads med befordringen næste morgen, hvorfor vi betalte hver 5 pd. og 5 sh.

Vognen afgik næste morgen kl. 5, og 24 timer efter var vi i Melbourne. Under de samme forhold, på en lignende vej, vil jeg aldrig ønske at komme til at gøre en lignende køretur mere. 200 engelske mil i 24 timer, altid i strygende galop, op eller ned ad bakke, over stub og sten. Hvert spand heste løb dog kun 6–8 mil. Ved hver station stod altid friske heste parat. Ved vor ankomst til Melbourne var vi så forstødte og forskrumpede, at vi næsten hverken kunne gå eller stå. Desuden havde vi i disse 24 timer ingen søvn fået. En rask, men slet ingen behagelig tur.

Vi begav os til vort logi Temperance Hotel, mr. Maue, Great Lonsdale Street, West. Nu var vi kendte og velansete, fik derfor også den fineste og bedste stue anvist, der var i huset. Vi lagde os straks i sengen for at hvile og sove et par timer.

Vor første gerning var derefter at forhøre os om, når det første skib afgik til New Zealand. Det ville medtage 6–7 dage, før end det blev sejl-færdig. Nu var der igen tid til at se os om. Omtrent hver aften på et af teatrene, om dagen drev vi om i byen eller ved havnen, zoologisk have og andre smukke steder, hvor der var noget mærkværdigt at se.

Et par dage efter vor ankomst kom Johannes Knudsen også til Melbourne. Han ville til New Zealand sammen med os.

Denne godhed fik også ende. Den 6. eller 7. januar kom vi om bord i

Kort over de dele af New Zealand, som Anholm berejste. På kortet over syden nederst genfindes nordvest for Dunedin bl.a. Queenstown, Arrowtown og Shotover River. Kortet over nordøen øverst viser Auckland og øst herfor Coromandel-halvøen.

et meget stort skib, hvis navn jeg har glemt, men det er det største sejl-skib, jeg nogen sinde har været om bord på. Vi var cirka 700 passagerer foruden besætningen. Der havde været plads nok til nogle hundrede flere. Vi betalte for overfarten 7 pund pr. person.

Efter en rejse af en halv snes dage landede vi i New Zealand. Formedelst sit dybgående kunne skibet ikke komme længere end til Port Chalmers. Her kom vi om bord i små dampskibe, som sejlede os op til Dunedin i provinsen Otago. Det var dengang kun en lille by eller stad. Jeg tror ikke, der var mere end ét hus bygget af sten, andre af træ og resten telte.

Der var aldeles ingen tale om at bekomme et ordentligt logi. Vi prøvede flere steder, men blev afvist. Til sidst fik vi dog plads hos en købmand, det vil sige: vi kunne ligge på gulvet i vores egne tæpper. Med bespisningen var det kun dårligt.

Vi opholdt os heller ikke længere i Dunedin end til næste dags middag, da var vi færdige med indkøb af proviant, håndværkstøj, og hvad vi behøvede, så meget som enhver kunne bære. Så vandrede vi ud af byen ad minerne til.

Den første nat logerede vi hos en gammel irlænder, som havde hvad vi kaldte en grog shandy⁶¹. Hans hele oplag bestod af 2–3 flasker Pale Cognac, som han selv trolig hjalp os med at drikke. Hele aftenen fortalte han os så mange historier, at vi morede os meget over den gamle knægt.

Men til sidst havde vi nær sat ham huset på den anden ende, da nogle af de tilstedeværende blev berusede og meget lystige og uregerlige. Der var vel i alt en 6–7 stykker foruden os tre.

Det tog næsten to dage mere, førend vi nåede op til Waitahuna, den nærmest liggende guldmine. Vi satte vores telte op, og dagen efter gik vi ud for at se os om. Hele den store guldholdige flade var omtrent omarbejdet. Dersom vi havde lyst til at blive der på pladsen, måtte vi til at arbejde den gamle grund om igen.

Vi ville i hvert fald gøre et forsøg. Vi opsøgte et stykke grund, som vi nok troede skulle lønne vor møje, og tog det i besiddelse. Vi var vant og kendt med den slags arbejde fra Yackandandah. Vi forskaffede os derfor sluserender og andre nødvendige redskaber og alt i orden. Ved ihærdigt arbejde fortjente vi også ganske godt i længere tid, 5–6 ja stundom 7 pund ugentlig pr. mand (hver 100–150 mark).

På Waitahuna havde vi det meget godt og levede brillant. Der var mange danske og vores store telt var sædvanlig samlingspladsen om aftenen for mange af dem. Vores telt var opslået bag ved gaden, som gik

igennem byen. Lige i nærheden var der en stor billard-stue, hvor vi om aftenen søgte hen og forslog et par timer.

En aften, da jeg kom fra byen, så jeg, at der var nogen ved at sætte et telt op ved siden af vores. Da jeg kom lidt nærmere, opdagede jeg til min store forundring, at det var en god gammel ven fra hjemmet, Lange Mads, som han sædvanlig kaldtes. Jeg kendte ham ved første øjekast, omendskønt jeg næppe vidste, at han var taget til Australien.

Jeg ville nu se, om han kunne kende mig. Jeg bød godaften på engelsk og begyndte en samtale med ham i samme sprog. Han stod og så noget stift på mig. Omsider slap det ud tillige med en kraftig ed: »Det er jo dig, Peter!« Da kunne jeg ikke holde mig, men gav mig til kende.

Lange Mads var meget glad ved at træffe mig. Han såvel som hans kammerat Petersen fra Århus var i små omstændigheder, og det var da altid godt at træffe venner. Vi lod dem også straks næste dag komme til at arbejde sammen med os, så var de jo med det samme hjulplne og ude af forlegenheden.

Rygter om guld på Coromandel-halvøen

I godt ½ år havde jeg nu været på Waitahuna og i den tid haft det godt og oplevet mange små gemytlige eventyr. Da kom der rygter, at der var fundet guld i Coromandel på den nordre ende af den nordre ø. Jeg fik straks lyst til at rejse og tænkte ved mig selv, at altid havde jeg været bag-efter og var kommen temmelig sildig. Det skal dog ikke ske denne gang! Derfor solgte jeg min andel i claimet og alt hvad jeg ejede i kompagniet til en anden dansker.

Så snart Mads erfarede, hvad jeg havde gjort, gjorde han det samme, omendskønt jeg snarere frarådede end tilskyndede ham dertil. Men Mads ville med og blive sammen med mig.

Næste morgen snørede vi randselen og tog afsked med vores gamle kammerater, som rådede os fra at rejse, thi det var dog noget ubestemt at rejse efter. Men rejselysten var nu engang atter vågnet hos mig, og at få mig til at lade være var aldeles umuligt. Jeg var nu engang opsat derpå. Ikke på nogen måde ville jeg forandre den engang tagne beslutning. Jeg var ejer af rigelig 100 pund sterling og Mads omtrent det halve.

Efter et par dages rejse til fods kom vi til Dunedin og indlogerede os på Scandinavian Hotel hos mr. Hudson, en nordmand. Jeg forhørte mig straks om, hvornår postdamperen afgik til Auckland. Jeg tror, det var den næste dag; gik på kontoret, sikrede plads for os og betalte 12 pd. pr. mand i anden kahyt for overfarten.

Skibet anløb alle havne langs hele den New Zealandske kyst og land-

satte posten. Først Lyttelton, Wellington, Nelson, Pickton, Taranaki og derfra til Manukau, hvor vi landede 12 dage efter indskibningen.

På hvert af de anførte steder var vi i land og beså byerne og stæderne. Intet af betydning passerede på rejsen, undtagen at der en aften udbrød ild i skibets kulbeholdning. Det var meget mørkt og blæste hårdt med høj søgang. Der blev hugget hul i dækket ned til, hvor ilden rasede. Maskinsprøjten såvel som pumpen blev sat i virksomhed for at få ilden slukket. Jeg såvel som andre passagerer tilbød vores hjælp ved arbejdet, men blev af kaptajnen jaget ned i vores kahyt og indespærret der. Han ville ikke have os på dækket, for at vi ikke skulle gå i vejen.

De arbejdede hele natten, kunne vi høre. Det var en lang uhyggelig nat for os, indespærret som vi var, uden at kunne få at vide om skibet brændte, om det formodentlig ville springe i luften eller gå til bunds, om det måske blev sat i land et sted på kysten . . . Vi vidste intet og kunne intet få at vide, en lang nat i den stilling og under disse forhold.

Om morgenen, da der blev lukket op for os, var ilden dæmpet, men den havde raset slemt, hvilket der var tydelige beviser for.

I Manukau kom vi i land hen på eftermiddagen. Da der netop holdt en postvogn parat til at køre, tog vi med til Auckland. Der er, så vidt jeg erindrer, 7 engelske mil, dengang en meget dårlig vej. Efter en forholdsvis lang kørsel nåede vi ud på aftenen ind til Auckland.

Vi forhørte os på flere hoteller og gæstgiversteder om at få logi. Ingen steder ville de have os; de kendte der i byen dengang ingen guldgravere; jeg tror de antog os for nogle rigtige banditter. Omsider blev vi da endelig indlogerede hos en gammel enke, som havde restauration. Det blev kun for den nat, thi det behagede os ikke: det var for simpelt.

Næste morgen, det var søndag, fik vi et bedre logi opspurgt i The Red Lion Hotel. Her slog vi os til ro for den dag, da alt er lukket på søndagen, og ingen forretning drives. Mandag morgen gik vi ned til havnen for at høre om lejlighed til Coromandel. Det første fartøj skulle afgå næste dag. Vi benyttede tiden til at gøre indkøb af proviant, telt, håndværkstøj o.s.v.

Onsdag formiddag landede vi på kysten af Coromandel, på en plads, hvor der hverken var huse eller mennesker, men morads til midt på benene. Det værste var dog, at der ingen synderlig gode rygter var fra minerne. Nu var vi engang kommet så langt og ville selv undersøge forholdene, koste hvad det ville.

Da vi var kommen i land og havde fået alt vort gods sammenpakket, traskede vi af sted gennem moradset, hver med en god byrde på nakken. Hen på eftermiddagen nåede vi op til savværket, i hvis nærhed minerne

skulle være. Vi satte vort telt op og lavede os noget mad; imens var det snart blevet aften; vi fik så ikke mere forrettet den dag.

Jeg talte med flere om, hvorledes sagerne stod. Alle sagde, at det hele var humbug. En smule guld var der fundet i en lille creek, som løb ned til savmøllen. Men nu var den næsten udarbejdet og foreløbig intet mere fundet.

Næste morgen begav vi os på vandring langs med creeken, men al grund var optaget. Der var ikke tale om at få et stykke i besiddelse. Vi blev ved at følge den lille strøm opad helt til udspringet af samme.

I en 4–5 dage blev vi ved at gå omkring, op over bjergene og overalt i flere miles omkreds, stadig prospecting, det vil sige søgende efter guld. Vi fandt også lidt, men så lidt at det ikke kunne betale sig at arbejde efter det. Jeg kunne forresten ikke få ud af hovedet, at den lille creek skulle være den eneste guldholdige plads. Der måtte være mere, hvor det var kommen fra; det gjaldt blot om at finde det. Det regnede nu også hver dag, hvilket havde sin store betydning til at gøre os lede og kede af at forblive der på pladsen.

Jeg har ofte senere tænkt på, at forhen havde jeg altid været for sildig på færde, men denne gang var jeg kommen temmelig tidlig. Nogle år senere er der i Coromandel distriktet udgravet for millioner i guldværldi.

Med hver dag kom der flere og flere guldgravere. Mange, jeg kan godt sige næsten alle, forlod pladsen, så snart de havde set sig lidt om. Vi besø savværket, som var et stort værk af sin slags. Mange mennesker havde arbejde der. På Coromandel så jeg de største og smukkeste træer, jeg nogen steder har set. Det var Rauri gummitræer. De kunne være 30, 40 ja indtil 50 alen høje og 3 til 4 alen i gennemsnit i rodenden. Når man stak sin kniv igennem barken, flød der en klæbende væske ud deraf, den rene gummi. Ved foden af træerne kunne man finde store tørre stykker, som kunne brænde udmærket.

Dunedin igen efter ventetid i Auckland

Omsider blev vi da ked af at drive omkring deroppe. Vi besluttede at gå til Auckland og derfra igen til Dunedin. Vi begav os derfor ned til havnen, hvor vi kom om bord i et mindre fartøj. Da der var indtaget så mange passagerer, som kunne rummes, lettede vi anker hen imod aften og sejlede med gunstig vind og smukt vejr efter Auckland til.

Om aftenen mellem kl. 9 og 10, som jeg tilligemed en matros sad på dækket, samtalende og rygende vores piber, kom der en mand op fra kahytten og gik forud. Men idet han gik tilbage, og skibet rullede og slingrede dygtigt, faldt han baglæns på hovedet ud over rælingen og i havet.

Der var ikke et menneske på dækket undtagen os og så manden ved roret. Jeg var den eneste, der så manden falde over bord, og gjorde straks alarm.

Sømanden og jeg sprang til og gjorde båden los. Da der imidlertid var kommet folk på dækket, tog vi båden med håndkraft og satte i vandet. Det værste var, at skibet løb temmelig stærk fart, så det tog tid at få den standset. I båden var der fire mand. På grund af mørket kunne de ikke finde den forulykkede. Efter at skibet var kommet over stag (vendt), og jeg stod og så ud agter, opdagede jeg en sort plet lige i skibets kølvand. Jeg gjorde igen alarm, greb selv en bådshage, men kunne ikke lange ham dermed. Men omsider kom båden til og fiskede ham op.

Manden var en købmand fra Auckland. For en stor del skyldtes det hans store rejsemantel, at han ikke gik ned; det var den, som holdt ham oppe på vandet. Han var nu ligegodt død, da vi fik ham halet op på dækket. Klæderne blev revet af ham; vi rullede og tumlede med ham, så det stod ud af begge ender. Dog hengik der en temmelig lang tid, før der begyndte at vise sig livstegn, men der blev gjort alt muligt for at bringe ham til live. Manden havde været beruset. Jeg for mit vedkommende kunne ikke godt komme nær for den fæle stank. Da der var folk nok foruden mig, gik jeg til køjs.

Om morgenen landede vi atter i Auckland. Vi begav os straks til vort forrige logi, Red Lion Hotel for der at afvente postdampskibets ankomst for med den igen at gå tilbage til Dunedin. Bestemmelsen var, at den i hver måned skulle gøre denne fart tur og retur mellem Auckland og Dunedin samt anløbe alle havne på kysten og aflevere og indtage postsager. Men vi fik rigtig nok tid til at vente. Skibet havde haft havari på kysten og kom denne tur slet ikke tilbage.

I hotellet logerede sammen med os også en ældre herre, mr. King. Han var, som englænderne siger, en gentleman, og det i ordets fuldeste betydning. Jeg blev snart bekendt med ham, og jeg tror, han fattede megen godhed for mig. Det var ham kært at have mig om sig, bestandig og altid i hans selskab.

Min kammerat Mads syntes han næppe så godt om. Det var vel til dels begrundet på, at han ikke altid forstod ham, da han langt fra var det engelske sprog mægtig. Mr. King fortalte, at han var officer i et af hendes majestæts skibe, at han lå der for at opsnappe desertører, som var rømmet bort fra skibene. Hver dag gik han civilt klædt, kun om søndagen bar han sin uniform med 3–4 ordener på brystet.

I selskab med ham foretog jeg lange spadsereture på landet og rundt om i staden. Han var kendt overalt og vidste besked om alt. Han havde i sine dage rejst og oplevet meget, såvel på søen som på landjorden. Han

var ikke uvillig til at fortælle om sine bedrifter. Når han talte, var det altid med stor alvor, så man ubetinget måtte have tillid til, hvad han fortalte.

Når vejret ikke var smukt, så blev vi hjemme, røg tobak og spillede kort, engelsk whist, om et glas øl. Tiden skulle gå med noget, såvel for ham som for Mads og mig. Jeg forsøgte, om det ikke kunne have været muligt, på en eller anden måde, at få beskæftigelse. Men det kunne ikke lade sig gøre, om jeg så ville have arbejdet for den bare føde.

Tiden blev rigtig nok noget lang. I fem samfulde uger måtte vi vente, førend der blev lejlighed til at komme tilbage til Dunedin. Flere gange var der skibsløjlighed til Sydney i Australien, men hvad skulle vi der efter.

Forresten havde vi gode dage, levede og boede flot, gik ofte på teater og bestilte ikke andet end at more os. I Auckland oplevede vi mange små morsomme eventyr, som jeg ikke vil give plads til at skrive om her i bogen. Sammen med mr. King besøgte vi også et par gange en stor og meget flot udstyret kirke; den ene gang var en aften, og da var kirken særlig prægtigt oplyst og en masse mennesker forsamlede.

Helt foruden bekymringer var jeg ikke. Mine penge svandt for hver dag hen. Det kostede på hotellet for logi et pund ugentlig, og hver dag gik der penge af ekstra. Fremtidsudsigterne var kun dårlige.

Endelig arriverede dampskibet »Queen«, det samme som vi var kommen op med til Manukau, i Aucklands havn. Jeg passede straks på at sikre os plads for rejsen tilbage og betalte atter 12 pund derfor. Byen var imens bleven fuld af guldgravere, som alle ville den vej tilbage.

Da skibet var sejlfærdig, tog vi afsked og begav os om bord med et glad sind. Vi var virkelig kede af dette dagdriveri og længtes inderligt efter at komme tilbage til minerne igen.

På henrejsen til Auckland havde vi sejlet langs Nordøens vestkyst til Manukau; på tilbagerejsen gik vi ned langs østkysten, altså kom jeg på den måde næsten øen rundt. Vi anløb Napier i Hawke Bay tillige med alle de andre foran angivne pladser ligesom på udrejsen.

Vi havde lasten fuld af kreaturer, dækket fuldt af heste og kahytterne så propfulde af mennesker, at det ikke var godt at være hverken underneden eller på dækket. På hele rejsen havde vi næsten hver dag storm og høj sø, så at størsteparten af passagererne var søsyge. Af kreaturerne døde mange, og de stakkels heste led forfærdelig. Skibet arbejdede og slingrede voldsomt i den høje sø; hestene kunne næppe stå på benene, ligge ned måtte og kunne de ikke. Af og til kom der en sø over dem, så de rystede af kulde. Førend vi nåede Wellington, hvor de kom i land, var de blevet slemt medtagne.

På den elvte eller tolvte dag nåede vi endelig til Port Chalmers. Her lå

flere skibe på rheden fulde af guldgravere, klar til at afgang til Coromandel eller Auckland. Da vi sejlede forbi dem, råbte vi, at de hellere måtte gå i land igen og vende om, da der i Coromandel intet var at rejse efter.

Da jeg om aftenen steg i land i Dunedin, stod alle mine gamle kammerater på skibbroen. Det forbavsedede dem, da de så mig, det var for dem et uventet møde. De var kommet ned til Dunedin for at rejse til Coromandel, ligesom jeg havde gjort, da der endnu stadig var gode rygter from the Coromandel gold diggers⁹². Jeg fortalte med få ord rejsens begivenheder, og de var glade for, at de ikke var kommet videre.

Dunstan River – bristede forhåbninger

Vi fulgtes nu ad til vort fælles logi, The Scandinavian Hotel. Næppe var vi bleven færdig med aftensmaden, førend der blev et ualmindeligt røre på gaderne. Snart erfarede vi årsagen: Der blev opslået plakater på gadehjørnerne, at der nylig var ankommen to amerikanere til byen. De havde fundet en ny guldmine, hvorfra de havde medbragt 27 pund vægt af guld; det havde de i al stilhed arbejdet ud på en af dem angiven plads.

Minens beliggenhed, og pladsen hvor de havde arbejdet, var så nøjagtig og tydelig angiven, at der ikke kunne være tale om, at det kunne være en fabel eller humbug. Det blev straks besluttet og vedtaget, at vi alle i fællesskab skulle begive os til den ny plads kaldet Dunstan River.

Dunedin lå fuld af guldgravere, som var kommet til byen for at afgang til Auckland, da de gamle miner i omegnen tildels var udarbejdede. Men på grund af dårlige efterretninger, som vi samt postskibet medbragte fra Auckland, var nu alle rejsefærdige til at afgang til denne nye plads.

Den aften var der intet at udrette, undtagen at planen blev lagt for den næste dag. Vi var 7 mand som slog os sammen. Nogle skulle om morgenen straks sørge for at købe en hest, andre indkøbte proviant, håndværktøj, paksaddel til hesten. Vi skulle få alt samlet så hurtigt som muligt, for at vi kunne komme af sted snarest.

Det blev også aftalt, at Lange Mads, som vi kaldte ham, skulle ride med hesten til en plads oppe på kysten; navnet har jeg forglemt. Vi andre kunne tage med dampskibet dertil, med hele bagagen for at spare på hesten; derfra var en hel del nærmere vej at gå. Det hele blev også straks om morgenen bragt i orden, og Mads kom af sted med hesten.

→

Guldgravere på vej mod nye »jagtmarker« tungt belæsset med graveudstyr. Gengivet efter »Fra Australien. Reiseskizzer af Bob«. København 1862.

Hen på formiddagen traf vi et par bekendte danskere, som gerne ville med os. De var ikke færdige med indkøb af provianten, en hest havde de fået anskaffet, men de manglede en til at ride den, så ville de også tage med damperen. På grund af at mine penge var i stærk aftagende, tilbød jeg straks at ride deres hest; derved sparede jeg jo udgiften med damperen. Deres hest var et smukt dyr med brillant ridetøj. På hotellet betalte jeg min regning og forlod straks byen i rask trav for i en fart at indhente Mads, som havde en god times forspring. Mit tøj skulle mine kammerater medbringe.

Jeg havde vel tilbagelagt en 4 mil; da kunne jeg se Mads et stykke forude til fods, trækkende hesten bagefter sig. Jeg indhentede ham snart, og glad blev Mads, da jeg kom. Jeg spurgte, hvorfor han ikke var ridende? Han svarede meget fortrædelig, at hesten ikke var ridetam. Den havde kastet ham af en gang, og han var bange for at komme på ryggen af den igen.

Det var nu meget ubehageligt for os begge, da vi havde en lang dags rejse foran os, som absolut måtte tilbagelægges før aften. Jeg overtalte ham til at gøre endnu et forsøg. Når jeg havde tøjlen, tænkte jeg nok at skulle styre den. Det gik også godt en 3–4 mil, men altid kun i skridt, og det blev mig dog omsider for langsomt. Da hesten nu var rolig, gav jeg Mads tøjlen, og så skulle vi ride rask. Jeg satte min hest i trav, og han skulle følge efter.

Men Mads var en dårlig rytter. Da jeg så mig tilbage, slog hans hest netop nogle gange bag op, og så dumpede Lange Mads på skrænten af et bjerg, hvor han blev ved at trømle mange gange rundt nedad. Hesten løb imidlertid sin egen vej. I al min forskrækkelse for hans lange persons vedkommende kunne jeg ikke lade være at skoggerle derover. Det hele tog sig så komisk ud.

Mads havde stødt sig noget på bagdelen, dog ikke slemt. Nu gjaldt det om at fange hesten igen, hvilket dog snart lykkedes mig. Mads var ikke til at formå til at ride på den mere.

Der var altså ikke andet at gøre, end at jeg skulle forsøge, om jeg kunne styre den. Mads kom altså op på min hest og jeg på hans. Det lykkedes mig ganske let at styre den. Vi red rask fremad; lykkelig og velbeholden uden flere hindringer nåede vi henimod aften pladsen, hvor vores kammerater alt for flere timer siden var ankomne.

Næste morgen tidlig blev hestene bepakkede med, hvad de kunne bære, resten fordelt imellem os selv indbyrdes og rejsen fortsat. Vej var der ikke, men for det meste dog en sti. Rejsen gik snart over høje bjerge, snart igennem moradser, snart over floder og strømme, hvor vi måtte

trække klæderne af og vade igennem, for så at begynde forfra igen.

Efter en 5–6 dages anstrengende rejse nåede vi endelig den station eller farm, som skulle ligge blot nogle få mil fra den nye mine eller Dunstan River. Vi var de første som ankom dertil, hen på eftermiddagen. Vi fortalte manden, at han måtte være belavet på, at der ville komme en masse mennesker, og det endnu samme aften. Han gjorde bedst og klogest i at få en del kreaturer slagtet så hurtigt som muligt. Han bad, om nogle af os ikke nok ville være ham behjælpelig derved, hvortil vi var beredvillige.

Vi slagtede fire stykker stort kvæg og modtog som belønning derfor noget kød, som vi igen havde travlt med at få tilberedt og spist. Vi afkøbte ham også noget mel, sukker og hvad andet han havde at undvære, til just ikke for høj pris. Manden var meget venlig og flink mod os. Han sørgede for at få sine kreaturer dreven langt ind mellem bjergene, så uvedkommende ikke så let skulle finde dem.

Om aftenen var der allerede flere hundrede mennesker forsamlede. Telte, ild og lys var at se overalt. Kød, mel og al slags proviant og alt, hvad den stakkels mand havde, blev ham snart afkøbt eller frataget. Han beklagede sig til os, at vel var der en del, som betalte derfor, men der var mange, som tog selv med magt og ikke betalte. Han lod dem få alt, hvad han kunne undvære, men han selv med hustru og børn skulle da også leve.

Der kom stadig flere og mere sultne mennesker, som han med den bedste vilje til sidst ej var i stand til at hjælpe. Nogle af de værste og meget rå foretog en husundersøgelse for at finde noget spiseligt og var næppe fri for at stjæle og plyndre.

Ud på aftenen blev det usædvanlig mørkt, og det begyndte at regne. Vi holdt rådslagning. Da vi nu hele tiden havde været de forreste, ønskede vi også vedblivende at være det. Men såfremt vi blev roligt liggende natten over, da ville der være tusinde lige så tidligt på pladsen som vi, og da havde vi ingen fortrin fremfor dem.

Det blev da bestemt ved lodtrækning, at fire af os skulle tage af sted, så snart der blev en smule ro i lejren, så de ubemærket kunne smutte bort, uden at nogen skulle mærke det, for om muligt endnu at have fortrinnet med at få et godt stykke grund optaget.

Det faldt i min lod at være blandt de fire, som skulle af sted. Vi medtog blot noget håndværkstøj. Vore klæder skulle de andre medbringe. Vi stak et par beskjøtter i lommen og så på vandring efter Dunstan River henved kl. 12 om natten.

Regne gjorde det uafsladelig, mørkt var det tillige, men vi fandt os dog til rette. Efter en drøj tur kom vi hen på morgenstunden til den forven-

tede Dunstan River, hvor alt det meget guld skulle være. Vi holdt nu hvil et øjeblik, spiste vore beskjøtter og talte om, at udsigterne efter guld kun var mådelige, thi floden var så stor og dyb, at der gerne kunne have sejlet store skibe på den. Det blev nu igen besluttet, at de, som var mest udmattede skulle forblive der i nærheden og imidlertid prospektere rundt omkring samt afvente vores tilbageblevne kammeraters ankomst.

Petersen fra Århus og jeg ville vedblive at følge floden opad for at søge efter bedre pladser. Gennemvåde som vi var, traskede vi af. Hvor det var muligt at komme ned til floden, forsøgte vi at finde guld, men uden resultat.

Vi blev ved at gå til langt hen på eftermiddagen, indtil vi kom til et sted, hvor floden delte sig i to arme; senere blev det kaldet The Kavarra Crossing. Vi talte sammen om, at det var snart på tide at vende om og komme tilbage og finde vores kammerater. Ikke alene var vi udmattede af anstrengelse, men tillige også dygtig hungrige. Desuden havde jeg fået en så voldsom tandpine, at jeg næsten var nær ved at gå fra forstanden.

Så langt som vi var kommet var vist næppe dengang betrådt af menneskefod før os. Vi måtte nu se at arbejde os nedefter igen, over stejle klipper og skrænter; før aftenen og mørket indtrådte, skulle vi gerne se at komme over de værste steder, hvor der måtte kravles over klippeskrænter. Aftenen og mørket indtrådte os dog for tidlig, men vi var dog over de værste steder.

Nu kunne vi begynde at se telte og folk. Omsider traf vi på nogle irlændere, som jeg kendte fra Coromandel-rejsen. Da de hørte, at vi den dag intet havde spist, var de så gode og venlige at give os et stykke brød og en drik varm te, som vi modtog med stor taknemlighed.

Jeg må tilstå, at jeg af udmattelse og anstrengelse næsten ikke havde været i stand til at komme videre. De fortalte, at de havde set min kammerat, The Longfellow (Mads), han var så kendelig, i færd med at sætte teltet op en 3–4 mil nede ved floden. Nu vidste vi altså, hvor vi kunne træffe kammeraterne og skyndte os af sted. Vi fandt dem og på det angivne sted. De havde i al gemytlighed sat teltet op, der hvor vi om morgenen først var kommet til floden. Pandekager, lidt kød samt kaffe havde de parat til os. Efter at have spist begav vi os straks til ro, da vi trængte hårdt til hvile og søvn. For os to havde denne dag været hård og anstrengende.

Den følgende morgen blev vi enige om at fordele os. To skulle gå et stykke ned med floden, indtil det blev dem muligt at komme over til den anden side og så arbejde sig opad. Vi skulle forsyne dem med fødevarer ved at kaste det over til dem på et smalt sted, tæt ved hvor vi boede. Men

desværre: derved mistede vi en god saltet og tørret oksetunge, som faldt i strømmen og gik tabt.

Vi søgte naturligvis efter guld på alle tænkelige steder, men fandt intet, der kunne betale sig at arbejde efter. Om aftenen samledes vi i teltet igen. Her havde vi en hel by om os af telte, og folk blev stadig ved at strømme til. Det begyndte snart at skorte på proviant for os. Meget værre var det for mange andre, som slet ingen forråd havde medbragt.

Tredie dagen efter vor ankomst blev der drevet en flok får op til pladsen. De blev slagtet og fortæret i en håndevending; flere gange var de næppe døde, førend de var skilt ad. Lige så hurtigt var de fortæret, og det uden både brød og salt. Ejheller blev kødet hverken stegt eller kogt. Jeg forestillede mig, at det var ligesom en flok hungrige ulve, når de reves om byttet. Ofte opstod der slagsmål om at få et stykke, og det endda mod høj betaling. Man fik der tydeligt at se, til hvilken et uhyre et menneske kunne blive ifølge hunger.

Jeg vil blot anføre et par eksempler på, hvilken nød der herskede. En ung tysker, kun en god dreng, sømand, var løbet bort fra skibet i Port Chalmers. Han havde fulgt os på hele turen, og vi havde underholdt ham af barmhjertighed; han var en lille kvik og gemytlig fyr. Ved den farm, hvor vi lå den sidste nat, havde han kapret sig 10 små kartofler, som han havde i lommen i stedet for penge; penge havde han nemlig ingen af. Han solgte kartoflerne og fik ½ pund (10 mark) for dem.

Jeg har set og talt med folk, som opholdt livet i flere dage ved at fange rotter og spise dem, ligeledes ved at opgrave og fortære græsrodde. Nød og elendighed overalt, ingen proviant, ingen guld; mange var som rasende, bandte og svor over opdagerne af pladsen, som havde angivet, at der var træ i overflødighed til stede, og dog fandtes der ikke en pind, hvormed der kunne koges en kedel, undtagen man ved flodbredden kunne være så heldig at finde et stykke træ, som så blev varetaget og omgået med yderste sparsomlighed. Ofte måtte vi stikke ild til græsbuske og holde kedlen over, til busken var udbrændt, og så til en anden, så længe indtil vandet kogte.

Besværlig tilbagerejse

I en 8 dage vankede vi op og ned med floden, fandt intet guld, fortærede al vor proviant, intet spiseligt var at opdrive. Så blev vi alle enige om at gå tilbage til Waitahuna tværs igennem landet. Det blev en besværlig rejse over høje bjerge og store floder. På bjergene fik vi endda en nat et slemt snevejr, så vi måtte lægge os til at sove i over en fod dyb sne, og det uden at have nydt en smule mad den dag. Vi havde en flaske cognac, som

vi havde frabetlet en imødekommende fragtmand og betalt 15 shilling for. Den skulle gemmes til om morgenen.

Vi var ni mand i følge og lå om natten lidt i læ af en skrænt udi én rad, side om side, indsvøbt i vore tæpper og med teltet udbredt over os alle. Om morgenen havde vi en hel fod sne ovenpå os; en lang, uhyggelig nat var det.

Vi skiftede så den omtalte cognac, men enhver som fik flasken i hånd skulle nok sørge for at tage en ordentlig slurk. Der blev ikke meget til hver, men det styrkede dog. Dårligt stod det til med os: våde, gennemisnet af kulde og med tom mave. Dog ynkede jeg mere vores gode hest end mig selv. Da jorden overalt var dækket af sne, var der ikke tale om at få den mindste smule føde for den. Om morgenen stod den under en lille banke, snart helt tilføgen og kunne af udmattelse og kulde næppe flytte en fod.

Nogle af kammeraterne foreslog at slagte hesten; så kunne vi dog spise os mætte i kødet. Vi vidste, at den næste farm, hvor vi agtede at overnatte, lå en 15–16 mil borte. Det ville tage det meste af næste dag at nå dertil, og måske ville det være umuligt for hesten at gå så langt.

Havde Thomas og jeg ikke bedt om at skåne hesten, havde den mistet livet. Dersom ingen andre ville tage sig af den, så ville vi dog forsøge at få den med. Der var ingen, der ville have med den at bestille, og vi måtte ikke have noget imod at de andre forlod os og gik forud. Enhver skulle altså selv bære sine sager; alt unødvendigt gods blev kastet bort. Håndværkstøj, klædningsstykker og andet blev liggende. Der var ingen, som ville have større byrde end hårdt nødvendig.

Vi gned hesten godt og indhyllede den i et par tæpper, gav den lidt skråtobak, hvorpå den tyggede med velbehag og fik den omsider i gang, men kun langsomt. De andre ville ikke opholde dem og gik fra os.

For Thomas og mig blev det rigtignok en lang dag. Til sidst måtte vi selv skiftes til at bære sadlen for at lette det stakkels dyr for byrden af samme. Det blev sildig aften, før vi nåede farmen, hvor kammeraterne var ankommet lidt over middag. De havde et godt måltid parat for os. At vi kunne være sultne, var der ingen tvivl om, da vi intet havde fået at spise i to døgn. Hesten kom ind i et skur, hvor den fik så megen havre, som vi troede, den havde godt af at nyde.

Vi havde endnu en 2–3 dages rejse, førend vi kom til Waitahuna. Undervejs passerede intet bemærkelsesværdigt, undtagen at jeg, da jeg vadede gennem en strøm, kom til at træde på en glat sten og faldt om, hvorved jeg blev gennemblødt til skindet og måtte så gå med klæderne på, indtil de tørredes på kroppen. Derved var intet at gøre.

Efter ankomsten til Waitahuna blev regnskabet gjort op. Da alt var ordnet, var jeg så blottet for penge, at jeg ikke ejede en shilling. De 100 pund sterling, jeg havde haft ved afrejsen, var borte. Med hensyn til klæder, da var de alle i pjalter. Støvlerne var ligeledes opslidt.

Men jeg var nu på en kendt plads og kunne få alt på kredit, hvad jeg så mig nødsaget til at benytte. Mads og jeg slog os sammen, de andre kammerater rejste straks til en anden plads; de var ikke så blottede for penge. Vi arbejdede hårdt fra tidlig til silde, men havde aldeles ingen held. Med al flid og sparsomlighed kunne vi dog næppe fortjene føden.

Således hengik en 14 dage. Da kom jeg til at beklage mig derover til nogle bekendte svenskere, som straks tilbød, at vi måtte arbejde sammen med dem. De tjente nu en 4–5 pund om ugen; vi modtog tilbuddet med tak og nu gik det godt igen.

Ved samme tid fik jeg tillige en lille bifortjeneste; jeg blev nemlig oppasser i en billardstue hos en gammel enke. Så snart jeg kom hjem fra arbejde om aftenen, skiftede jeg klæder og gav møde i billardstuen, pudse og tændte lamperne og bragte alt i orden. Om det forlangtes skulle jeg tillige spille med, så snart der kom en, der havde lyst til at spille.

Der var i alt tre borde. Huset var hver aften fuldt af folk. Der blev stundom spillet temmelig højt spil. I førstningen gik det godt. Om jeg tabte spillet, havde jeg intet at betale derfor til enken. Da jeg fik mere øvelse, ville jeg også spille med om penge.

Fra den tid af kunne jeg bortspille alt, hvad jeg fortjente. Jeg blev ligefrem en lidenskabelig billardspiller, hvad der kostede mig mange penge. Men alt får en ende. Det gjorde det hele på Waitahuna også. Vi fik udarbejdet, og svenskerne og jeg besluttede at rejse til de ny miner højere oppe i landet.

Nye forsøg til ingen nytte

Den ene svensker rejste først til Dunedin for at købe en hest. Den 2. januar 1863 sagde jeg farvel til alt billardspil og til Waitahuna på en gang. Mads blev tilbage, han havde fået nok af den forrige rejse og ville ikke prøve det igen. Han slog sig sammen med nogle andre danskere og overtog min plads i billardstuen. Siden den tid har jeg hverken hørt eller spurgt efter Mads.

Vi begav os nu atter på vejen efter Dunstan River, derfra med hastværk længere mod nord. Vi havde en kraftig hest. Proviant kunne fås overalt, hvor vi kom frem. Hesten var aldrig overlæst, og vi kunne desårsag komme raskere frem.

Mange store floder havde vi at komme over, men sædvanlig var der nu

en båd eller færge til at sætte folk over på, mens hesten altid måtte svømme bagefter. Vi kom også til Kavarra River og Crossing, hvor jeg havde været sammen med Petersen. Nu var der en færgebåd, som satte os over. Da vi kom over forhørte vi os om kød, men det var ej at få. Derimod tilbød de os to store ål, en på 13 og en på 15 pund; i mangel af andet købte vi den mindste. Det var de største ål, jeg nogen sinde har set. Vi fik flere måltider ud af den. Ålen smagte ikke videre godt, den var tranet, og vi smed omsider omtrent det halve bort.

Efter at have vandret i 8–10 dage kom vi på en søndag middag til en plads, kaldet Arrow River, hvor der alt var en temmelig stor guldgraverby. Vi satte vores telt op lidt uden for byen, lod hesten gå på græs og fik os noget mad.

Da jeg var den, der talte bedst engelsk, gjorde jeg sædvanlig alle indkøb, ligesom det også var mig, der skulle udforske nyhederne angående de forskellige miner. Jeg begav mig straks ad byen til for at se mig om og forhøre om sagernes stilling der på pladsen.

Til stort held mødte jeg straks på gaden irlænderen Robert, en gammel bekendt og god ven. Han blev både overrasket og glad ved at se mig, bød mig straks med ind på et hotel for at nyde noget at drikke. Jeg udspurgte ham om fortjenesten og om, hvordan pladsen var. Han fortalte, at han fortjente godt, men dog havde lyst til at komme ud for at se sig om på andre steder. Derfor manglede han en daglejer i sit sted. Daglønnen er her 1 pund 5 shilling om dagen.

Denne lejlighed syntes jeg var for god til at lade gå bort. Derfor sagde jeg straks, at jeg var villig til at gå i arbejde næste morgen. Det glædede ham, da han kendte mig som en duelig arbejder, hvorover hans kammerater ingen grund ville få til at beklage sig. Han foreviste mig for sine kammerater, og en plads, hvor jeg kunne sætte mit telt op i nærheden af deres. Jeg skulle bo for mig selv, thi i deres telt var ingen plads for mig.

Efter at have taget afsked med ham gik jeg straks tilbage til mine svenske kammerater. Jeg fortalte dem det passerede og spurgte, om de havde lyst til at vedblive deling med mig. Jeg kunne nu foreløbig nok fortjene føden til os alle, indtil de selv fandt et stykke grund, som det kunne lønne sig at bearbejde. Da skulle en af dem afhente mig; indtil da forblev jeg, hvor jeg var, og min fortjeneste skulle deles i kompagniet.

De var alle glade derved og roste mig for min betænksomhed og opofrelse i det hele. Tillige havde jeg også erfaret, at Shotover River skulle være en god plads. Det blev vedtaget, at de næste morgen skulle bryde op for at forsøge lykken der. De skulle medtage så megen proviant, som hesten kunne bære, og ikke komme tilbage eller gå andre steder, førend

de lod mig det vide, provianten var fortæret og ingen sandsynlighed til nogen fortjeneste.

Vi begav os tidlig til ro for at få udhvilet til næste dags møje og besvær. Mandag morgen var vi tidlig på benene. Jeg sagde mine kammerater farvel og traskede af med mine sager for at begive mig i arbejde hos irlænderne. Jeg tænkte på, at stadig havde jeg nye folk forhånden, snart af en nation, snart af en anden, men det tog jeg vel ingen skade af. Ved min ankomst var irlænderne færdige, og jeg måtte straks i gang. At jeg ikke fik den letteste eller bedste plads anvist er en selvfølge.

Der blev arbejdet strengt og hårdt. Det værste var dog, at vi stod i vand til midt på benene hele dagen. Om middagen måtte jeg først til bager og slagter efter brød og kød, før end jeg kunne få middagsmad. Om aftenen skulle jeg først til at bygge hus, men det havde ikke så stor vanskelighed: Mit hele materiale bestod af et stykke lærred, to stænger, som blev stukket i jorden, og et stykke reb foroven, hvorover lærredet hængtes. Så blev det syet sammen i den ene ende og fastholdt forneden med sten for at holde det udpilet.

Den hele indretning var ikke større, end at jeg netop kunne krybe ind og ligge udstrakt derunder, en luftig bolig. Mit hele husgeråd bestod af en stegepande og en lille kedel, hvori der skulle koges både te og kaffe. Om aftenen gjorde jeg atter en smule indkøb for den følgende dag.

Således arbejdede jeg meget hårdt den hele uge uden at nyde synderlig bekvemlighed med mad eller hvile.

Søndagen efter kom William, en af mine svenske kammerater, ind til byen efter proviant samt for at afhente mig. De havde nu fundet et stykke grund, som han nok mente skulle lønne sig at bearbejde. Men sådan kunne jeg ikke pludselig forlade mit arbejde, førend min ven Robert var vendt tilbage og selv kunne tage fat, eller få en anden i mit sted.

Til alt held kom Robert samme aften fra udflugten. Han fortalte, at han havde hørt, at et parti af hans landsmænd arbejdede i en lille creek på et vildt og ukendt sted imellem bjergene. Der skulle de fortjene en masse guld. Han ville se at få opspurgt stedet og ønskede, at jeg skulle tage med på denne ekspedition, hvortil jeg var villig nok. William, som var til stede endnu, indrømmede, at det var ret nok. Skulle det vise sig, at der intet var at fortjene, så vidste jeg nu, hvor de opholdt sig og måtte da helst straks begive mig til dem.

Jeg måtte arbejde endnu et par dage, før Robert fandt en anden mand til at gå i mit sted. Så snart det var i orden, begav vi os en morgen tidlig på vandring. Vi tog kursen efter Wakatipu søen, som vist nok er en af de største indsøer på New Zealands sydlige ø. Ved søens midtpunkt ligger

nu staden Queenstown, men den dag, vi ankom dertil, var der kun et hus, en station kaldet, hvor der boede en mand, hvis næringsvej var fåreavl. Omflakkende guldgraveres telte lå spredte hist og her.

Vi søgte så meget som muligt at undgå berøring med nogen. Vi ville helst undgå, at nogen skulle se eller få at vide, hvor vi agtede os hen. Vi satte teltet op på et afsides sted og forblev på pladsen natten over.

Næste morgen før dag slentrede vi atter af sted. Så vidt det var muligt fulgte vi søens bred, men det hændte ofte, at vi måtte kravle op over stejle klippeskrænter. Andre steder var der næsten ufremkommeligt for krat, græs og bregner. På flere steder forsøgte vi at undersøge jorden efter guld, men intet tilfredsstillende, dog overalt noget.

Næste dags eftermiddag fandt vi endelig en lille creek, som løb ud i søen. Det skulle være den, vi søgte. Dersom det forholdt sig rigtigt, så måtte vi træffe folk, når vi vedblivende fulgte strømmen opad. Det viste sig også ret nok; efter et par anstrengende timers vandring opdagede vi imellem buske et telt. Herover glædede vi os ret af hjertet. Vi kunne ikke tro andet, end at folk, som boede og arbejdede i en sådan afkrog, også måtte få guld i overflod, og der kunne der også blive noget til os.

Desværre faldt det ikke sådan ud. Det fik vi snart erfaring af, da vi talte med folkene; de beklagede sig. Vel fik de noget guld, men ikke så meget, at det kunne lønne sig at arbejde derefter. Om et par dage ville de forlade pladsen.

Vi stode nu aldeles ikke på deres udsagn, men gav os selv til at undersøge, hvorvidt det var sandt eller ej. Vi arbejdede derpå løs på mange forskellige steder, men desværre uden resultat.

Om aftenen lagde vi os til hvile med den overbevisning, at vi atter havde gjort en besværlig rejse til ingen nytte. Vi forsøgte endnu næste dag på mange andre steder, men alt forgæves. Vel fandt vi lidt guld, men intet der efter forholdene kunne komme til at svare en nogenlunde antagelig dagløn.

Vi pakkede sammen og begav os på tilbagemturen. Ved Queenstown lå vi igen en nat over. Den følgende morgen tog jeg afsked med min ven irlænderen Robert for sidste gang.

Skippers Creek – endelig guld

Nu skulle jeg alene på vandring op imellem bjergene til Shotover River og den dertil løbende Skippers Creek. Efter forespørgsel havde jeg en 20–24 mil dertil, 5–6 danske mil.

Det blev en drøj tur den dag, over store bjerge og dybe kløfter, ingen

vej, men for det meste dog en smule sti, med min hele samlede ejendom på ryggen, som udgjorde en vægt af ca. 40 pund.

Da jeg havde gået i nogle timer og var bange for at være fejl på kursen, mødte jeg et par guldgravere. Efter min mening dengang var de i en meget ynkelig forfatning. De var meget pjaltede, lignede et par rigtige banditter med langt hår og skæg. Det værste var, at de var meget sultne; det første de sagde var, om jeg kunne give dem et stykke brød. Jeg havde blot et lille stykke, som jeg delte mellem os tre. Men det forslog kun lidt, og de spurgte, om jeg ikke havde andet spiseligt hos mig. Når de kunne få noget, ville de gerne betale derfor. Desværre havde jeg intet, kun et stykke tobak, hvoraf jeg gav dem omtrent det halve. De var mig meget taknemlige, og vi tog så hver sin vej.

Nu havde jeg fået nøje underretning og god besked, så jeg ikke let kunne tage fejl. Jeg gik rask fremad, thi de havde også sagt, at det ville være mig umuligt at nå mit mål den aften. Det lod sig dog gøre, men rigtignok med stor fare for at brække både arme og ben ved at kravle op og ned af klipperne.

Jeg vidste, at mine kammerater opholdt sig på den nederste ende af Skippers Creek, men at det ej ville være let at finde ned til dem fra bjergryggen. Da jeg antog, at jeg ikke kunne være så langt borte fra dem, gav jeg mig til at råbe, for det var nu blevet mørkt, og jeg kunne ikke risikere at tage et skridt videre.

Jeg blev også rigtigt besvaret og det af mine egne kammerater. Så kom de op og vejledede mig ned. Det var på høje tid, thi ellers havde jeg været nødsaget til at overnatte mellem klipperne under åben himmel, uden føde mere for den dag.

Af mine svenske kammerater blev jeg modtaget med glæde. De havde ofte talt om mig og længtes efter mig. Ikke mindst glæde viste en gammel ven ved navn Søren Steensen fra Ålborg. Han havde sluttet sig til svenskerne og skulle nu arbejde sammen med os. Mødet med ham var uventet for mig. Vi havde ikke set hinanden siden for cirka 1½ år siden på Yackandandah; han var en gammel ven, som jeg i sin tid havde haft meget med at gøre. Han var mig velkommen, omendskønt han ej var den dueligste arbejder.

Vi var altså nu fem mand i kompagniet. De fortalte, at de troede at have et godt stykke grund. De havde arbejdet nogle dage og fået adskillige store stykker guld, som de foreviste mig. Nu skulle det den næste dag rigtig gå løs med arbejdet.

En uges tid vedblev vi ufortrødent at arbejde hårdt, men tjente ikke det tørre brød. Vores proviant begyndte at slippe op, og vi var i med at

1860		Forest Creek --			
Januar		Guld solgt --		L.	S.
4	3	Ontzet 10 dat. =	13	2	6
	4	— " — "	15	4	.
	5	— 14 — "	22	1	6
	4	— 6 — 1891	16	7	4
	5	— 13 — 12 =	21	8	6
	4	— 10 — " =	17	1	.
	3	— 12 — " =	13	10	.
	4	— 14 — " =	17	15	"
	6	— 1 — "	22	14	6
	4	— 15 — 6	17	19	6
	1	— 9 — "	5	1	"
okt 12	3	— 19 — 6 =	14	18	3
Nov 20	3	— 8 — " =	12	15	6
Jan 2	2	— 8			
	3	— 14 >	22	14	6
9	4	— 5	15	17	—
	71	— 6 — 1891	219	1	1

Peter Anholm var kun en af mange sønderjyder, som prøvede lykken som guldgraver. Ikke alle var heldige – men noget guld fandt de dog. Her er gengivet en side i Mads Nielsen Møllers optegnelses- og regnskabsbog fra opholdet i Australien 1857–64. Det var ikke så lidt guld, Møller kunne sælge i første halvår af 1860. LA Åb privatarkiv nr. 538.

blive noget forknytte. Vi var godt enige om at forlade pladsen for at forsøge andre steder noget bedre lønnende. Kun kunne vi ikke begribe, hvor disse først fundne guldstykker var kommet fra, når der nu intet mere var at finde. Til sidst blev vi dog enige om, at det måtte være kommet ned fra bjergpynten, som vi omtrent havde lige over hovedet af os.

Det var lige til aften. En to-tre stykker af os besluttede at prøve at komme derop. Det var just ikke så let. Vi måtte gøre en omvej og på flere steder med hakken i hånden udhugge trin ind i skrænten. Efter en del besvær nåede vi endelig op og begyndte at kradse i jorden. Det forekom os nok,

Mads Nielsen Møller fra Hjerting (1819–1891) rejste i 1854 til Australien sammen med en snes andre raske ungersvende for at grave guld. Fra rejsen hjembragte han nok en smule guld, men også nogle interessante regnskabs- og optegnelsesbøger, som i dag er bevaret i landsarkivet i Åbenrå. Foto i privateje.

at vi kunne se noget blinkende, men på grund af indtrædende mørke kunne det ej bestemt påstås, om det var guld eller ej.

Søren og jeg fyldte vore hatte med jord og begav os dermed ned til strømmen for at se resultatet af samme ved udvaskningen. O hvilken glæde kom der over os alle, da vi så udbyttet af disse to hatfulde stof! Vi fik mere guld deraf, end vi havde fået ved flere dages hårdt anstrengende arbejde.

Efter den gjorte opdagelse gik vi den aften med et glad og let sind til hvile. Vi så fremtiden i møde med glade forhåbninger. Vi var alle på færde ved dagens frembrud næste morgen. Det var ikke let at vente, til kaffen blev færdig, for at ile op og se, om udsigterne skulle eller ville svare til vore drømme og forventninger.

Vi blev ikke skuffet. Det viste sig, at det var rig grund, vi havde fundet. Men det havde sine vanskeligheder at få det bearbejdet. Havde vi haft vand deroppe, da havde det været en let sag, men derpå var ej til at tænke. Der var ikke andet at gøre end at få stoffet ned til strømmen, som lå lodret cirka 40 alen nedenunder.

Den første dag fyldte vi jorden eller vaskestoffet i sække og lod dem falde ned. På den måde gik der intet af det righoldige stof til spilde. Men på den måde ville det dog ikke gå, thi det varede ikke længe, før alle vore sække og poser var opslidte. Der var tillige alt for stor ulejlighed ved at få de tomme sække derop igen.

Vi holdt rådslagning om, hvorledes vi egentlig bedst skulle gribe det hele an. Provianten var ved at slippe op. Der skulle nødvendig en til byen Arrowtown med hesten for at finde noget, hvortil William tilbød sig. Hesten havde gået på græs en dansk mil fra, hvor vi boede. Nærmere var det ikke muligt at bringe den. Når William så på tredje dag kom tilbage, skulle vi alle mand være til stede på pladsen for at bære det medbragte til vort hjem.

Med et tov om livet fik vi omsider en bane eller rende udhugget fra bjergpynten i lige linje ned til strømmen. Her blev der sat en vold eller hegn, så det nedkastede stof kunne forblive på et sted og derfra blive vasket. Dette skete et par gange ugentlig, og det gav dygtig guld.

William måtte sædvanlig én gang hver uge til byen med hesten efter proviant. Efter at have arbejdet en 7–8 uger og fortjent temmelig godt, var den nederste flade af bjergpynten udarbejdet.

Lejren forbereder sig på vinteren

Samtidig dermed lod regeringen bekendtgøre, at hvem der havde sit liv kært skulle forlade bjergene; det ville blive umuligt at skaffe proviant derop, når floderne svulmede op og ikke kunne passeres. Tillige ville det formodentlig heller ikke være muligt at arbejde for sne og frost.

Endvidere blev det bekendtgjort, at enhver, som havde et stykke grund, som han ønskede at beholde, kunne lade det indskrive eller protokollere; så skulle de blive dem forbeholdt til næste forår. Jeg sagde straks: »Det er tomme løfter, thi når vi i foråret kommer tilbage, og vores grund er

udarbejdet: hvem har gjort det? og hvem vil erstatte os derfor? Det er et løfte, som hverken stat eller regering kan eller vil holde. Det er nok bedst, at enhver passer sit!«

Denne bekendtgørelse gjorde dog to af vores mandskab bange, nemlig Søren Steensen og den ældste af svenskerne. De ville på ingen måde forblive på pladsen under sådanne forhold; de havde dog deres liv kærere end alverdens guld!

Vi andre tre forholdt dem langtfra at rejse. Vi var endog glade derved. Vi vidste, at måske kunne der komme lige så meget guld ud af den flade, som var beliggende cirka 20 alen højere. Vi kunne få det samme arbejde forrettet i samme tid, som om vi forblev fem mand, og så var vi dog kun tre om at dele udbyttet, hvilket også gjorde en forskel.

Efter at de på alle mulige måder havde forsøgt at overtale os til at følge med bort fra dette farefulde sted, tog de afsked med os og begav dem på vandring; hvorhen har jeg aldrig erfaret, da jeg aldrig har set eller hørt noget fra dem senere.

Jeg var nu fast bestemt på at blive. Ingen overtalelser kunne have formået mig til at forandre denne beslutning. Da jeg ikke ville bort, så ville de to andre, William og Antoni, heller ikke. Foreløbig havde vi nu andet at tage vare på end at grave efter guld. Vi ville ikke tage imod vinteren helt uforberedt. William skulle nu for alvor til at fragte proviant op. Antoni og jeg skulle til at bygge et hus, da vi troede, at teltet blev for koldt.

Træ og stænger måtte vi slæbe en engelsk mil oppe fra bjergene. Dermed havde vi megen besvær og møje. Af håndværkstøj havde vi blot en lille økse og vores knive. Da huset var færdigt, var det ganske hensigtsmæssigt. Den ene side bestod af den faste klippevæg, enderne og den anden side murede vi op af flade sten udfyldt med sand, så de var ganske tætte. Overdelen var med lægter, flettet ganske tæt med små risgrene, ovenover et lag teltlærred, ligeledes nedenunder betrukket med lærred, så det så ud som et gipset loft.

Der blev opsat tre sengesteder, en i enden og en i hver side og der midt imellem et bord, hvortil brædderne var fragtet op fra byen på hesteryg. Efter omstændighederne havde vi altså en ret hyggelig bolig, med en skorsten ved siden af døren i den ene ende, altså lunt og godt. Vi var selv meget veltilfredse dermed og håbede nok at kunne byde vinteren trods i samme.

Vi blev færdige med huset, førend William havde fået transporteret nok proviant op. Hesten var et stort og kraftigt dyr, men kunne ikke bære mere end 200 til 250 pund ad gangen. Mere end to rejser om ugen ned til byen Queenstown (som nu imidlertid var bleven den betydeligste)

kunne ikke foretages. Hver tur tog tre dage; det medtog 3–4 uger, før William blev færdig.

Det samlede indkøb af proviant bestod af 5 sække flormel à 200 pund, en sæk sukker, en fjerding smør, kaffe, te, skinker, salt, lys, svovlstikker, tobak og nogle gevyrser⁶³ m.m. Nu var der ingen tale om at lide sult for det første! Forsyningen kostede os alt i alt, foruden transport af samme, så cirka 4.000 kroner.

På den nærmeste plads, hvortil hesten kunne ankomme, var proviant meget dyr. F.eks. kostede en pund mel 5 shilling eller 4½ krone, en pund salt 2½ og en pund kød 1½ krone og så fremdeles.

Nu var vi så nogenlunde godt udrustede for vinteren, undtagen mine egne klæder, der var i en meget dårlig forfatning. Derfor besluttede jeg at foretage en rejse til byen for at gøre indkøb. Det var en søndag morgen, jeg spadserede af. Da vi var færdige med at fragte proviant op, havde vi straks solgt hesten. Desårsag var jeg nødt til at tage rejsen til fods, disse 20–24 engelske mil.

Hen på eftermiddagen spadserede jeg ind i byen ligesom jeg var. En pæn fyr at se på. Jeg må endnu, så tit jeg tænker derpå, le ved mig selv. Det har ofte fortrudt mig, at jeg ikke fik mig fotograferet dengang. Det kunne have været en smuk erindring. Jeg vil forsøge at give en skildring af, hvorledes jeg så ud. Jeg var iført min eneste og bedste klædning, som bestod af en rød flonel skjorte, hvoraf ærmerne var borte, et par engelsklæders bukser med en rem om livet. Jeg har skrevet skjorte og bukser, men begge dele havde kun liden lighed med samme: det hele hang i laser og kunne næppe skjule legemet.

Støvler havde jeg på fødderne, men de havde heller ikke stor lighed med sådanne. Af den bestandige gåen på bjergskrænterne var de gået så skæve, at sålen sad oven på foden i stedet for nedenunder. For at fuld-
stændiggøre det hele: jeg havde hat på, hvoraf overdelen var borte, så mit lange hår, som i langsomlig tid ikke var klippet, stod ovenud flagrende overalt.

Det var først, da jeg nærmede mig byen, jeg ret kom til at tænke på mit smukke udvortes, thi ethvert menneske, jeg begejrede, blev stående og så på mig, pegede med fingrene og skoggerlo. Jeg hørte dog også, at der blev sagt »det er en miner ude fra bjergene; den fyr har dog måske plenty money«. Jeg må tilstå, det glædede mig, at det forholdt sig så. Jeg havde både råd og evne til at anskaffe mig en ny klædning, når jeg først kom hen, hvor den var at få.

I den første og største butik, jeg traf, gik jeg ind. Da købmanden så mig, klappede han i hænderne og brast ud i en høj skoggerlatter. Jeg spurgte

ganske roligt, om han ville forbytte mig min uniform? »Ja«, sagde han, »det er rigtig nok på høje tid. Jeg har set mange meget usle og pjaltede, men endnu aldrig nogen så ussel og elendig som dig«. Det ville jeg nok indrømme selv, og dog havde jeg også set banditlignende fyre i massevis.

Jeg blev snart forsynet med en klædning, støvler og hat, samt hvad jeg i øvrigt havde brug for, hvilket hjalp betydelig. Jeg spurgte, om der var en barberson i byen, og han viste mig straks, hvor han boede. Jeg betalte købmanden, hvad han forlangte for forsyningen, gik hen til barberen, blev skrabet og klippet samt godt vasket. Da det var overstået, blev jeg et helt nyt menneske. Jeg gik så hen på byens største hotel, forlangte spise og nattelogi; da jeg havde nydt et godt måltid, begav jeg mig om aftenen på teatret.

Næste dags formiddag begav jeg mig på vandring efter Shotover River og Skippers Creek. Om aftenen kom jeg hjem til mine kammerater i en fornyet udgave.

I længere tid gik arbejdet stadig, og vi vedblev at tjene godt. Under arbejdet sagde vi tit til hverandre: »Blot vi havde haft en trillebør!« Om-sider kom William frem med, at han nok ville påtage sig at lave en, eller to om så skulle være, såfremt han måtte få tid dertil. I førstningen troede vi næppe, han var i stand dertil, men efter at have forklaret os fremgangsmåden, han ville bruge, måtte vi dog til at tro på, at han var i stand til at udføre det.

De eneste redskaber, han havde til sin rådighed, var en lille økse og hans kniv. Dermed forfærdigede han i løbet af 14 dage to udmærkede hjulbarrer, omendskønt han i den tid også måtte gøre en rejse til Queens-town for at hente søm og nogle brædder, som han nødvendig skulle bruge dertil; han måtte bære det hele på sin ryg den lange vej af 20–24 mil.

Han fældede selv træerne i skoven, hvoraf der blev udhugget planker, og forrettede alt selv. I den tid, han gik hjemme og puslede, besørgede han tillige al kogning og bagning. Antoni og jeg passede vort arbejde efter guld som sædvanlig.

Imidlertid fik vi naboer, nemlig et parti maorier (indfødte New Zealandere), som optog et stykke grund i strømmen ovenfor, og et parti af 6 irlændere, som optog det stykke grund i strømmen, hvor vi først havde begyndt at arbejde. Irlænderne byggede sig også et solidt hus og ville forblive vinteren over, hvorimod maorierne snart forlod pladsen.

En dag, da jeg kom hjem efter at have hentet kød på den anden side af Shotover River, blev jeg uventet overrasket, da jeg fandt min gode gamle ven Christian Krabek siddende hos mine kammerater, ventende på mig. Siden vi skiltes på Crocket River i Gippsland, havde vi hverken hørt eller spurgt fra hverandre.

Han forblev natten over hos os, og det gamle og ny blev drøftet. Jeg foreslog, han skulle forsøge lykken højere oppe i creeken, og antog at han der nok skulle slå an; det gjorde han så også, han boede og arbejdede alene og fortjente godt. Vi kom stadig sammen om søndagen efter den tid.

Efter at hjulbarrene var kommen i gang, kunne vi udrette det dobbelte arbejde mod forhen. I længere tid havde vi ingen uheld.

Regn og jordskred

Det første uheld ramte os en nat efter megen regn, da strømmen bortskyllede en masse stof, vi havde liggende parat til vaskning. Vi anslog skaden til et pund vægt guld, måske mere, eller i penge godt 800 kr. Det kom irlanderne til gode. Et lignende uheld indtraf kort efter. Efter megen regn steg vandet pludselig så højt, at det begyndte at trænge ind i huset. Vi forsøgte at stemme af derfor, men til ingen nytte. Omsider stod det op i sengene, og da var det på høje tid at bjærge provianten, vort tøj og os selv.

Som alt anført lå huset med den ene side ind mod klippen, hvorfor vi måtte brække hul på taget og fragtede alt derigennem op på klipperne. Uden for huset rasede en rivende strøm, så den vej var det umuligt at komme. Tillige var det meget mørkt med storm og en øsende regn. Vi fik alt inventar bjærget ud af huset og efter omstændighederne tildækket med, hvad vi havde. Hver med et tæppe over hovedet måtte vi afvente den følgende morgen. Det var en lang, uhyggelig nat at sidde på et sted, gennemvåde, i så mange timer.

Da det blev lyst om morgenen, var der ikke spor af huset tilbage. End- og den flade, hvorpå huset havde stået, og hvor der havde stået nogle buske, var forsvundet. Alt var jævnet, strømmen løb overalt og over det hele.

Det første, vi nu havde at gøre, var naturligvis at sørge for at få et nyt hus bygget. Nu måtte vi atter begynde forfra at skaffe materialer til veje. Efter en god uges anstrengende arbejde havde vi atter et hus og tag over hovedet. Det var nu langt fra så godt eller solidt som det første, men i en henseende bedre: nu kunne vandet ingen fortræd gøre. Betydeligt højere oppe på skrænten havde vi jævnet en plads så stor, at huset kunne stå der; det havde været aldeles umuligt at finde en jævn plet så stor, at en mand kunne ligge udstrakt.

Irlændernes hus, som lå noget højere end vores det første, bestod den nat sin prøve. Men omtrent 14 dage efter, at vi havde fået det ny hus færdigt, regnede det atter en aften voldsomt, og strømmen steg dygtigt.

Vandet styrtede ned fra bjerget og klipperne oven over os som små bække, så irlænderne blev bange, bjærgede deres sager ud af huset og kom op til os for at få husly.

Vi måtte rive bordet op, for at de kunne få plads til at ligge på gulvet, og under spøg og latter var vi omsider alle kommet til leje; thi for strømmen og vandet var vi trygge og i god sikkerhed.

Men på en gang begyndte det at tordne og rulle over os på bjerget. Vi anede straks, at et jordskred var i vente, at vi på et øjeblik kunne være begravede. Jeg havde min seng i den inderste ende af huset. Da det begyndte at rumle, sprang jeg ud over alle de andre og var den første ude af døren.

I det samme gav det et forfærdeligt brag af nedstyrtede klippeblokke og jordmasser. Enkelte små stene og jordklumper slog ned på huset og rundt om samme. Vi blev alle som lammede af skræk og rædsel. Det varede nogle øjeblikke, førend de første kom til besindelse og mæle.

Jeg stod med ryggen op imod skorstenen udenfor. De andre var indenfor. Alle tilsammen i bar skjorte. Omsider fik de tændt lys, og vi kunne da se at få fat i vore klæder; med dem under armen ilede eller rettere kravlede vi på hænder og fødder op ad bjergets side. Der var ikke tale om at standse, før vi nåede toppen; først da var vi i sikkerhed.

På bjergtoppen var vi uden for fare, men måtte nu atter tilbringe en hel mørk nat i en øsende regn. Nogle havde fået tæpper med; andre havde i forskækkelsen glemt det; vi måtte da dele, som vi bedst kunne. Det var også en lang uhyggelig nat, meget kold, desuden så bælgmørk, at man ej kunne se at gå lidt omkring, men gennemblødte til skindet måtte sidde stille på et sted indtil dagens frembrud.

Vi var naturligvis meget spændte for at erfare, om husene med samt provianten endnu var i behold. Så snart og så hurtigt, det lod sig gøre, ilede vi derfor ned fra bjerget for at se, hvorledes det så ud, og i hvilken tilstand det hele befandt sig. Vores hus stod ubeskadiget, men overstænket med jord og snavs. Irlændernes derimod var ganske begravet under vældige store klippemasser og jord.

Det var deres store lykke, at de var flygtet op til os, så tidligt, som de gjorde, thi ellers havde de været både døde og begravede. Deres proviant, som de om aftenen havde bragt i sikkerhed for vandet oppe på skrænten, var også begravet under klippemasser og jord. At få provianten udgravet var det første, de sørgede for.

Nu ville vi ikke risikere at bo på den plads længere. Desårsag begyndte vi straks samme dag at bygge et andet hus på den anden side strømmen. Der kunne vi bo trygge både for vand og jordskred. Men vi havde den

slemme ulempe, at der skulle vades igennem strømmen, hver gang vi skulle i arbejde, til eller fra huset.

Irlænderne flyttede op på bjerget, hvor de byggede et hus. Men vi holdt ikke af at bo deroppe, for der var meget koldere end nede i dalen.

I de dage, da flodene var svulmet op, så at ingen kunne komme over, kom der to engelskmænd til og beklagede sig, at deres levnedsmidler var sluppet op. De bad meget mindelig, om vi ikke ville sælge dem noget, hvilket vi nægtede. Men vi ville låne dem, hvad de trængte til, det vil sige: af hvad vi havde, indtil de senere ved lejlighed kunne bringe os det tilbage. De blev meget glade over dette tilbud; da vi imidlertid fik noget kaffe kogt, gav vi dem både mad og drikke, hvortil de trængte, da de havde fortalt os, at de den dag intet havde nydt.

De var meget taknemlig derfor og blev meget godt tilpas. De forblev vel et par timer hos os, samtalende om et og andet. Imens pakkede vi dem en del proviant, såsom mel, sukker, kaffe, te og tobak, kød og flæsk fik de også lidt af. Med mange taksigelser og hjertelige lykønskninger tog de afsked og forlod os.

De boede et par mil højere oppe på Skippers Creek. For at gå det stykke vej måtte de i det mindste vade gennem strømmen 20 gange op over rumpen. Det blev desværre sidste gang, at vi så disse to mennesker. Thi som vi hørte: Et par dage efter var de efter deres hjemkomst i færd med at bage brød og ordne deres medbragte sager, da et uhyre stort jordskred styrtede ned og begravede dem. Således endte disse to menneskers jordiske livs besværligheder og møje. Fred være med deres støv ††.

Der blev ikke foretaget nogen udgravning af de tvende lig, i det mindste ikke så længe jeg var på pladsen eller ved af at sige. Hvem de var, eller hvor de hørte hjemme, var der vel næppe nogen, der bekymrede sig om.

Jeg besøgte nogle dage efter min ven Christian Krabek, som boede i nærheden af ulykkesstedet. Jeg var nemlig bange for, at han ligeledes skulle have taget skade, men han var sluppen uskadt omendskønt det havde været meget nær efter ham. Han havde flyttet sit telt siden denne begivenhed hen på et mere sikkert sted.

Christian foreviste mig stedet, hvor de to lå begravede under en uhyre jord- og klippemasse og fortalte mig alt angående denne sørgelige tildragelse.

En lignende sørgelig begivenhed indtraf samtidig en fire mil fra os oppe på Shotover River, i nærheden af hvor mine gamle kammerater og venner Johannes Knudsen, Thomas, Petersen og flere arbejdede. På grund af det stadige regnvejr kunne intet arbejde forrettes. Folk var desårsag gået sam-

men for bedre at forslå tiden; således var der i ét hus 12 englændere forsamlet. Nogle spillede kort, andre samtalende omkring ildstedet. Da styrtede ligeledes et jordskred ned og begravede dem alle med samt huset og det i et eneste øjeblik.

De blev dog alle udgravede, men som lig i kvæstet og sørgelig tilstand. Bagefter blev de begravet side om side i en fællesgrav på bjergskrænten. Mange af dem var familiefædre. Der blev foretaget en indsamling af frivillige pengegaver til de efterladte enker og børn.

En landsmand til mig havde to gode kostbare heste, hvormed han fragtede proviant op fra Queenstown og solgte til de omboende guldgravere. En morgen gik han ud for at fange hestene, som ellers altid var meget rolige. Han havde det slemme uheld, at de gav sig til at løbe og slå op; i farten løb de hen på en meget stejl skrænt og styrtede derfra ned i en 5–600 fod dyb afgrund, den ene bag efter den anden, hvor de lå side om side aldeles sønderknuste.

Ejeren stod med forfærdelse og så ned på sine tabte dyr. Med dem var det forbi, og tillige dermed var på en gang hans hele ejendom og formue tabt. Han stod nu blottet for alt, uden næringsvej og beskæftigelse. Hestene havde kostet ham rigelig 4000 kr. Den skadelidte var et meget ordentligt og afholdt menneske. Vi foretog derfor også en lille indsamling for at hjælpe ham at komme i gang igen.

Af disse nedskrevne tildragelser vil det let kunne forstås, at det var ingen behagelig plads at leve og bo på. Regeringens advarsel var ikke så aldeles ubegrundet. Mange mennesker omkom den vinter imellem bjergene, som aldrig opklaredes eller savnedes.

På kanten af afgrunden

Med vores arbejde gik det nu ellers sin rolige gang, det vil sige: Når vejret og forholdene tillod det. Enkelte gange blev vi dog forhindret af sne og frost og måtte da tilbringe tiden hjemme i huset, som vi bedst kunne: vi sov, røg tobak, spillede kort samt læste, når vi stundom fik fat i en avis eller bog.

Ofte fangede vi rotter, hvoraf der var en så forfærdelig masse, at man næsten kunne være bange for, at de skulle æde os op levende. Flere gange om aftenen har vi sluttet væddemål på, hvem af os der kunne fange de fleste. Af tre pinde og en flad sten lavede vi fælder. Det skete ikke så sjældent, at vi fangede en 30 stykker, førend vi gik til sengs. Provianten var det værste at holde i fred for disse grådige dyr. Vi måtte uden for huset bygge et stillads opsat på pæle, som blev beslået med blikplader af

kaffedåser, men helt at beskytte madvarerne var en umulighed.

Vi skiftedes til i hver sin uge at koge og bage. Hver søndag formiddag måtte de to andre hente kød ovre på den anden side af Shotover River.

Der var nu på et smalt sted imellem to udhængende klippeblokke lagt et træ over floden, hvorpå vi skulle »ride«, det vil sige rokke os fremad og over med et ben på hver side og især ved hændernes hjælp. Det var forresten en meget farlig ridetur. Var der en falden ned, da var han uigenkaldelig fortabt; han havde været knust med det samme af den rivende strøm mellem klipperne. I bropenge kostede det 1 shilling pr. person. Det var en tysker, som havde fået det anskaffet og ligefrem levede af fortjenesten, som det indbragte.

Siden denne bro blev tilvejebragt, hentede vi alt kød, som vi forbrugte, derovre på den side af floden, da det var den nærmeste plads. Der blev hver søndag morgen slagtet en masse får. Vi købte altid et helt får, som blev skilt ad i to lige dele, så hver fik et halvt får at bære. Med remme og snore spændte vi det fast på ryggen af os selv, så vi havde hænder og arme fri, når vi skulle passere broen eller andre farlige steder, hvor vi måtte kravle på hænder og fødder.

Vi oplevede på disse ture mange små eventyr, som tit og ofte kunne have fået slemme følger for vedkommende. Således gik Antoni og jeg en lørdag eftermiddag over for at hente kød. Da vi kom tilbage, var vi inde hos irlænderne, som boede oppe på bjerget. Vi fik en passiar, men da vi ville forlade dem, var det bleven aften og begyndte at blive mørkt.

Jeg forlangte så at få et lys i en laterne, det vil sige: En flaske med bunden afskåret og lyset sat ned indvendig i halsen. Antoni løb med det samme; han ville hellere gå uden lys. Det tog lidt tid, førend jeg fik det ordnet. Da jeg kom ud med lyset i hånden, var det fuldstændig mørkt.

Irlænderne rådede mig til at forblive natten over hos dem, hvilket jeg nødig ville på grund af, at jeg vidste, de var befængte med utøj og ikke ville besmittes. Jeg havde jo ikke ret langt ned til vores eget hus. Det var rigtig nok et farefuldt vejstykke at gå, når det var mørkt, men jeg kendte jo hvert trin så nøjagtigt og syntes, at det nok lod sig gøre, især da jeg havde et lys hos mig.

Jeg vandrede altså af, men desværre, da jeg kom et stykke ned, sluktes lyset, og da kunne jeg aldeles slet ikke se. At komme tilbage op var lige så lidt muligt som fremad og nedad. Her var gode råd dyre, thi jeg vidste, at netop hvor jeg stod kunne et eneste fejltrin bringe mig til at styrte ned i afgrunden. Jeg ville der med det samme blive sønderslået.

Jeg befalede mig i Guds nådige varetægt og begyndte med stor forsigtighed at famle mig fremad og nedad. Efter nogle få skridt smuttede fo-

den, og jeg faldt en 20 til 30 fod lige dump ned på en gang. Der var en lille skrå flade, hvor jeg i farten blev ved at rutsche på rumpen bestandig nedefter. Jeg vidste godt, at dersom jeg ikke blev standset af en eller anden genstand, ville jeg være uigenkaldelig fortabt, thi fra denne skråning faldt klippevæggen lodret flere hundrede fod ned i strømmen, som lå fuld af nedstyrtede klippeblokke og store sten netop på dette sted.

Det var nu ikke Guds vilje, at jeg skulle miste livet denne gang, thi næppe to skridt fra kanten blev jeg standset af en lille busk ind imellem benene. Med alle mine kræfter greb jeg fat i busken og holdt mig ved. Kun var jeg bange for, at busken skulle have ladet sig rykke op med rod, thi på grund af klippens nærhed var rødderne kun små og svage, men busken holdt, og jeg var standset.

Jeg blev siddende ganske rolig. Sveden randt mig ned over ansigtet, og håret rejste sig på mit hoved. Jeg hørte tydeligt strømmens brusen lige neden under mig, og ved at røre mig kunne jeg let komme til at gøre rejsen derved. Hvilken skrækelig, rædselsfuld stilling var det ikke, hvori jeg befandt mig! Det løber mig koldt ned ad ryggen og gyser mig, når jeg endnu tænker derpå.

Jeg gav mig til at råbe af alle kræfter, men ingen hørte det på grund af vandets spektakel. Omtrent lige neden under var et stort vandfald, hvor vandet strømmede og i det mindste faldt 20 alen lodret ned, hvilket forårsagede den megen spektakel og brølen.

Da jeg havde siddet en lille stund ganske stille, famlede jeg noget omkring og fik omsider fat i en anden busk, og med den yderst mulige forsigtighed blev jeg således ved at famle og kravle mig fremad, indtil det omsider blev lidt lysere, så jeg bedre kunne se. Bestandig kravlende nåede jeg omsider stien, som førte nedefter til huset.

Hvor var jeg udmattet, da jeg endelig nåede hjem! og hvordan så jeg ud! Blodet randt mig af hænder og fingre, skiden af jord og snavs overalt, såvel som kødet, jeg endnu havde på ryggen, men med et stykke kød havde det mindre at betyde.

Mine kammerater havde flere gange været ude at lytte efter mig, men da de intet hørte, havde de slået sig i ro og var gået til sengs med den tro, at jeg var forbleven hos irlænderne natten over. Antoni havde ingen uheld haft ved nedstigningen og var kommen over det værste sted, førend det var blevet alt for mørkt. Efter den tid gik jeg aldrig ud af huset om aftenen, thi derved var alt for meget at risikere.

Af den slags uheld forefaldt der stadig nogle. Desværre gik det ikke altid så heldigt af som for mig, thi det passerede ikke så sjældent den vinter, at vi hørte, en eller anden havde sat livet til ved at styrte ned i

afgrunden, ofte på steder hvor ingen mennesker var i stand til at komme til dem.

Jeg var således en dag øjenvidne til en lille komisk rejse, en nordmand foretog ned ad en stejl skrænt, naturligvis ufrivilligt. Vi var ligeledes ovre at hente kød en søndag morgen. Der var den dag usædvanlig mange på pladsen, nogle efter kød, andre efter hver en stor snaps, som der på pladsen kostede 1½ shilling. Derpå skuldrede vi af, enhver med sin byrde for at begive os ned over floden på én gang. Stien gik der, som overalt, i sikkak, og der kunne kun gå en bag efter den anden. Jeg var en af de forreste. Lige på en gang blev der en voldsom spektakel og latter, og da jeg standsede for at se, hvad der var årsag dertil, kom der en trømlende lige tæt forbi, med en sæk mel bunden fast på ryggen. Der var naturligvis straks gået hul på posen, så at melet spruttede ud overalt. At genkende, hvem det var, var umuligt, da manden næsten ikke var at se, indhyllet som han var i denne melsky og i den fart, hvori han rullede ned ad skrænten. For os tilskuere var det morsomt nok at se på, men for vedkommende selv var det en slem fart, og var han ikke i det sidste øjeblik, lige på kanten af floden, bleven standset af en stor sten, havde det kostet hans liv, thi var han rullet ned i floden, som netop på det sted havde en rasende strøm og et flere alen dybt vandfald, ned mellem store klippeblokke, så havde han øjeblikkelig været knust. Så snart han standsede, var vi også straks hos ham og fik ham rejst op. Ynkkelig så han ud, hans klæder var sønderrevne og hang i pjalter om ham. Blodet randt ham af ansigtet, og næsten over hele legemet piblede blodet frem.

Vi fik hentet noget vand og fik ham vasket af. Efter en lille stund kom han noget til sig selv. Han fortalte så, at foden var gleden, og af den årsag var han kommen til at foretage denne rulletur. At alt melet var tabt, var en selvfølge, og i lang tid var det kendelig, og vi kaldte det siden altid nordmandens rusbane. Da han kom til kræfter, måtte han op tilbage for på ny at købe sig 50 pund mel. Han havde grund til at takke Gud for, at han slap så nådig, som han gjorde.

Bogkolportøren Mr. Fux

Der var endnu en mand, som jeg ikke vil undlade at fortælle lidt om, thi han bidrog meget til, at vi kunne udholde at blive boende på dette elendige, uhyggelige og farefulde sted i denne afkrog af verden. Mr. Fux var hans navn. Af egen drift bragte han os i hver uge aviser, breve når der var nogen samt bøger, når vi ønskede. Da jeg gerne ville læse, fik jeg næsten hver uge en ny bog. At vi betalte ham hans aviser, bøger og medbragte breve meget godt, er en selvfølge.

Vi undrede os tit og ofte over denne mands mod og udholdenhed. Aldrig nogen uge forsømte han at komme, omend vejret var nok så dårligt, næsten altid gennemblødt ind til skindet; thi han vadede kun altid lige til igennem strømmen.

Når vi var hjemme ved hans ankomst, blev han hilst med glæde og godt beværtet. Var vi derimod på arbejde, havde han frihed til at spise og drikke, hvad der forefandtes og gøre sig selv til gode. Det kunne derfor nok indtræffe, at når vi kom hjem, havde posten, som vi kaldte ham, været og spist vor middagsmad. Til gengæld derfor havde han overmalet bordet med kridt, med alle mulige slags nyheder og figurer, hvorover vi tit fik os en hjertelig latter.

Mr. Fux var således kendt, agtet og æret af alle guldgravere i hele omegnen. Han døjede meget ondt denne vinter, men at hans besvær og ulejlighed blev belønnet derefter viste sig også, da han i kort tid blev en velstående mand. Han bosatte sig nede i Queenstown, drev købmandsforretning, holdt læsebibliotek og gjorde glimrende omsætning på grund af sit store og gode bekendtskab med de omboende guldgravere.

Den hele vinter kom vi aldrig til byen. Den eneste udflugt, jeg foretog mig, var et par gange, når vejret var gunstigt om søndagen, at besøge mine gamle kammerater, som arbejdede en god dansk mil oppe på Shotover River. Eller også besøgte jeg Chr. Krabek; til ham havde jeg ikke så langt. Til gengæld havde jeg også besøg af ham.

Ved udvaskningen af guldet forestod jeg altid det vigtigste arbejde selv, tørrede, rensede og vejede det og gemte det derpå indtil hver lørdag aften. Så blev ugens udbytte afvejet i tre lige store dele. Hver fik så sin part, som vi da, ubemærket af hverandre, selv forvarede.

Sidste forsøg ved Shotover River

Således svandt tiden hen. Vi fik omsider udarbejdet, provianten fortæret, og da først foretog vi alle tre med hverandre en rejse ned til Queenstown, som nu imidlertid var blevet en stor stad, med store brede gader, smukke butikker, store teatre, kirke, hoteller i stor stil; alt tydede på rigdom og velstand. På søen var der bygget dampskibe, som sejlede fra den ene ende til den anden og fragtede alt op af, hvad der på pladsen var trang og brug for.

I så kort tid og på så storartet måde er vist næppe nogen by bleven bygget i verden. Det kan kun ske i guldlandene, hvor der er overflod af penge.

Vi bragte vores guld ind på The Gold Office til videre besørgelse til Dunedin, og efter en dags ophold vandrede vi atter af sted til Skippers

Creek, forsynede med nye klæder og andre nødvendighedsartikler. Vi drev nu omkring i nogle dage og gjorde forsøg på at finde guld på forskellige steder, dog uden noget udbytte.

Samtidig spekulerede vi på at købe en hest for dermed at foretage en vandring tværs igennem landet ind over bjergene, til vi nåede vestkysten. Der skulle efter rygter være fundet guld. Hvad der egentlig holdt os tilbage var, at det var temmelig tidligt på året. Sneen lå endnu for tykt på bjergene, og rejsen ville derfor være forbunden med alt for megen fare og besvær. Af den grund blev det opsat.

Imidlertid fik jeg tilbud af nogle nordmænd, at jeg måtte komme og arbejde sammen med dem. De havde ikke været længe i minerne og var ikke rigtig kendt med arbejdet, og ville derfor nok have mig til at være dem behjælpelig.

Min kammerat William forblev hos irlænderne. Antoni ville se sig om efter noget bedre.

Jeg tog altså afsked med svenskerne og flyttede op på Shotover River til nordmændene, som arbejdede i en lille strøm lige tæt ved floden. Nu kom jeg til at bo side om side med mine gode venner Johannes og Peter Knudsen, gamle Thomas, Petersen og Riber, kort sagt flere af mine bedste kammerater.

Det var en meget smukkere plads at bo på end nede på Skippers Creek mellem bjergene, hvor man den meste tid kun så solen skinne på toppen af bjergene, men ikke på os. Her kunne vi dog nyde godt af solen det meste af dagen. Imidlertid blev det også dag for dag varmere, thi vi nærmede os julen, og da er det så omtrent den varmeste årstid.

Nordmændene var ordentlige, pæne og brave fyre, som jeg i grunden i kort tid kom til at holde meget af. Jeg tror med sandhed at kunne sige, at de holdt meget af mig, og da jeg var den, der skulle lede arbejdet, var de også villige til at rette sig efter min anvisning. De indså nok, at de før min ankomst havde båret sig forkert ad, da de nu kunne fortjene omtrent det dobbelte af forhen; derfor var de meget tilfredse, at de havde fået mig til kammerat.

Vi arbejdede flittigt og kunne ugentlig fortjene fra 5 til 7 pund sterling pr. mand, føden dog ikke fraberegnet. På Skippers Creek tjente vi mere, men provianten og føden var i førstningen også en hel del dyrere. Nu blev det for hver dag billigere, så fortjenesten turde heller ikke være så stor.

I julen havde vi ingen særlig fornøjelse, undtagen at vi kom mere til sammen med vore naboer, spillede lidt kort, dog aldrig om penge, og hvad vi ellers kunne hitte på for at forslå tiden.

En af juledagene var der dog en engelskmand, som fik foranstaltet et skydegilde med revolver. Gevinsten var ligeledes en ny seksløbet revolver. Der betaltes for hver to skud. Jeg tog mig også et nummer, ikke fordi jeg troede at få gevinsten, men blot for at forsøge at skyde. Jeg lånte derfor en revolver af en af de omstående, og ud på fri hånd tog sigte og skød. Til min egen og alles forbavselse traf jeg midt i centrum. Alle tilstedeværende plagede mig for at skyde et skud mere. De ville se, om det var et slumpetræf, eller om jeg kunne gøre et lignende skud igen, men jeg skulle vel vogte mig derfor. Der blev skudt hele eftermiddagen, men mit skud var og forblev det bedste. Med megen ros for duelighed i skydning blev derfor også revolveren overrakt mig.

Hjemrejse 1864

Beslutning om hjemrejse

Søndagen den 9. januar 1864 fik jeg besøg af min ven Christian Krabek, som endnu opholdt sig på Skippers Creek. Han kom for at sige mig farvel, for nu ville han hjem til gamle Danmark, sagde han. Ordet »hjem« var næppe udtalt, førend jeg til hans store forbavselse svarede, at når han ville vente til næste søndag, så ville jeg rejse med.

Jeg havde i længere tid i al stilhed tænkt meget derpå, thi jeg var stadig i mine forældres breve af dem forlangt og bedet om at komme hjem, såfremt det da på nogen måde var mig muligt. De forestillede sig mig ifølge mine egne breve naturlig så fattig som en kirkerotte og troede, at det var årsagen, hvorfor jeg ikke kom. De begyndte at blive gamle og svage og kunne trænge til min hjælp og bistand ved driften af deres nuværende lille landejendom⁶⁴.

Tillige havde de skrevet, at de syntes, jeg nu nok kunne have min lyst styret med dette omflakkende liv, som jo dog ikke havde ført til store resultater med hensyn til fortjeneste. At jeg også nok i hjemmet kunne fortjene føden eller rettere få mit udkomme.

Som alt anført tjente nordmændene og jeg en anstændig ugeløn, men det kunne nu ikke mere holde mig tilbage. Jeg har nu været temmelig rask til at fatte en beslutning, som desværre ofte har været til skade, men en engang fattet bestemmelse er dog altid, så vidt det har stået i min magt, blevet fuldført.

Mine kammerater ville, at jeg skulle opsætte denne min rejse. De ville nødig af med mig. De ønskede og bad mig alle som en om at forblive hos dem noget længere, tillige syntes de også at fortjenesten var temmelig god at forlade, men jeg var ikke til at rokke eller formå til at forandre derved.

Det blev så aftalt mellem Christian og mig, at vi næste søndag morgen skulle træffe hverandre nede lige over for Skippers Creek, der hvor vi altid hentede kød. Disse otte dage forbeholdt jeg mig til at forberede mig til rejsen og få mine sager ordnet. Desuden ville jeg også nok tage en ordentlig afsked med mine der på pladsen værende mange venner.

I den anledning gjorde jeg et lille indkøb af adskillige flasker rom og cognac med dertil hørende sukker, så der kunne blive lavet nogle boller puns.

Vi samledes den sidste aften i det største telt, og efter at have nydt nogle glas blev der holdt taler, hvori min ringe person særlig fremhævedes. De takkede mig for den gode forståelse, der altid havde været til stede. Jeg var deres ven, en sand, oprigtig samt tillige en prøvet ven, som havde døjet godt og ondt med dem under mange forskellige forhold og omskiftelser, og over en sådan ven og kammerats skilsmisse var de bedrøvede.

En anden taler fremhævede, at nok havde det været ham kært, om jeg var forbleven noget længere hos og iblandt dem, men dog kunne han ikke andet end glæde sig over, at jeg havde haft mere held i det sidste år end han, at jeg nu havde råd til at rejse hjem til mine kære. Det var det mål, som han såvel som vist nok alle tilstedeværende dog i grunden stræbte efter og arbejdede for, og han ønskede mig ret af hans ganske hjerte, at jeg i det kære hjem måtte opleve mange glade og lykkelige dage. Til slut bad han mig at have ham og dem alle i venlig erindring, ligesom han og de alle ville mindes mig med kærlighed og velvilje. Endvidere bad han mig medbringe hilsen hjem til vort fælles, gamle, kære, dyrebare fædreland.

Da der også var et par engelskmænd til stede, førtes talen snart på engelsk og snart på dansk, men med en sådan alvor, at det var tydeligt at mærke og føle, at hvad der blev sagt var ment. Der var slet ingen, som den aften var oplagt til at spase eller fremkomme med de sædvanlige vittigheder.

Med et rørt og bevæget sind takkede jeg dem alle for alt godt, ønskede dem af mit ganske hjerte fremtidig held og lykke. Jeg håbede, at om ikke alle, så dog nogle af dem snart måtte få i sinde at foretage samme rejse, som jeg nu stod i begreb med at foretage, håbede at vi da i det gamle hjem kunne og måtte samles for at drøfte noget om det her førte, bevægede guldgraverliv.

Efter at alle havde ønsket mig en lykkelig rejse bød jeg dem dybt bevæget farvel. Det var langt ud på natten, og jeg skulle næste morgen tidlig af sted. Farvel, Farvel! Denne aften's begivenheder står endnu tydelig i min erindring efter svundne 42 års forløb. Altså således var slutningen og enden af livet i guldminerne.

Mange for resten morsomme og interessante oplevelser og tildragelser er forekommet i den tid, som her ikke er bleven anførte på grund af, at jeg ikke har villet give mig tid eller forundet plads her i bogen til at skildre.

Dunedin: Skibslejlighed og storbrand

Der begyndes nu på en lang og stundom besværlig, samt ubehagelig og med mange kosten forbunden hjemrejse.

Altså søndagen den 16. januar 1864 om morgenen ved solens opgang begyndte vandringsen for hjemgående, kun medtagende mine tæpper. Af klæder ingen flere end dem, jeg havde på kroppen. Christian skulle medtage kogeapparater, det vil sige tekedel og stegepande. Mere behøvede vi ikke.

Da jeg ankom til det aftalte sted, var Christian på pladsen tillige med William, en af mine svenske kammerater, som også havde fået lyst til at gøre rejsen med os hjem.

Den første dag nåede vi ind til Arrowtown, hvor vi indlogerede os på et hotel for den nat. Fremdeles blev rejsen fortsat således i 10 à 11 dage. Når det passede sig, logerede vi i værtshusene, men ellers under åben himmel. Den sidste nat lå vi i et værtshus og blev der så befængt med utøj, at da vi hen på eftermiddagen kom ind til Dunedin, ville vi ikke lade os se af bekendte, førend vi havde fået os renset.

Vi blev derfor enige om først at gå til en købmand for at købe os anstændige klæder, og derfra hen på en badeanstalt for der at få os renset og vasket og da at skifte klæder. Efter at det var overstået, pakkede enhver samtlige sine gamle klæder i en bylt og gik med dem til havnen og kastede dem i strømmen med hele besætningen.

Nu kunne vi nok være bekendt at henvende os i vort gamle logi The Scandinavian Hotel, hvor vi med glæde nød et hjerteligt velkommen.

Da jeg et år tidligere forlod Waitahuna, havde jeg indlagt flere genstande til opbevaring hos en købmand Rothefordt, såsom et meget smukt og kostbart plystæppe, mit ur med sølv-halskæde og flere andre genstande, som jeg ingen brug havde for på den omflakkende rejse, og som jeg meget nødig ville undvære eller miste.

Efter min ankomst til Dunedin skrev jeg straks til manden og bad ham sende mig sagerne. Desværre hørte jeg et par dage efter, at han var flyttet fra pladsen, hvorhen var der ingen der vidste. Desårsag fik jeg hverken brev eller mine sager at se mere; dermed var de tabt. Thi at rejse op til Waitahuna ville koste mig mere end genstandenes værdi. At han nok havde afgivet sagerne til en anden der i byen bosiddende solid mand, har jeg aldeles ingen tvivl om, men at få det opspurgt kunne have sin store vanskelighed.

Dagen efter vor ankomst til Dunedin forhørte vi os om skibslejlighed til England. Der blev os fortalt, at der i havnen ved Port Chalmers kun var ét skib, som afgik direkte til England. Samme kunne kun medtage 12

passagerer, da den fuldstændig var ladet med uld og havde ingen plads til flere.

Vi ville nu først bese skibet og lejligheden om bord, førend vi betalte for passagen, tog derfor med en damper derned og gik om bord. Skibet stod os meget godt an og ville om få dage være sejklær, hvorfor vi efter tilbagekomsten til staden gik hen på skibets kontor for at indløse billet for overfarten.

Desværre var alle pladser på nær en optagne. Da det var mig, der førte ordet, kunne jeg nærmest have sikret mig denne ene plads. Men jeg ville ikke sådan forlade mine kammerater og rejse alene. Jeg vendte mig om og spurgte Christian, om han havde lyst til at tage pladsen, men han svarede straks: »Det er min mening, vi skal følges ad og gøre rejsen til-sammen. Da du ikke vil tage pladsen, så vil jeg langt mindre«. Jeg gav ham min hånd og sagde: »Tak for det svar!«

Derimod var William straks parat og sagde: »Dersom I ikke har noget derimod, så tager jeg den«. Vi havde naturligvis intet at indvende, når han selv havde lyst dertil. Han betalte så straks den forlangte sum, 18 pund sterling, cirka 324 kroner. Der var nu ikke andet at gøre for os end at afvente det første dampskibs afgang til Melbourne, hvorfra vi vidste i hver uge at kunne få skibslejlighed til England.

Et par dage efter besøgte vi William om bord i skibet ved Port Chalmers og tog der afsked med ham for sidste gang. Christian og jeg måtte vente en uge, førend der afgik skib til Melbourne og havde derfor tid til at se os om og få godt udhvilet.

Første gang, jeg kom til Dunedin, var det som omtalt kun en lille by. Det var langt fra tilfældet nu; jeg antager, at den nu var New Zealands største og pragtfuldeste købstad. Jeg havde dog omtrent været i og set alle de største og vigtigste byer og stæder i landet. Ingen kunne på langt nær komme op mod Dunedin, især med hensyn til pragt. Jeg kan med sandhed sige det samme som om Queenstown, at sådant kun i så kort tid kan ske i guldlandene, hvor der er penge til overflod.

Vi havde et par aftener besøgt teatrene og ville også derhen den sidste aften. Vi var dog så heldige ikke at være kommen ind, thi idet vi ville gå hen og betale entre, blev der råbt »Brand«. Hvilken forfærdelse, forvirring og trængsel fremkaldte ikke det ene ord. Næppe var det udtalt, førend luerne slog igennem et hus, som lå på den anden side gaden. I et eneste øjeblik var gaden så proppet af mennesker, at det næsten ej var muligt at komme frem eller tilbage.

Ved politiets ankomst blev tilskuerne trængt tilbage i behørig afstand, så brandmandskabet kunne få plads til at arbejde. Det eneste nyttige, jeg

udrettede, var at hjælpe til at bjærge nogle postvogne ud af den brændende postgård.

Ilden forplantede sig med rasende fart fra hus til hus, thi denne part af staden bestod endnu for det meste af træbygninger. Der blev vist nok gjort alt, hvad der stod i menneskelig magt for at frelse og at standse ilden, men forgæves, thi det blæste meget hårdt.

Der var i gaden mange store butikker og pakhuse, fyldte med brændbare stoffer, så at det endog, såsom spiritus, olie og andet, løb langs i rendestenen ned efter havnen til i lys lue. I trængslen hørte jeg af flere, at de var glade og blot ønskede, det ville blive ved at brænde; det ville give arbejde og fortjeneste. Andre kunne sige: »Se, hvilket herligt syn, o hvor yndigt, bare bliv ved«.

Men jeg hørte desværre også, førend jeg kom ud af trængslen henvend midnatstider, mange, som jamrede og græd; ja, så fruentimmer i bare nat-habit med små børn på armen og nogle en lille bylt i hånden, måske det eneste reddede af deres tidligere ejendom; nogle råbende, søgende efter mænd, børn eller pårørende medlemmer af familien.

Jeg var meget rørt over at se og høre al den jammer og elendighed, som sådan en kolossal ildebrand forårsagede og det blot i disse få timer. Kun Gud måtte vide, hvornår det ville standse, thi dertil var aldeles ingen ud-sigt.

Det eneste, jeg kunne gøre, var at ynke og beklage de stakler, som skæbnen ramte. Jeg forsøgte længe at komme ud af trængslen, og så snart det lykkedes mig, ilede jeg af sted hjem i mit logi. I The Scandinavian Hotel var der aldeles ingen fare for ilden, og derfor kunne vi trygt begive os til hvile.

Det brændte endnu den næste dag, men vi havde ingen tid til at se der-efter. Vi skulle, så snart vi havde spist til middag, begive os om bord på skibet.

Vores guld, som vi havde afsendt til Dunedin Gold Office, afgav vi af forsigtighedshensyn til videre besøgelse til Gold Office i Melbourne.

Efter middag tog vi afsked med vor vært og værtinde, mr. Hudson og kone, og begav os til havnen, hvor vi gik om bord i en lille damper, som bragte os ud til den store på Port Chalmers red. Straks vi kom om bord sørgede vi øjeblikkelig for at tage en køje i besiddelse, da vi nok mærkede, at der ville blive trængsel af passagerer, omendskønt der var et dampskib mere, der skulle afgå samtidig med os, men var lige så godt besat med rejsende.

Hen imod solens nedgang lettede begge skibe anker og stod til søs. Vi mærkede snart, at det gjaldt om, hvilket af de to skibe, der kunne komme

først til bestemmelsesstedet, thi der blev øjeblikkelig sat så megen kraft på, som skibet og maskineriet kunne tåle. Det varede heller ikke længe, før end vi løb det andet skib forbi og gav dem da et kraftigt hurra.

Endnu efter at have været til søs et par timer kunne vi se ilden fra den brændende by Dunedin. Det andet skib skulle anløbe The Bluff Harbour på øens sydspids for at medtage posten derfra. Dette kunne vel forsinke skibet en time, hvorimod vores skib blev ved at gå fremad med fuld kraft. Vi sejlede tæt forbi landet, men vores skib var allerede et godt stykke forud for det andet. Efter hvad jeg hørte, var der mange og store væddemål satte på, hvilket af de to skibe, der ville nå først i havn.

Farvel New Zealand, farvel for ever.

Vi levede meget godt i disse dage om bord, men der herskede en meget stor uorden hele tiden på rejsen. Vi havde på overfarten hver dag stærk storm, så de fleste af passagererne var søsyge. Der var en voldsom stank nede i kahytten. På dækket var det umuligt at være på grund af, at skibet bestandig tog vand over, formedelst den stærke pres og fart igennem det af stormen oprørte hav.

Sidste ophold i Melbourne

På den sjette dag om aftenen lagde vi an ved Sandrits Pier. Vi forblev om bord natten over til om morgenen. Da først ankom det andet skib; vi havde altså gjort rejsen cirka 10 timer hurtigere. Fra Sandrits til Melbourne er der kun nogle minutters kørsel pr. bane, og efter landgangen varede det derfor ikke længe, før end vi, Christian og jeg, befandt os i Lonsdale Street, West Melbourne, hos min gamle vært, mr. mrs. Maue som modtog mig med sand glæde, thi jeg blev snarere betragtet som en slægtning eller pårørende af huset end som rejsende logerende. Mit gamle værelse, det bedste i huset, blev os straks anvist, og efter at have fået os vasket og stadset noget, stod bordet dækket, og vi indtog så en god, solid frokost.

Christian havde ikke før logeret der i huset, The Temperance Hotel, og var derfor ikke kendt; men han befandt sig straks meget veltilfreds efter modtagelsen. Nu kunne vi igen have gode dage og benyttede os også deraf. Et par dage drev vi omkring, beså byens mærkværdigheder og gik om aftenen på teatrene.

Der var skibe nok i havnen, som skulle afgå til Europa, vi tog derfor en dag ud til Sandrits for at se, hvilken vi syntes bedst om at tage med. Idet vi gik langs op og ned ad broen, samtalende om skibene, kom en engelskmand til os og spurgte, om vi og agtede at rejse hjem til Old England. Hertil svarede vi ja. Han gav sig mere i samtale med os, spurgte

om hvad landsmænd vi var, og om vi ikke var sømænd? Da han hørte, at vi begge var søfolk, sagde han, at han ligeledes var sømand, og at dette stolte, smukke skib, som vi netop stod og så på, manglede tre mand, samt at, dersom vi havde lyst til at tage hyre, kunne vi vist nok alle tre komme med, på den måde fortjene noget, i stedet for at betale penge for hjemrejsen.

Vi blev snart enige om at gå om bord og forhøre os desangående. Vi henvendte os til styrmanden og spurgte, om han manglede mandskab. Han svarede: »Ja, tre mand; er I sømænd? og vil I tage hyre?« hvilket vi bejaede.

Dernæst spurgte han, om vi kunne fremvise papirer for sømands-uelighed. Det var der imidlertid ingen, der kunne. Vi forklarede ham, at i flere år havde vi arbejdet i minerne, og at vores papirer var borte. Han betragtede os derpå skarpt en for en og sagde omsider: »Jeg anser Eder alle for pæne, ordentlige mennesker og vil tro Eder på ordet. Har I lyst til at gå med, så kan I melde Eder på skibets kontor for der at blive indskrevne«. Adressen gav han os. »Hyren er 5 pund (eller cirka 90 kroner) månedlig. I har at give møde her på skibet den 15. februar. Den 17. skal vi sejle. Jeg vil dog se, hvad I duer til, før skibets afgang«.

Vi lovede at komme, tog derpå afsked med styrmanden og forlod skibet, efter at have beset skibets lugar indvendig og overalt, hvor vi havde adgang, overalt stod det os godt an. Vi talte også med nogle af mandskabet, og alle var de meget veltilfredse om bord.

Det var nu atter en uventet, rask foretagen beslutning at indgå denne forpligtelse. Efter at vi kom i land og fik tænkt og drøftet sagen noget nøjere, var både Christian og jeg begge to nær ved at fortryde det, thi nu havde vi i flere år været vor egen herre, så nu igen som matros at gå om bord og atter underkaste sig kommandoen, det ville blive en slem forskel, som ingen af os endnu ret havde tid til at tænke derover.

Vi havde dog nu både råd og evne til at betale for rejsen. Men vort løfte var nu engang afgivet, og det ville ingen af os bryde. Vi begav os straks hen på skibets kontor og lod os indskrive som matros på skibet »Lincolnshire« fra Melbourne til London.

Der blev nu andet at varetage end at drive om og more os, omendskønt vi endnu havde fire dage, førend vi skulle give møde og træde i arbejde.

Den næste dag udtog vi vores guld i The Gold Office, tog det med hjem i vores logi, rensede det, skyllede det af i vand, så det blev blankt. Derefter solgte vi det og satte pengene i Bank of New South Wales på veksel til udbetaling i London på banken af samme navn. Vi modtog tre vekslers, hvoraf jeg sendte den ene hjem, indlagt i en forsegleet kuvert in-

den i et andet brev til mine forældre. Det var af forsigtighedshensyn, så at pengene ikke var gået tabt, om jeg og var gået af på rejsen.

Vi måtte nu også anskaffe os sømandsklæder og hvad dertil alt hørte. Men derom og dermed kunne vi to prøvede venner snart blive enige. Vi købte én kiste, én svær sømandstrøje, ét sæt olieklæder, bukser, skjorter, strømper og andet nødvendigt, som vi kunne få brug for. Det hele blev pakket i den ene kiste. Alt i fællesskab; hvad der passede den ene, passede også den anden; samtlige ejendele til fælles afbenyttelse.

Med andre sager, såsom tobak, cigarer, rom, vin m.m. forsynede vi os rigtig nok noget bedre og mere rigeligt, end søfolk i almindelighed plejer at gøre.

I de dage, vi endnu tilbragte i Melbourne, tog vi det ellers ikke så nøje med udgifterne. Jeg tror, at sømandsblodet og -sindet atter begyndte at vågne i os. Søfolkene er jo i almindelighed bekendte for ikke at være af de sparsomligste på landjorden.

Jeg traf i Melbourne nogle bekendte fra hjemmet, nemlig Hans Møller⁶⁵, forhenværende farver i Hygum. Han gjorde mig bekendt med, at Thomas Dysse opholdt sig i byen; vi besøgte ham da i hans bolig, men han var ikke meget rask, og af ham havde vi ingen fornøjelse.

Ligeledes fik jeg opspurgt to piger fra Endrupskov, som nylig var ankommet og tjente i Melbourne. Dem havde vi et par aftener med i byen, en aften til teater og en til dans. De var især meget glade ved at have truffet mig, thi de havde ofte hørt mig omtale hjemme, da vi jo var fra én egn. Mine forældre kendte de godt, og jeg fik derfor god forklaring af dem om de hjemlige forhold.

At have truffet dem var en stor glæde for mig; tillige var det også en stor sjældenhed at træffe en dansk pige der i landet.

Matros igen

Dette behagelige liv fik dog snart en ende. Den 15. februar kom kun alt for hastig, da vi skulle give møde om bord og i arbejde på skibet »Lincolnshire«. Efter at have sagt farvel til venner og bekendte og taget en rørende afsked med min gode vært og værtinde, som til sidst ret af hjertet ønskede os en lykkelig rejse og en god fremtid, begav vi os på vognen til banegården med vores tøj, ledsaget af Hans Møller, som ville bringe os til skibet.

Det var over middag, da vi kom om bord, og så snart vi havde skiftet klæder, måtte vi straks i arbejde. Hans Møller sagde os et kort farvel, men lovede med det samme at komme næste dag igen førend skibets afgang.

Christian og jeg var jo aldeles fremmede over for det øvrige mandskab, gik derfor efter endt dagværk om aftenen i land op i byen Sandrits på et hotel, hvor vi sad ved en pibe tobak, nød et par glas, drøftende vores forandrede nuværende stilling, men begav os dog tidlig om bord for at gå til hvile.

Næste dags morgen blev der arbejdet på at gøre skibet klar til at gå i søen, som at beslå sejl og andet samt at tage mod passagererne og deres gods, som stadig strømmede til hele formiddagen. Hen på eftermiddagen, efter at alle passagererne var ankomne og deres gods bortstuvet, blev skibet gjort los og halet ud fra broen. En damper lå parat til at tage os på slæb ud til Port Philip Head.

Mandskabet blev derpå kaldt agter og opråbt ved navn en for en og derpå inddelt i vagt og enhver igen til sin plads eller post. Christian blev stortoppast, styrbords vagt og jeg mesantoppast, bagbords vagt. Således fik enhver af mandskabet sin bestemte plads anvist og vidste fra den tid af, hvad vi havde at forrette, og hvor vi hørte hjemme.

Hans Møller var om bord hos os til det sidste. Han havde lejet en bådfører til at vente på sig. Vi havde desværre ingen tid til at underholde os med ham; der var andet at varetage.

Da skibene begyndte at sætte sig i bevægelse, fik vi dog lejlighed til at byde hinanden hånden og sige farvel og lev vel. Så sprang han i båden, hvorfra han stadig med hatten hilste på os. Farvel Australien, du yndige land. Farvel Melbourne, du smukke stad. Farvel, farvel for ever.

Netop i sidste øjeblik før skibets afgang var den europæiske post ankommen. Vi fik at vide, at Danmarks konge, Frederik den 7. var afgået ved døden, og at der formodentlig ville udbryde krig mellem Danmark og Tyskland. Havde jeg modtaget denne efterretning et par dage tidligere, da var jeg gået tilbage til New Zealand til minerne igen, i stedet for til hjemmet. Det var derimod nu for sildig. Jeg stod jo nu under kommando om bord i skibet, hvor jeg var nødt til at forblive, indtil ankomsten til London.

Jeg må indrømme, at skibet »Lincolnshire« i alle henseender er det bedste, jeg har faret med, både med hensyn til skibet selv, som og med den orden, der herskede om bord, samt den gode forplejning vi nød, tillige den høflige tiltale, hvormed officererne altid venlig kom os imøde, thi på hele rejsen hørte jeg aldrig et ukvemsord, hverken til mandskabet eller af mandskabet, omendskønt der var meget streng disciplin; enhver måtte være på sin plads og passe sin gerning meget nøjagtig.

Om bord i skibet var vi i alt 300 mennesker, cirka 250 passagerer og 50, som henhørte til besætningen; deraf var vi 24 helbefarne matroser.

Vi havde om bord en ko, som blev malket. Mælken var for kaptajnens frue og damerne i første kahyt. Desuden havde vi en masse får og svin, hvoraf der stadig blev slagtet til forbrug. Endvidere havde vi 12 stykker strudser, som skulle til zoologisk have hjemme i England.

På hele hjemrejsen passerede ellers ikke noget usædvanligt. Ved Kap Horn storm som sædvanligt. Vi passerede flere store isbjerge, og der måtte holdes skarpt udkig for ej at støde an med samme.

Christian og jeg kom godt ud af det med vores klæder, som vi havde i fællesskab. Olieklæderne, hvoraf vi kun havde en dragt, blev med dårligt vejr stadig brugt. Når den ene trak dem af, kunne den anden trække dem på. For den ting var det godt, at vi ej var kommen på en vagt.

Med hensyn til vask, da var der aldrig noget i vejen. Den, som bedst havde tid, besørgede det uopfordret af den anden, og det blev alt holdt i proper orden.

Med føden tog vi det heller ikke så knap. En del proviant havde vi jo medbragt om bord. Desforuden købte vi hver dag hos bageren et friskbagt hvedebrød, thi beskøjterne smagte os ikke.

Vi havde på skibet fået en rigtig god ven og kammerat, en nordmand ved navn William. Med ham delte vi troligt alt, men til gengæld skaffede han og ind, når lejligheden dertil gaves. Dog må jeg indrømme, at det ikke altid skete på ærlig eller lovlig måde; han havde ingen penge og kunne derfor ikke købe noget, men brugte list. For mit vedkommende var jeg ikke altid så såre veltilfreds dermed, da han stundom drev det temmelig vidt. Jeg vil her blot anføre et eksempel.

En aften havde han set, at kahytskokken (en neger) fik en sæk kartofler udleveret. Næste morgen var kartoflerne pænt nedlagt i Christians køje, uden at han eller jeg vidste det mindste deraf at sige. Af frygt for streng undersøgelse fortalte William os sammenhængen straks om morgenen. Han forklarede os, at vi naturligvis havde medbragt kartoflerne fra Melbourne. Derom ville aldeles ingen på hele skibet nære den ringeste tvivl, da alle og enhver nok vidste, at vi havde evner og hele tiden levede bedre end det øvrige mandskab.

Det morsomste ved hele historien var, at kokken, af forsigtighedshensyn om aftenen, da han gik til køjs i sit eget lukaf, bandt en snor om sækkens hals. Den anden ende af snoren havde han gjort fast om sin store tå, for så var han da sikker på, at ingen kunne skaffe sækken bort, uden at han nok skulle mærke det. Men William fortalte, at han ved at famle omkring havde bemærket snoren og skar den derfor over.

Da kokken vågnede næste morgen, var som anført kartoflerne borte, men snoren i behold. Hvilken forskrækkelse! han måtte naturligvis straks

anmelde det passerede til proviantforvalteren for at få en ny sæk udleveret. Der blev nok foretaget en lille undersøgelse for at få gerningsmanden opdaget, men uden resultat.

Det var den almindelige mening, at en af passagererne havde gjort det, men det blev aldrig opklaret. Ingen havde mindste mistanke til William eller os, omendskønt vi spiste kartofler til middagsmad 2 à 3 gange om ugen i lang tid.

William var meget afholdt af os som af alle. Han var en brav og dygtig sømand, altid morsom og meget tjenstvillig. Især over for Christian og mig påtog han sig frivillig, uopfordret, at være tjener og viste sig over for os som en meget tro og pålidelig samt hengiven fyr.

Men kokken, bageren og slagteren måtte tit og ofte betale hans altid beredvillige tjenstvillighed noget dyrt, da han altid nok skulle sørge for at lønne sig selv. Han narrede dem altid i enden, og dog holdt de meget af ham og kunne godt bruge ham alligevel.

Jeg havde fra den første dag, jeg kom om bord, fået et nyt navn. Bådsmanden kaldte mig altid Hannover, og under dette navn gjorde jeg rejsen. Anholm kunne de ikke udtale.

På grund af, at Christian og jeg ikke var på samme vagt, havde vi sjælden lejlighed til at tale sammen alene, undtagen når det traf om aftenen, når den ene havde udvig fra kl. 8 til 10, og vejret var nogenlunde. Da gik vi tilsammen oppe på bakken, samtalende, rygende vor pipe, og holdt hverandre med selskab, omendskønt den ene altid tabte to timers søvn og hvile derved. Men det par timer svandt altid hurtigt hen for os begge.

Iblandt passagererne havde vi nogle rigtige spilopmagere. For at ærgre og drille nogle mere stille og rolige gemytter gjorde de ikke så sjældent kommers og spektakel om natten, så det hændte sig stundom, at hele mandskabet blev kaldt på benene for at holde styr på urostifterne, få dem jaget ind enhver i sit kammer og der at forholde dem rolige.

Hvad de hittede på, vil jeg og blot fremdrage et eksempel. En nat, at vi kom ned på mellemdækket, fandt vi der en masse bliksgager sammenkoblede, såsom dunke, fade, tallerkener, natpotter med meget mere, ved en snor, som nåede fra den ene ende af the for sterits til den anden. Nu kunne de ganske gemytlig ligge i køjerne og hale det hele frem og tilbage, uden at nogen kunne sige, hvem der var den skyldige. Det forårsagede en forskrækkelig spektakel.

Da vi, mandskabet, kom ned og så, hvad der var på færde, blev vi beordret til at tage hele skramlen og kaste det over bord. Fra den dag af måtte passagererne undvære deres mange hårdt savnede genstande.

Vanskeligheder med banken i London og tropperevy i Hyde Park

Ved ankomsten i Den engelske Kanal var der straks blevet telegraferet til London, at vi var under opsejling, og blev der desårsag sendt os et dampskib i møde for at tage os på slæb. Damperen traf os ved øen Wight den 20. maj om eftermiddagen. Næste dag den 21. maj om formiddagen lå vi i East India Dock, East London.

Så snart skibet var fortøjet, sprang hele mandskabet i land. Enhver havde alt sit tøj sammenpakket og klar til at gå fra borde. Vores fælles ven William havde alt i forvejen talt med os om, at vi skulle bo sammen med ham, han havde nemlig et godt, roligt og ordentligt logi hos en gammel enke. Det var i grunden ingen rigtig logi, men når han tog en kammerat med sig, da var de altid velkommen hos gamle madam Knot, Duf Street, East London.

Ved landgangen lejede vi en vogn til at køre vort tøj op til bemeldte hus. Selv gik vi til fods. Ved ankomsten blev vi meget venligt modtaget af den gamle kone, som plejede og beværtede os på det bedste.

Jeg havde i den sidste tid på søen ikke været så rigtig rask. Dagen efter gik jeg derfor til en læge for at søge råd og lægehjælp. Efter at jeg af lægen var bleven meget nøje undersøgt, erklærede han, at mit ildebefindende ikke havde noget at betyde. Det hidrørte nærmest fra stadig omskiftning af kost og klima; det skulle nok gå over, når jeg kom i ro. Jeg fik noget medicin at indtage, tillige med anbefaling om at bade dygtigt, helst hver dag.

Det første, jeg nu søgte at få oplysning om, gjaldt forholdene hjemme i gamle Danmark. Jeg fik straks at vide, at der var krig derhjemme, og at det forresten gik mine landsmænd ilde, hvilket særlig bedrøvede mig såvel som Christian.

Vi skrev derfor et brev til hjemmet for at få at vide, om der kunne være nogen fare forbunden med at komme hjem og bad om svar snarest. Nu ærgrede det os forresten meget, at vi ikke var forbleven i minerne. Der kunne man dog have fortjent sig noget, uden nu i stedet for at løbe risikoen og faren ved at blive taget til soldat eller til orlogs. Straks aftalte vi, at dersom der var mindste fare forbunden med at komme hjem, men hensyn til anførte grunde, da ville vi straks tage hyre og gå tilbage til Australien eller New Zealand.

Foreløbig ville vi nu forblive i London, indtil vi modtog nærmere underretning. Der ville hengå nogle dage, førend vores tilgodehavende hyrer blev os udbetalt. Vi trængte til klæder og havde ingen synderlige penge mellem hænderne. Det var os meget om at gøre at få vores penge hævet på banken. Vi henvendte os derfor på banken med vores vekslere,

men de nægtede at udbetale os samme, førend vi legitimerede os: at vi var de personer, vi udgav os for at være. I banken forlangte de et bevis af kaptajn Charlton på skibet »Lincolnshire«, hvis håndskrift var dem velbekendt.

Næste morgen begav vi os om bord på skibet, hvor vi traf styrmanden. Han fortalte os, at kaptajnen, som ejede et landsted uden for London, straks efter ankomsten var taget hjem, samt at han lå for døden; et bevis fra hans hånd ville være umuligt at skaffe til veje. Styrmanden ville med fornøjelse udstede det forlangte bevis og attestere det med sin underskrift som officer. Så kunne der efter hans mening intet være til hinder for at få vores penge. Ved modtagelsen af det udstedte bevis takkede vi ham mange gange for ulejligheden og tog derpå afsked med ham og skibet.

Vi mødte den næste dag atter på banken, men til ingen nytte. De ville ikke antage beviset for gyldigt, da de ikke kendte håndskriften. Vi fortalte da, at det ville være os en umulighed at skaffe noget bedre på grund af kaptajnens sygdom, og for resten kendte vi ingen i hele London. Det hjalp altsammen intet. Pengene ville de ikke udbetale os.

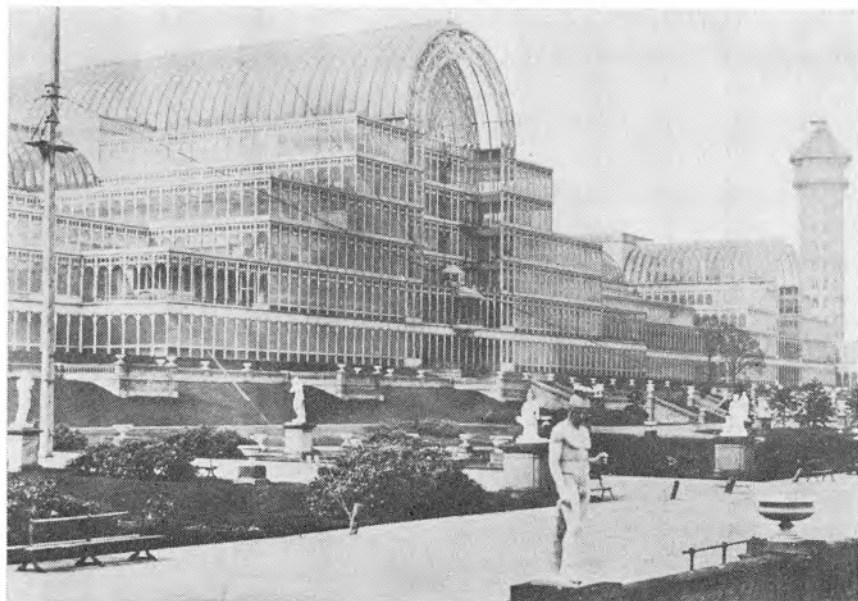
I flere påfølgende dage stillede vi hver formiddag på banken, førend vi endelig fik vore penge udbetalt, som vi dog havde så stor ret til at fordre. Nu kunne vi endelig omsider anskaffe os anstændige klæder. Til lige købte vi hver især et godt ur med guldkæde og flere andre luksusgenstande.

En ugestid efter ankomsten til London blev vores tilgodehavende hyre os udbetalt på sømandshuset. Tillige modtog vi attest på god opførsel og duelighed, hvilken jeg endnu har i mit væрге. Nu havde vi intet andet at varetage end hver dag at vandre om og bese den store verdensstads mærkværdigheder.

Således tog vi en hel dag af til at besøge Krystalpaladset⁶⁶, en slags udstillingsbygning af jern og glas. Her kunne man se alt, hvad kunst og industri kunne frembringe, hvilket er mig en umulighed at opregne. Krystalpaladset i London er den største bygning, jeg har set og været inde i.

På grund af, at der den dag var stort orkester med en masse musikere, var huset besøgt af mange tusinde mennesker. Og dog kunne man ikke sige, at der på nogen steder var trængsel.

Vi læste i aviserne, at der en dag skulle være stor troppemanøvre i Hyde Park, hvor alle de kongelige ville være til stede. Vi begav os den morgen straks på vejen pr. omnibus til Londons West End, så vi havde hele staden at gennemrejse. Soldaterne skulle først begynde at trække op kl. 11 om formiddagen. Da vi var meget for tidlig på pladsen, så havde vi god tid til at bese den smukke park med samt den uhyre færdsel af kø-

*Krystalpaladset i London blev bygget af Sir Joseph Paxton til at huse den første verdensudstilling i 1851. Det var bygget som et vældigt drivhus med synligt jernskelet og banebrydende i arkitekturhistorien. Gengivet efter Joan Evans: *The Victorians*, Cambridge 1966.*

rende og ridende, thi Hyde Park er promenadepladsen for Londons nobility. Der kan man se de smukkeste køretøjer samt ridende på smukke og kostbare heste, såvel damer som herrer, med pudrede, udstafferede tjenerne bagefter.

Efter at vi en timestid havde beset parken med samt den omliggende smukke del af byen, gik vi ind på et hotel og nød en forfriskning. Med det samme fik vi af værten god underretning om, hvad der skulle passere om dagen.

Så grumme lang tid havde vi dog ikke til at opholde os, thi folk begyndte at strømme til i massevis, og det var på høje tid, at vi så efter at sikre os en plads, såfremt vi ønskede at se noget af herligheden.

I den ene udkant af parken var der rejst et stillads, hvor der kunne sidde folk i tusindvis, men disse siddepladser var udsolgt og derpå var ej at tænke. Den åbne plads i parken blev nu i det samme gjort ryddelig, og folket blev trængt tilbage, hvorpå der af soldaterne blev slået en kreds rundt om som en mur.

Vi var kommet ind i trængslen og havde mest udsigt til slet intet at få at se, men fandt dog på råd, thi vi stod tilfældig ved et stort træ, og da vi ikke var så dårlige til at klatre, kom vi med noget besvær op i træet, hvor vi havde den fortræffeligste udsigt, vi kunne ønske os.

Det var et herligt syn at se de mange forskellige troppeafdelinger blive opstillet med fuld musik og vajende faner. Artilleriet opstillede ligeledes deres kanoner, hvormed der blev skudt flere salver, vist nok til ære for de kongelige, som holdt i åbne vogne, det vil sige: Dronningen og Prinsen af Wales med følge. Prinsen af Wales og hans stab var til hest. Ved slutningen måtte enhver troppeafdeling drage forbi de kongelige med vajende faner og fuld musik, hvorefter de fjernede sig ud af parken.

Der var vist mange, som misundte os vor gode udsigt oppe i træet, men som ej var i stand til at komme derop. Vor stilling var dog langtfra misundelsesværdig, da den langtfra var så behagelig; thi da vi først var kommen derop, var det aldeles umuligt at komme ned på jorden igen for den underneden sammentrængte bølgende menneskemasse.

Christian og jeg sad i træet fra omtrent kl. 11 formiddag til hen ad kl. 4 eftermiddag. En lang og drøj tid at sidde på en gren, men til gengæld havde vi også set det hele. Dog var vi meget vel tilfredse, da menneskemængden begyndte at skilles ad, så vi kunne slippe ned på jorden igen.

Så snart vi var kommen ned, skyndte vi os det bedste vi kunne med at nå hen til en tværgade, hvor alle de kongelige skulle passere. Vi nåede også heldig at få plads i forreste række. Da prinsesse Alexandras vogn passerede os, råbte vi et kraftigt og godt velment dansk hurra for hende.

Vi var således hver dag på færde, hvor der var noget at se eller iagttage. Næsten hver aften var vi i teatrene.

Over Nordsøen til Hamborg

Efter således at have tilbragt cirka 14 dage i London, modtog jeg brev fra hjemmet med anmodning om at komme snarest, da der aldeles ingen fare var forbundet dermed for at blive taget til soldatertjeneste. Jeg ville nok have været af sted straks, når jeg kunne have fået Christian med. Jeg gjorde alt for at overtale ham til at rejse med mig hjem til mine forældre. Det var mig ikke muligt at formå ham dertil, thi han længtes også efter at komme hjem til sin gamle mor og sine kære. Desuden ventede han hver dag, at der skulle komme brev.

I det håb blev jeg endnu hos ham en 5–6 dage længere, for at vi dog

endnu kunne rejse tilsammen over Nordsøen til Hamborg. Omsider blev det mig dog for langt. Christian kunne også nok mærke, at jeg længtes efter at komme af sted, og han rådede mig derfor til at rejse. Det kostede dog også hver dag penge at blive liggende til ingen nytte, og det kunne også gerne gå i langdrag, førend han modtog noget brev fra hjemmet.

Vi skulle nu dog engang have en smule opgørelse af vores sager, thi alle fra Melbourne medbragte klæder så vel som skibskisten ejede vi jo i fællesskab. Det kom vi grumme let over, da vi blot hver tog et par stykker af det bedste. Resten var vi godt enige om at forære vor fælles gode ven og skibskammerat William. Han havde god brug for samme, da han agtede at gå om bord til søs igen. Kisten lod jeg Christian beholde. Jeg købte mig en større rejsekuffert til at pakke mit tøj ind i.

Jeg så efter i aviserne, når det første dampskib til Hamborg skulle afgå, hvilket skete næste formiddag. Jeg gik straks hen på skibets kontor og betalte 1 pund og 5 shilling for overrejsen.

Næste morgen, efter at have indtaget en god frokost, tog jeg afsked med gamle madam Knot, min værtinde. Christian og William havde bestillet en vogn, som skulle køre mig og mit tøj til London-broen, som dampskibet lå i nærheden af. De fulgte naturligvis med, jeg tror endog, at de betalte vognlejen. Vi tog ind på et der i nærheden værende hotel, hvor vi til slutning på gensidig velgående nød et afskedsbæger. Derefter ledsagede de mig om bord i skibet, og da sagde vi tre prøvede venner hverandre et hjerteligt farvel.

På rejsen over Nordsøen forefaldt der ikke noget af betydning. Jeg havde betalt for 2. kahytplads og nød en god forplejning. Der var ligeledes nogle tyskere, som gjorde rejsen med. Ved måltiderne blev der sædvanlig talt om krigen, om politik, og altid gik det løs på og ud over de stakkels danskere. Der var ingen der anede, at jeg var dansk. Jeg indlod mig ikke i deres samtaler, da jeg ikke kendte noget til forholdene, og desuden altid blot taledede det engelske sprog.

Det traf sig, at styrmanden var nærværende i kahytten den sidste aften, at der atter blev rakkert ned på danskerne. Da han en stund i stilhed havde hørt derpå, tog styrmanden bladet fra munden og skældte tyskerne således ud, så det havde klem. Enkelte begyndte at komme med modsigelse, men i hans hidsighed var det tæt ved at komme til håndgribelighed.

Han stod ene over for dem alle, men jeg må indrømme, at han var modig og uforsagt. Idet jeg nærmede mig ham, lod jeg vide, at jeg stod på hans parti og, om så skulle være, nok stod last og brast med ham. Det var godt, om sådanne uslinge engang fik sandheden at vide, og det

må jeg indrømme, at han forklarede dem til gavn. Til sidst havde de intet at indvende eller fremkomme med til forsvar.

Efter at denne lille krig var sluttet, fulgte jeg med styrmanden op på dækket, hvor vi havde en længere samtale. Jeg troede, efter hvad jeg havde hørt og set, at han måske var dansk af fødsel, hvilket han dog benægtede. Han var født englænder, men havde færdedes i alle verdensdele og i alle lande, og af alle folkefærd og nationer holdt han mest af danskerne.

Danskerne, sagde han, var et ærligt, dygtigt, oplyst og tappert folkefærd. Det ville han nu hen imod morgenstunden vise mig et eksempel på. Så fortalte han mig en hel del om slaget ved Helgoland⁶⁷, samt at den hele ramponerede tyske flåde lå til ankers ved Cuxhaven og lovede at holde så tæt ind på disse, som lovligt var, og da kalde mig op, for at jeg ret kunne tage dem i øjesyn. Jeg sagde ham derpå godnat og gik til køjs.

Hen på natten kom han ned og kaldte på mig. Jeg sprang op og kom rask i klæderne og stod snart på dækket ved hans side, men jeg havde ikke haft nødig at være kommet så hurtigt, da vi endnu var et godt stykke ude fra Cuxhaven.

Det var dygtigt mørkt. Men efterhånden som jeg havde været på dækket, kunne jeg bedre og bedre se. Styrmanden satte kursen således, at vi passerede ganske nær langs den hele linje af skibe. Det kan ikke nægtes, at de store prægtige fartøjer så meget medtaget og ramponeret ud, både på skrog og rigningen.

O, hvor det glædede såvel den engelske styrmand som mig selv, at danskerne endnu havde vist deres ældgamle tapperhed over for overmagten. Vi håbede og ønskede af hjertet, at ihvor sørgeligt det end for øjeblikket så ud, at danskerne endnu måtte gå sejrrig ud af kampen.

Det var endnu i morgenstunden, da vi lagde an ved broen på St. Pauli. Jeg sagde farvel til styrmanden og sørgede for at få mine sager bragt i land, hvor jeg tog en drosche og lod mig køre op til et mig bekendt sømands-logihus på St. Pauli. De var endnu ikke stået op, så jeg måtte kalde for at få folkene på benene.

Jeg blev godt modtaget, fik en stue anvist, hvor mine sager blev bragt hen, fik mig vasket og skiftet klæder, mens kaffen blev færdig. Efter at have nydt kaffe, samt en god frokost, var min første gang hen til min gamle købmand og skrædder Volkersen, som blev meget glad ved atter at se mig frisk og sund tilbage efter en så lang rejse og fravær.

Derfra begav jeg mig til Vereins-banken i Hamborg, hvor jeg indsatte mine undværlige penge indtil videre. Nu havde jeg atter ro til at bese de mig gamle bekendte steder og til at besøge gamle venner.

Hjemme i Fole den 16. juni 1864

Da det kun var min hensigt at forblive i Hamborg tvende dage, skrev jeg et brev hjem og bad dem afhente mig i Røde kro den 15. juni. Banen gik dengang ikke længere nordpå end dertil.

Den sidste dag gjorde jeg indkøb af flere klædningstykker, en kiste og andet nødvendigt, og var det så bestemmelsen at rejse straks om morgenen med det første tog, men det blev forhindret; thi da jeg den sidste aften kom hjem fra teatret, fortalte min vært, at der for et par timer siden pr. dampskib fra London var ankommen en ung mand, som ligeledes havde været i Australien. Han lignede mig både i krop og klæder, så han havde troet at se mit genfærd, eller i det mindste en broder til mig: »Men han er nu gået i byen«.

Jeg kunne straks tænke mig, at det måtte være min gode ven Christian. Vi havde før vi skiltes i London aftalt at ville logere i dette hus, for det tilfælde, at han skulle få i sinde at komme bagefter eller skrive mig til, at han da vidste, hvor jeg opholdt mig. Jeg ventede med at gå i seng, men han gjorde mig dog tiden for lang! Omsider begav jeg mig til ro; jeg skulle jo op i god tid om morgenen for at komme tidlig nok til togets afgang fra Altona banegård.

Om morgenen var jeg dog ikke rigtig kommen i klæderne, førend Christian stod for mig. Han var bange for, at jeg skulle have taget bort, førend han traf mig. Jeg spurgte, om han nu havde haft brev fra hjemmet, hvilket han benægtede; men, sagde han: »efter at du havde forladt mig, kunne jeg på ingen måde udholde at blive længere i London«, havde derfor med det første dampskib, som afgik, taget med til Hamborg, »og her har du mig nu igen«.

Jeg fortrød nu hårdt, at jeg havde skrevet hjem om at afhente mig i Røde kro, men derved var nu intet at gøre. Jeg ville nu absolut, at han skulle tage med mig hjem og forblive der, indtil han kunne modtage underretning fra hjemmet, om det var rådeligt for ham at komme eller ej. Det ville og kunne han på ingen måde overtales til, ihvor gerne jeg havde set og ønsket det. Derimod ville han nu tage over Lübeck til København og derfra hjem til Odense.

Nu med det samme at forlade hverandre var ej at tænke på. Da værten sagde mig, at jeg godt kunne tøve og tage med middagstoget, så blev det afgjort, og vi havde endnu en halv dag at tilbringe i hinandens selskab. Men det par timer svandt jo kun alt for hurtig.

Værten havde bestilt en vogn til at køre mig og mit gods til banegården i Altona, og både han og Christian fulgte med derud. Jeg løste en 2. klasses billet og fik mit tøj besørget og alt ordnet. Så tømte vi endnu engang på gensidig velgående en flaske vin.

Jeg ved ikke, om det er forekommet os, at det skulle være sidste gang, at vi taltes og sås, men så meget er vist, at denne afsked kostede os begge to tårer. Vi var begge to meget rørte.

Farvel, farvel Christian Krabek, du min under mange omskiftelser og forskellige forhold prøvede tro og hengivne ven.

Jeg kørte altså med toget nordpå. Som medrejsende havde jeg en stor tysk officer, og vi to samtalede ikke meget med hverandre. Jeg havde derfor god ro til at tænke på mine egne anliggender samt på mit kære hjem og mine kære, som jeg nu med fart nærmede mig. Mange underlige følelser og tanker løb rundt i mit hoved den eftermiddag og aften.

Formedelst et svært uvejr, som trak op hen imod aften, med lynild og torden, måtte de formindske togets fart betydelig, så at klokken blev over 11, førend vi ankom til banegården i Flensborg. Da toget ikke gik længere nordpå den aften, var jeg nødsaget til at forblive natten over. Jeg gik derfor op i byen for at få natlogi. Det var meget mørkt, og de fleste huse var lukket, men omsider traf jeg et hotel, hvor der endnu var folk oppe, og hvor jeg blev meget venligt og gæstfrit modtaget.

Jeg forlangte noget at spise, og da jeg havde nydt et godt måltid, blev jeg et brillant soveværelse anvist. Da jeg lagde mig i sengen fik jeg dog en slem forskrækkelse, thi jeg troede snart, at jeg var bleven kvalt i dyner og puder af dun. Det var, som der ingen bund havde været i sengen, men jeg kom rask på benene og deraf; det ville have været mig en umulighed at have ligget sådan natten over. Jeg var nemlig vant til at ligge på madrasser; dette var mig derfor alt for blødt og varmt, hvorfor jeg efter lidt betænkning gav mig til at rulle dyner og puder så fast sammen som vel muligt og lagde mig derpå oven på det hele med et tæppe over mig og sov så meget godt.

For ikke at forfejle det første togs afgang var jeg næste morgen oppe i god tid. Da jeg havde fået klæderne på og kom til at betragte den fine seng, hvori jeg havde ligget, kunne jeg ikke holde mig, men måtte udbrøde med høj latter. Jeg betænkte mig på, om jeg skulle ordne den lidt, førend jeg forlod kammeret, men lod den ganske roligt forblive i sin stilling. Pigerne har vist ved deres ankomst forundret sig og tænkt: hvad mon det har været for en grobian, der har ligget her? Efter at have nydt noget kaffe og betalt for det hele, forlod jeg huset og begav mig til banegården, hvor jeg ankom i god tid.

Jeg ankom altså med morgentoget til Rødekro, og endnu før toget standsede, kunne jeg se fader og svoger stå for at modtage mig. Idet jeg var kommet ud af vognen og gik hen imod dem, hørte jeg fader sige: »Nej, han er ikke med«. Jeg kunne godt have gået forbi dem, uden at de

Den gamle »engelske« banegård i Flensburg. I forgrunden broen over Møllestrømmen. I banegårdsbygningen lå også byens posthus. Foto i Dansk Centralbibliotek for Sydslesvig.

havde kendt mig, men jeg kunne ikke holde mig, og så snart jeg tiltalte dem, havde de mig i armene. Glædelige gensyn.

Efter at de første hilsener og spørgsmål var vekslede, hjalp de mig mine sager fra banegården over i kroen, hvor de havde vognen. Jeg var bange for, at de havde ventet efter mig fra den foregående dag, men de fortalte, at da havde de først modtaget mit brev og havde så kørt om natten i det slemme uvejr til Rødebro.

Da vi havde nydt noget brød og kaffe, kørte vi af sted efter hjemmet under uafbrudt samtale. Jeg var naturlig lige så ivrig efter at erfare noget om forholdene hjemme, som de efter at udspørge mig.

Hen på eftermiddagen den 16. juni 1864 nåede vi endelig den kære gamle by Fole og det af mine forældre under min fraværelse nyopbyg-

gede lille hyggelige hjem, hvor min kære moder ventede med længsel. Så snart vognen holdt, sprang jeg af og for i hendes udbredte arme og var ikke fri for at fælde glædestårer.

Efter omfavnelsen ville moder dog, for at være sikker på at det var mig, hendes egen søn, se min højre kind, hvor jeg fra barndom af har haft et ar. Da det virkelig befandtes der, ville hun først rigtig tro, at det var mig, thi, som hun sagde, hun havde ikke ventet at se mig så forandret.

O glædelige gensyn! Jeg er ikke i stand til at beskrive, hvilke følelser af glæde der stormede i mig, ved atter at være samlet i hjemmet med mine kære! Efter så megen omtumlen, store besværligheder og genvordigheder samt ofte stundom farer, endelig igen at have nået hjemmets stille havn.

Mod fremtiden lader jeg kursen stå. Men hvor skal jeg engang lande?

Efterskrift

I førstningen efter min hjemkomst var jeg slet ikke rask eller vel til mode og ofte faldt det mig svært at slå mig til ro så vel som at få begyndt med land- og bondearbejde, hvortil jeg aldeles manglede kendskab, og dersom det ikke havde været min kære moder så meget om at gøre at beholde mig hjemme, da var jeg atter stukken af til Australien eller rettere New Zealand.

Imidlertid blev der lagt et bånd mere på mig, som til dels gjorde udslaget til at opgive rejselysten og bringe mere ro i sindet, nemlig at jeg den 30. september 1864 blev ægteviet med min ungdomsforlovede.

Vores lille ejendom blev mig selvfølgelig tilskrevet, imod at svare til mine forældre en aftægt eller ophold hos os, en lille udbetaling til min søster samt påtage mig at betale den på ejendommen hvilende gæld.

Jeg måtte nu for alvor til at tage fat på arbejdet og sætte mig ind i forholdene, ihvor besværligt og tungt det end stundom faldt mig. Men da jeg først blev rigtig rask og fik mere kendskab til stillingen og forholdene, opdagede jeg også snart, at for at kunne leve nogenlunde anstændigt måtte jeg se at fortjene noget på en eller anden måde, da ejendommen ville næppe kunne føde os og svare det fornødne.

Jeg havde to heste, og da der ikke var arbejde nok til dem og mig selv på ejendommen, begyndte jeg med at køre fragtkørsel, pløje, skove for enhver, som forlangte mig, og hvor der var lidt at fortjene.

Imidlertid blev min kære moder syg, og efter et års svære og store lidelser døde hun den 28. januar 1866. Fred være med hendes støv og takket være hun af mig for alt godt, hun har gjort for mig.

Jeg blev ved at køre i flere år, men det var et surt liv, og penge bragte det ikke mange af, når alle koster og slid blev fraregnet.

Jeg forsøgte at bane mig en vej på andre måder, nemlig som udvandringsagent. Flere gange har jeg været i Hamborg med udvandrere, men jeg boede desværre ikke på en heldig plads for denne forretning, som derpå efter et par års forløb hørte op af sig selv.

Imidlertid fik jeg en anden bifortjeneste, nemlig som tiendetæller for

Jørgen Peter Anholm og hustruen Ane Marie Jørgensdatter Vestergaard (1838–1908). Foto brdr. Stephansen, Rødning. Privateje.

godsherskabet og sognepræsten, hvilket jeg forestod i 13 år, indtil tienden blev afløst og altså faldt bort.

Min gamle fader døde på juleaften 1872 uden videre forudgået sygdom af nogen betydning.

Året 1873 begyndte jeg som auktionator og har siden den tid og endnu drevet den forretning og således i cirka 27 år afholdt flere hundrede auktioner her i omegnen. I sin tid var jeg af øvrigheden bestallet og beediget retsfoged, havde at varetage og indberette ethvert dødsfald, indtil denne bestilling blev afskaffet og faldt bort.

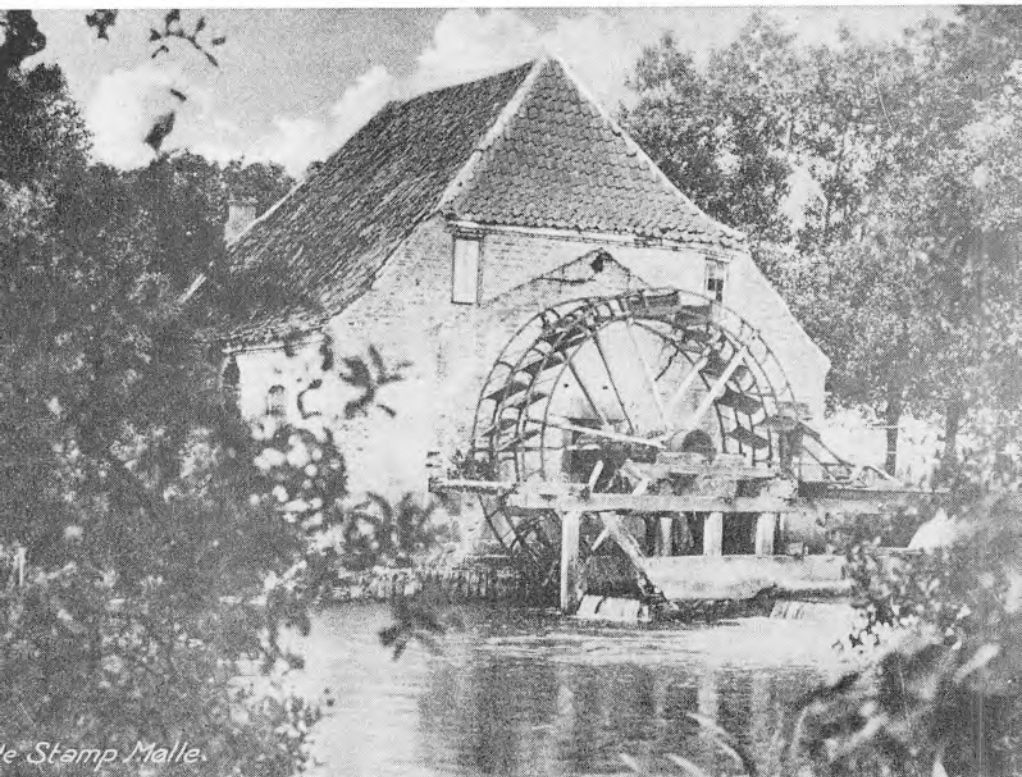
Peter Anholms ejendom »Vesterskov« i Fole, opført ca. 1860. Kvisten er formodentlig tilføjet senere. Privateje.

I nogle år har jeg været formand for en her i sognet oprettet kreaturforsikringsforening, indtil den gik over styr og blev opløst. Ligeledes været synsmand for Den nordslesvigske Brandkasse for Løsøre i mange år, indtil jeg for et årstid siden frasagde mig denne bestilling.

I mange år har jeg været kredsformand og bibliotekar for Foreningen til det Danske Sprogs Bevarelse i Nordslesvig. I 13 år har jeg været kirkeældste og i den tid tillige synodedeputeret. Da min funktionstid var udløben ved slutningen af 1899, og jeg på ingen måde ville modtage genvalg på grund af de for tiden bestående forhold, er jeg nu fra 1. januar 1900 afskediget som kirkeældste.

Fra 1. april 1896 til 1. april 1898 havde jeg påtaget mig mælketransporten fra Fole sogn til Fæsted mejeri for en betaling af 26 pfennig for 100 pund mælk.

Den 15. april 1898 solgte og afstod jeg vor ejendom til Nis A. Wind for en købesum af 11.000 mark uden inventar af nogen betydning. Holdt

Fole stampemølle, som Anholm forpagtede i 1898. Postkort ca. 1918.

auktion over besætning og inventar den 13. april, som indbragte cirka 3000 mark. Den 15. april 1898 flyttede vi ud i Jes Dahls hus, som vi havde lejet for 5 mark månedlig.

I løbet af sommeren 1898 skete, at forpagter Hansen i Fole mølle, som var dansk undersåt, blev udvist og måtte forlade landet. I følge deraf søgte godsherskabet en ny forpagter. Efter at have drøftet sagen med min kone og børn blev vi enige om at søge at få møllen i forpagtning. Jeg indgav desårsag en ansøgning til ejeren, grev Brockenhuus Schack, tillige med mange flere ansøgere, og af dem alle var jeg den, som blev foretrukket. Møllen blev mig altså overdraget i forpagtning for et tidsrum af $8\frac{1}{2}$ år fra 1. november 1898 af. For det første halve år skulle jeg svare 1200 mark, og for den øvrige tid 1600 mark årlig.

Altså er jeg nu på mine gamle dage bleven møller, og det er mit håb, at det må lykkes nogenlunde for os, så vi må kunne bestå derved. Forrige

sommer, da vi boede til leje i huset, havde jeg for lidt beskæftigelse, og tiden blev stundom noget lang, men siden vi er kommen her til møllen er det modsatte tilfældet; nu er der nok at varetage, og af den grund har jeg tragtet efter at blive af med nogle af de mange kommunale æres- og tillidsposter, hvormed jeg har været bebyrdet.

Under alle omskiftelser, besværligheder og genvordigheder har min kære kone trolig stået mig bi med råd og dåd, så vidt hendes evner og kræfter har tilladt det og under vores lange 36 års samliv levet et kærligt og lykkeligt ægteskab. I vort ægteskab har vi tilsammen haft 9 børn, 5 drenge og 4 piger (den næstældste, en dreng, døde som barn). Af børnene er fire udvandrede i en ung alder til Californien for mange år tilbage. En datter er gift og bosiddende herhjemme. To piger og en søn (de yngste) er hjemme hos os. Uden deres hjælp ville det have været os umuligt at forestå så meget eller rettere: det som vi nu har om hænde, thi vi bliver jo gamle, og med alderen følger der svagheder.

Min kære kone er især meget svækket; hun lider af nervesvagheder og har i flere år ikke kunnet forrette noget synderlig anstrengende arbejde. Jeg selv derimod er rask og rørig af min alder at være (60½ år, mens dette bliver nedskrevet), og finder mig særlig veltilfreds i den stilling og under de forhold, jeg nu bor og lever.

En særlig stor glæde er i denne vinter blevet os beredt, idet nemlig vor sidst udvandrede søn, Christian, som har været borte i ca. 8½ år, er kommet hjem for at besøge os. Gid det måtte blive os forundt endnu engang ligeledes at få de andre kære fraværende børn at se og i tale. Men rejsen er jo lang og besværlig samt tillige kostbar.

I hele min livsstilling, i handel og vandel, har jeg altid tragtet efter at gøre ret og skel mod enhver, men desværre er jeg ofte og mange gange blevet narret og bedraget, og det stundom af folk, som jeg har gjort godt og hjulpet i god tro og i en god hensigt. Flere gange har jeg fået erfaring af, at det gamle ordsprog »utak er verdens løn« gælder endnu.

Skibstyper

(Opfindelsernes Bog, II,
s. 260–61)

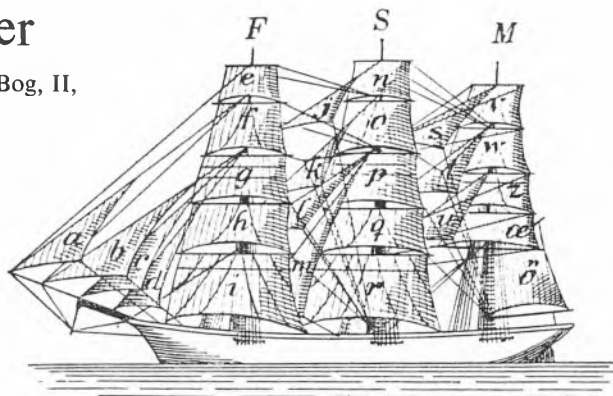

Fig. 247. Benævnelse paa Master og Sejl.

Master: *F* Fokkemast. *S* Stormast. *M* Mesanmast eller Krydsmast.

Sejl: *a* Jager. *b* Yder-Klyver. *c* Inder-Klyver. *d* Stangsejl.
e Forebovenbramsejl. *f* Forebramsejl. *g* Foreovermersejl. *h* Foreundermersejl. *i* Fok.
j, k, l, m Stangsejl.
n Storebovenbramsejl (Store Røjl). *o* Storebramsejl. *p* Store-overmersejl. *q* Storeundermersejl. *r* Storsejl.
s, t, u Stangsejl.
v Bovenbovenkrydssejl (Krydsrøjl). *w* Bovenkrydssejl.
z Overkrydssejl. *æ* Underkrydssejl. *ø* Mesan.

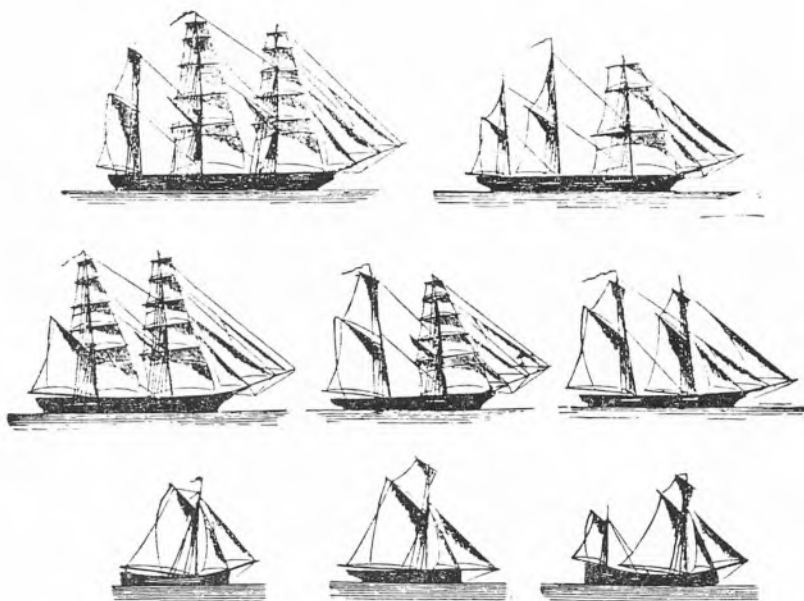

Fig. 248—255. De vigtigste Sejlskibstyper.

Fig. 248. Bark.

Fig. 249. Tremastet Skonnert.

Fig. 250. Brig.

Fig. 251. Skonnertbrig.

Fig. 252. For-and-aft-Skonnert.

Fig. 253. Jagt.

Fig. 254. Kutter.

Fig. 255. Kuf.

Skibsliste

LOVISE NICOLINE af Ribe (s. 11–15)

Galease/evert på 12 commercelæster = 24 tons.

Besætning: 3 mand.

Rejse til Amsterdam og rejse til Hull 11. maj 1854–ca. 1. august 1854.

Skipper Jørgen A. Schmidt, Sønderho.

CARL & JOHANNE af Hamborg (s. 16–23)

Brig/skonnertbrig på 184 commercelæster = 166 tons.

Besætning: 11 mand.

Rejse til Liverpool og Mazatlán i Mexico ca. 1. juni 1855–8. august 1856.

Kaptajn Søren Brinch Hansen, Fanø/H. P. Wolf. (Brinch Hansen ejede skibet og førte det også på de fleste af dets rejser i 1850-erne. Imidlertid står H. P. Wolf opført som kaptajn på netop denne rejse).

Carl & Johanne var bygget 1849 på Andersens værft i Åbenrå.

HEINRICH & GUSTAV af Hamborg (s. 24–33)

Skonnert på 53 commercelæster = 106 tons.

Besætning: 8 mand.

Rejse til La Guaira, Venezuela 5. november 1856–forlis 14. januar 1857.

Kaptajn Nicolay Jørgen Richelsen, Åbenrå.

Heinrich & Gustav bygget 1853 på Andersens værft i Åbenrå.

GEORG af Hamborg (s. 34–36)

Brig på 55 commercelæster = 110 tons.

Besætning: 10 mand.

Rejse fra La Guaira til Hamborg ca. 15. februar 1857–17. april 1857.

Kaptajn J. J. Bleicken.

Georg bygget 1836 i Kiel.

NEW YORK af Hamborg (s. 37–63)

Bark på 108 commercelæster = 216 tons.

Besætning: 11 mand.

Rejse til Laguna, Mexico ca. 20. april 1857–6. november 1857.

Kaptajn og ejer Carl Heinrich Boye, Hamborg.

New York bygget 1829 i Vegesack. Skibet forliste i Nordsøen 23. november 1864.

JOHN OWENS af St. Johns, New Foundland (s. 81–84)

Fuldskib på 1193 tons.

Rejse fra Liverpool til Melbourne 2. juni 1858–12. september 1858.

Kaptajn J. Brown.

John Owens bygget 1854 i Nova Scotia.

LINCOLNSHIRE af London (s. 168–171)

Fuldskib på 1024 tons.

Rejse fra Melbourne til London 15. februar–21. maj 1864.

Kaptajn E. Charlton.

Lincolnshire bygget 1858 i London.

Kilder: Walter Kresse: Seeschiffsverzeichnis der Hamburger Reedereien 1824–1888. 1969. Bd. 1–3 – samt Protokol des Hamburger Wasserschout i Staatsarchiv Hamburg.

Noter

1. Skipper Jørgen A. Schmidt, Sønderho.
2. Kaptajn Søren Brinch Hansen, Nordby på Fanø, død 12.3.1900, 79 år gammel.
3. Jernbanen Altona–Kiel blev indviet den 18. september 1844 som den første i det danske monarki.
4. Et revier er den del af en flodmunding, som er farbar for skibe.
5. Steffen Peter Anholm, født 3. okt. 1832 i Gørding, konf. 11. april 1847 i Gram.
6. Underslå: Gøre sejl fast til råen.
7. Bidevind: (Sejle) med vinden så nær for ind som muligt.
8. Over stag: (Under krydsning eller bidevindssejls) luve op, indtil vinden er ret forind, og derefter (idet drejningen fortsættes) falde af til bidevind over den anden bov.
9. Lugar: Større rum forude til mandskabet.
10. Klodsrebet: Med alle sejlets reb stukket ind.
11. Koldfeber: Malaria eller malarialignende sygdom.
12. Skørbug: Sygdom forårsaget af mangel på C-vitamin. Blandt symptomerne er hævet og blødende tandkød, hævelser i hånd- og fodled, blødninger i underhud og indre organer samt træthed og modtagelighed for infektioner.
13. Nicolay Jørgen Richelsen, f. 21.2.1822 i Abenrå. Søn af skibskaptajn Nicolai Richelsen (1788–1842) og Hanne Sophie Møller (1795–1852).
14. Hans Peter Christensen, f. ca. 1840.
15. Vant: Tov, som støtter mast.
16. Anders Andersen fra Randers, f. ca. 1822.
17. Skanseklædning: Det stykke af klædningen (skibssiden), som ligger oven for dækket og afsluttes af lønningen.
18. Læsejl øger råsejl i bredden og giver mulighed for højere fart.
19. Perial: Rus.
20. Thomas Conrad Lorenzen, f. ca. 1835. I mandkabslisten angives hans hjemsted som Haderslev.
- 20a. Æselhoved: Forbindelsesled (blok) mellem to dele af en mast.
21. Simon M. Friederichsen.
22. J. J. Bleicken: Måske tilhørende Bleicken-slægten i Keitum på Sild.
23. P. Schuldt.
24. Lænse: Sejle med vinden agterind.
25. Maria Anholm, f. 11.7.1841 i Vejrup, konf. i Fole 19.4.1857, gift med Jes Hansen Schmidt fra Fole. Bosat i Lerte, Sommersted sogn, død 24.12.1895.
26. Boye, Carl Heinrich.
27. Ferdinand Kreft fra Rostock.
28. Plustret: Oppustet.
29. Fordevind: Med vinden agter ind (modsat bidevind).

30. Lapsalve: Oversmøre med tjæreblanding. Stang: Rundholt, der forlænger masten.
31. Kalfatre: Tætte et træskibs revner med værk og overstryge dem med beg og tjære.
32. Lemon: Citron.
33. Gul feber: Virussygdom overført af myg. Viser sig efter 2–5 dages inkubationstid med høj feber, hovedpine, lændesmerter, dårlig almentilstand og efterhånden gulsot. Smitter især i de første sygdomsdage.
34. Stelling eller stilling: Lille platform som hængende i tov fra rælingen bruges ved arbejde på skibssiden.
35. J. Jensen, Langenæs, f. ca. 1841, d. aug. 1857.
36. Letmatros John er formentlig Jan Trulsen fra Kappel, f. ca. 1839, d. august 1857. Anholms »gode ven« må være Isac Cohn fra Hamborg, f. ca. 1839.
37. Rebe og beslå sejl: Formindske et sejls størrelse og binde det til ræen.
38. Faldet: Tov, hvormed ræen eller sejlet hejses.
39. Skonnertsejl: Formentlig sejlet på barkens agterste mast, der er rigget som på en skonnert.
40. Sejsing: Fladt tovværk (flettet kabelgarn).
41. Boy Hinr. Nahmens fra Før, f. ca. 1836.
42. Ane Marie Jørgensdatter Vestergaard, f. 13.9.1838 Fole, d. 7.4.1908 Fole. Gift med Peter Anholm 30.9.1864 i Fole.
43. Gårdejer og benbrudslæge Jørgen Johannes Lund Paulsen, f. 4.6.1811, d. 6.6.1899. Slægten er endnu i dag kendt for at besidde disse evner.
44. Det californiske »gold rush« fandt sted i 1848–49 og fortsatte i Australien fra 1851, især i Victoria-provinsen i en bue 100–200 km vest, nord og nordøst for Melbourne.
- 44a. C. Schwerdtmann & Co., Breitstrasse 28, Altona.
45. Nicolai de Wolf, Apotekergade 7.
46. Sandsynligvis den engelske damper »Falcon«, som sejlede fra Hamborg til Hull den 19. maj 1858.
47. A. Jepsen fra Seest v. Kolding er ikke fundet født i Seest 1814–41 og ej heller i folketællingen fra Seest 1840–50.
48. For sterits: Nudansk: Stirrids = Lille rum, hvor der opbevares madvarer, service o.lign.
49. the midiet: »... et kammer anvist in the Midiet. Skibet var nemlig inddelt i tre forskellige afdelinger: for, agter og midten ...«
50. Peter Wind er muligvis identisk med den Peter Vind fra Agerskov, som 1854 nævnes blandt en gruppe unge Australiensrejsende (se »Guldgraveren Nis Peter Rossen« i SJy MSkr 1978 s. 296–302). Der er sandsynligvis tale om Peter Wind, født 25. juli 1835 i Galsted, søn af Holger Grønlund Wind og Helena Skovrør. N. Juhl er sandsynligvis identisk med Nicolai Richelsen Juhl, født 14. marts 1827 i Rurup, søn af gdr. Nis Juhl og Gunder Marie født Richelsen.
51. Engelsk mil: 1609 m.
52. Chaussé: Hovedvej, befæstet med stenbelægning.
53. Peter Knudsen, Ødis ved Kolding, er sandsynligvis identisk med Peter Iversen Knudsen, født 25. april 1830 i Ødis sogn, søn af parcellist Iver Pedersen og Cathrine Elisabeth f. Knudsen. Broderen er Johannes Knudsen, født 7. juli 1833.
54. Claim: Det stykke jord, som en person har sikret sig retten til.
55. Andreas Andresen fra Sillerup pr. Haderslev er forgæres søgt identificeret.

56. Jørgen Nissen Ensted, født 2. nov. 1836 i Agerskov sogn, søn af daglejer Nis Nissen Koch og Adamine Ensted på Rangstrup mark.
57. I juni 1861 fandt man rige guldforekomster ved Otago på syddøen og mange guldgravere kom hertil fra Victoria-provinsen i Australien, hvor guldfeberen var ved at ebbe ud.
58. Unse: 31¼ gram.
59. Gummitrær: Formentlig en af Australiens mange eucalyptus-arter, måske eucalyptus rostrata (red gum tree).
60. Svelde: Svide.
61. Shandy (grog shandy): Blanding af øl og ginger beer (sodavand med ingefærsmag); betegner her et udskænkingssted.
62. Gold digger: Guldgraver.
63. Gevyrser: Krydderier.
64. »Vesterskov«, som ligger lige nord for Fole by, se side 183.
65. Hans Lauritzen Møller flyttede i dec. 1855 fra Agerskov til Hygum som farver. 32 år gammel rejste han i juli 1857 til Australien.
66. Krystalpaladset: Crystal Palace blev bygget til verdensudstillingen 1851. Dækkede 70.000 m². Nedbrændt 1936.
67. I slaget ved Helgoland den 9. maj 1864 besejrede en dansk flådestyrke en fjendtlig eskadre, bestående af de to østrigske fregatter Radetzky og Schwarzenberg og de tre prussiske kanonbåde Adler, Basilisk og Blitz.

Personregister

- Alexandra, prinsesse 174
Andersen, A., 1. styrmand 24, 25 ff., 30, 37 ff., 43, 47 ff., 55, 59 f., 63, 189
Andersen, H. C. 7
Andresen, Andreas, fra Sillerup ved Haderslev 97, 101, 104 f., 123, 190
Anholm, Andreas 7
Anholm, Ane Dorthea 7, 65, 70, 179 f., 181
Anholm, Anne Marie 7, 65 f., 69, 181, 182
Anholm, Christian 185
Anholm, Dorthea 8
Anholm, Ida 7
Anholm, Johannes 7
Anholm, Maria 37, 65, 70, 189
Anholm, Metha 8
Anholm, Niels Johan 7, 16, 23, 69, 70, 178, 182
Anholm, Peter Nissen 7
Anholm, Steffen Peter 7, 17, 18, 23, 59 f., 64, 67, 69, 189
- Bartelsen, Christ. 24
Black, Peter 96
Bleicken, J. J., kaptajn 35, 187, 189
Boie, fra Tønderegnen 97
Boie, familie, fra Braunschweig 73 ff., 84 f.
Boisen, gæstgiver, Altona 16
Boye, C. H., kaptajn, 38 ff., 47 ff., 188, 189
Brinch Hansen, Søren, kaptajn, Fanø 16, 19 f., 22, 189
Brockenhuus-Schack, Gram 184
Brown, J., kaptajn 188
- Charlton, E., kaptajn 172, 188
Christensen, Hans Peter, kok 24, 189
Christiansen, gæstgiver, Altona 36, 59, 74
Colm, John 53, 56, 190
- Dahl, Jes 184
Danker, logivært, Melbourne 84 f., 106
Doyle, irlænder 83
Duts, Bill, tysker 102 f.
Dyring, storekeeper 92
Dysse, Thomas 167
- Eggers, købmand, fra Hamborg 81
Ensted, Adamine 190
Ensted, Jørgen Nissen 98 f., 190
- Frandsen, Søren, 2. styrmand 24, 27, 29, 30, 33
Friederichsen, Simon M., kok 35, 189
Fux, bogkolportør 156 f.
- Grant, James, skotte 101
- Hansen, forpagter, Fole stampemølle 184
Hansen, A., Ganderup 70, 71
Hansen, Søren Brinch, kaptajn, Fanø, 16, 19 f., 22, 189
Heynka, tysk købmand 105
Hudson, norsk hotelvært, Dunedin 127, 164
- Jensen, J., kok 52 ff., 190
Jepsen, A., Seest 78, 86, 88 ff., 190
Johan, fra Tønderegnen 95
Juhl, N., fra Rurup 86, 93, 97, 112, 114, 190
Juhl, Nis 190
- King, søofficer 130 f.
Kjær, Ane Dorthea 7, 65, 179 f., 181
Kjær, brødrene, jernstøbere, Fredericia 67

- Knot, logiværtinde, London 171, 175
 Knudsen, Cathrine Elisabeth 190
 Knudsen, Johannes, fra Ødis, 93, 95,
 105 f., 124, 152, 158, 190
 Knudsen, Peter, fra Ødis 93, 94, 158, 190
 Knüppel, Aug. Alex, jungmand 24
 Koch, Nis Nissen 190
 Krabek, Christian, fra Fyn 96, 97, 112,
 114, 149 f., 152, 157, 160, 165 ff., 177 f.
 Kreft, Ferdinand 41, 64, 189
- Lorentzen, Chr., Nørregade, Haderslev,
 65
 Lorenzen, Thomas Conrad, matros 24,
 33, 189
- Mads (Lange Mads), fra Fole 127,
 132 ff., 139
 Maue, tysk logivært, Melbourne 106, 165
 Mennike, fra Hannover 83
 Møller, Hanne Sophie 189
 Møller, Hans, fra Hygum 167 f., 191
- Nahmens, B. D., tømmermand 57, 64,
 190
 Nissen, Jørgen, se Ensted
- Olesen, Hans, styrmand 15
- Paulsen, J. J. Lund, doktor, Kolsnap
 66 f., 190
 Pedersen, Iver 190
 Petersen, fra Århus 127, 136, 140, 158
 Petersen, P., Sundeved 78
- Rasmus, fra Langeland 97, 98
 Richelsen, Gunder Marie 190
 Richelsen, N. J., kaptajn 24, 25 ff., 74 f.,
 187, 189
 Richelsen, Nicolai 189
 Robert (Bob), irlænder 96, 97, 140, 141,
 142
- Rossen, Nis Peter 190
 Rothefordt, købmand, Waitahuna 162
- Schmidt, Jes Hansen 189
 Schmidt, Jørgen A., skipper, 11, 15, 187,
 189
 Schuldt, P., styrmand 35, 189
 Schultz, Johannes, Fole 65
 Schwerdtmann, C., udvandringsagent 68,
 70, 73, 190
 Schwerdtmann jun., udvandringsagent
 78 f.
 Scots Sandy 103 f.
 Skovrøpe, Helena 190
 Steensen, Søren, fra Ålborg 143, 147
 Store John, italiener 100
- Thomsen, Thomas 103, 107 ff., 138, 152,
 158
 Truls, John, letmatros 52 ff, 190
 Tvist, hotelvært, Yackandandah 94, 122
 Tux, værthusholder 118 ff.
- Vestergaard, Anne Marie Jørgensdatter
 65 f., 69, 181, 182, 185, 190
 Volkersen, klædehandler, Hamborg 64,
 176
- William, norsk sømand 169 f., 175
 William, svensker 141, 146 ff., 158, 162 f.
 Wind, Holger Grønlund 190
 Wind, Maria, fra Rurup 86, 93, 97
 Wind, Nis A., Fole 183
 Wind, Peter, fra Rurup 86, 93, 94, 95 f.,
 190
 Wolf, H. P., kaptajn 187, 189
 Wolf, Nicolai de, købmand, Haderslev
 71, 190
- Østergaard, Jesper, skrædder, Hamborg
 37

Skrifter, udgivne af

Historisk Samfund for Sønderjylland

1. Erik Christensen: *Fra min virksomhed i Tønder*. Udsolgt.
2. P. J. Refshauge: *Bonden, der blev Landråd*. Udsolgt.
3. *Tønder gennem Tiderne*. Under redaktion af M. Mackeprang. Udsolgt.
4. M. H. Nielsen: *Fra slesvigsk Fattigvæsens Fortid*. Udsolgt.
5. Troels Fink og Johan Hvidtfeldt: *Vejledning i Studiet af Sønderjyllands Historie*. Udsolgt.
6. *Navneregister til H. P. Hanssens Værker*. Udg. af Johan Hvidtfeldt.
7. *Akstykker vedrørende Kreditanstalt Vogelgesangs Tilblivelse*. Udsolgt.
8. Peter Kr. Iversen: *Vejledning for sønderjyske Lokalhistorikere*. Udsolgt.
9. Johan Hvidtfeldt: *Slægtshistoriske studier i Sønderjylland*. 2. udg. revideret og udvidet af Hans Worsøe. Udsolgt.
10. *Nordslesvigs åndelige Genforening med Danmark*. Red. af Claus Eskildsen, Johan Hvidtfeldt og Peter Kr. Iversen. Kr. 10,00 (20,00).
11. Olav Christensen: *Bibliografi over sønderjysk slægtstavlelitteratur*. 2. udg. m. tillæg: Manuskripter vedrørende sønderjysk personalhistorie i Landsarkivet, Åbenrå, ved Peter Kr. Iversen. Kr. 12,00 (20,00).
12. *Nordslesvig efter Genforeningen*. 7 radioforedrag. Udsolgt.
13. Thorvald Petersen: *Fra Als til Tønder*. Udsolgt.
14. N. Black Hansen: *Åbenrå annaler, 1524, 1584–1694*. Kr. 20,00 (35,00).
15. Peter Kr. Iversen: *Kniplingskræmmer Jens Wulffs dagbog*. Udsolgt.
16. A. Svensson: *Redaktør J. Jessen, Flensborg Avis*. I uds., II kr. 12,00 (20,00), III kr. 18,00 (30,00).
17. H. V. Gregersen: *Niels Heldvad. En biografi*. Kr. 15,00 (26,00).
18. Erland Møller og Johan Hvidtfeldt: *Kaptajn Hans Bruhns erindringer*. Udsolgt.
19. Asger Nyholm: *Nationale og religiøse brydninger i Tønder på sprogeskripterens tid*. Kr. 30,00 (50,00).
20. Knud Kretzschmer: *Den sønderjyske Fond*. Kr. 12,00 (20,00).
21. H. V. Gregersen: *Gotiske skriftprøver fra sønderjyske arkivalier*. Udsolgt.
22. Age Bonde og Johan Hvidtfeldt: *Borgmestre, rådmænd, byfogeder og byskrivere i Flensborg 1550–1848*. Udsolgt.
23. G. Japsen: *Den nationale udvikling i Åbenrå 1800–1850*. Kr. 35,00 (50,00).
24. Sigurd Schoubye: *Guldsmedehåndværket i Tønder og på Tønder-egnen 1550–1900*. Udsolgt.
25. *Åbenrå bys historie*. Under redaktion af Johan Hvidtfeldt og Peter Kr. Iversen. I–III. Udsolgt.
26. Harald Jørgensen: *To ungdomsvenner. H. P. Hanssen. H. V. Clausen*. Kr. 18,00 (30,00).
27. H. Hejselbjerg Paulsen: *Sønderjydsk Psalmesang 1717–1740*. Kr. 25,00 (44,00).
28. H. V. Gregersen: *Den lüneburgske saltoktroi*. Kr. 20,00 (34,00).
29. Johan Hvidtfeldt: *Kampen om ophævelsen af livegenskabet i Slesvig og Holsten 1795–1805*. Udsolgt.

30. *Tønder Seminarie-stat 1788–1963*. Udarb af Jens Lampe under medvirken af Asger Nyholm og Erik Larsen. Udsolgt.
31. Peder H. Schmidt: *Hverdag og fest. Vestslesvigske minder*. Udsolgt.
32. *Jacob Fabricius d. Yngres optegnelser*. Udgivet af A. Andersen. Kr. 35,00 (60,00).
33. H. V. Gregersen: *Laurids Skaus brevveksling med politiske venner i København*. Kr. 35,00 (60,00).
34. *Johannes Oldendorphs selvbiografi*. Udgivet ved A. Andersen. Kr. 12,50 (20,00).
35. L. S. Ravn: *Danskuddannede folkeskolelærere i Nordslesvig under preussisk styre*. Kr. 18,00 (30,00).
36. M. Favrholt: *Haderslev Latinskoles historie 1567–1967*. Udsolgt.
37. Jens Engberg: *Det slesvigske spørsmål 1850–1853*. Udsolgt.
38. Mourits Mørk Hansen: *Livs-erindringer*. Udgivet ved H. V. Gregersen. Kr. 30,00 (49,50).
39. Peter Kier: *Min rejse gennem jordelivet*. Udgivet ved Jens Holdt og Hans Hejselbjerg Paulsen. Kr. 30,00 (49,50).
40. G. Japsen: *Det dansksprogede skolevæsen i Sønderjylland indtil 1814*. Kr. 35,00 (57,50).
41. G. Japsen: *De nordslesvigske sparekassers historie*. Kr. 36,00 (60,00).
42. H. V. Gregersen: *Laurids Skaus brevveksling med politiske venner i Sønderjylland*. Kr. 60,00 (90,00).
43. Harald Jørgensen: *Genforeningens statspolitiske baggrund*. Kr. 36,00 (60,00).
44. *Sønderjyske Historikere efter 1864*. Under redaktion af Johan Hvidtfeldt, Peter Kr. Iversen og Dorrit Andersen. Kr. 25,00 ((40,00).
45. Aksel Lassen: *Valg mellem tysk og dansk*. Kr. 80,00 (150,00).
46. Anders Pontoppidan Thyssen: *Vækkelse, kirkefornyelse og nationalitetskamp i Sønderjylland 1815–1850*. Kr. 65,00 (115,00).
47. Lars N. Henningsen: *Fattigvæsenet i de sønderjyske købstæder 1736–1841*. Kr. 45,00 (90,00).
48. Holger Hjelholt: *A. Regensburg, 1815–1895. En dansk embedsmand*. Kr. 40,00 (80,00).
49. Aage Rasch: *Ejderkanalen*. Kr. 35,00 (60,00).
50. Thade Petersen: *Rømø. Et bidrag til øens historie og beskrivelse*. Udsolgt.
51. Asger Nyholm: *Slesvigske gejstlige og slesvig-holstenismen indtil 1850*. Kr. 90,00 (160,00).
52. G. Japsen: *Pastor Jacobsen fra Skærbæk og hans foretagender*. Kr. 60,00 (90,00).
53. Børge L. Barløse: *Lærerstanden i Sydslesvig fra reformationen til 1864*. Kr. 120,00 (190,00).
54. Peter Anholm: *Sømandsliv og guldfeber. Erindringer fra verdenshavene, Australien og New Zealand 1854–1864*. Kr. 60,00 (90,00).

Normalprisen for ikke-medlemmer er angivet i parentes.

Bøgerne fås ved henvendelse til historisk Samfunds ekspedition, Haderslevvej 45, 6200 Åbenrå. Telefon (04) 62 46 83.

PETER ANHOLM

Sømandsliv og guldfeber

*Erindringer fra verdenshavene, Australien og
New Zealand 1854-1864*

Midt i 1850-erne stikker den unge Peter Anholm fra Fole til søs. De første rejser gik fra Ribe og Fanø til Holland, men derefter sejlede han 3-4 år som jungmand på Syd- og Mellemamerika. Under et besøg hjemme hos forældrene i Fole ved Gram blev han grebet af tidens guldfeber og tog første skib til Australien for at prøve lykken som guldgraver. Anholm sled sig gennem fem år her og i New Zealand, før han endelig i 1864 vendte tilbage til sin hjemegn.

Få år senere nedskrev Peter Anholm på grundlag af dagbøger fra rejserne en beretning om sit omflakkende ungdomsliv. Beretningen fængsler umiddelbart som en levende og spændende skildring af dagene om bord på datidens sejskibe med slæb, sygdom og skibbrud. Ikke mindre medrivende fortælles om mændenes barske liv i Australiens og New Zealands kløfter under jagten på guldet, om deres håb og skuffelser.

Forsidebilledet:

Barken »Otto af Åbenrå«, bygget 1848 i Åbenrå.

Åbenrå museum nr. 73.